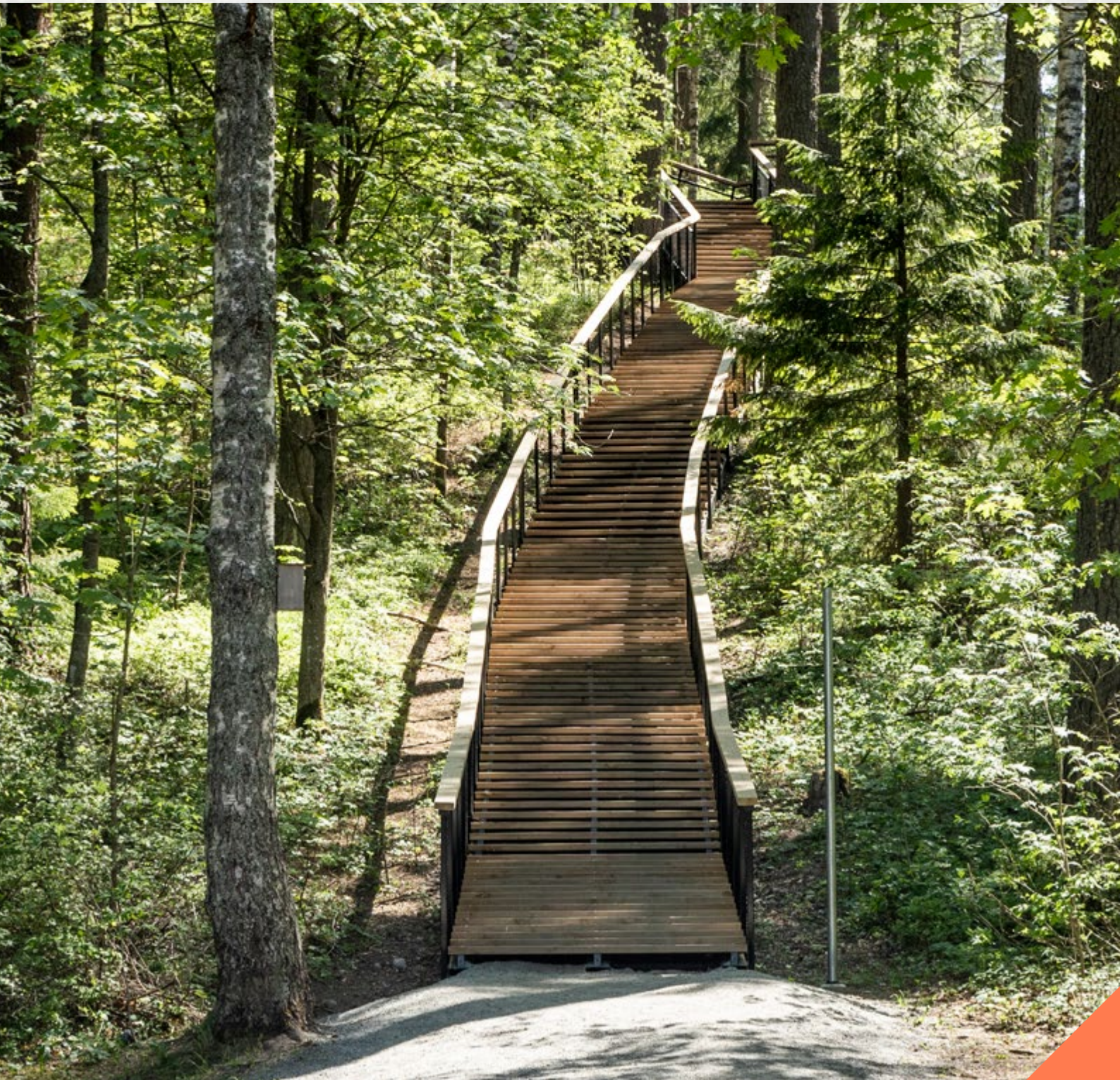

TALOUSARVIO 2021

TALOUSSUUNNITELMA 2022 - 2023

www.hameenlinna.fi

Hämeenlinnan kaupunki

Talousarvio 2021

Taloussuunnitelma 2022–2023

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	3
STRATEGIAOSA	5
TOIMINTAYMPÄRISTÖ	5
HENKILÖSTÖ	25
TALOUSARVIO VUODELLE 2021	27
TALOUDEN TASAPAINOTTAMINEN JA PITKÄN AIKAVÄLIN TALOUSKEHITYS	38
KAUPUNGIN YHTEISET ERÄT	43
KONSERNIPALVELUT	48
KAUPUNGINVALTUUSTO JA -HALLITUS	48
KAUPUNGINJOHTO	49
TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAOHJAUS	50
HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALVELUT	52
STRATEGIA JA KEHITTÄMINEN	54
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	59
TARKASTUSLAUTAKUNTA	59
ELINKEINORAHASTON TASEYKSIKKÖ	60
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	61
SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN TOIMIALAN YHTEINEN HALLINTO JA PALVELUOHJAUS	66
VARHAISKASVATUS	66
OPETUS, NUORISO JA LASTENKULTTUURI	68
KULTTUURI JA VAPAA-AIKA	70
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA	73
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA	76
ASIAKASOHJAUS JA OSTOPALVELUT	76
PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT	80
HÄMEENLINNAN TERVEYSPALVELUT	83
IKÄIHMISTEN PALVELUT	85
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	89
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA JA HALLINTO	96
MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU	96
INFRA	97
VIRANOMAISPALVELUT	99
TILAPALVELU	102
YHTEINEN JÄTELAUTAKUNTA	104
KANTA-HÄMEEN PELASTUSLAITOS	107
LASKELMAT	111

Tuloslaskelma	111
Ulkoinen tuloslaskelma	112
Taloussuunnitelma 2021–2023	113
Investoinnit	115
Rahoituslaskelma	120
TÄYDENTÄVIÄ TAULUKOITA	121
Määrärahojen sitovuus	121
Avustukset ja yhteisöjen tuki	122
STRATEGISTEN TYTÄRYHTIÖIDEN VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVIK TAVOITTEET	123
Liite	129
MAANKÄYTTÖ	129

ESIPUHE

Toipumisen vuosi 2021

Toimintaympäristömme on historiallisen suuressa muutoksessa. Keväällä 2020 alkanut koronapandemia saatiin vahvoin rajoitustoimin hetkeksi haltuun, mutta parhaillaan elämme sen toista aaltoa. Sen kesto on vaikea arvioida, mutta pandemia vaikuttaa Suomen, kuntien, elinkeinoelämän ja meidän kaikkien elämään pitkälle tulevaan vuoteen. Vaikutukset Suomelle tärkeään vientiteollisuuteen ovat vielä hämärän peitossa.

Valtio on vahvasti tukenut kuntia erilaisin tukitoimin menojen kasvun ja tulopohjan pettämisen johdosta vuonna 2020. Myös vuodelle 2021 tukitoimia on odotettavissa. Pitkään suunniteltu ja mahdollisesti päätökseen tuleva sote-ratkaisu on kaupunkimme kannalta ratkaiseva, vaikutukset tosin nähdään vasta tulevana suunnitelmavuosina. Nykytiedoilla ja laskelmilla kuntien asema tulee olemaan taloudellisesti haastava.

Taloushaasteet ovat olleet esillä jo useamman vuoden Hämeenlinnassa. Hämeenlinnalla on oma talouden tasapainotusohjelma ja sen onnistumiseen tarvitaan yhteistyötä niin virkakoneiston kuin päätöksentekijöidenkin taholta. Koviakin päätöksiä on kyettävä tekemään vaalivuodesta huolimatta. Valtion tukitoimet auttavat kuntia vielä vuonna 2021, mutta valtion velkaantuminen mm. kuntia tukemalla ei voi jatkua kovin pitkään. Koronapandemian mukanaan tuomassa työn murroksessa piilee myös mahdollisuuksia, jotka tulee hyödyntää täysimääräisesti nyt kun siihen tilaisuus on.

Kaupunkimme on kaikesta huolimatta kehittynyt positiivisesti, houkuttelevuus asuin- ja kaupunkina on vertailujen mukaan noussut ja se näkyy vahvana positiivisena muuttoliikkeenä. Osaltaan siihen on vaikuttanut kaupunkikehityshankkeet, jotka tarjoavat monipuolisia asumisen mahdollisuuksia. Ydinkeskustan ja sen lähialueen kaavoitushankkeet ovat olleet avainasemassa. Esimerkiksi Asemanrannan asuinalue kiinnostaa edelleen muuttajia ja sen kehittämistä tulee jatkaa. Kaupungin palvelut ylipäättään kestävät vertailun mutta kehittämistä on jatkettava; on uitava ettei upota.

Talouden ja toimeliaisuuden toipumisen kannalta on tärkeää saada vietyä eteenpäin niitä toimia, joilla kaupunkimme kiinnostavuus kasvaa. Edunvalvonnan kannalta olennaista on Suomirata Oy:n toimintaan osallistuminen. Nykyisen pääradan kehittäminen uusine raidepareineen on Hämeenlinnan tulevaisuuden kannalta elintärkeää. Assi -sairaalan rakentamispäätös toivottavasti saadaan joulukuussa 2020. Uusi sairaala on moderni ja verkostoitunut sairaalakokonaisuus, joka houkuttaa osaajia ja uusia asukkaita. Elinkeinojen edellytyksien vahvistamista jatketaan Parkki Business Parkin toiminnan kehittämällä. Yritysalueista Moreeni-Rastikankaan alueen kehittäminen ja markkinointi yhdessä Janakkalan kanssa on kärkihankkeitamme. Hämeensaari-areenan osalta vuosi 2021 on merkityksellinen, sillä suunnitteluvaraus on voimassa 2021 loppuun. Suomen ensimmäinen kansallinen kaupunkipuisto täyttää 20 vuotta vuonna 2021. Kotimaan ja kotikaupungin luontokohteiden sekä lähimatkailun merkitys on noussut ja matkailussa sekä elämysten tuottamisessa piilee meille suuri mahdollisuus.

Toiminnallisesti odotuksia kohdistuu toimintaprosessien kehittämiseen ja tehtyjen panostusten realisoitumiseen. Erityisesti panostukset lastensuojeluun ja työllisyyden hoitoon ovat odotusarvoissa korkealla. Osallistumme valtakunnallisesti merkittävään työllisyyden kuntakokeiluun ja siinä Hämeenlinnan kaupungilla on avainrooli.

Talousarvio vuodelle 2021 on 3,279 milj. euroa alijäämäinen. Korona- ja taloustilanteen kehittyessä negatiiviseen suuntaan tulee tilanteeseen reagoida valmistelemalla lisäsopeutustoimia vuoden 2021 aikana. Talousarvion toteutuminen edellyttää kaikkien suunniteltujen päätösten tekemistä, erittäin tiukkaa kulukuria ja koronan toisen aallon pysymistä hallinnassa.

Hämeenlinnan kaupunki on hyvän henkilöstöpolitiikan kaupunki. Työn ilo -toimintakulttuurin kehittämistä jatketaan vahvasti ja uutena toimintana otamme käyttöön Johtamisakatemia. Sen tavoitteena on tukea esimiehiä ja henkilöstöä onnistumaan työssään. Työssä on lupa myös iloita.

Kaikista haasteista huolimatta kaupunkimme menestyminen on edelleen itsestämme kiinni. Onneksi. Kaupunkimme maine rakentuu vahvasti sille, millaisen kuvan kaupungistamme annamme. Meillä

kaikilla: asukkailla, päättäjillä, eri sidosryhmillä ja kaupungin henkilöstöllä on oma ja tärkeä roolimme tässä.

Kiitokset henkilöstölle ja päättäjille talousarvion 2021 kokoamisesta. Se ei ole ollut helppo tehtävä tässä epävarmuuden ilmapiirissä.

Pelikirja on tekemistä vaille valmis.

Timo Kenakkala
Kaupunginjohtaja

STRATEGIAOSA

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

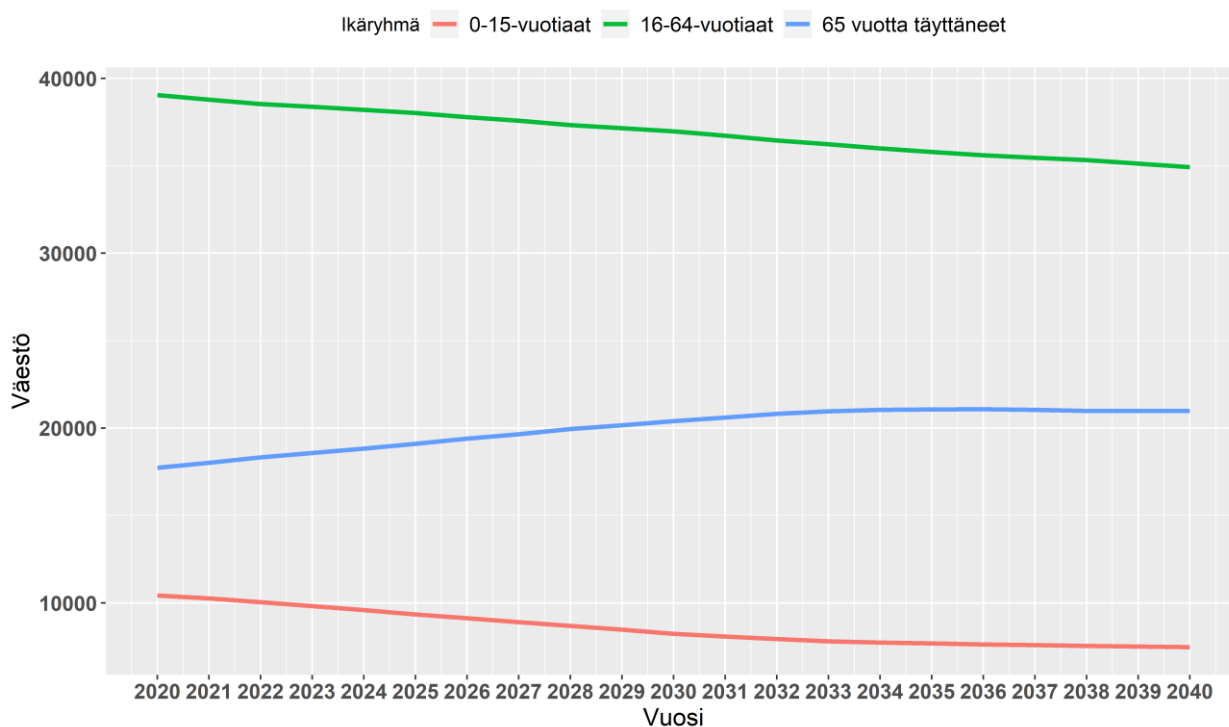
Hämeenlinnan väkiluku vuoden 2019 lopussa oli 67 633, mikä on 0,1 % enemmän kuin vuoden 2018 lopussa (67 532). Vuosina 2009–2015 väestö on kasvanut 0,1–0,7 %, vuosina 2016–2018 hieman pienentynyt ja jälleen 2019 väestö hieman kasvoi. Tilastokeskuksen ennakkoväkilukutilaston mukaan myös vuoden 2020 aikana väkiluku on noussut 141 asukkaalla heinäkuun loppuun mennessä. (Lähde: Tilastokeskus)

Suunnittelussa käytetyt asukasluvut:

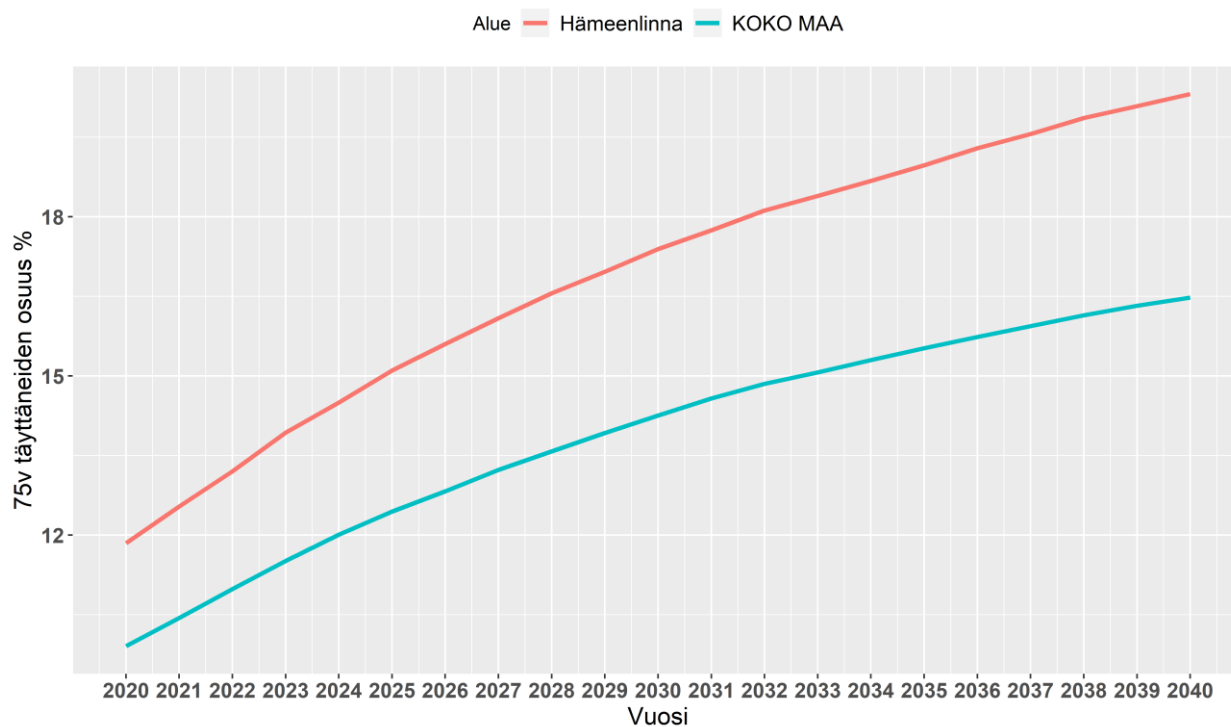
Vuosi	TP2019	EN 2020	TA 2021	TA 2022	TA 2023
Väkiluku	67633	67210	67066	66922	66779

Ikärakenne

Väestöennuste 2020 – 2040:

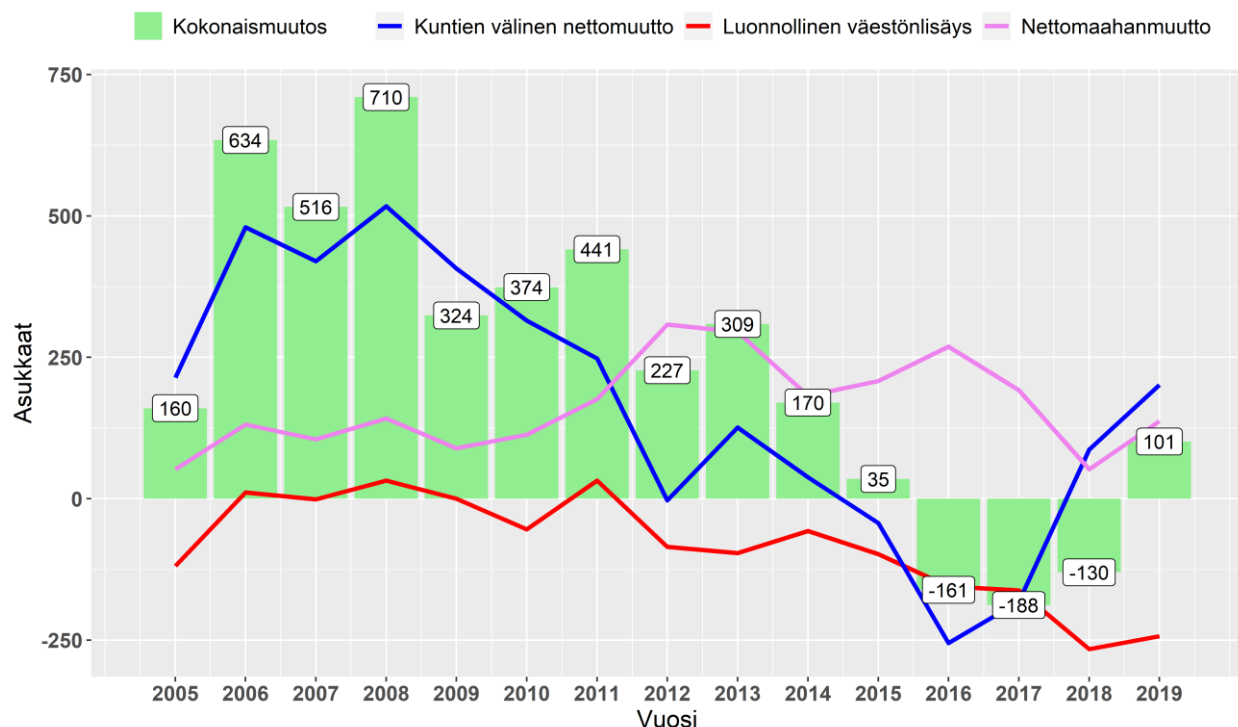
Hämeenlinnassa 65 vuotta täyttäneiden osuus 25,7 % on vuoden 2019 tilaston (Tilastokeskus) mukaan koko maan keskiarvoa (22,3 %) suurempi ja vastaavasti työikäisten (16–64-vuotiaat) ja alle 16-vuotiaiden määrä on Hämeenlinnassa pienempi. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan jatkossa erityisen suuri on 75 vuotta täyttäneiden osuus. (Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne ja Väestöennuste 2019) 75 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä Hämeenlinnassa ja koko maassa 2020–2040:

Muuttoliike ja luonnollinen väestönlisäys

Asukasluku Hämeenlinnassa kasvoi kuntien välisen muuttovoiton ansiosta vuoteen 2008, jonka jälkeen muuttovoitto laski vähitellen negatiiviseksi, kunnes vuonna 2018 muuttoliike kääntyi selvästi positiiviseksi ollen positiivinen myös vuonna 2019. Kaaviossa 3 kuvataan Hämeenlinnan väestönmuutoksia vuosina 2005–2019. Luonnollinen väestönlisäys (2019: -243) on ollut negatiivinen vuodesta 2012 lähtien ja maahanmuuton vaikutus on hiipunut huippuvuosista. Kokonaismuutos vuonna 2019 oli 101 asukasta kasvua. Nettosiirtolaisuus on tuonut Hämeenlinnaan vuosina 2015–2019 yhteensä 666 asukasta muuttovoittoa. Hämeenlinnan kuntien välinen nettomuutto vuonna 2019 oli 201 asukasta. (Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike)

Hämeenlinnan väestönmuutokset 2005–2019:

Vuonna 2019 Hämeenlinnasta eniten muuttovoittoa tehneet kunnat olivat Tampere (-107), Helsinki (-58), Lahti (-38) ja Espoo (-34). Muuttovoittoa Hämeenlinna on vuonna 2019 saanut seuraavasti: Janakkala (42), Hattula (26), Valkeakoski (23) ja Tuusula (23). Hämeenlinna häviää muuttoliikkeessä suurille ja voittaa pienemmistä. Viiden vuoden tarkastelujaksolla Hämeenlinnan pahimmat kilpailijat ovat Tampere (-671), Helsinki (-378) ja vastaavasti Hämeenlinnan parhaita muuttovoittokuntia ovat Janakkala (176) ja Riihimäki (158). (Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike)

Asuminen

Hämeenlinnassa oli vuoden 2019 lopussa asuntokuntia yhteensä 34 981. Yksin asuvien talouksia oli 16 691, mikä on 47,7 % kaikista asuntokunnista. Kahden henkilön talouksia oli yhteensä 11 234, mikä on 32,1 % asuntokunnista. Kolmen tai useamman henkilön talouksia oli yhteensä 11 234 (9,1 %). Asuntokuntien määrässä on jatkuva trendi pienempien asuntokuntien suuntaan vuodesta 2009. Myös 2 hengen talouksien osuus laski vuonna 2019. (Lähde: Tilastokeskus, Asunnot ja asuinolot)

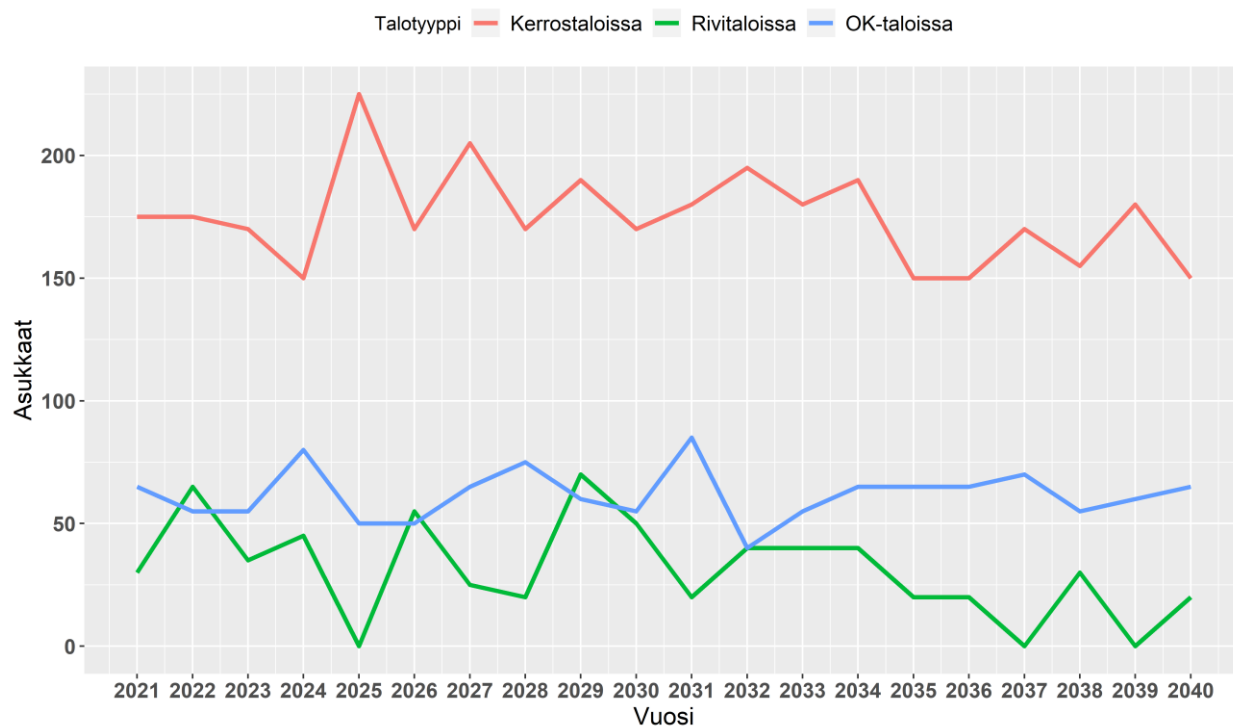
Hämeenlinnan asuntokuntien lukumäärä vuonna 2019:

Talotyyppi	Kaikki asuntokunnat	1 henkilö	2 henkilöä	3+ Henkilöä
Asuinkerrostalot	15687	10645	3815	1227
Erilliset pientalot	13085	3111	5260	4714
Muu rakennus	437	235	132	70
Rivi- ja ketjutilat	5772	2700	2027	1045
Yhteensä	34981	16691	11234	7056

(Lähde: Tilastokeskus)

Asukasmäärissä mitattuna eniten arvioidaan rakennettavan kerrostaloasuntoja. Syyskuun 2020 alussa vapaita kaupungin omakotitontteja koko Hämeenlinnassa oli 191, joista vähän yli puolet (95) sijaitsi Kantakaupungin alueella. Lisäksi yksityisiä tontteja oli tarjolla 26. Vapaita rivi- ja kerrostalotontteja oli yhteensä 43, joista 16 Kantakaupungissa.

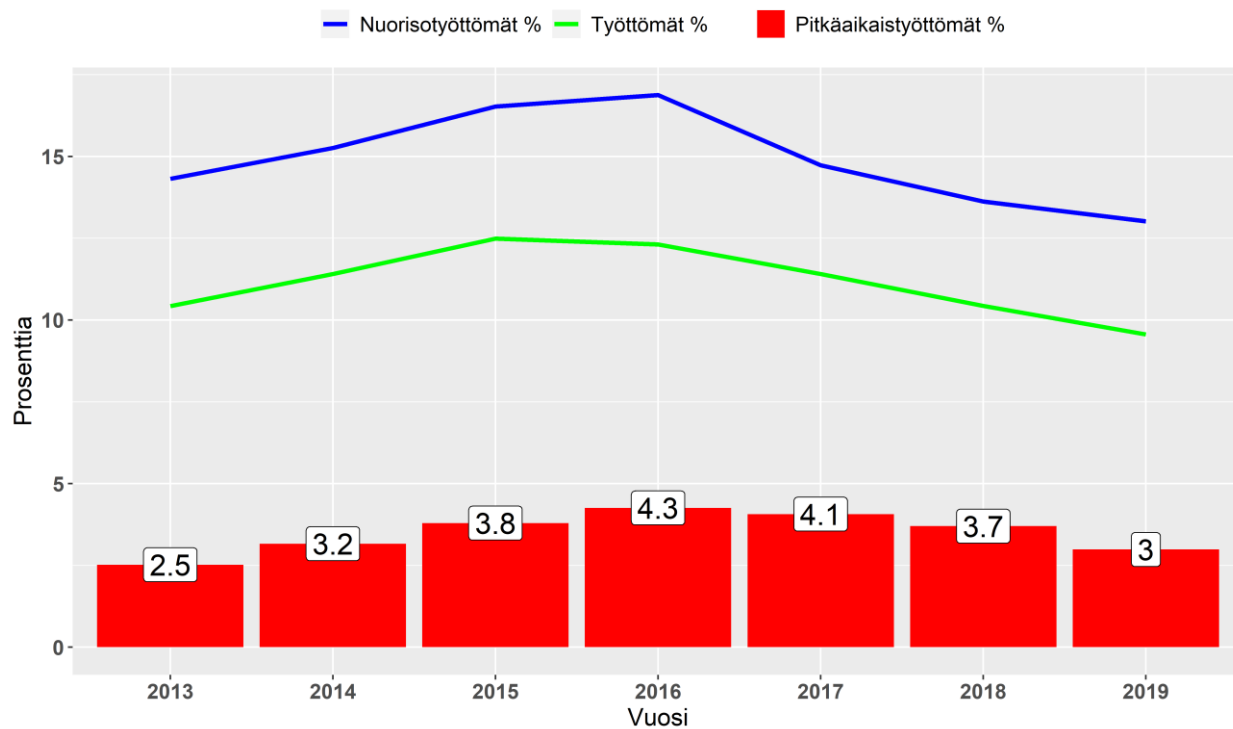
Hämeenlinnan arvioitu rakennustahti asukkaina 2020–2030:

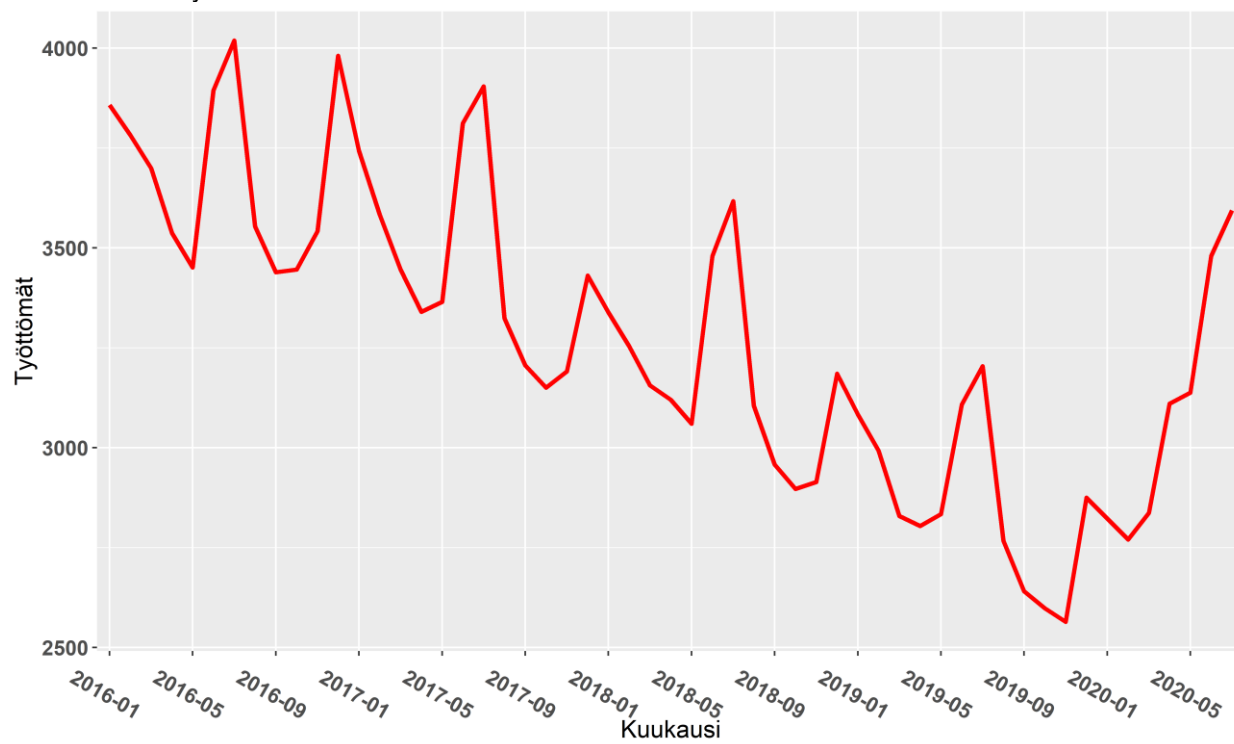
Työttömyys

Hämeenlinnan työttömyysprosentit jatkoivat laskua vuonna 2019. Yleinen työttömyysprosentti vuonna 2019 oli 9,6 (Hämeenlinnan seutukunta 8,8 %) nuorisotyöttömyyden ollessa edelleen 13 %. Pitkäaikaistyöttömyys näyttäisi seuraavan yleistä kehitystä hieman jäljessä, mutta kuitenkin samansuuntaisena. Vuodesta 2012 lähtien Hämeenlinnan työttömien määrä kasvoi tasaisesti vuoteen 2015 saakka, mutta vuoden 2016 jälkeen työttömien määrä on lähtenyt selvään laskuun, joka kuitenkin pysähtyi koronaepidemian aiheuttamiin muutoksiin. (Lähde: TEM Työnvälitystilasto / Tilastokeskus)

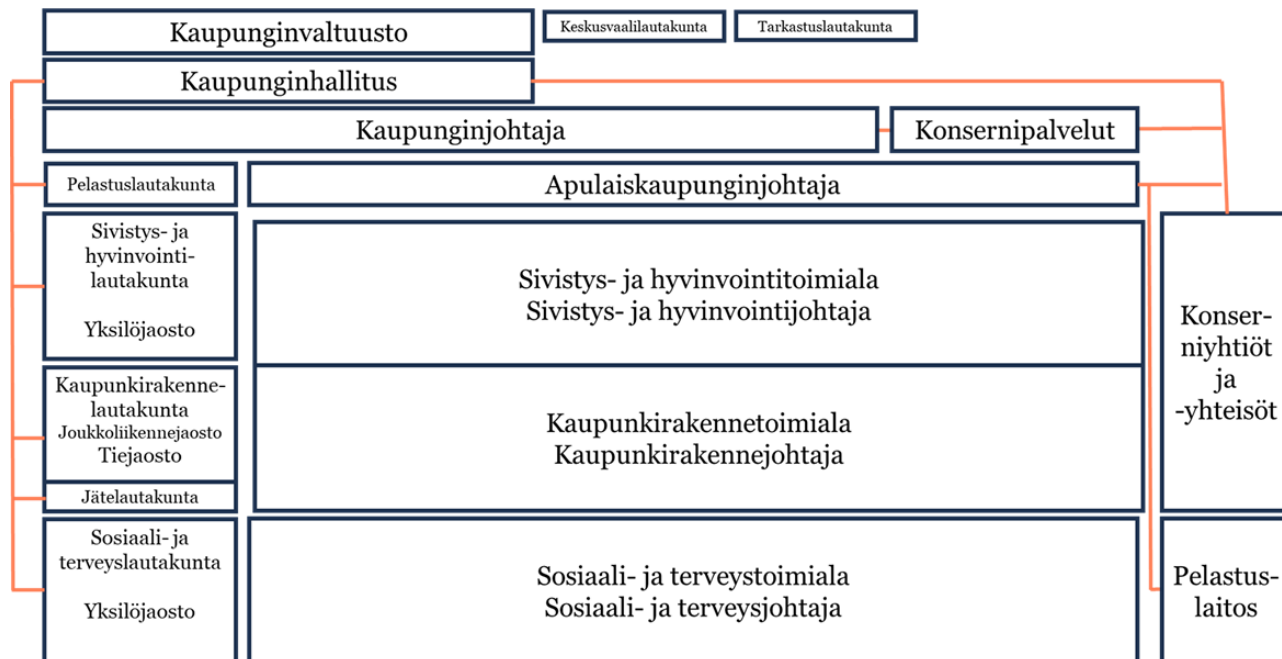
Hämeenlinnan työttömyysasteet 2013–2019:

Hämeenlinnan työttömät Tammikuu 2016 – Heinäkuu 2020:

HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN ORGANISAATIO 2021

Hämeenlinnan valtuuston hyväksymän vision on mahdollista toteutua toimimalla päätettyjen arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. Toimintamalli tarkoittaa niin toimintaperiaatteita, organisaatiota kuin yhteisiä toimintatapoja. Toimintamallilla valmistaudutaan mahdollisiin toimintaympäristön muutoksiin kuten sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistukseen.

Hämeenlinnaa johtaa 51-jäseninen kaupunginvaltuusto ja toimintaa ohjaavat 11-jäseniset lautakunnat.

Kaupunginhallituksen (11 jäsentä) tehtävänä on erityisesti kaupungin kokonaistavoitteiden johtaminen ja seuranta. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin strategisesta kokonaisjohtamisesta, maankäytön strategisesta suunnittelusta, henkilöstöpolitiikasta, hankintapolitiikasta ja omaisuudesta, kuten tiloista. Kaupunginhallituksen alaisuuteen ei perusteta jaostoja. Esittelijöinä kaupunginhallituksessa toimivat kaupunginjohtajat.

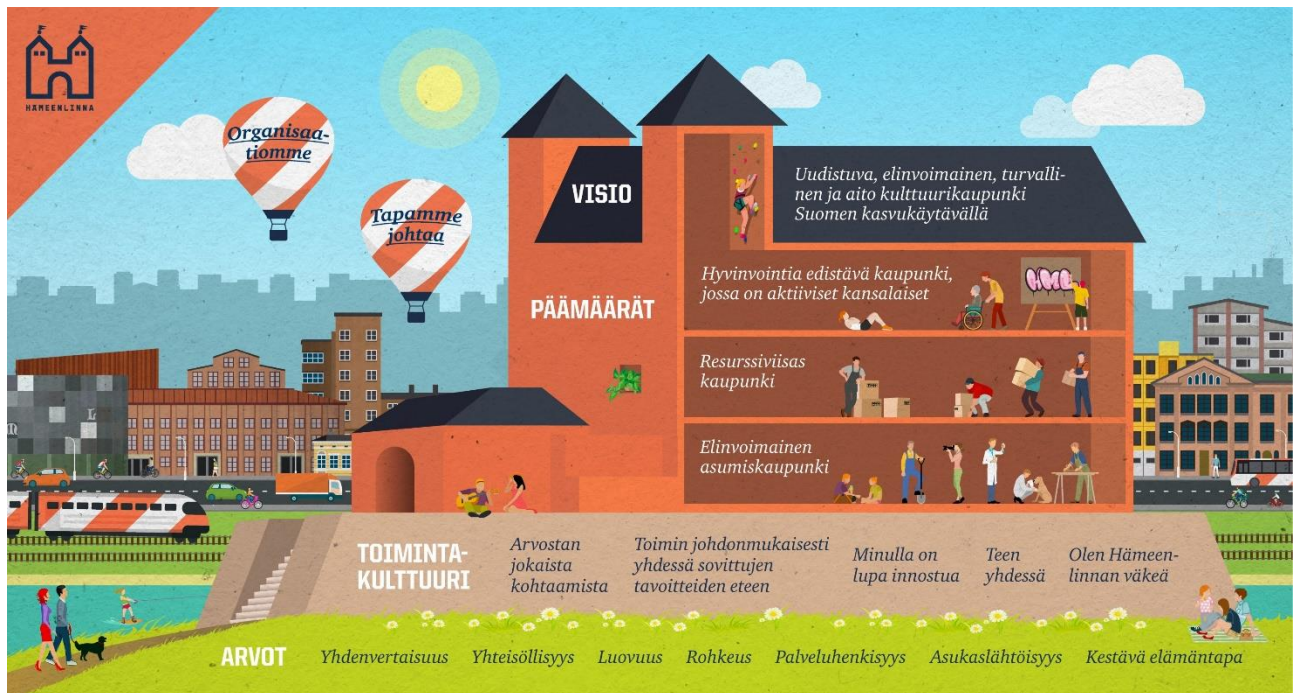
Konserniyhtiöitä ja yhteisöjä ohjataan omistajapoliittisilla linjauksilla. Konsernin toimintaa tehostetaan ja sen osien yhteistyötä lisätään 2016–2017 tehdyn selvityksen toimenpitein. On tärkeää, että konserniyhtiöt ja yhteisöt johtavat oman toimintansa tavoitteita Hämeenlinnan kaupunkistrategiasta ja sen strategisista päämääristä sekä omistajapoliittisista linjauksista.

Lautakunnat toteuttavat lakisääteisten tehtävien lisäksi niille annettuja tehtäviä ja palveluja valtuuston määrittelemien tavoitteiden mukaisesti sekä tekevät päätöksiä niille määritellyn toimivallan mukaisesti. Lautakunnat keskittyvät strategisesti tärkeisiin asioihin. Lautakuntien esittelijöinä toimivat kullekin toimialalle nimetyt toimialajohtajat.

Strategisten tavoitteiden toteutumista ohjataan lautakunta- ja toimialarajoja ylittävällä ohjelmatyöllä. Ohjausta toteutetaan määräaikaisissa ohjelmatyöryhmissä, joissa on mukana valtuutettuja ja viranhaltijoita sekä sidosryhmien edustajia. Hallitus päättää ohjelmatyöskentelyn tarkemmista periaatteista valtuuston linjausten mukaisesti sekä nimeää kulloinkin tarvittavat työryhmät.

STRATEGISET PAINOPISTEET JA TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Hämeenlinnan kaupunkistrategia:

Hämeenlinnan kaupunkistrategian kivijalan muodostaa kaupunginvaltuuston hyväksymä visio, arvojen ja päämäärien kokonaisuus, johon perustuen on laadittu valtuuston sitovat tavoitteet päämäärittäin. Tällä kokonaisuudella valtuusto ohjaa lautakuntien tavoitteiden asettelua ja omistajapoliittisia linjauksia. Omistajapoliittisilla linjauksilla valtuusto ohjaa konserniyhtiöitä ja yhteisöjä. Strategisten tavoitteiden kokonaisuus muodostuu näin valtuuston asettamista tavoitteista, lautakuntien valtuustolle nostamista sitovista tavoitteista ja konserniyhtiöille ja -yhteisöille asetetuista tavoitteista. Tavoitteita pannaan toimeen horisontaalisilla, lautakuntaakohtaisilla sekä konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen ohjelmilla. Ohjelmat muodostavat kolme kokonaisuutta: hyvinvoiva Hämeenlinna, elinvoimainen Hämeenlinna ja resurssiviisas Hämeenlinna. Strategista onnistumista mitataan tavoitteille asetetuilla mittareilla. Onnistuminen kaupunkistrategiassa edellyttää vahvaa kumppanuutta ja yhteistä ymmärrystä yhdessä asetetuista tavoitteista ja kaikkien osapuolten tavoitteellista työtä kaupungin vision saavuttamiseksi niin vastuualueittain kuin horisontaalisestikin.

Visio: Hämeenlinna on uudistuva, elinvoimainen ja turvallinen aito kulttuurikaupunki Suomen kasvukäytävällä.

Visiossa kuvataan asukkaille tärkeitä asioita, se on yhteishenkeä luova ja houkutteleva. Visio suuntaa Hämeenlinnan kaupungin tulevaa toimintaa, kertoo siitä mikä on säilyttämisen arvoista ja mihin suuntaan kaupunkia kehitetään.

Arvot

Yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys: Mahdollistamme hyvän arjen ja kehityksen kaikille tasapuolisesti. Kannustamme asukkaita ja kaikkia sidosryhmiä monipuoliseen yhteistoimintaan ja vastuuseen lähipiiristään.

Asukaslähtöisyys ja palveluhenkisyys: Asukkaat osallistuvat kaupungin ja palvelujen kehittämiseen. Palvelemme ammattitaitoisesti ja ystävällisesti.

Luovuus ja rohkeus: Tuemme kuntalaisten aloitteellisuutta ja kehitämme toimintaamme rohkeasti. Haemme ennakkoluulottomasti kekseliäitä ja raikkaita ratkaisuja.

Kestävä elämäntapa: Rakennamme kaupunkia taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullisesti. Huolehdimme rakennetusta ympäristöstä ja säilytämme puhtaan luonnon myös tuleville sukupolville.

Päämäärät, tavoitteet ja ohjelmat

Hämeenlinna on tunnettu edelläkävijäkaupunkina, jossa asiakaslähtöisyys, tuottavuus ja vaikuttavuus ovat olleet merkittäviä tavoitteita strategisesti jo pitkään. Kaupunkistrategian mukaisesti tavoitteet asetetaan strategisille päämäärille.

Alla olevat asukasmäärän, verokertymän, talouden tasapainon ja työllisyyden tavoitteet asetetaan kuitenkin yhteisinä tavoitteina, koska näiden tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan erityisesti kaikkien toimijoiden ja toimenpideohjelmien yhteistä panostusta. Monet tavoitteet toteutuvat vahvoissa kumppanuusverkostoissa, joissa kaupunki on eräs toimijoista. Näissä tavoitteissa menestymme, jos onnistumme strategisten päämäärien tavoitteissa ja toimenpideohjelmissa sekä toimialojen, konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen prosesseissa. Yhteisissä tavoitteissa onnistuminen edellyttää yhteistä työtä ja vahvaa sitoutumista.

Yhteiset tavoitteet ja mittarit

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Tavoite	Mittarit
Asukasmäärä kasvaa	Asukasmäärä kasvaa 933 henkilöllä vuodesta 2016 vuoteen 2021.

Tavoite	Mittarit
Verokertymä kasvaa	Verokertymä kasvaa talousarviossa ennakoidulla tavalla.

Tavoite	Mittarit
Talous on tasapainossa	Talouden tunnusluvut Tilikauden tulos ilman satunnaiseriä on positiivinen Kunnan taseessa ei kertyneitä alijäämiä (Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä + Tilikauden ali-/ylijäämä) Konsernitaseessa ei kertyneitä alijäämiä (Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä + Tilikauden ali-/ylijäämä)

Tavoite	Mittarit
Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki	Työpaikkojen määrän kasvu (> 1 %) Julkisten ja yksityisten työpaikkojen määrän kehitys. Uusien avoimien työpaikkojen määrä puolessa vuodessa, laskettuna kuukausittaisista määristä. Avoimet työpaikat keskimäärin kuukauden aikana. Työttömyysaste laskee ja aktivointiaste paranee. Nuorten työllistyminen paranee.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Asukasmäärä kasvaa	Syntyvyyden negatiivinen kehitys jatkuu Kuntien välisen muuton myönteinen kehitys pysähtyy	Lasten ja lapsiperheiden palvelujen laadun turvaaminen Työpaikkojen ja monipuolisten asumisen mahdollisuuksien turvaaminen. Pendelöinnin ja etätöiden palveluja vahvistetaan

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Verokertymä kasvaa	Heikkenevä työllisyystilanne ja yritysten markkinoiden heikkeneminen johtuen poikkeustilanteesta	Kaupungin elinvoimatyö ja yritysten rekrytointihaasteiden tunnistaminen sekä yritysten Hämeenlinnaan sijoittumisen edistäminen. Houkuttelevat asumismahdollisuudet.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Talous on tasapainossa	Ei pystytä päättämään tarvittavista menoleikkauksista ja tulon lisäyksistä. Ei saada aikaiseksi tarvittavia esityksiä menoleikkauksista.	Poliittisen yhtenäisyyden lisääminen mm. valtuustosopimuksen avulla. Jatketaan organisaatiouudistusta. Palvelujen laatuun ja määrään sekä tekemisen määrään liittyvien vähennyskohteiden etsiminen.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki	Poikkeuksellinen Covid19 tilanne jatkuu ja työllistymisen haasteet jatkuvat vuoden 2020 tasolla	Pidetään yllä monipuoliset työllistämisen ja työttömyyden hoidon toimenpiteet. Elinkeinoyhtiön kanssa tehdään aktiivista työtä yritysten ja työpaikkojen saamiseksi Hämeenlinnaan.

Seuraavassa on kuvattu yhteisten tavoitteiden mittareita.

Asukasmäärä kasvaa

Hämeenlinnan asukasmäärä on kasvanut pitkällä aikavälillä tarkasteltuna vuodesta 1988 lähtien. Vuonna 2019 Hämeenlinnan asukasmäärä 67 633 oli 0,2 % suurempi kuin edellisenä vuonna (2018: 67 532).

Verokertymä kasvaa talousarviossa ennakoitulla tavalla.

Suuri osa kunnan verotuloista muodostuu kunnallisverosta ja on sidoksissa väkilukuun. Näin ollen verokertymän muutos noudattelee asukasmäärän muutosta. Keskeisimmät asukasluvun kasvuun liittyvät ajurit ovat työpaikkojen määrä alueella ja asumiseen liittyviin tarpeisiin vastaaminen. Yritykset maksavat yhteisöveroa. Yhteisöveron osuus kunnan verokertymässä on pieni, jos osuutta verrataan kunnallisveroon. Kokonaisuudessaan yrityskanta on Hämeenlinnassa kasvanut vuodesta 2011 lähtien.

Tilikauden tulos ilman satunnaiseriä on positiivinen

Jokaisella tilikaudella tulee pyrkiä positiiviseen lopputulokseen. Vuonna 2018 tulos oli ilman kertaluonteisia eriä -9,6 M€ ja vuonna 2019 -12,6 M€.

Kunnan taseessa ei kertyneitä alijäämiä

Kunnan tasapainoisessa taloudessa ei synny aikaisemmilta vuosilta kertyneitä alijäämiä. Vuonna 2018 kertynyttä alijäämää oli noin -2,2 M€ ja vuonna 2019 alijäämää oli noin -13,7 M€.

Konsernitaseessa ei kertyneitä alijäämiä

Kunnan taloudellista tilannetta tulee tarkastella myös koko kaupunkikonsernin näkökulmasta. Koska konsernirakenteet vaihtelevat kunnittain, kuntien välisessä talousvertailussa luotettavimman tuloksen antaa konsernitaseiden välinen vertailu. Vuonna 2018 konsernitaseeseen kertynyt ylijäämä oli 3,7 M€ ja vuonna 2019 alijäämä oli -12,6 M€.

Työpaikkojen lukumäärä (2017: 28 038)

Uusien avoimien työpaikkojen määrä puolessa vuodessa, laskettuna kuukausittaisista määristä. Avoimet työpaikat keskimäärin kuukauden aikana.

Uusia avoimia työpaikkoja oli 2020 tammi-kesäkuussa yhteensä 4471, mikä on vähemmän kuin vuonna 2019 vastaavaan aikaan (5571), mutta enemmän kuin vuosina 2017-2018. Työpaikkoja oli avoinna kuukausikeskiarvona 1652 (tammi-kesäkuu 2020), kun vastaavaan aikaan 2019 keskiarvo oli 1913.

Työttömyysaste, työkyvyttömyyseläke ja aktiivointiaste

Työttömyysaste Hämeenlinnassa vuoden 2020 tammi-kesäkuussa oli 12,9 % (koko maa 13,3 %). Koronakriisin vuoksi luvut kasvoivat vuodesta 2019. Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus 25-64 -vuotiaista 2019 lopussa oli 6,9 % (2018: 6,8 %), kun koko maan tasolla osuus laski ollen 6,6 %. Aktiivointiaste oli 2020 tammi-kesäkuussa keskimäärin 24,6 % (koko maa 25,1 %), kun vuonna 2019 vastaava luku oli 32,6 % (33,9 %). Mittarit korvaavat aiemman työllisyysasteen ja pyrkivät kuvaamaan ajantasaisemmin työllisyysasteeseen vaikuttavia tekijöitä.

Nuorten työllistyminen paranee (2019: keskiarvo 410) (alle 25-vuotiaiden työttömien määrä keskiarvo)

Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi vuodesta 2006 vuoteen 2015 saakka (2015: keskiarvo 601). Vuoden 2020 tammi-kesäkuun keskiarvo oli 571 (2019: 413). Hämeenlinna tavoittelee vuoden 2021 loppuun vuoden 2006 tasoa, alle 330 työtöntä nuorta.

Elinvoimainen asumiskaupunki -päämäärä

Hämeenlinna edistää ja mahdollistaa innovatiivisia työllisyyspolkuja ja työllistymistä edistäviä toimintoja. Yrittäjyyden edistämiseen kiinnitetään vahvaa huomiota ja toimitaan yritys kenttää tukien mm. maankäyttöä kehittämällä. Monikulttuurisuus nähdään voimavarana ja kotoutumisessa ollaan mallikaupunki. Rakentaminen sujuu, kaavoitus etenee ja erilaisia aluekehittämishankkeita edistetään. Hämeenlinnaa markkinoidaan monipuolisesti sekä yrittämisen, monenlaisen asumisen, tapahtumien ja matkailun kaupunkina. Hämeenlinna on asumiskaupunki, joka huolehtii asukkaitensa hyvistä

palveluista, myös pendelöintiin kiinnitetään huomiota. Edelläkävijäkaupungin brändiä pidetään näkyvillä. Maaseudun monenlaiset mahdollisuudet rikastuttavat kaupunkia niin asumisessa kuin yrittämisessä.

Tavoite	Mittarit
Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon	Vierailijoiden määrän kasvu (> 1 %) Hämeen linnan kävijämäärän kasvu Vierailijoiden yöpymisten määrä kasvaa

Tavoite	Mittarit
Kaupungin, elinkeinoyhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä.	Yrityskehityksen Linkroom-stipendiä hakeneiden määrä 40 kpl vuosittain PK-yritysten määrän muutos työpaikoissa Tyhjen toimitilojen määrä kaupungin keskustassa < 10 % Hämeenlinnaa kotipaikkana pitävien yritysten liikevaihdon kasvu on suhteessa koko maata korkeampaa

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon	Epidemia vaikuttaa matkailun suosioon, eikä matkailuala kehity suotuisaan suuntaan	Markkinoidaan Hämeenlinnaa monipuolisena, turvallisia ja kiinnostavia matkailukohteita täynnä olevana kaupunkina. Tiivistetään yhteistyötä seudullisesti ja Hämeen liiton kanssa.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kaupungin, elinkeinoyhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä.	Kiinnostus yritysten perustamiseen hiipuu Konkurssit ja samalla työttömyys lisääntyvät Oppilaitoksista valmistuvat eivät kiinnity kaupunkiin.	Varmistetaan yrityspalveluiden, Linkroomin ja Parkin riittävä markkinointiviestintä Kehitetään ja markkinoidaan palvelua yritysten liiketoiminnan uusiutumisen tukemiseksi Tiivistetään oppilaitos- ja järjestöyhteistyötä sekä kehitetään työllistymis- ja yrittäjyyspolkuja oppilaitosten sekä työelämän välillä

Seuraavassa on kuvattu päämäärän 'elinvoimainen asumiskaupunki' mittareita.

Vierailijoiden määrän kasvu

Hämeenlinnassa vierailijoiden lukumäärä on trendin mukaan hieman kasvanut vuodesta 1996. Vuodesta 2011 (154 283) vierailijoiden lukumäärä lähti laskuun, mutta vuonna 2016 määrä kääntyi jälleen nousuun (145 987). Vuonna 2019 kävijämäärä oli 149 828 (2018: 139 480).

Hämeen linnan kävijämäärän kasvu

Hämeen linnan kävijämäärä oli vuonna 2018 oli yhteensä 98 016 henkilöä. Vuonna 2019 linnassa vieraili 111 822 henkilöä eli nousua tapahtui noin 14 %. Tiedot päivitetään vuosittain, joten tietoja vuoden 2020 osalta ei ole vielä saatavissa tätä kirjoitettaessa.

Vierailijoiden yöpymisten määrä (2016: 214 549)

Majoitustilasto kuvaa majoituspalvelujen tarjontaa ja käyttöä sekä tietoja palvelujen käyttäjistä ja yöpymisten määrästä. Vierailijoiden yöpymisten lukumäärä on laskenut vuodesta 1996 Hämeenlinnassa. Vuonna 2019 yöpymisiä oli yhteensä 210 285, mikä on 3,1 % enemmän kuin 2018 (204 030).

Yrityskehityksen Linkroom-stipendiä hakeneiden määrä

27 yritystä haki Linkroom-stipendiä vuonna 2018. Jokaiselle myönnettiin 500 euron stipendi ja lisäksi 10 yritystä pääsi seuraavaan vaiheeseen, josta myönnettiin 2000 euron stipendi jatkokehitykseen. Vastaavat lukemat vuodelta 2019 ovat yhteensä 33 hakemusta, joista jokaiselle myönnettiin pienempi 500 euron stipendi ja 14 yritykselle seuraavassa vaiheesta lisäksi 2000 euron stipendi. Vuonna 2020 hakemuksia on toimitettu 33 kpl ja uudistetun konseptin mukaisesti 2500 euron stipendejä on myönnetty 14 kpl (tilanne 11.9.2020). Tavoitetaso on 40 stipendiä hakenutta vuosittain.

Pk-yritysten määrän muutos työpaikoissa

Vuonna 2019 aloittaneiden yritysten lukumäärä oli koko vuonna 397. Vuoden 2020 ensimmäisen neljänneksen lukema oli 140 (2019: 119).

Tyhjien toimitilojen määrä keskustassa < 10 %

Elävät kaupunkikeskustat ry tutkii kaupunkikeskustojen elävyyttä. Tyhjien toimitilojen määrän tulisi olla keskustassa alle 10 % tiloista. Tyhjien toimitilojen määrä oli 2019 Hämeenlinnassa 11,3 %.

Hämeenlinnaa kotipaikkana pitävien yritysten liikevaihdon kasvu on suhteessa koko maata korkeampaa

Tilastokeskuksen alueellinen yritystoimintatilasto sisältää tietoja yritysten toimipaikoista toimialoittain ja alueittain. Liikevaihto per henkilö (1000 €) on Hämeenlinnassa kasvanut vuodesta 2013 (213) vuoteen 2018 (259). Koko maahan nähden liikevaihto on pienemmällä tasolla (2013: 266, 2016: 271).

Hämeenlinnan ekosysteemityö osana elinvoiman kehittämistä

Hämeenlinnan ekosysteemityössä oleellisinta on konkreettinen yhdessä tekeminen tahojen kesken, jotka täydentävät toisiaan erilaisin ominaisuuksin ja jakavat yhteisiä tavoitteita sekä intressejä.

Verkostomainen kehittäminen on tunnustettu hyväksi työtavaksi Hämeenlinnassa ja se noudattaa alati voimistuvaa trendiä kuntasektorilla, sillä resurssien vähetessä ja toimijoiden keskinäisriippuvuuden tiivistyessä myös kehittäminen tapahtuu entistä enemmän verkostoissa. Hämeenlinnassa toimintamalliin aikanaan päädyttiin toteutetun elinvoimaselvityksen perusteella sekä mm. Tampereen kaupungin kokemuksista hyödyntämällä.

Ekosysteemit ovat olemassa tuottaakseen toimijoilleen sekä omaa että yhteistä lisäarvoa, oli se sitten liiketoiminnallista, tutkimuksellista tai vaikkapa yhteisöllistä. Kyse on kevyestä rakenteesta, jonka energiaa tai resursseja ei juurikaan kulu pakollisen byrokratian pyörittämiseen, vaan resurssit ohjataan suoraan lisäarvoa synnyttäviin hankkeisiin, ideointiin tai kokeiluihin. Samalla ekosysteemi synnyttää merkittävämmät ja laajemmat resurssit kuin yksin tehtäessä.

Avainsana onnistuneelle ja konkreettisia tuloksia synnyttävälle ekosysteemityölle on keskinäinen luottamus, mutta myös avoimuus ja sitoutuminen. Verkosto voi olla vain niin tuloksellinen, kuin sen

jäsenet ovat sitoutuneita. Luottamuksen ja sitoutumisen rakentaminen vaatii aikaa ja uskottavaa suunnitelmaa.

Hämeenlinnan kaupunki on luontevana koordinaattorina toiminut monenlaisen tekemisen ja kehittämisen mahdollistajana ja ”yhden luukun palvelupisteenä”, joka kokoaa monimuotoiset resurssit (tietotaito, taloudelliset resurssit, tilat ja työkalut, kontaktit, käsiparit, tietolähteet, ym.) ja tarjoaa niitä työkaluiksi yhteiselle kehittämistyölle. Kaupungin rooli on myös löytää ekosysteemeissä ja verkostoissaan yhteisen tekemisen rajapintoja, jonka kautta voidaan synnyttää elinvoimaa sekä pito- ja vetovoimaa vahvistavia yhteisiä projekteja, hankkeita, kokeiluja ja uudenlaisia toimintamalleja.

Ilman kaupungin osallisuutta, koordinaatiota ja mahdollistavaa roolia kehittämistoiminta jäisi oleellisesti vajavaisemmaksi ja olisi haastavampaa. Tämä myös alentaisi elinkeinoelämän luottamusta kaupungin kilpailu- ja toimintakykyyn, mikä puolestaan heijastuisi negatiivisesti esimerkiksi elinkeinoelämän omaan kehittämisvalmiuteen, sijoittumishalukkuuteen, verokertymään, palvelumaksuihin, palvelutasoon ja –saatavuuteen sekä kaupunkibrändiin.

Kokemusten ja tutkimuksen mukaan kunnan tulee olla aktiivisesti mukana kehittämistyössä ja omaksua elinvoimapolitiikka toimintansa keskeiseksi osaksi. Tavat ja muodot ovat viime kädessä kuntien itsensä päätettävissä. Kuntasektorin kilpailun sekä taloustilanteen kiristyminen vuosi vuodelta edellyttävät joka tapauksessa, että asioita tehdään entistä enemmän yhdessä. Kaupungin ekosysteemiverkostot ovat tähän toimiva, erittäin kehityskelpoiseksi havaittu, synergiaa luova sekä kustannustehokas ratkaisu.

Vuoden 2021 elinvoimainen Hämeenlinna painopisteet lautakunnittain:

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta:

- Nuorten työllistymistä tukevat palvelut ovat laadukkaita ja helposti saavutettavissa

Sosiaali- ja terveystalautakunta:

- Rakennetaan kustannuksiltaan kilpailukykyistä sote-kokonaisuutta

Kaupunkirakennelautakunta:

- Sujuva liikenne Moreeniin
- Asumisen monipuoliset ratkaisut

Resurssiviisas kaupunki, jolla on kestävä talous

Hämeenlinnan on kaunis kaupunki, jossa voidaan nauttia luonnosta monin eri tavoin. Tulevillekin sukupolville halutaan säilyttää tähän mahdollisuus vastaamalla haasteisiin ilmastomuutoksen hidastamisesta sekä luonnonvarojen kestävästä käytöstä. Resurssiviisaana kaupunkina pyritään energian kulutuksen vähenemiseen, sujuvaan ja vähäpäästöiseen liikkumiseen, ympäristöä huomioon ottavaan yhdyskuntarakenteeseen, kulutuksen vähentämiseen, materiaalien kierrätykseen sekä veden puhtauteen. Viisaasti toimien vaikutetaan aluetalouteen, työllisyyteen sekä kilpailukykyyn niitä edistävästi. Tavoitteenamme on paitsi ekologisesti kestävä niin myös sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kaupunki. Hämeenlinna haluaa olla kaupunki, jossa ei muodostu alijäämiä ja jossa velkaantuminen kohdistuu huolellisesti harkittuihin investointeihin. Tavoitteena on, että resurssit riittävät vastuiden ja velvoitteiden hoitoon. Hämeenlinnan palvelut hoidetaan sujuvilla prosesseilla toimintamallissa, jossa kustannustietoisuus tuottavuus ja tuloksellisuus ovat keskeisesti esillä.

Tavoite	Mittarit
Hiilidioksidipäästöt vähenevät ja Hämeenlinna on hiilineutraali vuonna 2035.	Jalankulun ja pyöräilyn määrän kehitys. Joukkoliikenteen matkamäärän kehitys. Vaihtoehtoisen energiaratkaisujen määrä liikenteessä, asumisessa, julkisessa rakentamisessa, yrityksissä lisääntyy. Kasvihuonekaasujen päästöt ja niiden kehitys.

Tavoite	Mittarit
Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä.	Toimitilakustannusten kokonaismäärä Hoitovuokran määrä Toimitilojen käyttöasteen kasvu Sisäilmaprosessissa olevien kohteiden määrä vähenee

Tavoite	Mittarit
Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta sekä oikein mitoitettu	Koulutuspäivien määrä/työntekijä on ≥ 2 Työn ilo -toimintamallin teemakohtaisten kyselyjen koko kaupungin keskiarvo, asteikolla 1-4, on vähintään 2,8. Tehdyn työn määrä (%) on yli 77 % Palkittujen työinnovaatioiden määrä on yli 16

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Hiilidioksidipäästöt vähenevät ja Hämeenlinna on hiilineutraali vuonna 2035.	Taloudesta nousevien haasteiden vuoksi kestävä kehityksen teemojen eteenpäinvienti ja toiminnallinen toteuttaminen eivät toteudu. Talouden haasteet aiheuttavat sen, että Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman lähtökohtia ei huomioida.	Käynnissä olevassa skenaariotyössä otetaan huomioon kestävä kehityksen lähtökohdat, jotka pidemmän tähtäyksen näkökulmasta ovat hyödyllisiä niin taloudellisesta kuin ilmastonkin näkökulmasta. Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman toteuttaminen.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä.	Sisäilman laatu Energiatehokkuusohjelman noudattamisen haasteet	Hallintorajat ylittävä yhteistyö Toimitaan KETS:n mukaisesti

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta sekä oikein mitoitettu	Taloudellisista syistä tapahtuva koulutusmäärärahojen laskeminen	Koulutus Työnantajan houkuttavuus Etätöiden lisääntymisen huomioon ottaminen

Seuraavassa on kuvattu päämäärän 'resurssiviisas kaupunki' mittareita.

Jalankulun ja pyöräilyn määrän kehitys

Turuntien mittauspisteestä saadaan sekä kävelyn että pyöräilyn määriä ja lisäksi pyöräilyn määrää mitataan neljässä risteyksessä liikennevalojen yhteydessä olevilla laitteilla. Pyöräilijöiden määrä laski vuoden 2020 tammi-kesäkuun ajanjaksolla verrattuna vuoden 2019 vastaavaan ajankohtaan. Tulos oli samansuuntainen jalankulkijoiden kohdalla.

Joukkoliikenteen matkamäärän kehitys

Joukkoliikenteen nousumääriä seurataan kuukausittain seudullisesti. Tavoitteena on kasvattaa nousumääriä vuosittain. Vuoden 2019 aikana nousuja oli yhteensä noin 1,51 miljoonaa. Kasvua edellisvuoteen oli 2,7 %. Vuoden 2020 alkupuolella matkamäärä on laskenut 56 % vuoden 2019 vastaavasta ajasta koronaepidemian vuoksi.

Vaihtoehtoisen energiaratkaisujen määrä: liikenteessä, asumisessa, julkisessa rakentamisessa, yrityksissä

Mittarissa seurataan merkittävien energiaratkaisujen vuosittaista määrää. Vuonna 2019 energiaratkaisuja tehtiin liikenteessä 2 (yleisiä sähköautojen latauspisteitä ja joukkoliikenteen kaasubussit) ja julkisessa rakentamisessa 3.

Kuntien energiatehokkuussopimus (KETS)

Hämeenlinnan kaupungin kaupunkistrategiassa on tavoitteena, että kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä. Tämän tavoitteen yhtenä toteuttamiskeinona ja mittarina on Kuntien energiatehokkuussopimus.

Hoitovuokran määrä

Hoitovuokralla katetaan kaikki kiinteistön normaalin käytön kustannukset. Kustannukset ovat olleet nousussa. Tavoitteena on valtuustokauden aikana saada kustannuksissa säästöä siten, että energiakustannukset laskisivat vuoden 2016 tasolle. Vuodesta 2016 lähtien hoitovuokra on noussut vuoden 2019 loppuun mentäessä 9 %. Trendi on koko ajan ollut kasvava.

Toimitilakustannusten määrä

Mittarilla kuvataan tilakustannusten kokonaismäärää, joka on noussut vuosittain. Tavoitteena on päästä vuoden 2016 kustannusten tasolle valtuustokauden aikana. Vuonna 2018 toimitilakustannukset olivat 10,6 % suuremmat kuin 2016. 2019 toimitilakustannukset laskivat vuodesta 2018 4 %. Kustannuksiin kuuluu mm. purkukustannukset, joten kustannuksissa esiintyy vuosittaista vaihtelua.

Toimitilojen käyttöaste

Käyttöastetta tarkastellaan tilapalvelujen vuokra-asteen perusteella. Vuonna 2017 toimitilojen käyttöaste oli 88,8 %, vuonna 2018 87,1 % ja vuonna 2019 86,8 %.

Sisäilmaprosessissa olevien kohteiden määrä

Mittarilla mitataan, kuinka suuressa osassa kiinteistöjä on prosessin käynnistäviä sisäilmaongelmia. Vuoden 2018 lopussa prosessissa oli yhteensä 47 (2017: 55) palvelukiinteistöä ja vuonna 2019 29.

Koulutuspäivien määrä/työntekijä

Koulutuspäivien määrä vaihtelee työyksiköittäin riippuen työyksikön osaamistilanteesta ja henkilöstön menossa olevista koulutuksista. Koko kaupungin tavoite on 2,1 koulutuspäivää vuodessa. Vuoden 2019 joulukuussa toteuma oli 2,2 koulutuspäivää / työntekijä.

Työn ilo- toimintamalli

Työn ilo- toimintamallin viisi teemaa pohjautuvat kaupunkistrategian toimintakulttuureihin. Jokaista toimintakulttuurin teemaa työstetään työyhteisöjen omissa työpajoissa, joissa myös tehdään kysely siitä, miten kyseinen teema toteutuu tällä hetkellä työyhteisössä. Tavoitteena on, että teemakohtaisten kyselyjen koko kaupungin keskiarvo, asteikolla 1–4, on vähintään 2,8. Toimintavan ensimmäinen kierros alkaa 4/2019.

Tehdyn työn määrä (%)

Tehdyn työn määrä 12/2018 oli 78,3 % (12/2017 76,7 %) ja 12/2019 77,8 %. Tehdyn työn määrä kuvaa, kuinka suuri osa henkilöstön ajasta keskimäärin toteutuu tuottavana työaikana. Työajasta poistetaan mm. sairauspoissaolot, kannustevapaat ja opintovapaat. Tavoitteena on, että tehdyn työn määrä vuositasolla on vähintään 78 %.

Palkittujen työinnovaatioiden määrä

Työinnovaatioiden määrä lasketaan vuosittain myönnettävistä kehittäjäpalkintojen määrästä. Kehittäjäpalkinnolla palkitaan kertapalkkiolla arjen työtä rikastuttavista, asiakaspalvelua parantavista ja kustannustehokkaista innovaatioista. Työyksiköt, työryhmät tai henkilöt hakevat itse kehittäjäpalkintoa ja hakemusten määrä on vuosittain reilun parinkymmenen ja vajaan neljänkymmenen välillä. Tavoitteena on jakaa 17 kehittäjäpalkintoa vuosittain.

Resurssiviisas Hämeenlinna -toimeenpano-ohjelma

Taloudellisesti resurssiviisas kaupunki on kaikkien toimijoiden ja päämäärien yhteinen tavoite. Näin ollen kustannustietoisuus, tuottavuus ja tuloksellisuus ovat keskeisesti esillä kaikille yhteisissä tavoitteissa ja toimenpiteissä. Keskeistä on onnistua jokaisen toimialan prosesseissa.

Resurssiviisauden strategisessa päämäärässä painotetaan edellä esiteltyjä hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen, henkilöstön osaamiseen ja hyvinvointiin sekä kiinteistöjen taloudelliseen hallintaan keskittyviä tavoitteita. Resurssiviisas Hämeenlinna toimeenpano-ohjelmaa toteutetaan valtuustokaudelle 2017–2021 valtuustokauden strategisilla tavoitteilla ja lautakuntien omissa talousarvio-osioissa esitetyillä valtuustokauden tavoitteilla. Vuosittaisessa toimeenpanossa lautakunnat keskittyvät vuotuisen talousarvion nostamiinsa tavoitteisiin.

Vuoden 2021 resurssiviisas Hämeenlinna, painopisteet lautakunnittain:

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta:

- Toimintayksiköissä edistetään resurssiviisautta ja kiertotaloutta
- Hyödynnetään sähköisiä työvälineitä ja sähköisiä työtapoja
- Lapsille ja nuorille taataan terveelliset ja turvalliset tilat
- Palveluverkko ja palvelurakenne on mitoitettu kysynnän mukaan

Sosiaali- ja terveyslautakunta:

- Henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseen muutostilanteissa kiinnitetään erityisesti huomiota

Kaupunkirakennelautakunta:

- Hyvä pyöräilyverkosto
- Turvallinen työympäristö
- Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelma edistyy

Resurssiviisauden tavoitteiden saavuttamista tukee 2/2020 valtuustossa hyväksytty Hiilineutraali Hämeenlinna -toimeenpano-ohjelma. Ohjelma pitää sisällään useita, toimialoilla toteutettavia, hiilineutraaliutta edistäviä toimienpiteitä. Hämeenlinnan strategiaan on kirjattu tavoitteeksi, että kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä. Tämän tavoitteen yhtenä toteuttamiskeinona ja mittarina on Kuntien energiatehokkuussopimus (KETS). Hämeenlinna on liittynyt kunta-alan energiatehokkuussopimusjärjestelmään 12/2019.

Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset

Yhteisiä asioita hoidetaan ja niihin vaikutetaan ottamalla vastuuta ja osallistumalla. Asukas osallistuu vaikuttamiseen ja asioiden hoitamiseen oma-aloitteisesti ja vapaaehtoisesti. Kaupungin palveluja kehitetään yhteistyössä asukkaiden kanssa. Päätöksenteko on avointa. Kaupungin omien toimijoiden sekä ulkopuolisten palvelutuottajien, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa vahvistetaan kumppanuutta. Asukkaiden hyvinvointi on tärkeää sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta.

Tavoite	Mittarit
Hämeenlinnaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät	Koettu terveys on maan keskitasoa parempi Terveys ja koettu elämänlaatu (Kouluterveyskysely – THL) Lasten pienituloisuusaste (pienituloisuusaste laskee valtuustokauden alusta)

Tavoite	Mittarit
Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä.	Liikuntalaitosten kävijämäärien kehitys Kulttuurilaitosten kävijämäärien kehitys

Tavoite	Mittarit
Oikein mitoitettut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin	Palveluiden asiakastyytyväisyys

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Hämeenlinnaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät	Hyvinvointi- ja terveyseroihin ei päästä käsiksi, jos kaikkia hallinnonaloja koskeva yhteistyörakenne ei toimi tarvittavan tiedon saamiseksi. Aukkaiden elintapoihin ei voida tarpeeksi vaikuttaa.	Uusi tiedolla johtamisen järjestelmä on toimiva. Eriarvoisuutta ehkäisevät palvelut, kuten neuvola toimii hyvin. Tehdään palveluverkkopäätösten yhteydessä ennakkovaikutusten arviointi

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä.	Pandemiatilanne vaikeuttaa liikuntapalvelujen ja kulttuuripalvelujen käyttöä.	Panostetaan palvelujen turvalliseen käyttöön

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Oikein mitoitettut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin	Kuntalaisten palveluntarve muuttuu äkillisesti pandemiasta johtuen.	Muuttuvaa palveluntarvetta ennakoidaan tilastoseurannoin ja muutokset pyritään tunnistamaan.

Seuraavassa on kuvattu päämäärän 'hyvinvointia edistävä asumiskaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset' mittareita.

Kouluterveyskysely – THL (Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista)

Indikaattori ilmaisee terveydentilansa keskinkertaiseksi, melko huonoksi tai huonoksi kokevien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Suuremmissa kunnissa 2 %-yksikön muutos on merkittävä.

Lasten pienituloisuusaste (pienituloisuusaste laskee valtuustokauden alusta)

Tilasto kuvaa, kuinka suuri osa alueen alle 18-vuotiaista kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle.

Kaupungin liikunta- ja kulttuurilaitosten kävijämäärien kehitys

Mitattavat kohteet on sovittava. Lasten ja nuorten osalta on saatavissa esim. kouluterveyskyselystä harrastamisen aktiivisuudesta vertailutietoa. Koko väestön osalta vertailtavuutta saadaan uimahallin, kirjaston ja taidelaitosten kävijämääristä.

Koettua terveyttä ja elämänlaatua (20–64 -vuotiaat ja yli 65-vuotiaat) osoittavat mittarit sekä yksinäisyyden kokemusta ja järjestöaktiivisuutta kuvaavat mittarit on poistettu, koska tieto ei ole enää saatavissa. Vuoden 2020 tietojen osalta on harkinnassa Hämeenlinnaa koskevan FinSote -tutkimuksen ostaminen THL:lta. Kaupungin palveluissa olevien asiakkaiden koetun hyvinvoinnin osalta kannattaa jatkossa hyödyntää sosiaali- ja terveyspalveluissa käytössä olevan Kompassin (FCG) tietoja.

Asiakastyytyväisyyden ja palveluihin pääsyn aikojen osalta sovitaan mukana olevat palvelut sekä mittareiden valinta, kriteerit ja skaalaus siten, että tieto saadaan vuoden 2020 alusta lukien.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteuttaminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta toteutetaan valtuustokauden yhteisten strategisten ja lautakuntien tavoitteiden, lautakuntien vuosittaisten painopisteiden ja toimeenpanon kautta, Hyvinvointisuunnitelman 2018–2021, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2018–2021 ja Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman 2018–2021 kautta. Kahdessa viimeksi mainitussa on yhdistettynä lakisääteiset suunnitelmat sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ikäkausisuunnitelmat. Ikäkausisuunnitelmien teemoiksi on määritelty yhteisöllisyys, osallisuus, vanhemmuus / lähiverkostot, turvallisuus, liikkuminen ja terveys. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteumat raportoidaan osana tilinpäätöstä.

Hyvinvointisuunnittelulla edistetään kuntalaisten terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta sekä kehitetään toimenpiteitä, jotka tekevät Hämeenlinnan kaupungista hyvän paikan asua. Kaupungin perustehtävänä on luoda edellytykset hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi toimivilla peruspalveluilla niin, että turvataan viihtyisät ja turvalliset asuinalueet, julkinen liikenne, hoidetut puistot, monipuoliset ja saavutettavat liikuntapaikat, vilkas kulttuurielämä, tapahtumat ja elävä maaseutu. Lakisääteisissä peruspalveluissa, kuten terveydenhuollossa, perusopetuksessa ja kotihoidossa on paljon mahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Niiden kautta tavoitetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen suuria väestöryhmiä.

Hyvinvointia luovat julkisten toimijoiden lisäksi kuntalaisten ja kansalaisyhteiskunnan omat toimijat. Kunnan tehtävä on koordinoita, tukea ja mahdollistaa eri toimijoiden hyvinvointia edistävää työtä. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden merkitys hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on merkittävä. Liikuntatapahtumat, kulttuuritoiminta, järjestötoiminta ja tapahtumat ovat toimia, joilla voimme yhdessä luoda yhteisöllisyyttä ja asukkaille mahdollisuuksia oman hyvinvointinsa lisäämiseen. Sosiaaliekonomisten ja terveyserojen kaventaminen ja itsenäinen terveydestä huolehtiminen ovat myös Hyvinvoivan Hämeenlinnan tavoitteita

Palvelujen saavutettavuuteen ja toimintaympäristön esteettömyyteen pyritään vaikuttamaan toimintavuonna valmistuvalla Hämeenlinnan kaupungin esteettömyysohjelmalla. Hyvinvointia tuetaan monin palveluin mutta samalla myös kiinnitetään huomiota jokaisen omaan vastuuseen hyvinvoinnista. Sähköisiä palveluja kehitetään tukemaan omaehtoista toimintaa laajasti kaikilla toimialueilla. Päätösten ennakkovaikutusten arviointi on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta. Vuonna 2020 lautakunnat määrittävät lapsivaikutusten arvioinnin näkökulmasta keskieiset ennakkoarviointia edellyttävät asiakokonaisuudet. Tätä työtä jatketaan edelleen.

Päätösten ennakkovaikutusten arviointia ml. Lapsivaikutusten arviointia käytetään edelleen konsernipalvelujen ja toimialojen kanssa asukkaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Vuoden 2021 hyvinvoiva Hämeenlinna, painopisteet lautakunnittain:

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta:

- Laadukkailla lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluilla ennaltaehkäistään hyvinvointi- ja terveyserojen kasvua
- Asiakkaan palvelupolut varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen rakennetaan sujuviksi

Sosiaali- ja terveyslautakunta:

- Kuntalaiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti
- Henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseen muutostilanteissa kiinnitetään erityisesti huomiota
- Rakennetaan kustannuksiltaan kilpailukykyistä sote-kokonaisuutta

Kaupunkirakennelautakunta:

- Asiakaslähtöinen palvelukulttuuri

Tavoitteiden mukaisesti vuoden 2021 strategisesti tärkeitä asioita ovat:

- Talouden tasapainottaminen
- Elinvoiman elvyttäminen
- Hyvinvoinnin turvaaminen haastavassa taloudellisessa tilanteessa
- Työelämän uudistaminen digitalisaatiota hyödyntämällä
 - Kaupungin organisaatiossa
 - Hämeenlinna monipaikkaisen yrittämisen ja työn tekemisen kaupunkina
- Modernin teknologian hyödyntäminen päästöjen vähentämiseksi
- Positiiviseen viestintään ja kaupunkimarkkinointiin panostaminen

Talouden haasteet ovat kasvaneet merkittävästi Covid19 -epidemian aikana vuonna 2020. Talouden lähtökohdat vuodelle 2021 ovat entisestään heikentyneet. Edelleen on paneuduttava palvelujen tuottamiseen kustannustehokkaasti sekä laadukkaasti. Talouden tasapainottamiseksi on otettava kaikki mahdolliset keinot käyttöön.

Talouden haasteiden voittamisessa kaupungin elinvoimaisuus tulopohjan vahvistamisessa on kiistatonta. Elinkeinotoimessa on edelleen edistettävä uusien yritysten syntymistä ja sijoittumista Hämeenlinnaan sekä lisättävä alueen elinvoimaa. On lisäksi tärkeää kehittää yrittämisen edellytyksiä keskittymällä olemassa olevien yritysten kasvun, uusiutumisen, verkostoitumisen ja kansainvälistymisen edistämiseen sekä yhteiseen markkinointiin.

Huomiota on kiinnitettävä Hämeenlinnan verkostoyhteistyöhön yritysten, järjestöjen, kuntien sekä muiden sidosryhmien kanssa ja selvitettävä uusia yhteistyön mahdollisuuksia. Kaupungin on tarkoituksenmukaista panostaa myös yritysilmapiiriin ja toimintaympäristön kehittämiseen sekä sujuvoittaa edelleen kaupungin palveluprosesseja yritysten näkökulmasta. Tässä kaupunkiorganisaation yksikkö- ja toimialat ylittävän yhteistyön painoarvo korostuu.

Kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseen tulee kiinnittää huomiota heikkenevässä taloudellisessa tilanteessa. Palvelujen laatuun ja palvelujen saatavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota etenkin henkisen toimintaympäristön muuttuessa Covid19 -kriisissä uhkaavammaksi. Hyvinvointia tuetaan monin palveluin, mutta samalla myös kiinnitetään huomiota jokaisen omaan vastuuseen hyvinvoinnista. Sähköisiä palveluja kehitetään tukemaan omaehtoista toimintaa laajasti kaikilla toimialueilla. Päätösten ennakkovaikutusten arviointi on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta. Vuonna 2020 lautakunnat määrittivät lapsivaikutusten arvioinnin näkökulmasta keskeyttävät edellyttävät asiakokonaisuudet. Tätä työtä jatketaan edelleen.

Covid19 kriisissä on opittu paljon uudelta työntekemisen tavasta. Työelämän muutoksen avulla uudistetaan työelämää osana toimintakulttuurin kehittämistä ja Työn ilon toimintamallia. Muutoksen tavoitteena on työn joustojen ja uusien työn tekemisen tavan uudistamisen avulla parantaa työn tuloksellisuutta, lapsiystävällisenä kuntana tukea työn ja muun elämän yhteensovittamista ja arjen sujuvuutta sekä tukea hiilineutraaliustavoitetta vakiinnuttamalla etätö työntekijöiden muodoksi. Luopumalla kaupungintalosta saavutetaan myös merkittäviä säästöjä.

Hämeenlinna tulee kehittää myös monipaikkaisena työn ja yrittämisen kaupunkina. Kaupungin tulee mahdollistaa yritysten helppo sijoittuminen myös etätöpaikkojen muodossa. Vuoden 2020 alussa käynnistynyttä Parkkia tulee edelleen kehittää ja markkinoida yritysten, yrityskehitystä tekevien toimijoiden ja työllistämistä edistävien toimijoiden yhteisenä toimintaympäristönä.

Hiilineutraali Hämeenlinna ohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa helmikuussa 2020. Ohjelmaa toteuttamalla haluamme säilyttää tulevillekin sukupolville mahdollisuuden nauttia terveistä, turvallisista ja monimuotisista asumisen ja toiminnan ympäristöistä. Onnistumme tässä vastaamalla haasteisiin ilmastonmuutoksen hidastamisesta sekä luonnonvarojen kestävästä käytöstä. Resurssiviisaana kaupunkina pyrimme hyödyntämään modernia teknologiaa energian kulutuksen vähenemiseen, sujuvaan ja vähäpäästöiseen liikkumiseen, ympäristöämme huomioon ottavaan yhdyskuntarakenteeseen, kulutuksen vähentämiseen, materiaalin kiertoon sekä veden puhtauteen.

Viimeiset vuodet ovat olleet positiivisia väestön kehityksen osalta. Etenkin kuntien välisessä muutossa tilanne on ollut hyvä. Positiivinen muuttoliike, yritysten ja työpaikkojen kehitys sekä työntekijöiden saatavuus ovat merkittäviä tekijöitä kaupungin tulopohjan vahvistamisessa. Tasapainoisella väestön kehityksellä suhteessa palveluverkon riittävyyteen turvataan osaltaan kaupungin taloudellista menestymistä. Positiivisella viestinnällä ja kaupungin markkinoimisella lisätään kaupungin veto ja pitovoimaa.

Suomen kasvukäytäväverkosto

Suomen kasvukäytäväverkosto on mukana kehittämässä alueen elinympäristöjä, sujuvaa liikkumista ja tähän liittyviä tulevaisuuden mahdollisuuksia sekä yritysten että yksilöiden näkökulmasta. Edunvalvonnan kärki on pääradan raideliikenteen edistäminen. Verkoston keskipisteessä ovat pääväylien lisäksi niiden tärkeimmät solmukohdat: asemanseudut, pääväylien risteykset ja liittymät. Verkoston tavoitteena on varmistaa pääväylien, lentokenttien ja satamien investointeja, joita vientiteollisuus tarvitsee. Verkostotyössä painopisteitä ovat mm. asuminen, älyliikenne, kehittyvät asemanseudut, vaihtoehtoiset liikenteen energiamuodot, yhteydet Eurooppaan ja ympäristötaide. Suomen kasvukäytävä on yksi yhtenäinen työmarkkina-alue, jonka tavoitteena on aikaansaada konkreettisia tuloksia, joilla varmistetaan kasvukäytävän rooli koko Suomen elinvoimaisuuden kehittämisessä. Yhteinen edunvalvonta kaupungin edunvalvontasuunnitelman mukaisesti on osa verkostotyötä. Hämeenlinnalla on valmius toimia isäntäkaupunkina kasvukäytäväverkostossa myös uudella toimintakaudella.

HENKILÖSTÖ

Kaupungin henkilöstömäärä on vuoden 2020 aikana ollut keskimäärin yhteensä 3 401 henkilöä, joka on 19 henkilöä vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Talousarviovuoden tavoite on, että uusia vakansseja perustetaan vain, jos lainsäädäntö sitä edellyttää tai toimintaa kotiutetaan. Henkilöstöresurssien määrää hallitaan luonnollista poistumaa hyödyntäen ja työtehtävien uudelleen järjestelyjen avulla.

Eläköitymisennusteen mukaan Hämeenlinnan kaupungissa eläköityy vuoden 2021 aikana yhteensä 110 henkilöä (3,2 % koko henkilöstöstä). Näistä henkilöistä arviolta 78 jää vanhuuseläkkeelle ja 18 työkyvyttömyyseläkkeelle. Henkilöstösuunnittelussa toimialat ovat huomioineet eläkepoistuman, sen hyödyntäminen on kuitenkin haasteellista, koska poistuma on runsasta erityisesti niissä ammattiryhmissä, joissa poistuva osaaminen on korvattava mitoitusten takia tai palvelutarve vaatii henkilöstöresurssien säilymistä.

Henkilöstöohjelman tavoitteiden mukaisesti pysyvät palvelut pyritään tuottamaan vakituisten resurssien voimin ja tavoitteena on, että vakituisten henkilöstön osuus koko henkilöstöstä olisi vuositasolla keskimäärin n. 85 %.

Henkilöstökustannukset

Henkilöstökustannuksiin on vuonna 2021 varattu 159,829 milj. euroa, josta palkkoja ja palkkioita on 127,937 milj. euroa. Henkilöstökustannuksiin sisältyvien henkilösivukulujen ja eläkekulujen määrä on 33,425 milj. euroa.

Palkkaperusteisten henkilöstösivukulujen arvioidaan vuonna 2021 olevan seuraavat:

- KuEL eläkevakuutusmaksu 16,85 %
- SV-maksu 1,36 %
- Työttömyysvakuutusmaksu 1,9%
- Tapaturmavakuutusmaksu, yleinen 0,6 %
- Tapaturmavakuutusmaksu, pelastustoimi 1,17 %
- Tapaturmavakuutusmaksu, maatalouslomitusta 1,9 %
- Muut Sosiaalivakuutusmaksut 0,04 %

Kunta- alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 28.2.2022 asti. Vuonna 2021 tulee sopimuksen mukaisesti maksettavaksi yleiskorotus 1.4.2021, jonka suuruus on 1,00 %. Tämän lisäksi 1.4.2021 maksetaan myös järjestelyerä, joka on 0,8 % palkkasummasta.

Henkilöstömenot muodostavat valtaosan kuntatalouden menoista, joten erityisesti palkkamenojen kasvun hillitseminen tiukan rekrytointilupa- keskustelun avulla on välttämätöntä. Myös palkantarkistusten osalta noudatetaan tiukkaa linjaa ja palkantarkistuksia tehdään vain työn vaatavuuden olennaisesti lisääntyessä.

Työn iloa sekä työhyvinvoinnin ja johtamisen kehittämistä

Työhyvinvointijohtamisen ja työhyvinvoinnin kehittäminen ovat kaupungissa vuodesta toiseen jatkuva tavoite. Henkilöstöpalveluiden johdolla pyritään löytämään ja kokeilemaan uusia ja innovatiivisia tapoja lisätä henkilöstön hyvinvointia ja tukea henkilöstöjohtamista. Myös olemassa olevien hyvien ja hyviä tuloksia tuoneiden ohjeistusten ja toimintamallien, kuten työskentelyohjeet, Toivu Työssä, Aktiivinen tuki, 60+, Toivu Työssä Liikkuen ja hyvinvointivalmennus, jatkokehittäminen on tärkeää.

Suunnittelukaudella kehittämisen kärkitavoitteena on strategian mukaisesti hyvinvoiva ja osaava henkilöstö. Kärkitavoitteen toteuttaminen tapahtuu pääosin Työn ilo -toimintamallin avulla. Toimintamalli koostuu viidestä kaupunkistrategian toimintakulttuurin teemasta. Mallin teemoja käsitellään yksi kerrallaan mutta siten että seuraavan teeman käsittely aina on jatkumo edellisille teemoille. Tavoitteena on Työn ilon kautta saada jokaiselle päivälle hyviä asiakaskohtaamisia,

osallistaa henkilöstöä uusien ja innovatiivisten toimintamallien kehittämiseen ja luomaan yhdessä hyvä työpaikka ja työyhteisö. Malli on käytännönläheinen ja perustuu vuorovaikutukseen työyhteisöjen työpajoissa, jossa sovitaan konkreettisista askelista kohti yhteistä tavoitetta. Toimintamalli antaa myös esimiehelle käytännön työkalun johtamiseen.

Vuoden 2021 panostamme systemaattiseen toimintakulttuurin ja johtamisen kehittämiseen johtamisen kivijalkojen mukaisesti. Kehittämistä ja esimiestyön onnistumista tukemaan on perustettu Johtamisakatemia, jonka toimintaa alkaa täysimääräisesti vuonna 2021.

Rekrytointiprosessia uudistetaan nykyaikaisemmaksi siten, että siinä hyvin vahvasti painottuu työnhakijakokemus ja sitä kautta työnantajaimago. Rekrytointi ja henkilöstön saatavuus on yksi vuoden 2021 painopistealueista.

Henkilöstöpoliittiset linjaukset vuodelle 2021

Laadukas ja ennakoiva henkilöstösuunnittelu on yksi Hämeenlinnan kaupunkistrategiaa toteuttavan henkilöstöohjelman kriittisistä menetystekijöistä. Ennakoivan henkilöstösuunnittelun tavoitteena on varmentaa, että organisaatiolla on sekä lyhyellä, että pitkällä tähtäimellä oikea määrä henkilöstöä oikeassa paikassa ja tarkoituksenmukaisin kustannuksin.

Ennakoivassa henkilöstösuunnittelussa toimialat arvioivat eläköityvän ja vaihtuvan henkilöstön määrän sekä mm. mahdolliset palvelurakenteen, organisaatiomuutosten ja lainsäädännön aiheuttamat henkilöstörakenteelliset muutokset sekä osaamisen nykytason ja tulevaisuuden tarpeen. Uudet perustettavat vakituiset ja määräaikaiset tehtävät sekä muutettavat ja lakkautettavat vakanssien tiedot kirjataan henkilöstörakenteellisten muutosten lomakkeelle.

Talousarviokäsittelyssä hyväksytyt uudet vakanssit tarvitsevat kuitenkin aina erillisen täyttöluvan ennen rekrytoinnin aloittamista.

TALOUSARVIO VUODELLE 2021

Kansantalouden kehitys

Suomen bruttokansantuote (markkinahintaan) kasvoi vuosina 2016-2018 yli kaksi prosenttia (2016 2,8 %, 2017 2,7 % ja 2018 2,4 %). Vuonna 2019 bruttokansantuotteen kasvu jäi 0,9 prosenttiin. Valtiovarainministeriön lokakuussa julkaiseman taloudellisen katsauksen mukaan bruttokansantuotteen ennustetaan supistuvan 4,5 % vuonna 2020. Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 2,6 % vuonna 2021 ja 1,7 % vuonna 2022. Ennuste 2020 inflaatioksi on 0,4 % kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Inflaation ennustetaan nousevan 1,2 prosenttiin vuonna 2021 ja edelleen 1,4 prosenttiin 2022. Työttömyysasteen arvioidaan 2020 olevan 8,0 prosentissa. Sen ennakoitaan nousevan 8,2 prosenttiin vuonna 2021 ja laskevan 8,0 prosenttiin vuonna 2022. Alla olevassa koosteessa ovat myös Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen ja Palkansaajien tutkimuslaitoksen syyskuussa 2020 julkaistut ennusteet:

	BKT-muutos %			Inflaatio %			Työttömyysaste %		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
VM	-4,5	2,6	1,7	0,4	1,2	1,4	8,0	8,2	8,0
ETLA	-4,5	3,2	1,9	0,5	1,3	1,2	8,1	7,9	7,6
PT	-5,0	3,9	1,7	0,6	1,3	-	8,3	7,8	7,4

Kuntatalouden kehitys

Valtiovarainministeriön on julkaissut 5.10.2020 Kuntatalousohjelman vuodelle 2021. Ohjelmassa esitetyn arvion mukaan kuntatalouden kehitysnäkymät ovat haasteelliset syksyllä 2020. Valtion tukitoimenpiteet vahvistavat kuntatalouden tilaa merkittävästi vuosina 2020 ja 2021. Tukitoimista huolimatta kuntatalouden kehitysnäkymät pysyvät vaikeina, sillä tukitoimenpiteillä ei pystytä korjaamaan kuntataloutta useita vuosia vaivannutta tulo- ja menokehityksen rakenteellista epäsuhtaa. Ikäihmisten määrän kasvu on useiden vuosien ajan lisännyt palvelutarvetta sekä sosiaali- ja terveydenhuoltomenoja, ja tämä kehitys tulee jatkumaan myös alkavalla vuosikymmenellä. Lisäksi menoja kasvattavat hallitusohjelman mukaiset tehtävämuutokset ja kuntataloutta elvyttävät toimet. Lisäksi verotulopohjaa heikentää työikäisen väestön määrän pieneneminen. Kuntien omien sopeutustoimien arvioidaan jäävän vuonna 2020 kuntien talousarvioihin sisältyneitä suunnitelmia pienemmiksi.

Kuntatalouden toimintamenojen kasvuksi arvioidaan 4,9 prosenttia vuonna 2020. Menojen kasvun arvioidaan kuitenkin hidastuvan 4,0 prosenttiin vuonna 2021. Koko jatkovuosien 2021-2024 keskimääräinen toimintamenojen kasvun arvioidaan olevan 2,2 prosenttia. Samanaikaisesti kuntatalouden tulot kasvavat selvästi menoja hitaammin. Toimintatuottojen arvioidaan kasvavan vuonna 2021 vain 1,2 prosenttia, kun kuntatalouden tukipaketin määräiset tuet ja avustukset pienenevät. Talouden hidas toipuminen koronaepidemiasta yhdessä väestön ikääntymisen ja rakennuskannan iästä ja muuttoliikkeestä aiheutuvien investointipaineiden kanssa pitävät kuntatalouden tulojen ja menojen epätasapanon mittavana koko suunnitelmakauden. Kuntatalouden investoinnit ovat historialliseen kehitykseensä nähden korkealla tasolla. Suhdannetilanteen heikkeneminen ja kuntatalouden synkät näkymät voivat viivästyttää ja pysäyttää lopullisia investointipäätöksiä, sillä investointien priorisointitarve korostuu entisestään. Monissa kunnissa suunnitellaan säästötoimia kireän taloustilanteen helpottamiseksi.

Kuntatalouden tuloista yli puolet muodostuu verotuloista. Verotulojen arvioidaan kasvavan noin 4,2 prosenttia vuodesta 2020. Koronaepidemian aiheuttama epävarmuus heijastuu kuntien verotuloihin kunnallisveron ja yhteisöveron heikompana tuottona. Tilannetta helpottaa hallituksen päätös jatkaa kuntien yhteisöveron jako-osuuden

määräaikaista korottamista 10 prosenttiyksiköllä myös vuonna 2021. Lisäksi kuntien yhteisöverotulojen kasvua kiihdyttää kuntien jako-osuuden kahden prosenttiyksikön korotus, jolla kompensoidaan varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta aiheutuvaa maksutulomenetystä sekä varhaiskasvatuspalveluiden kysynnän kasvua. Vuoden 2020 verotuloja alentavat verojen maksun lykkäysmenettelystä aiheutuvat viivästyksset, jotka siirtävät kuntien verotuloja vuodelta 2020 vuoteen 2021. Arviot verotuksen maksujärjestelyn vaikutuksesta kuntien verotuloihin on kuitenkin pienentyneet merkittävästi syksyllä 2020. Muuttunut vaikutusarvio huomioitiin valtion viidennessä lisätalousarviossa siten, että valtion korvausta kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen viivästymisestä vuonna 2020 pienennettiin 433 milj. eurolla. Muutoksella on budjettivaikutuksia myös vuoteen 2021. Muutoksesta seurauksena kunnille maksettavien veromenetysten kompensatioiden kokonaissumma kasvoi. Kokonaisuutena toimintamenojen ja –tulojen epätasapainon aiheuttama toimintakatteen 5,0 prosentin heikentyminen ja verorahoituksen loiva lasku merkitsevät vuosikatteen voimakasta heikkenemistä vuonna 2021. Kuntatalouden lainakanta jatkaa suunnittelukaudella ripeää kasvuaan.

Talousarvioesityksessä vuonna 2021 kuntien valtionavut ovat yhteensä 12,4 mrd. euroa, mikä on noin 0,8 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2020 varsinaisessa talousarviossa (11,6 mrd. euroa). Vuodelle 2020 on kuitenkin myönnetty useita lisätalousarvioita, joilla on tuettu kuntia ja sairaanhoitopiirejä koronakriisin aiheuttamien taloudellisten haasteiden vuoksi. Lisätalousarviot huomioiden kuntien valtionapujen kokonaissumma on vuonna 2020 noin 13,2 mrd. euroa ja näin ollen valtionavut laskevat 0,8 mrd. euroa vuonna 2021.

Kuntatalouden kehitys on ollut heikkoa ja näkymät vaikeat jo useiden vuoden, eikä vuosi 2019 tuonut poikkeusta. Tilastokeskuksen julkaisemien vuoden 2019 tilinpäätöstietojen perusteella kuntatalous heikkeni viime vuonna merkittävästi. Kuntatalouden toimintakate ja vuosikate heikkenivät selvästi edellisvuodesta. Vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja ja arvonalentumisia eikä nettoinvestointeja. Tämän seurauksena kuntien lainakanta kasvoi voimakkaasti. Vuonna 2019 negatiivisen vuosikatteen kuntia oli 65, kun niitä vuonna 2018 oli 44 ja vuotta aikaisemmin vain neljä. Yhteensä 231 kunnassa vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja. Kuntatalousohjelman mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntia arvioidaan olevan 4-6 vuonna 2021. Arviointimenettelyyn tulevien kuntien määrän arvioidaan hieman kasvavan vuosina 2022-2024. Valtiovarainministeriö ottaa huomioon koronakriisin vaikutukset kuntien talouteen arvioidessaan arviointimenettelyn käynnistämistä vuoden 2020 tilinpäätösten perusteella.

Hämeenlinnan talouden haasteet ja budjetin tasapainottaminen

Hämeenlinnan kaupungin talous olisi vuonna 2019 ollut noin 12,6 milj. euroa alijäämäinen ilman tulokseen vaikuttavia kertaeriä. Kuluvan vuoden arvioidaan 9/2020 ennusteen (korjattuna uusimmalla hallituksen koronatukipäätöksellä, joka lisää kaupungin valtionosuuksia 2,9 milj. euroa) perusteella muodostuvan noin 1,0 milj. euroa ylijäämäiseksi. Koronavaikutuksista puhdistetun alijäämän arvioidaan vuonna 2020 olevan noin 5,5 milj. euroa ja se sisältää noin 0,58 milj. euron arvosta tulosta parantavia kertaeriä.

Kaupunginhallitus hyväksyi vuoden 2021 talousarvion tasapainotetun kehityksen 22.6.2020. Kehyksen verotuloarvio sisälsi kunnallisveron 1,0 %-yksikön korotuksen (vaikutus noin 10,7 milj. euroa korotusta seuraavalle ensimmäiselle vuodelle). Lisäksi esitys sisälsi vaatimuksen 10 milj. euron menoleikkauksista, joita toimijat ovat etsineet kesäkuusta lähtien. Kehysvaiheen ja talousarvioesityksen verotuloarviot vuodelle 2021-2024 perustuvat tilastokeskuksen asukaslukuennusteeseen. Verotuloarviot ovat viimeisimmän verotuloennusteen perusteella noin 3 milj. euroa paremmat kuin kehysvaiheessa. Talousarviolukujen perusteella verotulojen tulisi kasvaa ilman veron korotusta noin 6 milj. euroa vuodesta 2020. Huomionarvoista on, että kaupungin

verotulot ovat vuosina 2015-2019 pysyneet käytännössä samalla tasolla. Vuonna 2020 verotilityksissä on koronasta huolimatta selkeää kasvua vuoteen 2019 verrattuna (ilman yhteisöveron jako-osuuden muutostakin).

Valtionosuudet pienevät merkittävästi vuoden 2020 ennusteeseen verrattuna. Tämä johtuu muun muassa vuoden 2020 koronaepidemiaan liittyvistä kompensatioista sekä kilpailukyky sopimuksen työajanpidennykseen liittyvästä pysyvästä leikkauksesta. Koronatuista puhdistettuna valtionosuuksissa on merkittävää kasvua vuodesta 2020 vuoteen 2021. Keskeisimmät syyt valtionosuuden kasvuun ovat valtionosuuden indeksikorotukset ja erityisesti valtion kunnille säilyttämät lisävelvoitteet. Valtionosuuksien osalta on syytä huomioida, että valtionosuudet kasvavat nettomenojen kasvun mukaisesti, eivätkä ne siten koskaan paranna kunnan taloudellista asemaa. Koronapuhdistettuna valtionosuudet kasvavat vuodesta 2020 noin 9,7 milj. euroa (alkuperäinen, koronatuista puhdistettu, vuoden 2020 valtionosuuspäätöspäätös 101,1 milj. euroa).

Vuoden 2020 talousarvion tilanteeseen vaikuttavat keskeisesti em. vero- ja valtionosuusmuutosten lisäksi kuluvan tilikauden alijäämä ja ns. pakolliset kuluja kasvattavat erät, joita on noin 7,4 milj. euron arvosta. Luku ei pidä sisällään väestön ikääntymisen tuomia kululisäyksiä, palveluiden käytön lisääntymistä eikä ostojen yksikköhintojen nousua. Lautakuntien ja konsernipalvelujen talousarvioesitysten ja kaupunginjohtajaneuvotteluissa tehtyjen tarkennusten jälkeen talousarvio ylitti toimintakatteen kehystason yhteensä noin 6,6 milj. euroa.

Kaupunginjohtajan johdolla käytyjen talousarvioneuvotteluiden ja erinäisten sopimuskomppanivotteluiden jälkeen kaupunginjohtajan budjettiesitys ylitti kehyspäätöksen toimintakatetason noin 4,2 milj. eurolla. Kaupunginhallituksen esitys ylitti kehystason toimintakatteen osalta noin 3,9 milj. euroa. Vastaavasti tuloarviot ovat parantuneet siten, että tilikauden alijäämä on noin 3,3 milj. euroa, kun se kehyspäätöksessä oli noin 6,4 milj. euroa. Talousarvio ei pidä sisällään kunnallisveron korotusta vuodelle 2021. Suunnitelmakaudelle esitetään ohjeellisena 0,25 %-yksikön korotusta vuodelle 2022. Kehys sisälsi 1,0 %-yksikön kunnallisveron korotuksen vuodelle 2021.

Talousarviokirjassa mainitut viittaukset ennusteeseen tarkoittavat kaupungin vuoden 2020 ennustetta, joka on laadittu syyskuun lopun tilanteen perusteella ja jota on oikaistu viimeisimmällä Suomen hallituksen koronatukipäätöksellä, joka nostaa kaupungin valtionosuuksia syyskuun lopun ennusteesta 2,9 milj. euroa.

Talousarvion taloudelliset riskit

Talousarvioon sisältyy riskejä. Näistä ensimmäinen liittyy verotulojen todelliseen toteumaan. Verohallinnon sivuilta löytyvän tulokehitystilaston ennakkotietojen mukaan Hämeenlinnan kaupunkilaisten ansaitsema veronalainen tulo kasvoi vuonna 2019 2,8 %, kun se koko valtakunnassa kasvoi keskimäärin 3,1 %. Hämeenlinnalaisten tulot kasvoivat vuonna 2019 pitkältä aikaa lähes valtakunnan keskimääräisen kasvuvauhdin mukaisesti, joten tulokehityksestä johtuen ei juurikaan aiheutunut vuodelle 2020 verotulojen takaisinperintää. Veronalaisten tulojen määrään vaikuttaa erityisesti palkansaajien määrän muutos, joka korreloi mm. työttömyyden kasvun ja muuttovoiton/-tappion kanssa eli asukasmäärän kanssa. Hämeenlinnan osalta tulokehitystilasto on ollut vuotta 2019 lukuun ottamatta laskusuuntainen jo pidemmän aikaa ja vuonna 2015 pudottiin pitkään aikaan ensimmäisen kerran valtakunnan keskiarvon alapuolelle. Vuonna 2017 palattiin kasvussa kuitenkin takaisin Kanta-Hämeen keskiarvon yläpuolelle ja kiila valtakunnan keskiarvon ja Hämeenlinnan kehityksen välillä pienentyi selvästi vuoden 2016 tasosta. Vuonna 2018 em. kiila kuitenkin kasvoi jälleen. Seuraavassa taulukossa on kuvattu kaupunkilaisten tulokehitystä suhteessa muuhun Suomeen ja Kanta-Hämeeseen sekä talouteen liittyviä erinäisiä tunnuslukuja.

TULOKEHITYSTILASTO Kasvu ed. vuodesta	OSUUS KOKO M A A	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
		Koko maa	3,10 %	4,40 %	4,80 %	2,50 %	2,10 %	1,70 %	1,80 %	1,80 %	3,10 %
Kanta-Häme	3,00 %	4,50 %	5,10 %	2,50 %	2,00 %	0,50 %	1,10 %	0,90 %	1,90 %	2,20 %	2,20 %
Hämeenlinna	3,20 %	4,50 %	5,50 %	3,00 %	2,20 %	0,70 %	1,00 %	1,30 %	1,90 %	2,80 %	2,80 %
-palkat	66 %	2,40 %	4,90 %	4,90 %	1,50 %	0,90 %	-0,80 %	0,80 %	1,20 %	2,50 %	3,20 %
-eläkkeet	24 %	3,70 %	4,70 %	7,70 %	5,10 %	3,50 %	3,10 %	2,30 %	3,00 %	2,10 %	3,40 %
-työttömyysmaksut	10 %	18,10 %	-6,20 %	9,50 %	19,60 %	14,60 %	9,70 %	-2,60 %	-8,10 %	-9,70 %	-10,10 %
-etuudet		2,80 %	3,20 %	-3,30 %	2,70 %	6,70 %	1,00 %	-2,60 %	-3,10 %	-3,40 %	0,10 %
-työttömyys%		10,70 %	9,70 %	8,70 %	10,40 %	11,60 %	12,00 %	11,90 %	10,60 %	9,60 %	9,10 %
-asukasluku	66 647	66 829	67 270	67 497	67 806	67 976	68 011	67 850	67 662	67 532	67 633
-asukasluvun lisäys		182	441	227	309	170	35	-161	-188	-130	101
-vero%		19,00 %	19,00 %	19,50 %	19,50 %	20,25 %	20,50 %	20,50 %	20,75 %	20,75 %	20,75 %
koko maa		18,97 %	19,16 %	19,24 %	19,38 %	19,74 %	19,83 %	19,86 %	19,90 %	19,86 %	19,88 %
-efektiivinen vero%		14,35 %	14,32 %	14,55 %	14,70 %	15,28 %	15,38 %	15,22 %	14,95 %	14,93 %	14,95 %
koko maa		14,48 %	14,57 %	14,49 %	14,71 %	14,93 %	14,94 %	14,80 %	14,35 %	14,28 %	14,29 %
-verotulot M€		220,7	225,4	237,4	254,3	268,7	278,1	274,9	281,1	281,2	283,4
-valtionosuus M€		87,3	91,8	97,2	92,5	91,6	87,3	91,4	90,8	91,2	91,0

Mikäli kaupunkilaisten tulokehitys myös vuonna 2020 jää keskimääräistä valtakunnan tasoa heikommaksi, eivät verotulot todennäköisesti toteudu talousarvion mukaisina. Verohallinto julkaisee vuoden 2020 tulokehitystilaston ensimmäisen kerran vasta huhtikuussa 2021, joten verotuloarviot joudutaan tekemään ilman tietoa kaupunkilaisten tämän vuoden tulokehityksestä.

Talousarvion verotuloarviot pohjautuvat Kuntaliiton lokakuussa julkaisemaan tulevien vuosien verotuloennusteeseen, jonka taustalla on tilastokeskuksen asukasluvun ennuste. Ennusteiden taustalla on arvio kansantalouden kasvusta sekä sen vaikutuksesta mm. työllisyyteen, ansiotasoon ja yritystoiminnan tuottoihin. Ennuste pohjautuu mm. siihen, että kaupunkilaisten ansaitsemat palkkatulot laskisivat vuonna 2020 2,7 % (koronapandemia).

Tilikausi 2020 olisi ilman tilikaudelle kirjattavia kerta-eriä (yhtiöomaisuuden myyntivoitot) noin 6,1 milj. euroa alijäämäinen. Takamatka todelliseen tasapainoon on täten vuonna 2020 noin 0,5 veroprosenttiyksikköä.

Toimintakatteen kasvun hallinta on oleellinen osa kaupungin talousohjausta. Toimintakatteen kasvu vuonna 2018 oli vertailukelpoisesti noin 8,4 milj. euroa ja vuonna 2019 noin 9,7 milj. euroa. Vuoden 2020 vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu tulee olemaan arviolta noin 14 milj. euroa. Tilinpäätöksen toteutunut toimintakate ylittää käytännössä joka vuosi vuosittain budjetoidun toimintakatteen määrän. Näin tulee käymään myös vuonna 2020 (ilman koronavaikutustakin). Talousarvion 2021 mukaan toimintakate saisi kasvaa vuodesta 2020 (vertailukelpoisesti) noin 8,9 milj. euroa, sisältäen mm. ns. pakolliset kuluja kasvattavat erät, joita on reilun 7,4 milj. euron arvosta. Luku ei pidä sisällään väestön ikääntymisen tuomia kululisäyksiä, palveluiden käytön lisääntymistä eikä ostojen yksikköhintojen nousua. Tämän lisäksi toimintatuotot laskevat valtion toimenpiteistä johtuen (ikäihmisten ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksut) noin 1,5 milj. euroa vuodesta 2020. Toimintakatteen kasvuvuorassa piilee riskiä talouden toteutumiselle suunnitelmien mukaan.

Seuraavassa kuvassa on esitetty tiettyjen haasteita aiheuttaneiden kustannuserien kehitystä lähimenneisyydessä ja vuodelle 2021 budjetoidut eurosummat miljoonina euroina. Taulukko osoittaa, että talousarvio sisältää riskiä erityisesti lastensuojelun kustannusten osalta. Myös työmarkkinatuen maksuosuuden todellinen kasvu saattaa taloustilanteesta johtuen hyvinkin ylittää budjettitason.

	TP2015	TP 2016	TP2017	TP2018	TP2019	EN2020	ES2021
Lastensuojelu, sijaishuolto ja jälkihuolto ulkoiset ostot	9,6	9,2	9,9	12,2	12,9	12,1	10,9
Vammaispalvelut (toimintakate)	17,8	17,2	17,5	18,6	19,3	19,1	19,5
Ikäihm.palv. ostot (tehostettu+vanhainkoti)	23,1	24,1	22,6	22,8	24,2	24,2	24,8
Työmarkkinatuki	4,9	5,4	5,7	5,7	5,6	6,7	6,9

Rahoitustuottojen ja kulujen osalta merkittävimmät erät ovat lainojen korkokulut ja sijoitustoiminnan myyntivoitot. Korkokustannukset kasvavat termiiniikäyrän valossa kohtuullisen maltillisesti lähitulevaisuudessa. Talousarviossa on varauduttu vuosien 2022-2024 osalta hieman termiiniikäyriä korkeampaan korkokulujen kasvuun. Nopea korkojen nousu aiheuttaisi kaupungin talouteen kustannuserän, jota ei kyetä kattamaan muilla toimin kovin lyhyessä ajassa. Sijoitustoiminnan myyntivoitoja on budjetoitu vuosille 2021-2024 3,2 milj. euroa. Markkinoiden tilanteesta johtuen budjetoitujen summien toteutumiseen liittyy riskiä.

Tuloksellisuustyö

Kaupunki jatkaa vuonna 2021 tuloksellisuuden parantamista. Tuloksellisuustoimenpiteet koostuvat tarvittavista rakennemuutoksista ja henkilöstön tuloksellisuuden kasvattamisesta. Talouden lopullinen tasapaino edellyttää näiden lisäksi palveluiden määrää ja laatua kasvattavista lisäinvestoinneista pidättäytymistä sekä palveluiden määrän ja laadun karsimista.

Rakennemuutokset

- Ei-strategisten omistusten myynti
- Konsernirakenteen yksinkertaistaminen ja henkilöstömäärän vähentäminen
Palveluiden määrän ja laadun tarkastelu
- Ei-lakisääteisten tehtävien vähentäminen
- Monituottajamallin hyödyntäminen
- Avustusten tason laskeminen
- Erilaisten kehittämishankkeiden määrän ja tuloksellisuuden kriittinen arviointi
- Henkilöstötuloksellisuuden parantaminen

Talousarvion rakenne

Talousarvion rakenteessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Organisaatorakenteen muodostavat sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala, sosiaali- ja terveyspalvelujen toimiala kaupunkirakennetoimiala sekä konsernipalvelut.

Talousarvion sitovuus

Kaupunginvaltuusto määrää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupunginhallitusta ja muita kaupungin viranomaisia.

Määrärahojen sitovuus on esitetty erillisessä taulukossa laskelmien yhteydessä. Jäljempänä on kuvattu sanallisesti määrärahojen sitovuuden periaatteet.

Käyttötalouden sitovia eriä ovat:

Lautakuntien, konsernipalvelujen ja tärkeimpien konserniyhtiöiden tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan, sosiaali- ja terveyslautakunnan sekä kaupunkirakennelautakunnan menomäärärahat yhteensä ja tuloarviot yhteensä ovat sitovia (bruttositovuus). Valmistus omaan käyttöön -erä on menojen oikaisuerä.

Konsernipalvelujen menomäärärahat yhteensä ja tuloarviot yhteensä ovat sitovia (bruttositovuus). Kaupunginhallitus vastaa konsernipalvelujen kokonaismäärärahan riittävydestä.

Yhteisen jätelautakunnan toimintakate on sitova (nettositovuus).

Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen toimintakate sitova (nettositovuus).

Elinkeinorahaston (taseyksikkö) tuotto lisätään rahaston pääomaan, ellei valtuusto vuoden aikana toisin päättä.

Laskennallisiin eriin kuuluvat poistot, laskennalliset korot ja vyörytyserät eivät ole määrärahaa.

Rahoitusosa, tuloslaskelmaosa:

Talousjohtajalla on oikeus ottaa ja järjestellä pitkäaikaisia lainoja sekä ottaa olemassa oleviin ja uusiin lainasopimuksiin tarvittavat johdannaissopimukset korkoriskien suojaamiseksi. Johdannaissopimuksia voi tehdä siten, että lainamäärän suojausaste ei nouse yli 90 %:n. Pitkäaikaisten lainojen nettomäärä saa vuoden 2021 aikana kasvaa enintään 14,9 milj. euroa. Talousjohtajalla on lisäksi oikeus ottaa tilapäis- tai kassalainoja (kuntatodistusohjelma) kaupungin maksuvalmiuden edellyttämällä tavalla. Tilapäis- ja kassalainojen samanaikainen enimmäismäärä voi olla 100 milj. euroa.

Antolainasaamisten sitovia eriä ovat antolainasaamisten (pysyvät vastaavat, sijoitukset) vähennykset ja lisäykset.

Kaupungin tuloslaskelmaosan yhteisten erien rahoitustuotot ja -kulut yhteen laskettuina ovat valtuustoon nähden nettositovat. Muilta osin laskelmaosa on informaatiota koko kaupungin yhteenlasketusta taloudesta ja se ei ole sitova talousarvion osa. Olennaisista poikkeamista on raportoitava valtuustolle.

Investointiosa:

Kiinteän omaisuuden hankinnan ja myynnin investointien määrärahat ovat valtuustoon nähden sitovat (bruttositovuus). Määrärahasta vastaa kaupunginhallitus.

Osakkeiden ja osuuksien kokonaismääräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus). Määrärahasta vastaa kaupunginhallitus.

Talonrakennuksen yhteenlasketut investointimäärärahat ovat valtuustoon nähden sitovat (bruttositovuus). Kaupunkirakennelautakunta päättää rahan kohdistamisesta eri investointikohteisiin.

Ensikertaisen kalustamisen yhteenlasketut kokonaismäärärahat ovat valtuustoon nähden sitovat (bruttositovuus). Kaupunkirakennelautakunta päättää rahan kohdistamisesta eri investointikohteisiin.

Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden kokonaismääräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus). Kaupunkirakennelautakunta päättää rahan kohdistamisesta eri investointikohteisiin.

Irtaimen omaisuuden investointien määräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus) seuraavien investointitasojen osalta: taideteokset, muu irtain, kaupunkirakenteen kalustohankinnat, sosiaali- ja terveystalouden kalustohankinnat. Pelastuslaitoksen kalustohankintojen investointimääräraha on nettositova.

Hankintoja koskeva ohje

Hämeenlinnan kaupungin hankinnat toteutetaan ja hankintasopimukset laaditaan voimassa olevan, kaupunginhallituksen hyväksymän Hankinta- ja sopimusohjeen mukaisesti. Ohjeessa on kerrottu muun muassa päätösraja hankintoja ja tilauksia koskien sekä suorahankintarajat. Tarvittaessa on konsultoitava kaupungin hankintapalvelut-yksikköä.

Kaupunginvaltuusto on 9.11.2015 § 138 edellyttänyt, että investointikohteiden suunnittelussa on erityisesti huomioitava kustannustehokkuus. Investointien osalta noudatetaan periaatetta, jonka mukaan kaupunkikonsernin palveluihin liittyvät tilat rakennetaan perustasoisiksi ja tilaratkaisut ovat yksinkertaisia ja monikäyttöisiä. Rakennusten ei tarvitse olla yksilöllisiä, vaan niiden tulee olla turvallisia vakioratkaisuja. Investointeja suunniteltaessa panostetaan kustannusarvioiden laadintaan ja selvitetään edullisimmat toteutusvaihtoehdot sekä lasketaan ennakolta tulevat vuosittaiset käyttötalouden lisäkustannukset (poistot, rahoituskulut ja ylläpitokustannukset, sekä mahdollisesti tyhjilleen jäävien tilojen kustannukset). Investoinneissa hyödynnetään esimerkiksi talousohjattua rakentamista.

Kohteiden kalustaminen toteutetaan perustasoisena ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaisesti kierrätyskalusteita.

Investointien pienhankintaraja

Investointeihin kohdistettavan omaisuuden hankinnassa on yksittäisen hyödykkeen ostohinnan raja 10 000 euroa, kun se tulee olemaan käytössä useampana kuin kahtena tilikautena. Halvemmat hankinnat kirjataan käyttötalousmenoksi.

Ensikertainen kalustus muodostaa poikkeuksen em. rajaa koskevaan määräykseen silloin kun ensikertaisen kalustuksen kokonaisuudesta muodostuu yhteensä yli 10 000 euron hankinta. Ensikertaiseen kalustukseen ei kuitenkaan kirjata lyhytaikaisessa käytössä kuluvia hyödykkeitä, kuten esim. pientarvikkeita ja -laitteita, kirjallisuutta ja tarveaineita.

Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta

Talousarvion ja toiminnan toteutumasta ja ennusteesta annetaan kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle puolivuotisraportti kaudelta 1–6 / 2021. Koko vuoden toteutumasta laaditaan toimintakertomus, joka käsitellään tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä. Puolivuotisraportin lisäksi kaupunginhallitukselle laaditaan talouden toteumaennuste maalisi-, huhti-, touko-, syys- ja marraskuun tilanteesta. Kaupunginhallitukselle toimitettava talouden toteumaennuste toimitetaan kaupunginvaltuustolle tiedoksi kausilta 1–4 ja 1–9.

Kaupunginhallitus ja kaupungin johtoryhmä seuraavat ja tarvittaessa ohjeistavat talouden hoitoa ja johtamista sekä niihin liittyviä käytännön toimenpiteitä. Kaupunginhallitus seuraa lastensuojelua, työllisyyden hoitoa ja matkailua strategisina prosesseina. Tiedolla johtamiseen otetaan käyttöön uusi järjestelmä. Järjestelmässä yhdistetään ja analysoidaan dataa useista kaupungin tietojärjestelmistä. Käyttöön otettava tiedolla johtamisen järjestelmä päivittyvine talous-, henkilöstö- ja suoritettuihin palveluihin johtamista.

Lisäksi kaupunginhallitukselle annetaan tietoja koko maan talouden kehityksestä, korkojen muutoksesta, kaupungin sijoitusten tuotosta, kaupungin lainamäärän muutoksesta ja muista talouden ja toiminnan tekijöistä tarpeen mukaan.

Lautakuntien on seurattava talustilannetta normaalin kokousaikataulunsa puitteissa säännöllisesti.

Kunkin esimiehen on seurattava säännöllisesti johtamansa toiminnan talouden kehittymistä talousraportoinnin järjestelmiä hyödyntäen sekä laadittava omia ennusteita määrärahan riittävydestä johtamisensa tueksi. Tarvittaessa controllerit avustavat talousraporttien tulkinnassa ja ennusteiden laadinnassa.

Tilivelvolliset

Tilivelvollisia kunnissa ovat toimielimien (muu kuin kaupunginvaltuusto) jäsenet ja ao. toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat ja itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavat viranhaltijat. Laki ei vaadi tilivelvollisten määrittelyä ennakolta. Tilivelvollisten määrittelyoikeus on valtuustolla. Viime kädessä tilintarkastuskertomuksen antavalla tilintarkastajalla on harkintavalta siitä, ketkä ovat tilivelvollisia. Vaikka henkilö ei olisikaan tilivelvollinen, hänen on hoidettava tehtävänsä asianmukaisen huolellisesti.

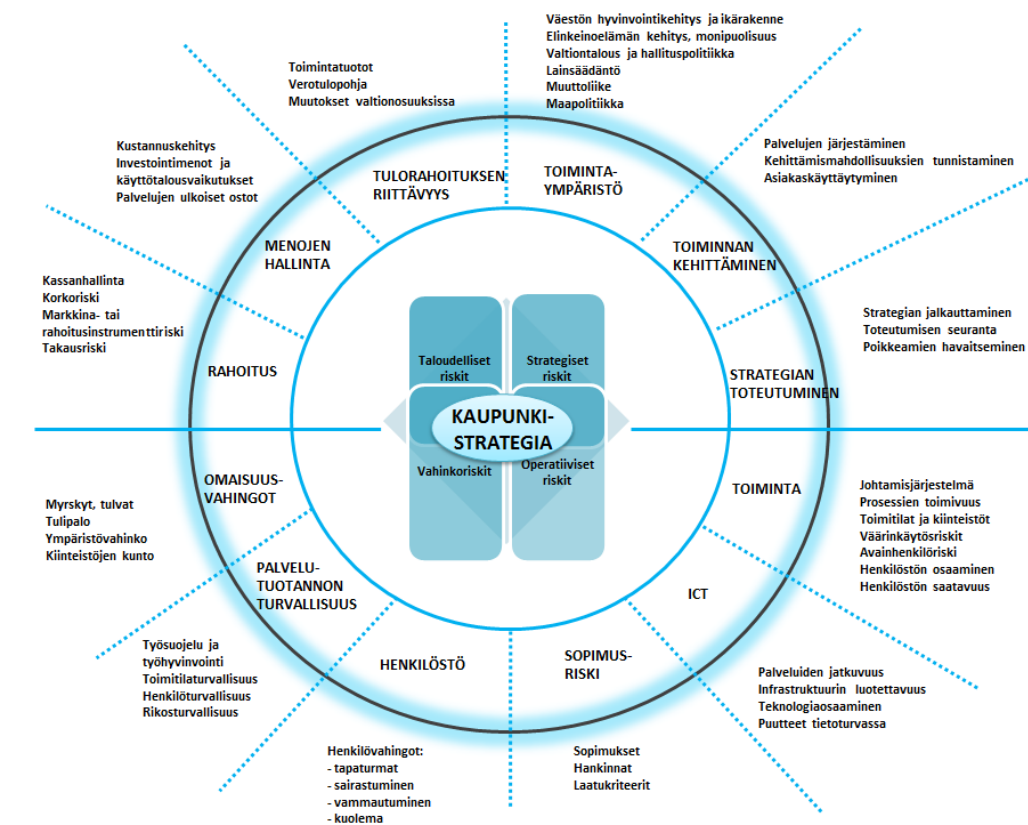
Tilivelvollisia ovat kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtaja, konsernipalvelujohtajat, tiedonhallintapäällikkö (keskusvaalilautakunta), tarkastuspäällikkö, toimialajohtajat, tulosaluejohtajat, jätehuoltokoordinaattori ja pelastusjohtaja sekä muut toimielinten esittelijät.

Riskienhallinta / Hämeenlinnan kaupunkikonsernin merkittävimmät riskit v. 2021 ja niiden hallintakeinot

Riskienhallinnalla tarkoitetaan menettelytapoja, joilla tunnistetaan ja arvioidaan toimintaan kohdistuvia sisäisiä ja ulkoisia riskejä ja määritellään toimenpiteitä riskien vähentämiseksi. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen ja talousarvion toteutuminen.

Hämeenlinnan kaupungin riskienhallintapolitiikka-asiakirjassa (KV 8.2.2010, päivitetty KV 12.9.2016) on kaupungin ja kaupunkikonsernin riskit luokiteltu neljään ryhmään: strategiset, operatiiviset, taloudelliset ja vahinkoriskit.

Alla olevassa riskikartassa on esitetty em. jaottelulla yleisiä kaupungin toimintaan liittyviä ja vaikuttavia riskejä.

Strategiset riskit

Strategiset riskit liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin ja niihin kohdistuviin epävarmuustekijöihin. Strategisia riskejä ovat mm. toimintaympäristön muutokset, väestörakenteen ja palvelutarpeen ennakkoinnissa epäonnistuminen, yksipuolinen elinkeinorakenne ja maapolitiikan ongelmat.

Elinkeinoelämään liittyviä riskejä ovat ulkopuolisten investointien jääminen vähäiseksi, työllisyystilanteen heikkeneminen, kaupungin palvelutarjontaan sekä toimitila- ja tonttitarjontaan liittyvät riskit, jotka kaikki vaikuttavat kaupungin vetovoimaan asumispaikkana ja sitä kautta ikärakenteen ja asukasluvun kehitykseen. Elinvoiman edistämiseen liittyviä riskejä ovat epäonnistuminen strategian jalkauttamisessa, profiloitumisessa ja brändityössä sekä kasvukäytävän hyödyntämisessä. Riskien hallitsemiseksi on mm. panostettu ekosysteemityöhön, jossa elinvoiman positiivista kehitystä haetaan verkostomaisella, useiden tahojen välisellä yhteistyöllä. Verkostoituminen tuottaa lisäarvoa niin yksittäiselle toimijalle kuin koko verkostolle perustuen jäsenten aktiivisuuteen, avoimuuteen, luottamukseen ja laajaan osaamiseen.

Operatiiviset riskit

Operatiiviset eli toiminnalliset riskit ovat päivittäistä toimintaa, palvelujen jatkuvuutta, prosesseja, tietojärjestelmiä ja tietoturva, henkilöstön saatavuutta, suhdannevaihteluita ja lainsäädännön muutoksia koskevia riskejä.

Ammattitaitoisen työvoiman turvaaminen erityisesti kriittisille aloille on haaste, jossa riskeinä ovat ammattitaitoisen henkilöstön, myös sijaisten, saatavuus sekä henkilöstön ikääntyminen ja eläköityminen. Riskiin pyritään vastaamaan ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla huomioiden vaihtuvan henkilöstön määrän lisäksi mm. mahdolliset palvelurakenteen, organisaatiomuutosten ja lainsäädännön aiheuttamat henkilöstörakenteelliset muutokset. Henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin liittyviä riskejä pyritään hallitsemaan jatkuvalla työhyvinvointijohtamisella ja kehittämällä edelleen hyväksi todettuja toimintamalleja (Toivu Työssä, Aktiivinen tuki, 60+, Toivu Työssä Liikkuen ja hyvinvointivalmennus). Vuonna 2019 käyttöön otettu Työn ilo -toimintamalli tähtää myönteisen toimintakulttuurin rakentamiseen ja henkilöstön hyvinvoinnin tukemiseen kaupunkistrategiasta johdettujen teemojen kautta.

Sisäilmaongelmat kaupungin toimitiloissa muodostavat edelleen huomattavan riskin palvelun jatkuvuudelle, kustannusten hallittavuudelle ja toisaalta henkilöstön terveydelle. Väistötilojen vuokraaminen ja sisäilmaongelmaisten tilojen tyhjäkäynti tuovat kustannuksia, samoin kuin ongelmaisten tilojen tutkiminen ja korjaus. Tilapalvelu tulosalue pitää yllä tilannekuvaa kaupungin kaikkien kiinteistöjen sisäilmatilanteesta.

Tietojärjestelmiin ja niiden tietoturvaan kohdistuvat uhkat muodostavat merkittävän riskin palvelutuotannon jatkuvuudelle. Sähköisten järjestelmien haavoittuvuus (verkkohäiriöt ja tietojärjestelmäviat) on aiheuttanut riskitilanteita mm. hoito- ja hoivapuolella. Tietoturvallisuuteen ja tietosuojaan liittyviä riskejä ja niiden hallintakeinoja arvioidaan säännöllisesti palvelutuotannon jatkuvuuden varmistamiseksi. Oman uhkansa tietoturvallisuudelle muodostavat kalasteluviestit, joita henkilöstö saa sähköpostitse säännöllisesti. Trendi tuskin tulee loppumaan. Aktiivisella tiedottamisella ja ohjeistamisella kalasteluviesteihin liittyviä tietosuojariskejä on saatu pienennettyä merkittävästi.

Kaupungin tietosuoja- ja tietoturvaryhmä valmistelee, käsittelee ja seuraa tietosuojaan ja tietoturvaan liittyviä asioita, tukee tietosuojavastaavia ja raportoi kaupunginjohdolle tietoturvan ja tietosuojan tilasta ja kehittämistarpeista.

Taloudelliset riskit

Taloudelliset riskit liittyvät taloudelliseen suorituskykyyn eli tulorahoituksen riittävyteen, sijoitusten tuottoon, rahoituksen saatavuuteen/ hintaan, investointien määrään sekä kustannustason yleiseen hallintaan. Lisäksi taloudelliset riskit liittyvät kaupungin erilaisiin maksuvastuisiin kolmansille osapuolille, kuten kaupungin antamiin takauksiin ja antolainoihin sekä korjausvelkaan infra- ja kiinteistöomaisuudessa.

Hämeenlinnan kaupunkikonsernin merkittävimpiä taloudellisia riskejä ovat vero- ja valtionosuustuloihin, sijoituksiin, rahoitukseen sekä niihin vaikuttaviin markkinatekijöihin ja kustannustason hallintaan sekä talouden tasapainottamiseen liittyvät riskit. Erityisesti kustannusten kasvun hillinnässä on viimeisen kahden vuoden aikana ollut merkittäviä haasteita. Kuluvana vuonna koronaepidemia on lisännyt kustannuksia ja tulonmenetyksiä merkittävästi, tosin valtio korvaa ne käytännössä täysimääräisesti.

Verorahoituksen osalta riski liittyy kaupunkilaisten vuoden 2020 tulokehitykseen. Kehityksen ollessa valtakunnan keskitasoa, ei verotulotilityksissä pitäisi tapahtua merkittävää poikkeamaan ennustetusta, edellyttäen, että talouden kasvu ja työttömyyden lasku jatkuvat ennustetusti. Koronaepidemia tuo tähänkin kuitenkin oman sävynsä - talouden tilanne riippuu vahvasti siitä, miten se Suomea ensi vuonna kurittaa.

Sijoitusriski on konkretisoitunut vuonna 2020. Koronaepidemia romahdutti markkinat keväällä ja pahimmillaan kaupungin salkku oli lähes 10 % laskussa vuoden vaihteeseen verrattuna. Markkinat toipuivat hämmästyttävän hyvin, mutta kevästä jäi käsiin sijoitustoiminnan myyntitappioita ja arvonalentumisia noin 1,6 milj. euron arvosta. Edelleen sijoitusriski liittyy tulevaan markkinatilanteeseen, jossa voi tapahtua muutoksia riippuen esimerkiksi koronan etenemisestä. Jatkossa kaupunki ei voi olettaa saavuttavansa samanlaista tasoa sijoitusten tuotoissa kuin mitä viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana on saavutettu. Sijoitusten hoitoon liittyvän riskin hallitsemiseksi on kaupungin sijoitusvarallisuuden hoito hajautettu viidelle pääsalkunhoitajalle. Salkunhoitajien kanssa käytävissä säännöllisissä tapaamisissa valvotaan, että valtuuston asettamia sijoitustoiminnan periaatteita noudatetaan (KV 14.10.2013 ja 15.6.2015). Sijoitustoiminnan periaatteita on tarkoitus päivittää vielä vuoden 2020 aikana.

Rahoitusriskeistä keskeisin on korkoriski. Termiinikäyrän mukainen hinnoittelu koroille ei vielä kerro merkittävästi korkojen noususta lähivuosille. Kaupungin velkamäärästä johtuen korkotason nousu kohti ns. normaalia muodostaa merkittävän kustannusriskin. Korkoriskiä vastaan suojaudutaan koronvaihtosopimuksin. Kaupungin lainakannan suojausaste oli 31.12.2019 noin 76 %. Kaupungin nopea velkaantumistahti alentaa suojausastetta ja lisää korkoriskiä.

Taloudellisia riskejä tunnistetaan ja pyritään hallitsemaan toiminnan ja talouden vuosisuunnittelun, tavoitteiden asettamisen ja määrärahojen budjetoinnin yhteydessä sekä toiminnan toteutuksen ja seurannan yhteydessä.

Taloudellisia riskejä on kuvattu myös talousarviokirjan kohdassa Talousarvio vuodelle 2021.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskit ovat usein seurausta odottamattomista ja äkillisistä, usein vakuuttamiskelpoisista tapahtumista, joista voi seurata onnettomuus, rikkoutuminen tai vahingonkorvausvelvollisuus. Vahinkoriskit ovat henkilöihin, omaisuuteen tai ympäristöön liittyviä riskejä.

Kaupunki hallitsee vahinkoriskejä ensisijaisesti omin keinoin ts. ohjeita ja määräyksiä noudattamalla, valmiussuunnittelun avulla sekä vakuuttamalla. Kaupungin vakuutuspalvelut on kilpailutettu v. 2016 ja kaupungilla on sopimus Vahinkovakuutus If

Oy:n kanssa. Kaupungilla on lisäksi vahinkorahasto toteutuneiden riskien kuluihin. Rahaston saldo on n. 2,8 milj. euroa.

Muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat

Yllä mainittujen riskien lisäksi kaupungin talouden ja toiminnan kehittymiseen vaikuttaa keväällä 2020 Suomeen levinnyt, alkuaan Kiinan Wuhanista liikkeelle lähtenyt koronaepidemia. Suomen hallitus julisti maan poikkeustilaan 16.3. - 15.6.2020. Tiukat rajoitustoimet taudin leviämisen hillitsemiseksi heijastuivat voimakkaasti maan talouteen. Nopeasti levinnyt koronaepidemia johti niin kansainvälisen kuin kotimaan talouden taantumaan, jonka lopullista laajuutta on edelleen vaikea arvioida.

TALouden TASAPAINOTTAMINEN JA PITKÄN AIKAVÄLIN TALOUSKEHITYS

Hämeenlinnan talouden pidemmän aikavälin tarkastelu

	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	EN 2020	TA 2021	TA 2022	TA 2023	TA 2024
Veroprocentti	20,25	20,50	20,50	20,75	20,75	20,75	21,00	21,00	21,25	21,25	21,25
TOIMINTAKATE	-345 870	-350 196	-355 204	-349 569	-356 499	-370 118	-391 887	-395 580	-404 948	-416 150	-423 752
Muutos €	-18 140	-4 326	-5 008	5 635	-6 930	-13 619	-21 769	-3 693	-34 830	-11 202	-7 602
Muutos %	5,5	1,3	1,4	-1,6	2,0	3,8	5,9	0,9	2,4	2,8	1,8
Verotulot	268 665	278 118	274 856	281 071	281 232	283 425	296 100	302 000	307 600	313 300	319 000
Valtionosuudet	91 585	87 268	91 435	90 782	91 264	90 981	120 200	110 900	110 400	117 300	121 400
Rahoitustuotot ja -kulut	2 969	4 282	2 636	1 147	-2 286	2 464	-4 000	-600	300	700	800
Korkotuotot	3 610	3 276	2 858	2 972	2 212	2 213					
Muut rahoitustuotot	11 302	13 060	12 113	10 794	5 667	6 202					
Korkokulut	5 476	4 602	5 960	6 338	6 151	5 822					
Muut rahoituskulut	6 467	7 452	6 375	6 281	4 014	129					
UUSIKATE	17 349	19 472	13 723	23 431	13 711	6 752	20 413	16 720	13 352	15 150	17 448
Poistot	18 180	17 467	17 472	18 108	25 570	18 370	19 600	19 800	20 900	20 900	21 900
Satunnaiset tuotot ja kulut	18 115	2 000									
Varausten muutokset netto	213	117	267	188	7 688	142	159	-199	-79	-84	14
Ylijäämä/alijäämä	17 497	4 122	-3 482	5 511	-4 171	-11 476	972	-3 279	-7 627	-5 834	-4 438
Kumulatiivinen ylij/alij.	-5 477	-1 354	-4 836	1 938	-2 233	-13 709	-12 737	-16 016	-23 643	-29 477	-33 915
Kumulat. ylij/alij./as	-81	-20	-71	29	-33	-203	-190	-239	-353	-441	-508
Nettoinvestoinnit	47 155	23 836	30 903	18 456	20 810	34 638	36 774	31 800	32 570	32 790	29 440
	28 330										
Taseesta											
Lainakanta 1000 euroa	201 351	199 419	230 610	222 264	237 866	271 609	288 000	303 100	322 300	339 900	351 900
Lainakanta euroa/as	2 961	2 932	3 399	3 285	3 522	4 016	4 285	4 519	4 816	5 090	5 270

Taulukosta:

- Vuoden 2020 ennuste on kaupungin tammi-syyskuun talousennuste korjattuna hallituksen uusimmalla koronatukipäätöksellä, joka lisää vuoden 2020 valtionosuutta arviolta 2,9 milj. euroa. Ennuste on siten 1,0 milj. euroa ylijäämäinen. Koronapandemiasta (tulonmenetykset, menonlisäykset ja valtion tuki) puhdistettuna kaupungin tilikauden alijäämä olisi vuonna 2020 arviolta noin 5,5 milj. euroa. Koronasta puhdistettu ennuste sisältää kertaeriä noin 0,58 milj. euroa (yhtiöomaisuuden myynti), joten ilman koronaa ja kertaeriä kaupungin talous olisi vuonna 2020 noin 6,1 milj. euroa alijäämäinen.
- Hämeenlinnan kaupungin toimintakate kasvoi vuonna 2018 vertailukelpoisesti 2,4% ja vuonna 2019 2,7%. Vuoden 2020 ennusteen mukaan toimintakate kasvaa vertailukelpoisesti ja koronasta puhdistettuna 3,7% ja 14 milj. euroa (5,9% / 21,8 milj. euroa koronan kanssa). Toimintakatteen 0,9% kasvuun sisältyy riskiä siitä, että kasvu ei pysy talousarvion mahdollistamissa rajoissa (vertailukelpoisesti kasvu saisi olla 2,3% / 8,9 milj. euroa vuodesta 2020 vuoteen 2021). Tilikauden 2021 talousarvion toimintakatteen on välttämätöntä toteutua, muutoin kaupunki jatkaa alijäämien tiellä myös tulevaisuudessa. Taulukon luvuissa toimintakatteen kasvun arvioidaan vuosina 2022-2024 olevan 2,4%, 2,8% ja 1,8% ilman uusia menoleikkaustoimia. Tämän saavuttaminen edellyttää pidättäytymistä kaikista uusista kustannuksista tuovista investoinneista ja palvelulisäyksistä aivan pakollisia peruspalveluinvestointeja lukuun ottamatta. Esimerkiksi palveluverkkoon liittyvät investoinnit asettavat suuren haasteen edellä kuvatun toimintakatekasvutason toteutumiseksi. Talousarviolukujen perusteella toimintakate saa vuodesta 2020 (koronasta puhdistettu) vuoteen 2021 kasvaa n. 8,9 milj. euroa. Vuodelle 2021 pelkästään alla kuvatut hallituksen linjaukset ja muut pakolliset erät lisäävät kaupungin kustannuksia noin 7,4 milj. euroa. Tämän päälle tulevat investoinneista, asiakasmäärien kasvusta ja ostopalveluiden sekä materiaalihankintojen yksikköhintojen kasvusta aiheutuva kulukasvu. On selvää, että tavoitteeseen pääseminen vaatii tiukkoja kulujen hallintatoimenpiteitä sekä kaupungilla, että

esimerkiksi Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirissä. Suunnitelmavuosien laskenta lähtee siitä oletuksesta, että vuosien 2021 toteutuu talousarvion mukaisena.

- Toimintakatteen kasvuun vaikuttavia eriä (vuoden 2020 tasoon verrattuna):
 - Hallituksen linjaus varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta alentaa kaupungin tuloja 0,37 milj. euroa vuonna 2021 ja vuodesta 2022 eteenpäin 0,87 milj. euroa.
 - Hallituksen linjaus sote-asiakasmaksujen alentamisesta alentaa kaupungin tuloja 1,1 milj. euroa vuonna 2021 ja vuodesta 2022 eteenpäin 2,5 milj.
 - Työehtosopimuksen mukaiset palkankorotukset ja sivukuluihin tehtävät muutokset nostavat kaupungin menoja 3 milj. euroa vuonna 2021, tämän jälkeen kasvun on ennakoitu olevan 1,5%, eli noin 2,25 milj. per vuosi.
 - Vuonna 2020 toteutuu yhtiöomaisuuden myyntivoittoja noin 0,58 milj. euroa. Vastaavaa tuloerää ei ole budjetoitu vuosille 2021-2024, koska myytävää yhtiöomaisuutta ei käytännössä enää ole.
 - Luvuissa on mukana vuosille 2021-2024 0,15 milj. euron avustus pysäköintiliiketoimintaan Asemanrannan uuden pysäköintilaitoksen valmistumisesta johtuen.
 - Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n oman pääoman ehtoinen sijoitus 0,345 milj. euroa on muutettu käyttötalouden avustukseksi pääomasijoitukseen liittyvien haasteiden johdosta. Avustus kirjataan nyt käyttötalouteen sekä kaupungilla, että yhtiössä. Tämän seurauksena yhtiön edellisten tilikausien tappiutilin tappioita saadaan katettua tulevinä vuosina.
 - Talousarviossa KHSHP:n kuntamaksujen kasvuksi on budjetoitu 1,5 milj. euroa (keskimääräinen kuntamaksujen kasvu 2,2%). Budjettiin sisältyy tältä osin selvä riski budjetin ylittymisestä.
 - Henkilöstökuluihin sisältyy vuodelle 2021 kertaluontoinen 1,5 milj. euron leikkaus, jonka toteuttaminen tulee aloittaa heti budjetin hyväksynnän jälkeen. Käytännössä menoleikkauksen toteutuminen edellyttää uuden ytimenettelyn käynnistämistä.
- Vuoden 2020 toimintakate ei ole vertailukelpoinen vuoden 2019 toimintakatteen kanssa erityisesti koronapandemiasta johtuen. Vertailukelpoinen vuoden 2020 kasvu on ennusteen mukaan arvioituna noin 13,6 milj. euroa.
- Verotuloarviot perustuvat Kuntaliiton lokakuun 2020 ennusteisiin. Ennusteiden taustalla on tilastokeskuksen asukaslukumuutosennuste. Vuoden 2021 verotuloarvio sisältää valtion koronatukitoimenpiteitä noin 5 milj. euron arvosta (yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttisyksikön korotusta 2020-2021) ja tämän lisäksi verotulosiirtymään vuodelta 2020 noin 1,5 milj. euroa (valtion yrityksille koronasta johtuen myöntämät maksulykkäykset).
- Valtionosuusarviot perustuvat VM:n kuntatalousohjelman yhteydessä julkaisemiin vuosikohtaisiin valtionosuusennusteisiin. Valtionosuusarviot sisältävät valtion koronatukitoimenpiteitä noin 1,9 milj. euroa.
- Rahoitustuotot- ja kulut netto sisältää arvion kaupungin lainakannan kasvusta ja sen vaikutuksesta rahoituksen nettokertymään. Tämän ohella laskelma perustuu vuosien 2021-2024 osalta 3,2 milj. euron budjetoitujen sijoitustoiminnan

myyntivoittojen kertymään, joiden osalta todellinen toteuma voi vaihdella suurestikin markkinoiden kehityksestä riippuen.

- Lainojen korkokulut on laskettu simuloimalla vuoden 2020 ja suunnitelmavuosien lainakannan kasvun aiheuttama vaikutus korkokustannuksiin. Toinen korkokulujen laskentaperuste on markkinoiden tällä hetkellä noteeraama termiinikäyrä, joka kuvastaa markkinoiden korkohinnoittelua. Vuosille 2022-2024 on varauduttu termiinikäyrää hieman korkeampaan korkokehitykseen. Korkokulujen kasvu on kohtuullisen maltillista kahdesta syystä johtuen: markkinoiden hinnoittelu pidemmän aikavälin korkotasosta on edelleen hyvin alhainen ja kaupungin nykyiset korkosuojaussopimukset purkautuessaan alentavat korkotasoa. Isohko korkojen nousu kuitenkin heikentäisi kaupungin taloutta useammalla miljoonalla eurolla suunnitelmavuosina.
- Poistot vuodesta 2021 eteenpäin on laskettu lisäämällä vuoden 2020 poistoihin investointiohjelman vaikutus ja vähentämällä poistokannan vuosittainen alenema.
 - Kaupungin investointitaso on korkea ja palveluverkkoon liittyviä muutoksia on päätetty ja suunniteltu lukuisia. Tilapalveluiden näkökulmasta tämä on näyttäytynyt tyhjiksi jäävinä tiloina, joista on jouduttu tekemään alaskirjauksia. Alaskirjauksia tullaan tekemään myös vuonna 2020. Vuosina 2021-2024 ei ole varauduttu tekemään arvonalentumiskirjauksia palveluverkosta.
- Varausten muutos sisältää vain tiedossa olevat muutokset varauksissa. Vuosina 2021 - 2024 ei ole suunniteltu tuloutettavan Hämeenlinna-rahastoa palveluverkon alaskirjauksia ja rakennusten purkukustannuksia vastaavasti.
- Nettoinvestoinnit on huomioitu taulukossa toimialojen valmistelun mukaisina.

Vuoden 2021 talousluvut sisältävät valtion koronatukea noin 6,9 milj. euroa ja verotulosiirtymää vuodelta 2020 noin 1,5 milj. euroa. Yhteisöveron 10 prosenttiyksikön jako-osuuden korotus vuosille 2020-2021 vaikuttaa vielä vuodelle 2022 noin 1 milj. euron arvosta. Vuodet 2023-2024 eivät sisällä valtion koronatukea. Valtion koronatuot ovat vain väliaikainen apu kaupungin tukalaan taloustilanteeseen. Kaupungin talous on ollut alijäämäinen jo ennen koronaa ja lähes koko 2000-luvun muutamia poikkeusvuosia lukuun ottamatta. Korona pahentaa talouden tilaa entisestään.

Vuosille 2021-2024 ei ole budjetoitu koronasta aiheutuvaa tulojen laskua (lukuun ottamatta, että verotulot ovat koronan takia laskeneet) tai menojen kasvua. Tältä osin on oletus, että valtion tuet korvaavat koronasta aiheutuvat menetykset.

Julkisen talouden suunnitelmaa koskeva kansallinen säännöstö edellyttää, että hallitus päättää kuntatalouden ns. menorajoitteesta. Menorajoite on euromääräinen raja valtion toimista kuntatalouteen aiheutuvalla menojen muutokselle. Tarkoituksena on, että menorajoite on yhdenmukainen hallituksen kuntatalouden rahoitusasematavoitteen kanssa. Edellisen hallituksen linjaus menorajoitteesta ei toteutunut lähimainkaan ja nykyinen hallitus on päinvastoin lisäämässä kuntien kustannuksia.

Kuntatalouden menorajoite ei kuitenkaan takaa sitä, että kustannusvaikutukset toteutuvat sen suuruisina kuntataloudessa. Kunnat voivat itse päättää muun muassa siitä, missä laajuudessa ne toteuttavat tehtävien ja velvoitteiden vähentämistä. Sote-palveluiden asiakasmaksulakiuudistus on hyvä esimerkki valtion uudistuksista, joita ei korvata Hämeenlinnan kaupungille lähimainkaan 100%:sti.

Hämeenlinnan kaupungin taseessa on 13,7 milj. euroa kertynyttä alijäämää vuoden 2019 tilinpäätöksessä. Vuoden 2020 ennuste on kaupungin tammi-syyskuun talousennuste korjattuna hallituksen uusimmalla koronatukipäätöksellä, joka lisää

vuoden 2020 valtionosuutta arviolta 2,9 milj. euroa. Ennuste on siten 1,0 milj. euroa ylijäämäinen, jolloin kumulatiivinen alijäämä olisi tilikauden 2020 lopussa noin 12,7 milj. euroa. Kuntalain mukaan Hämeenlinnan kaupungin taseeseen muodostuneet alijäämät tulee kattaa niiden syntyvuotta seuraavan vuoden alusta lukien neljän vuoden aikana. Täten kaupungin taseeseen kertyvät alijäämät tulee olla katettuna vuoden 2024 loppuun mennessä. Hämeenlinnan tapauksessa alijäämien katteeksi huomioidaan kuitenkin Hämeenlinna-rahasto, joka nykyinen tullee käytetyksi niin ikään vuoden 2024 loppuun mennessä.

Taulukon mukaisin laskentaperiaattein kaupungin tase vuonna 2024 on 33,9 milj. euroa alijäämäinen. Lisäksi kaupunki vastaa Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin vanhan sairaalan rakennusten tasearvojen alaskirjauksesta arviolta noin 30 milj. euron arvosta, mikäli uusi sairaala päätetään rakentaa. Alijäämien kattamisessa ja talouden tasapainottamisen ensivaiheen toimenpide on pidättäytyä kaikista uusista eilakisääteisistä investoinneista, jotka eivät suurella todennäköisyydellä lisää kaupungin verotuloja (syntyneitä kuluja enemmän) eli käytännössä asukasmäärää. Toinen toimenpide on kaikilla tasoilla vähentää tekemisen ja palveluiden määrää sekä palveluiden laatua. Valtio ei tule pelastamaan jo pitkään alijäämäisenä ollutta kaupungin taloutta. Mitä kauemman toimenpiteisiin ryhtymistä odotetaan, sen pahempaan tilanteeseen kaupungin talous ajautuu.

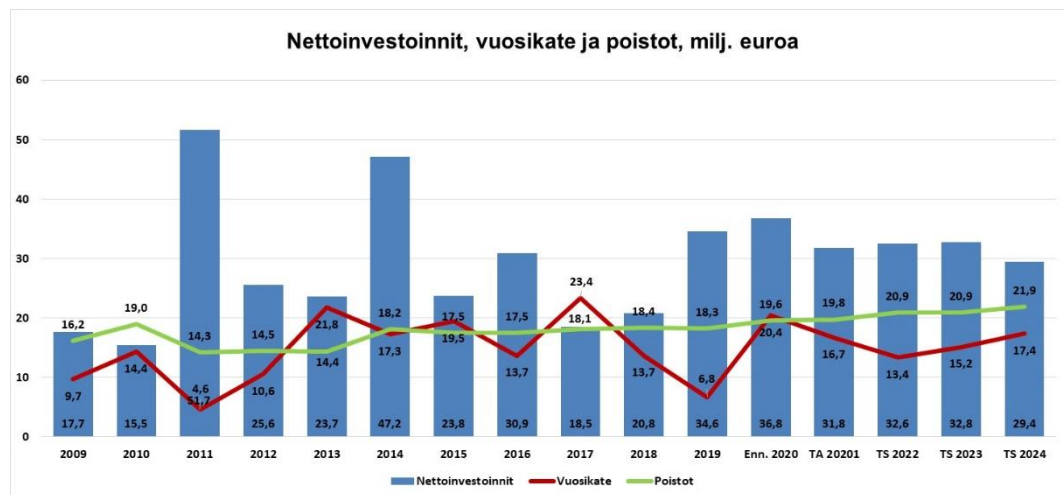
Taulukon mukainen taloussuunnitelma pitää suunnitelmakauden vahvasti alijäämäisenä. Kunnallisveroa tulisi käytännössä nostaa vähintään 1,5 veroprosenttiyksiköllä vuoden 2022 alusta, jotta talouden todellinen tasapaino (jatkuva velkaantuminen loppuu) saavutetaan ilman menojen karsimista. Koska näin suuri veronkorotus ei liene mahdollista, olisi välttämätöntä kyetä karsimaan palveluiden määrää ja laatua. Korkeasta investointitasosta johtuen velkamäärä kasvaa kuitenkin jatkuvasti nousten suunnitelmakauden lopulla jopa yli 350 milj. euroon, mikäli suunnitellut investoinnit toteutuvat.

Koska talousarvioesityksen laskelmien mukaan suunnitelmavuodet ovat selvästi alijäämäisiä (yhteensä noin 21,2 milj. euroa) ja taseen puskurit käytännössä lähes syöty vuonna 2024, on syytä vuoden 2021 aikana korona- ja taloustilanteen selvästi heikentyessä käynnistää lisäsopeuttamistoimenpiteiden selvitys. Sopeuttamistoimenpiteisiin voidaan katsoa sisältyväksi yhtenä elementtinä kaupunginhallituksen 25.5.2020 käynnistämä YT-menettely, jonka toisen vaiheen perusteella kaupungin tulee saada aikaan 5 milj. euron pysyvät henkilöstö-kulusäästöt vuoteen 2025 mennessä Toisena elementtinä talouden tasapainottamisessa tulee olla pysyvien tulojen kasvattaminen (yhtenä vaihtoehtona kunnallisveroasteen nostaminen vähintään 0,25 %-yksiköllä vuoden 2022 alusta). Näiden toimenpiteiden lisäksi on selvitettävä palveluiden määrään ja laatuun liittyvät toimenpiteet, jotta Hämeenlinnan talous saadaan pysyvästi ylijäämäiselle uralle. On syytä huomioida, että talouden tasapaino talousarvioesityksen laskelmien mukaan tarkoittaa Hämeenlinnassa noin 10 milj. euron vuotuista ylijäämää, jotta jatkuva velkaantuminen saadaan katkaistua. Lisäsopeuttamistoimenpiteiden selvityksen käynnistämisestä vastaa kaupunginhallitus.

Kaupungin taloudenpidon kannalta oleellista on varmistaa käyttötalouden tasapainon saavuttaminen tuloja lisäämällä ja menoja karsimalla. Kirjanpidolliset järjestelyt eivät ole kestävä tie talouden tasapainottamiseen ja alijäämien kattamiseen. Talouden ei pitäisi myöskään olla tasapainossa kertaluonteisten erien, omaisuuden myynnin tai sijoitustoiminnan myyntivoittojen ansiosta. Kaupungin taloushistoriasta tehtyjen trenditarkastelujen pohjalta on selvää, että taloutta ei kyetä tasapainottamaan ilman merkittäviä tulonlisäyksiä. Kaupungin talouden tilanne on niin vakava, että korjausliikkeitä on välttämätöntä tehdä heti.

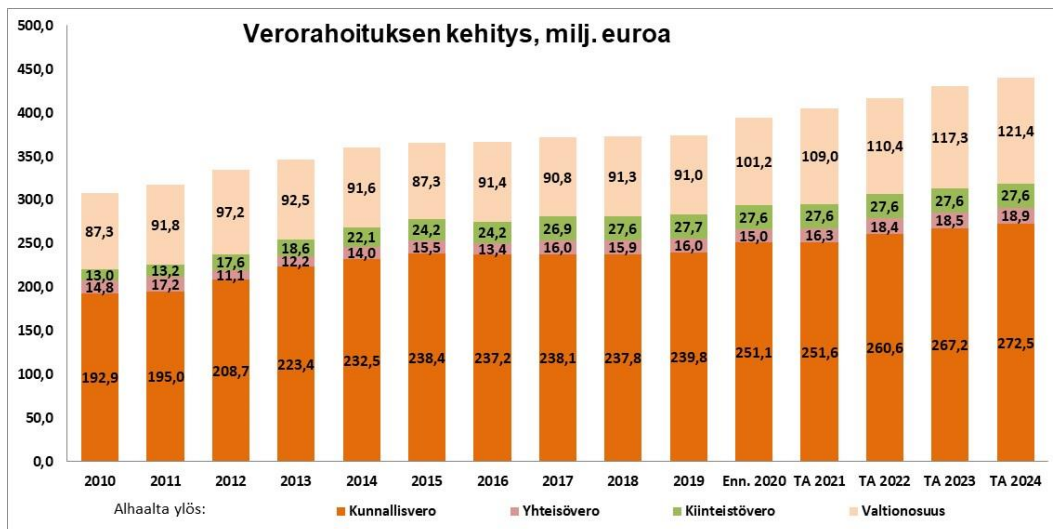
Kaupungin pidemmän aikavälin taloussuunnitteluun liittyy kaupunkiemon lisäksi koko muu konserni. Kaupungin konsernirakenteen uudistamisesta ja tehostamisesta päätettiin keväällä 2017. Optimointi on edennyt mallikkaasti vuosina 2018–2020. Merkittävimmät toimenpiteet on tehty, mutta työ jatkuu edelleen osana normaalia

omistajaohjausyksikön toimintaa. Konsernirakenteen optimoinnilla on saatu aikaan säästöjä ja tuloutettu merkittäviä eriä kaupungin käyttötalouden tueksi. Jatkossa vastaavia eriä ei enää odoteta konsernirakenteesta saatavan. Konsernirakenteen optimointi vaatii toimijoilta rationaalista suhtautumista valmistelussa ja päätöksenteossa.

Vuoden 2011 nettoinvestointeja nostivat tavanomaisesta poikkeavat osakepääoman lisäykset noin 30 milj. euroa (Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy 27,6 milj. euroa ja Teknologikeskus Innopark Oy 2,2 milj. euroa). Vastaavia rahallisia ulosmaksuja ei kuitenkaan tapahtunut. Ilman niitä investointisumma oli 21,9 milj. euroa. Vuoden 2014 investointipiikki johtuu HAMK:n kirjanpidollisista 18,8 milj. euron suuruisista omistusjärjestelyistä, joita vastaava tulo kirjattiin tilinpäätökseen. Rahaa järjestelyissä ei liikkunut. Ilman HAMK:n kirjanpidollista erää 2014 investointisumma oli 28,3 milj. euroa.

KAUPUNGIN YHTEISET ERÄT

Verorahoituksen kehityskuvaajassa on esitetty vain vertailukelpoiset luvut (ilman valtion koronatukea). Koronaepidemiaan liittyvät valtion tukikomponentit on poistettu edellä olevan kuvan seuraavista kohdista: ennuste 2020, TA 2021 ja TA 2022. Arvioidut verotilitysten mukaiset luvut on esitetty alla olevassa tekstissä (sisältää koronan tukiosuudet).

Kunnallisveroa ei koroteta. Kunnallisverotuloihin vaikuttavat ansiotulojen kasvu sekä muu taloudellinen kehitys. Kunnallisverotuloa arvioidaan kertyvän noin 252,6 milj. euroa, joka on 4,2 milj. euroa 2020 budjettilukua (256,8 milj. euroa) vähemmän. Vuoden 2020 ennusteeseen verrattaessa kunnallisvero on 2,5 milj. euroa enemmän (250,1 milj. euroa).

Kunnallisveron suuruus	2020	2021
	21,00 %	21,00 %

Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän 21,8 milj. euroa, joka on 5,0 milj. euroa 2020 talousarviota (noin 16,8 milj. euroa) enemmän. Yhteisöverotuloarvio sisältää noin 5 milj. euroa valtion koronatukea.

Kiinteistöveroja ei koroteta. Kiinteistöveroarviossa on lähtökohtana verohallinnon laskelma vuoden 2020 kiinteistöverotuksesta. Vuoden 2021 arvio kiinteistöveron tuotosta on lähes 27,6 milj. euroa, joka on hieman 2020 talousarviolukua (27,9 milj. euroa) vähemmän.

	Vero 2020	Vero 2021	Vällys
Yleinen kiinteistövero	1,35 %	1,35 %	0,93 - 2,00 %
Vakituisen asunnon vero	0,60 %	0,60 %	0,41 - 1,00 %
Vapaa-ajan rakennuksen vero	1,40 %	1,40 %	0,93 - 2,00 %
Yleishyödyllisen rakennuksen vero	0,00 %	0,00 %	0,00 - 2,00 %
Voimalaitoksen vero	1,50 %	1,50 %	0,93 - 3,10 %
Rakentamattoman rakennuspaikan vero	3,30 %	3,30 %	2,00 - 6,00 %

Verotuloarviokokonaisuus sisältää noin 1,5 milj. euroa verotulosiirtymää vuodelta 2020 (valtion yrityksille koronasta johtuen myöntämät maksulykkäykset, jakautuu eri verotulolajeille).

Vuoden 2020 verotuloarvio on yhteensä 302,0 milj. euroa. Siinä on kasvua 0,5 milj. euroa 2020 talousarvioon (301,5 milj. euroa) verrattuna. Vuoden 2020 ennusteeseen nähden kasvua on budjetoitu 5,9 milj. euroa.

	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Verotulot yhteensä	283 424 615	301 500 000	302 000 000
Kunnallisvero (kunnan tulovero)	239 750 065	256 810 000	252 600 000
Kiinteistövero	27 677 328	27 880 000	27 600 000
Osuus yhteisöverosta	15 997 221	16 810 000	21 800 000

Valtionosuudet

Vuonna 2021 peruspalvelujen valtionosuuden, verotulojen tasauksen ja verotulomenetysten kompensatioiden yhteismääräksi arvioidaan 123,0 milj. euroa. Opetuksen ja kulttuurin valtionosuuden osalta Hämeenlinna on nettomaksaja. Vuonna 2021 valtionosuuden miinuseräksi arvioidaan -12,1 milj. euroa. Näin ollen valtionosuuden netto 2021 on 110,9 milj. euroa eli 10,2 milj. euroa 2020 talousarviota enemmän. Vuoden 2020 ennusteeseen nähden valtionosuudet laskevat 9,3 milj. euroa ja sisältävät noin 1,9 milj. euroa koronasta johtuvaa tukea.

	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Valtionosuudet yhteensä	90 981 001	100 700 000	110 900 000
Peruspalvelujen valtionosuus	103 514 904	113 600 000	93 200 000
Opetus ja kulttuuri, muut vos:t	-12 533 903	-12 900 000	-12 100 000
Verotulomenetysten kompensatio			29 800 000

Korkotuotot ja -kulut

Hämeenlinnan lainasalkun keskiporko marginaalit mukaan lukien oli 2020 syyskuussa 2,1 % (mukana pitkäaikaiset lainat ja johdannaiset). Lainojen suojausasteen arvioidaan olevan vuoden lopussa 88 %.

Lahjoitusrahastoille maksetaan kaupunginhallituksen 8.4.2002 tekemän päätöksen mukaisesti kunkin vuoden alussa voimassa olevan peruskoron suuruinen korko.

Vuoden 2021 korkotuotoiksi arvioidaan noin 1,9 milj. euroa ja korkokuluiksi noin 5,6 milj. euroa.

Muut rahoitustuotot ja -kulut

Sijoitetun omaisuuden pääomaksi on arvioitu vuoden 2020 lopussa noin 115 milj. euroa.

Muihin rahoitustuottoihin kirjataan mm. arvopapereiden (sijoitustoiminnan) myyntivoitot, osinkotulot, sijoitustoiminnan osingot, verotilitysten korkotulot ja viivästyskorot. Rahoitustuottoja arvioidaan 2021 kertyvän 3,7 milj. euroa. Tästä sijoitustoiminnan myyntivoittojen osuus on 3,2 milj. euroa. Sijoitustoiminnan myyntivoittojen kertymään vaikuttaa erityisesti markkinakehitys, joten todellinen kertymä voi markkinamuutosten johdosta poiketa paljonkin budjetoidusta.

Muihin rahoituskuluihin kirjataan mm. mahdolliset arvopapereiden myyntitappiot ja arvonalentumiset. Rahoituskuluja arvioidaan 2021 syntyvän reilut 0,6 milj. euroa.

Korko- ja rahoitustuottojen sekä -kulujen nettomenoksi arvioidaan -0,6 milj. euroa.

	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Korkotuotot yhteensä	2 213 518	1 990 000	1 920 000
Korkotuotot ulk. antolainoista	1 693 987	1 660 000	1 600 000
Korkotuotot sijoituksista	382 575	300 000	300 000
Muut korkotuotot	136 956	30 000	20 000
Muut rahoitustuotot yhteensä	6 201 691	4 100 000	3 720 000
Arvopapereiden myyntivoitot	3 071 730	3 500 000	3 200 000
Muut rahoitustuotot	3 129 961	600 000	520 000
Korkokulut yhteensä	5 821 941	6 260 000	5 620 000
Lainojen korkokulut	5 817 868	6 200 000	5 610 000
Muut korkokulut	4 073	60 000	10 000
Muut rahoituskulut yhteensä	129 329	630 000	620 000
Myyntitappiot ja arvonalentumiset	118 262	600 000	600 000
Muut rahoituskulut yhteensä	11 066	30 000	20 000
Rahoitustuotot yhteensä	8 415 210	6 090 000	5 640 000
Rahoituskulut yhteensä	5 951 269	6 890 000	6 240 000
Rahoituksen nettotuotot/-kulut	2 463 940	-800 000	-600 000

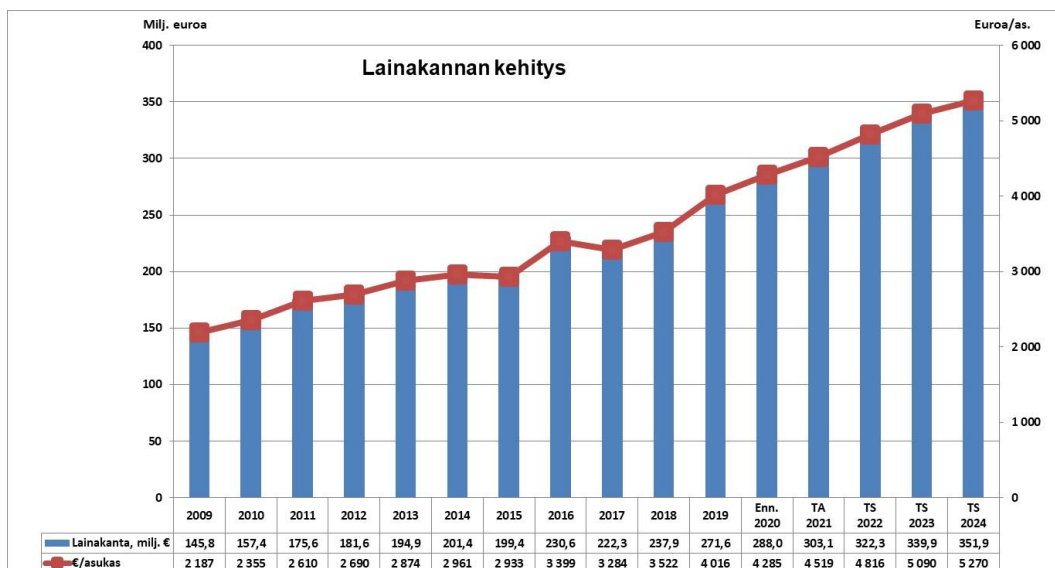
Lainanotto

Hämeenlinnan lainakanta 31.12.2019 oli 271,6 milj. euroa, joka on 4 016 euroa asukasta kohti. Manner-Suomen kuntien keskiarvo oli 3 352 euroa asukasta kohti. Kaupungin lainakannasta 209,1 milj. euroa oli pitkäaikaista lainaa ja 40,0 milj. euroa rahoituslaitoksilta otettua kassalainaa sekä loput 22,5 milj. euroa kassalainaa kaupunkikonsernin yhtiöiltä. Hämeenlinnalla oli vuoden 2019 lopussa markkina-arvoltaan 113,7 milj. euron sijoitukset. Jos tämä summa huomioidaan laskennallisesti lainamäärästä pois, Hämeenlinnan nettomääräinen velka olisi ollut huomattavasti pienempi, eli 2 336 euroa asukasta kohti.

Vuoden 2020 talousarviossa varauduttiin pitkäaikaisen nettolainan 17,3 milj. euron kasvuun. Lisäksi kaupunginvaltuuston päätöksellä 7.9.2020 nettolainanottovaltuutta korotettiin noin 9,5 milj. euroa Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n kaupungille siirtyneiden lainojen vuoksi sekä kuluvan vuoden taloustilanteesta johtuen (vuosikatetavoitetta ei saavuteta ja investointeja toteutetaan suunnilleen budjetoidusti). Pitkäaikainen lainamäärä saisi näin ollen kasvaa nettona 26,8 milj. euroa. Rahoituslaitoksilta otettavan kassalainan määrän ennakoidaan vuodenvaihteessa olevan 40 milj. euroa, joka on saman verran kuin edellisessä vuodenvaihteessa. Konserniyhtiöiltä saatavan kassalainan määrä pysynee entisellä tasolla. Koko lainakannan arvioidaan kasvavan 2020 loppuun mennessä noin 288 milj. euroon. Se on 16,4 milj. euroa enemmän kuin 2019 lopussa.

Vuoden 2021 talousarviossa varaudutaan 31,8 milj. euron nettoinvestointeihin. Investointien rahoittamiseksi tarvitaan uutta pitkäaikaista nettolainaa noin 15 milj. euroa. Lisäksi otettuja lainoja lyhennetään noin 28 milj. euroa, joten pitkäaikaista bruttolainaa tarvitaan noin 43 milj. euroa. Lainakannan arvioidaan kasvavan yhteensä noin 303 milj. euroon. Lainamäärä on tällöin 4 519 euroa asukasta kohti. Mittava investointitahti jatkuu myös suunnitelmavuosina ja nostaa pitkäaikaista nettolainaa niin, että lainamäärä on noin 340 milj. euroa vuonna 2023.

Lainamäärän kehitys	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	51 000 000	43 400 000	49 700 000	51 600 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	33 700 000	28 300 000	30 500 000	34 000 000
Pitkäaikainen nettolisälaina	17 300 000	15 100 000	19 200 000	17 600 000
Koko lainakanta (2020 luku on ennuste)	288 000 000	303 100 000	322 300 000	339 900 000
Laina asukasta kohti (2020 luku on ennuste)	4 285	4 519	4 816	5 090

Antolainauksen muutokset

Tähänastisten antolainojen (pysyvät vastaavat) määrä vuoden 2020 lopussa on 40,7 milj. euroa. Vuonna 2020 nämä antolainasaamiset vähenevät 0,8 milj. euroa. Vuodelle 2021 on 250 000 euron määräraha mahdollisiin uusiin ulkoisiin antolainoihin.

Sisäinen pääomavuokra ja laskennallinen korko

Sisäisen vuokran periaatteiden mukaisesti toimialoilta peritään vuosittain kohtuulliseksi katsottua sidotun pääoman korkoa (tuottoa), jonka tulee kattaa esimerkiksi talonrakennusinvestoinneista kaupungille aiheutuvan vieraan pääoman kustannuksen (korkokulut) ja pitkällä tähtäimellä tyhjilleen jääneiden tilojen alaskirjaukset.

Lisäksi peritään korjausvastiketta, jonka määrän tulee kattaa tilakokonaisuudesta kaupungille vuosittain aiheutuvat poistot, maanvuokraa korvauksena maahan sitoutuneen pääoman käytöstä ja peruskorjauksista aiheutuviin poistoihin perustuvaa vuokran osaa.

Vuokranmääräytymisperiaatteista päättää valtuusto erillisen valmistelun pohjalta. Kaupunginhallitus päättää edellä mainittujen korkojen (korjausvastike ja sidotun pääoman korko) suuruudesta.

Vuonna 2020 korjausvastikkeen ja sidotun pääoman koron määrät ovat 2 %.

Muulta osin käyttömaisuuden laskennallinen korko lasketaan vuosittain vuoden peruskoron keskiarvon mukaan. Laskennallinen korko ei ole määrärahaa.

Poistot

Vuoden 2021 suunnitelman mukaisiin poistoihin varataan noin 19,8 milj. euroa.

	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Poistot ja arvonalentumiset yht.	18 370 080	19 600 000	19 800 000
Poistot rakennuksista	6 453 074	7 631 800	8 042 800
Poistot kiinteistä rakenteista	9 755 648	9 696 100	9 772 200
Poistot koneista, kalustosta yms.	2 083 710	2 048 100	1 985 000
Arvonalentumiset	77 648	224 000	0

Varausten ja rahastojen muutos

Poistoeron, varausten ja rahastojen muutosten yhteisvaikutuksen arvioidaan 2021 olevan noin 0,2 milj. euroa tulosta heikentävä. Hämeenlinna-rahaston purkamista ei sisälly vuoden 2021 talousarvioon.

KONSERNIPALVELUT

Konsernipalveluihin kuuluvat kokonaisuudet ovat

- kaupunginvaltuusto ja -hallitus
- kaupungin johto
- talous, hankinnat ja omistajaohjaus
- henkilöstö- ja hallintopalvelut
- strategia ja kehittäminen
- keskusvaalilautakunta
- tarkastuslautakunta.

KONSERNIPALVELUT YHTEENSÄ

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
KONSERNIPALVELUT					
Tuloarviot ja määrärahat					
Myyntitulot	4 900 204	5 223 000	5 505 000	5 653 000	5 828 000
Tuet ja avustukset	1 373 085	1 633 000	1 433 000	1 313 000	1 320 000
Muut toimintatulot	2 877 192	483 000	28 000	28 000	28 000
Toimintatulot	9 150 481	7 339 000	6 966 000	6 994 000	7 176 000
Henkilöstömenot	-8 493 143	-9 703 700	-7 612 000	-9 293 000	-9 425 000
Palvelujen ostot	-20 690 521	-22 270 100	-23 021 000	-23 206 000	-23 420 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-229 916	-257 000	-298 000	-263 000	-267 000
Avustukset	-7 260 107	-8 300 000	-8 477 000	-8 277 000	-7 677 000
Muut toimintamenot	-1 317 117	-1 333 100	-1 426 000	-1 442 000	-1 460 000
Toimintamenot	-37 990 805	-41 863 900	-40 834 000	-42 481 000	-42 249 000
Toimintakate	-28 840 324	-34 524 900	-33 868 000	-35 487 000	-35 073 000

Vuonna 2021 konsernipalvelujen toimintamenot ovat 40,834 milj. euroa ja toimintatulot ovat 6,966 milj. euroa. Toimintakate on -33,868 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2022 toimintakate on -35,487 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2023 toimintakate on -35,073 milj. euroa.

Konsernipalvelujen toimintamenot ja toimintatulot ovat bruttositovat. Kaupunginhallitus vastaa konsernipalvelujen kokonaismäärärahan riittävydestä.

KAUPUNGINVALTUUSTO JA -HALLITUS

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen budjettikohtaan kuuluvat näiden toimielimien kustannukset sekä pelastustoiminnan Hämeenlinnan osuus ja kaupunginhallituksen koordinoimat ohjelmatyön sekä Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n, Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n ja Verkatehdas Oy:n avustusten määrärahat.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Kaupunginvaltuusto ja hallitus			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	7 397		
Toimintamenot	-7 544 184	-8 494 200	-8 649 900
Toimintakate	-7 536 787	-8 494 200	-8 649 900

Vuonna 2021 kaupunginvaltuuston ja -hallituksen toimintamenot ovat 8,650 milj. euroa.

Valtuustoryhmien käyttöön on 10 000 euron määräraha. Kaupunginvaltuuston puheenjohtajan edustusmääräraha on 3 000 euroa.

Kaupunginhallituksen puheenjohtajan edustusmääräraha on 3 000 euroa.

Kaupunginhallituksen alaisiin määrärahoihin kuuluu Hämeenlinnan osuus 38,53 % Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen kustannuksista sekä pelastustoimen eläkemaksut ajalta ennen maakunnallista pelastuslaitosta (yht. 5 230 900 euroa), Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas Oy:n avustus (750 000 euroa), Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n avustus (345 000 euroa), Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n avustus pysäköintiliiketoimintaan (150 000 euroa) sekä strategisten tavoitteiden toimeenpano-ohjelmien rahoitus (100 000 euroa).

Kaupunginhallituksen alaisiin avustuksiin on lisätty 0,345 milj. euroa Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n oman pääoman ehtoisten sijoitusten muuttamisesta käyttötalouden avustukseksi. Kaupunginvaltuusto (KV 8.10.2007 § 16) hyväksyi Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n peruskorjaus- ja laajennushankkeen ja päätti sittemmin takauspäättökseen yhteydessä (KV 15.11.2010 § 6), että valtuusto varautuu vuosittain antamaan avustuksena yhtiölle lainojen korkoa ja lyhennystä vastaavan summan. Vuosina 2010 ja 2011 kaupunki pääomitti yhtiötä yhteensä 495 000 eurolla ja vuodesta 2012 eteenpäin kaupunki on tehnyt yhtiöön suoria vapaan oman pääoman ehtoisia sijoituksia (SVOP) yhteensä 2 965 000 euron arvosta. Avustuksen antamiseen oman pääoman ehtoisena käyttötalouden avustuksen sijasta liittyy ongelmia, joiden korjaaminen on nyt ajankohtaista. Täten avustus muutetaan oman pääoman ehtoisista sijoituksista kaupungin (ja yhtiön) käyttötalouteen vaikuttavaksi avustukseksi. Tilannetta tarkastellaan tarvittaessa uudelleen. Kyseessä on Euroopan komission perustamissopimuksen 107 artiklan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (N:o 651/2014) nojalla urheiluinfrastruktuurille myönnettävä tuki.

Investoinnit

Kiinteän omaisuuden (maaomaisuuden) ostoon on 2 000 000 euron määräraha. Investointiosaan kohdistuvien maanmyyntitulojen määrä on 100 000 euroa.

Osakkeiden ja osuuksien hankintaan on 2 650 000 euroa, josta ratahanketta valmistelevalle yhtiön mahdolliseen osakehankintaan on 2 000 000 euroa, Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n oman pääoman ehtoiseen tukeen 433 000 euroa. Mahdollisiin rahastoiduista pääomavastikkeista aiheutuviin tai muihin osakehankintoihin on 217 000 euroa.

KAUPUNGINJOHTO

Vastuualue sisältää johdon määrärahojen lisäksi kaupungin johtoryhmätoiminnan ja markkinointiyhteistyön määrärahat.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Kaupunginjohto			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	69 781		
Toimintamenot	-1 062 132	-940 400	-842 000
Toimintakate	-992 351	-940 400	-842 000

Vuonna 2021 kaupunginjohtoon palvelualueen toimintamenot ovat 0,842 milj. euroa.

Kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajan edustusmäärärahat ovat yhteensä 10 000 euroa.

TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAOHJAUS

Vastuualue koostuu kolmesta palvelualueesta: talouspalvelut, hankintapalvelut ja omistajaohjaus.

Talouspalvelut

Talouspalveluiden keskeisimmät työtehtävät ovat kaupungin talouden ohjauksen koordinointi ja seuranta, toimintayksiköille annettava talouden ohjauksen tuki sekä tuottavuuden, kustannuslaskennan ja tuotteistamisen kehittäminen ja ohjaus. Lisäksi tehtäviin kuuluvat vuosiennusteiden ja talousarvion ohjaus ja tekninen laatiminen, puolivuotisarvojen ja tilinpäätöksen laatiminen sekä rahoituksesta ja sijoitustoiminnasta huolehtiminen. Määrärahoihin kuuluvat myös kunnallisverotuksen kustannukset.

Talouspalvelujen henkilöstö avustaa organisaation eri yksiköitä kaikissa talouteen ja laskentatoimeen liittyvissä asioissa.

Talouden tilanne on vuonna 2020 heikko. Kaupungin alijäämäennuste elokuun 2020 tilanteen mukaan (korjattuna hallituksen budjettiriihen linjauksilla lukuun ottamatta koronatestauksen ja suojaravotteiden mahdollista valtiontukea) on noin 6,1 milj. euroa alijäämäinen. Budjetin toteutumisen seuranta, johdolle annettava talousasioiden tuki sekä säännölliset talouskatsaukset ovat työkaluja kaupunkitason talouden ohjaamisessa. Talous voi parantua kuitenkin vain päätöksin, jotka tehdään poliittisella tasolla.

Vuonna 2021 tehdään puolivuotisarvo talouden ja toiminnan toteumasta ja ennusteesta kaudelta 1–6. Lisäksi valtuustolle raportoidaan talouden toteumasta kausilta 1–4 ja 1–9. Kaupunginhallituksen raportoidaan talouden toteumasta edellisten lisäksi kausilta 1–3, 1–5 ja 1–11. Raportoinnin vähentämisellä valmistaudutaan mahdollisten lomautusten aiheuttamaan resurssivajeeseen.

Mahdolliset konsernipalveluihin kirjattavat pysyvien vastaavien myyntivoitot ja -tappiot kirjataan talouspalvelujen kohdalle. Kaupungin taloutta on pitkään pönkitetty omaisuuden myynnillä. Talouspalveluiden kustannuspaikalle kirjattavaa omaisuutta ei tilikauden 2019 jälkeen käytännössä juuri enää ole. Viimeiset tunnistetut myytävät kohteet sisältyvät vuoden 2020 talousarvioon (noin 0,4 milj. euroa). Vuodesta 2021 eteenpäin budjetti ei sisällä vastaavia myyntivoittotuloja lainkaan.

Talouspalveluiden kokonaishenkilöresursseissa ei ole muutosta vuodesta 2020.

Kriittinen menestystekijä: Ajantasaisen tiedon tuottaminen johtamisen tueksi

Omistajaohjaus

Omistajaohjauksen keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin konserniyhteisöjen ohjaukseen, seurantaan ja tukeen. Palvelualue vastaa omistajaohjaukseen liittyvästä valmistelutyöstä, mukaan lukien kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöjen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden valmistelusta.

Vuonna 2021 omistajaohjaukselle ajankohtaisia asioita ovat mm. kuntavaalien myötä muutokset konserniyhteisöjen hallitusten kokoonpanoissa, omistajapoliittisten linjausten ja konserniohjeen päivitystyön käynnistäminen, sekä konserniyhteisöjen ohjaaminen ulos koronaepidemian aiheuttamista talousvaikeuksista.

Teatterin ja Verkatehtaan yhdistäminen selvitetään. Yhdistämisen selvitys jäi tekemättä 2017 konsernirakenneselvityksessä ja nyt se on sekä taloudellisesti että toiminnallisesti järkevää tehdä.

Omistajaohjauksen kokonaishenkilöresursseista ei ole muutosta vuodesta 2020.

Kriittinen menestystekijä: Tehokas omistajapolitiikka ja kustannustehokas konsernirakenne

Hankintapalvelut

Hankintapalveluiden keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin hankintatoimen kokonaisjohtamisen tukemiseen, koordinointiin ja seurantaan. Hankintapalveluiden tehtävä on antaa toimialoille asiantuntijatukea hankintojen toteuttamisessa ja hankintalainsäädännössä sekä sen soveltamisessa. Palvelualue vastaa kaupungin yleisten linjausten ja periaatteiden laadinnasta, kuten esimerkiksi hankintoihin liittyvän viestinnän määrittelystä. Lisäksi tavoitteena on yhteishankintojen tehokkaampi ohjaus, hankintasopimuksiin liittyvä sopimustenhallinnan tehostaminen sekä kaupungin hankintoihin liittyvän tietopohjan laajentaminen.

Vuonna 2021 keskeisiä painopistealueita ovat hankintojen vaikuttavuuden ja uusien hankintatapojen kehittäminen, yritysysteistyön lisääminen, hankintatoimen raportoinnin selkeyttäminen mm. vuonna 2020 kilpailutetun tiedolla johtamisen järjestelmän avulla sekä ateria-, puhtaanapito- ja kiinteistöpalveluiden kilpailutusten suunnittelu, valmistelu ja toteutus.

Hankintapalveluiden henkilöstömäärä on 2 ja siinä ei ole muutosta vuoteen 2020 verrattuna.

Kriittinen menestystekijä: Hankintapalvelut mahdollistavat tehokkaan hankintatoimen johtamisen ja toteuttamisen.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Talousjärjestelmien päivitys / uudistaminen	Uusien järjestelmien käyttöönotto onnistuneesti 1.1.2022. Käyttäjäkoulutukset järjestetty ja koulutussuunnitelma laadittu keväälle 2022.

Tavoite	Mittarit
Toimintamalli ja vuosikello hankintojen vaikuttavuudesta ja yritysysteistyöstä hankinnoissa	Toteutettu onnistuneesti, kyllä/ei

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Talousjärjestelmien päivitys / uudistaminen	Negatiiviset käyttäjäkokemukset, kun järjestelmät vaihtuvat. Järjestelmien mahdollinen vaihtuminen heikentää nykyisiä prosesseja.	Mahdollisten uusien järjestelmien käyttöohjeiden ja opastevideoiden laadinta sekä järjestelmien käytön riittävä kouluttaminen. Osallistuminen Sarastian järjestelmäkehitystyöhön.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Toimintamalli ja vuosikello hankintojen vaikuttavuudesta ja yritysysteistyöstä hankinnoissa	Aikaa ei ole riittävästi, toimintamallia ja vuosikelloa ei ehditä viedä käytäntöön, hankintaosaaminen ei riitä, yrittäjäjärjestöjä ei saada sitoutettua	Hankintatoimen ohjausryhmä otetaan mukaan toimintamallin ja vuosikellon laatimiseen, hankintakoulutusten järjestäminen, tiivis yhteydenpito yrittäjäjärjestöihin

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Talous, hankinnat ja omistajaohjaus			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	2 834 843	545 800	148 800
Toimintamenot	-4 495 377	-4 542 900	-4 578 300
Toimintakate	-1 660 534	-3 997 100	-4 429 500

Vuonna 2021 talouden, hankinnan ja omistajaohjauksen palvelualueen toimintamenot ovat 4,578 milj. euroa ja toimintatulot ovat 0,149 milj. euroa. Toimintakate on -4,430 milj. euroa.

HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALVELUT

Henkilöstö- ja hallintopalvelut

Henkilöstö- ja hallintopalveluiden vastualueeseen kuuluvat henkilöstö- ja hallintopalveluiden lisäksi myös lakimiespalvelut ja viestintä.

Henkilöstöpalvelut vastaa kaupungin henkilöstöhallinnon ja henkilöstöpolitiikan johtamisesta ja koordinoimisesta sekä keskitettyjen henkilöstöpalveluiden tuottamisesta. Lisäksi henkilöstöpalvelut vastaa henkilöstösuunnittelusta ja henkilöstöhankintaan liittyvien prosessien valmistelusta ja koordinoimisesta sekä työhyvinvoinnista ja työsuojelutoiminnasta. Henkilöstöpalvelut varmentaa yhdessä ammattijärjestöjen ja työsuojeluhenkilöstön kanssa työnantajan ja henkilöstön välisen yhteistoiminnan prosessin sujuvuutta. Henkilöstöpalvelujen keskeinen tehtävä on kumppanina tukea kaupungin johtoa ja esimiehiä organisaation johtamisessa sekä muutostilanteiden hallinnassa ja yhteisten toimintatapojen ja organisaatiokulttuurin luomisessa. Tulevien vuosien taloudelliset haasteet ja kaupungin exit-strategia vaatimaan uudenlaista johtamista kaikilla tasoilla. Johtamisen kehittämisen Johtamisakatemiaa kautta on yksi suunnittelukauden tärkeimmistä painopistealustoista. Henkilöstön saatavuuden varmistaminen rekrytoinnin kehittämisen kautta ja kokonaisvaltainen henkilöstösuunnittelu käyttöönnotto ovat keskeisiä elementtejä. Toimintakulttuurin kehittäminen strategian mukaiseksi jatkuu myös Työn ilon -toimintamallin avulla. Taloustilanne tulee vaatimaan pitkäkestoista yhteistoimintaa, jonka onnistuminen on talouden elvyttämisen kannalta elintärkeää.

Hallintopalvelut vastaa päätösvalmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta, kaupunginarkistosta, puhelinvaihteesta ja Kastellin yleisneuvontapalveluista sekä postituksesta ja kokousisäntäpalveluista Raatihuoneella. Hallintopalveluiden keskeisenä tehtävänä on kaupunginvaltuuston ja -hallituksen valmistelu- ja sihteeritehtävät sekä päätösten täytäntöönpano. Hallintopalvelut myös ohjaa ja valvoo yhtenäistä hallintomenettelyä koko kaupunkiorganisaation osalta. Keväällä 2021 toimitetaan kunnallisvaalit ja valtuustokausi vaihtuu 1.6.2021 alkaen. Hallintopalveluiden tavoitteena vuoden 2021 aikana on asianhallintajärjestelmän päivitys/uuden hankinta ja muutosten jalkauttaminen koko organisaatioon. Sähköisen arkistoinnin käyttöönnotto etenee tämän myötä.

Viestinnän tehtävä on huolehtia kaupungin ulkoisesta viestinnästä, kriisiviestinnästä, kaupungin verkkopalveluista ja sosiaalisen median kanavista sekä kaupungin yhteisöilmeestä ja osallistua kaupunkimarkkinointiin ja Hämeenlinna-brändin ylläpitoon ja kehittämiseen yhteistyössä Linnan Kehitys Oy:n kanssa, jolta kaupunkimarkkinointi palvelusopimuksella ostetaan. Viestintäyksikön tavoitteena on vuonna 2021 tiivistää viestintäyhteistyötä konsernitasolla, erityisesti Linnan Kehitys Oy:n kanssa viestinnän ja markkinoinnin yhteistyön näkökulmasta. Asukasviestinnässä sosiaalisen median kanavien merkitys kasvaa ja resurssin ohjaaminen tähän korostuu. Kaupungin uuden intranetin käyttöönnotto pääosin 2021 alkuvuonna.

Kaupungin lainopilliset ja oikeudelliset palvelut sekä oikeudellinen edunvalvonta hoidetaan kaupungissa kahden lakimiehen voimin.

Yksiköille kohdistamattomat eläkekulut sisältyvät määrärahoihin.

Tuloslaskelman henkilöstökuluihin sisältyy vuodelle 2021 kertaluontoinen 1,5 milj. euron leikkaus, jonka toteuttaminen tulee aloittaa heti budjetin hyväksynnän jälkeen. Käytännössä menoleikkauksen toteutuminen edellyttää yt-menettelyä. Menoleikkaus on tässä vaiheessa budjetoitu konsernipalveluihin Henkilöstöhallinnon lukuihin, mutta se tullaan myöhemmin kohdistamaan toimialoille.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Johtamisakatemia käynnistäminen ja muuttuneen työelämän johtajuuden kehittäminen	Johtamisakatemia on käynnistynyt ja esimiehillä on jo merkintöjä suoritetuista kokonaisuuksista

Tavoite	Mittarit
Asianhallintajärjestelmän päivitys / uudistaminen	Asianhallintajärjestelmä on käytössä ja käyttäjäkoulutukset pidetty

Tavoite	Mittarit
Viestintäyhteistyön tiivistäminen konsernitasolla	Palaute ja kaupungin sisäinen puhe kääntyy positiivisemmaksi. Mediaseurannan kautta seurataan ulkoista mielipidettä/imagoa. Kaupallisia, yleisiä imago- ja muuttajatutkimuksia hyödynnetään/ostetaan mahdollisuuksien mukaan.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Johtamisakatemia käynnistäminen ja muuttuneen työelämän johtajuuden kehittäminen	Esimiesten sitoutuminen sekä sisäisen materiaali tuotannon puutteet ja viivästykset	Esimiesten säännöllinen valmentaminen monikanavaisesti. Materiaalien tuottajien keskinäiset tapaamiset ja ideointi

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Asianhallintajärjestelmän päivitys / uudistaminen	Negatiiviset käyttäjäkokemukset, jos järjestelmä taas vaihtuu; Järjestelmän mahdollinen vaihtuminen vie nykyisiä prosesseja taaksepäin	Mahdollinen uusi järjestelmä tulee valita käyttäjälähtöisesti; järjestelmän käytön riittävä kouluttaminen

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Viestintäyhteistyön tiivistäminen konsernitasolla	Yhteisiä linjauksia ei löydetä tai niihin ei sitouduta. Resurssien puute vaikeasta taloustilanteesta johtuen näivettää kehittämisen.	Keskeisten painopisteiden valinnat oikeansuuntaiset ja resurssien keskittäminen näihin valintoihin/päättemoihin.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Henkilöstö- ja hallintopalvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	1 369 144	1 513 900	1 585 900
Toimintamenot	-7 253 335	-8 094 400	-6 222 800
Toimintakate	-5 884 191	-6 580 500	-4 636 900

Vuonna 2021 henkilöstö- ja hallintopalvelujen palvelualueen toimintamenot ovat 6,223 milj. euroa ja toimintatulot ovat 1,586 milj. euroa. Toimintakate on -4,637 milj. euroa.

STRATEGIA JA KEHITTÄMINEN

Strategian ja kehittämisen palvelut parantavat kuntalaisten saamien palvelujen laatua, edistävät palvelujen vaikuttavuutta ja lisäävät oman toiminnan tuottavuutta. Strategia ja kehittäminen tukee toimialoja ja kaupungin johtoa perustehtävässään tuottamalla tietoa, arvioiteja ja selvityksiä kaupunkistrategian toteuttamiseksi. Strategia ja kehittäminen koordinoi kaupungin strategiatyötä.

Erityisesti vuonna 2021 panostetaan elinvoiman ekosysteemien, hiilineutraalin Hämeenlinnan, hyvinvointisuunnitelman, tiedolla johtamisen sekä osallisuuden ja vuorovaikutuksen toteuttamiseen. Strategia ja kehittäminen vastaa Strategisen kehittämisen johtotiimin (STRAKE) toiminnasta ja hallinnoi strategisia kehittämishankkeita.

Elinvoiman ekosysteemeillä alkaa kolmas toimintavuosi 2021. Toiminnasta on saatu hyviä kokemuksia sekä synnytettyä uudenlaista yhteistyötä esimerkiksi PARKKI Business Parkin tai Moren alueen kehityksen myötä, mutta tavoitteena on sitouttaa lisää toimijoita, kuten yrityksiä, kehitystyöhön yhdessä kaupungin ja oppilaitosten kanssa. Ekosysteemien tuloksellinen toiminta perustuu jäsenten aktiivisuuteen, avoimuuteen, luottamukseen, laajaan osaamiseen sekä verkostoitumiseen. Ekosysteemien avulla motivoitunut ja kehityshaluinen verkosto voi lähestyä uskottavammin rahoittajia ja hakea tarvittaessa lisärahoitusta.

Päätavoite pidemmällä tähtäimellä on vahvistaa Hämeenlinnan ja samalla seudun elin-, pito- ja vetovoimaa ennen kaikkea a) synnyttämällä tietointensiivisiä työpaikkoja alueelle, b) sujuvoittamalla mm. opiskelijoiden polkuja kohti työelämää / yrittäjyyttä ja sitouttamalla sekä houkuttelemalla heitä tätä kautta alueelle. Lisäksi Hämeenlinnan profiilia erityisesti biotalouden sekä älyteknologian saralla pyritään vahvistamaan alan yhteisten kehityshankkeiden ja tapahtumien kautta. Matkailun osalta Hämeenlinnassa on edelleen paljon hyödyntämätöntä potentiaalia ja matkailuelinkeinon edistämistyön uudelleen organisoimisen myötä matkailualan yritysten liiketoiminnan, verkostoitumisen sekä volyymin kasvattaminen on niin ikään yksi ekosysteemien toiminnan painopisteistä.

Resurssiviisasta Hämeenlinnaa rakennetaan erityisesti Hiilineutraali Hämeenlinna -toimeenpano-ohjelman toteuttamisen kautta. Ohjelmaa koordinoidaan ja yhteisiä toimenpiteitä toteutetaan strategian ja kehittämisen työnä ja päästövähennystoimenpiteitä toteutetaan toimialoilla. Yhteisistä toiminnoista ilmastonmuutokseen liittyvän viestinnän ja neuvonnan kehittäminen sekä tavoitteiden edistäminen muun strategisen työskentelyn kautta ovat keskeisiä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteinä on toiminnan ja sen rakenteiden edelleen kehittäminen ja vahvistaminen toimialueiden kanssa sekä yhteistyö Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman kanssa. Päätösten ennakkovaikutusten arvioinnin osaamista vahvistetaan ja tarjotaan asiantuntijatukea toimialueille.

Tiedolla johtamiseen otetaan käyttöön uusi järjestelmä. Järjestelmässä yhdistetään ja analysoidaan dataa useista kaupungin tietojärjestelmistä. Tavoitteena on tukea johtamisjärjestelmää tuottamalla tietoon perustuvaa tuloksellisuussdialogia toiminnan vaikuttavuudesta ja kustannustehokkuudesta. Kerättävällä tiedolla tulee tunnistaa organisaation kipukohdat ja pystyä korjaamaan niitä.

Osallisuuden edistämässä strategialla ja kehittämisellä on toimialueiden ja konserniyhtiöiden toimintaa koordinoiva, tukeva, yhteisiä resursseja hyödyntävä ja innovatiivisuutta ylläpitävä rooli. Asukkaita kutsutaan osallisuuteen tiedontuottajina, yhteiskehittäjinä, asiantuntijoina, yhteisöjen edustajina ja aktiivisina toimijoina. Osallisuuden toimintaympäristöjä on mm. demokratia-, työllisyys-, asuinalue- ja kulttuuripalvelujen kehittämisessä.

Järjestöyhteistyössä osallistutaan Silta-yhteistyöverkoston sekä Kanta-Hämeen järjestöasiain neuvottelukuntaan sekä tehdään yhteistyötä eri järjestöjen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä sekä osallisuustyössä.

Strategian ja kehittämisen talousarvio vuodelle 2021 sisältää määrärahoja seuraavasti:

1. Yleinen osa (menot 3 855 700 €, tulot 75 800 €) sisältää

- elinkeinokonsernin rahoitus ja muu elinkeinokehittäminen 2 775 200 €
- kaupungin omat sisäiset kehittämishankkeet 40 000 €
- Vanajavesikeskuksen rahoitus 138 000 €
- strategian ja kehittämisen hallinto 892 500 €
- kansainvälinen toiminta, joka keskittyy ystävyyskaupunkiyhteistyöhön 10 000 €

2. Toiminnan kehittäminen ja hankkeet (menot 491 700 €, tulot 188 000 €)

- tiedon tuottamista, kehittämistoimia, ulkopuolista osarahoitusta saavia kehittämishankkeita

3. Työllisyyden edistäminen: (menot 10 559 200 €, tulot euroa 740 000 €)

Työllisyydenhoidon toimintaympäristö

Hämeenlinnan kaupungin strategia ja kehittäminen koordinoi Hämeenlinnan seudun tulevaa työllisyyden kuntakokeilua. Kokeilussa kunta vastaa asiakaskohderyhmän julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden (TE-palveluiden) tarjoamisesta ja työttömän työnhakijan koko asiakasprosessista.

Strategia ja kehittämisyksikön alaisuuteen rakennetaan oma kokeilutoimisto, joka koordinoi seudun kuntakokeilua sekä samalla edistää Ketterimmät Hämeenlinnan seudun työllisyysohjelman 2017-2025 ja sen toteuttamisohjelman 2020-2021 toteutumista. Kokeilutoimistoon tulee sisältymään kaupungin työllisyyspalvelut sekä työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu.

Työllisyyden kuntakokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kohderyhmänä ovat työttömät työnhakijat ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan, kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat sekä kaikki maahanmuuttajat, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapalveluissa kokeilualueiden TE-toimistoissa.

Kokeiluissa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet.

Työllisyyden hoidossa onnistuminen edellyttää laajalla verkostolla sovittuja yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä. Tavoitteita seurataan sekä työllisyyden kuntakokeilujen kuin seudun työllisyysohjelman mittaristoilla. Työllisyyden edistämässä keskeinen tavoite on tarjota yksilöllisiä, laadukkaita ja oikea-aikaisia palveluita sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkaille. Tämä näkyy alueen elinvoiman vahvistumisena ja uusien työpaikkojen syntymisenä. Tavoitetta tukee myös jatkuva palveluiden

kehittäminen asiakkaiden palvelutarpeisiin perustuen sekä entistä tehokkaampi palveluiden yhteensovittaminen. Työllisyyspalveluissa jatketaan dynaamisen pienhankintamallin kehittämistä niin, että alueen toimijat voivat olla edistämässä ja tuottamassa työllisyyspalveluita ja työllistämistä.

Hämeenlinnan kaupunki koordinoi Kanta-Hämeen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (MYP) toimintaa, joka kartoittaa työllistymisen edellytyksiä, tarjoaa asiakkaille yksilöllisiä palvelukokonaisuuksia sekä edistää asiakkaiden siirtymistä työhön tai koulutukseen. Entistä vahvemmin painopisteenä on asiakkaiden palvelutarve ja siitä lähtevä tavoitteellinen monialainen työelämäpalvelu. Hämeenlinnan kaupungin MYP-työ siirtyisi ESR-hankkeen ajaksi osaksi työllisyyden kokeilutoimistoa.

Kunnan työmarkkinatuen (määräraha 2020 6,7 milj. €) odotetaan laskevan merkittävästi vuoden 2020 tasosta kuntakokeilun myötä. Rakenteellinen työttömyys on sitkeää ja vähenee huomattavasti muuta työttömyyttä hitaammin. Tämä vaikuttaa edelleen työmarkkinatuen korkeaan tasoon. Toinen suuri menoerä on palkkatuella työllistäminen. Tulot ovat valtion palkkatukituloa sekä MYP:n osalta korvauksia muilta Kanta-Hämeen kunnilta.

4. Tietohallinto: (menot 5 181 300 €, tulot 4 213 800 €)

Tietohallinnon kustannukset koostuvat tietohallintoyksikön omista kustannuksista (n. 450 t€), kaupungin yhteisistä ICT-ratkaisuista, eri toimialakohtaisten tietojärjestelmien kustannuksista, sekä digitalisaation kehittämisestä. 2021 vuoden tietohallinnon budjettiin on siirretty Wilma/Primus koulupuolen järjestelmäkustannukset. Perustyöasemakustannukset, sekä toimialakohtaisten järjestelmien kustannukset laskutetaan yksiköiltä konemäärien tai käytön mukaan.

Tietohallinnon tehtävä on tukea ICT:n keinoin toimialoja heidän perustehtävässään sekä toiminnan kehittämisessä ja digitalisaatiossa. Digitalisaation merkitys ja määrä kasvaa huomattavasti tulevaisuudessa. Kuntalaiset haluavat kunnan palvelut sähköisiksi ja 24 h saataville. Tämä asettaa kaupungille merkittävän tarpeen uudelleen rakentaa palveluita kuntalaislähtöisiksi ja digitaalisiksi. Digitalisaatio ei ole ilmaista ja sen osuus kustannuksista tulee kasvamaan. 2021 vuodelle kustannusten nousu on erittäin maltillista. Lisäksi 2020 ja 2021 vuosina on panostettu paljon kyberhyökkäysten torjumiseen ja se myös näkyy lievänä kustannusten nousuna. Toistaiseksi kyberhyökkäysten torjunnassa on onnistuttu hyvin.

Strategian ja kehittämisen vastualueen tulot muodostuvat sisäisestä laskutuksesta, palkkatuesta sekä hankkeiden valtionavustuksista. Kehittämishankkeisiin haetaan valtionavustusta mahdollisuuksien mukaan, jolloin niiden rahoitus toteutuu vain osittain kaupungin omin varoin. EU:n uudella ohjelmakaudella 2021–2027 tulevat korostumaan hiilineutraalius, digitaalisuus ja muuttuva työelämä läpileikkaavina teemoina. Suomen tavoitteena on käynnistää ohjelma vuoden 2021 puolivälin tienoilla.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Seuraavien toimeenpano-ohjelmien toteutuminen <ul style="list-style-type: none"> - Elinvoiman ekosysteemit - Hiilineutraali Hämeenlinna - Hyvinvointisuunnitelma - Esteettömyysohjelma - Osallisuus ja vuorovaikutus - Tiedolla johtaminen - Lapsiystävällinen Hämeenlinna ohjelma - Ketterimmät seudullinen työllisyysohjelma - Automatisoitu Hämeenlinnan uudistuvassa työelämässä ohjelma 	<ul style="list-style-type: none"> - Ekosysteemityön vuosipalautte - Hiilineutraalisuutta edistävät toimenpiteet - Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen - Esteettömyysohjelman toteutuminen - Toteutetut ennakkovaikutusten arvioinnit - Järjestötyössä yhteisten tilaisuuksien määrä - Tiedolla johtamisen uusi järjestelmä on otettu käyttöön - Lapsiystävällinen Hämeenlinna ohjelman toteutuminen - Osallisuuden ja vuorovaikutuksen kehittäminen ja toteutuminen raportoidaan vuosittain - Ketterimmät seudullisen työllisyysohjelman toteuttaminen, aktivointiaste on yli 50 % - Automatisoitu Hämeenlinna uudistuvassa työelämässä ohjelma on käynnistetty ja etenemissuunnitelma tehty

Tavoite	Mittarit
Kaupungin / toimialojen prosessien tehostaminen ICT:n keinoin.	Vähintään yhdessä prosessissa on otettu käyttöön uusi ohjelmistorobotti, jolla saavutetaan kustannushyötyjä.

Tavoite	Mittarit
Työllisyydessä asiakaskokemus on vähintään 4,2 (1-5)	Asiakaskokemusmittarit
Kuntakokeilun asiakasohjautuminen	Aktivointiaste nousee (kuntakokeilun kohderyhmän aktivointiaste nousee yli 50 prosenttiin). Työmarkkinatuen kuntaosuuden lasku, laskee vuoden 2020 tasosta 500 000 euroa.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Seuraavien toimeenpano-ohjelmien toteutuminen: <ul style="list-style-type: none"> - Elinvoiman ekosysteemit - Hiilineutraali Hämeenlinna - Hyvinvointisuunnitelma - Esteettömyysohjelma - Osallisuus ja vuorovaikutus - Tiedolla johtaminen - Lapsiystävällinen Hämeenlinna ohjelma 	Toimeenpano-ohjelmille asetettuja tavoitteita ei saavuteta.	Taloudellisesta haasteista huolimatta yhteisistä linjauksista pidetään kiinni ja toimijat sitoutuvat yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kaupungin / toimialojen prosessin tehostaminen ICT:n keinoin.	Kehittämisen määrärahaa supistetaan ICT kehittämisen osuudesta.	Kehittämistarpeet ja investoinnin hyödyllisyys pystytään osoittamaan ja perustelevaan.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Työllisyydessä asiakaskokemus on vähintään 4,2 (1-5)	Asiakkaat eivät saa palvelutarpeen mukaisia palveluita ja tukea työllistymiseen	Henkilöstön valmennus onnistuu Palveluiden kehittäminen luo palvelutarpeeseen oikeita palveluita
Kuntakokeilun asiakasohjautuminen	Työttömille ei löydy palvelutarpeen mukaisia palveluita riittävästi Koronan myötä lomautukset ja irtisanomiset estävät työllistämisen palveluiden käytön sekä vähentävät työllistämismahdollisuuksia ja työpaikkoja	Luovia ratkaisuja palveluiden toteuttamiseen etäyhteyksiä hyödyntämällä Entistä tiiviimpi yhteistyö ja ratkaisujen etsiminen alueen toimijoiden ja työnantajien kanssa

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Strategia, kehittäminen ja tietohallinto			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	4 620 313	5 265 800	5 217 600
Toimintamenot	-17 152 421	-19 540 000	-20 087 900
Toimintakate	-12 532 109	-14 274 200	-14 870 300

Vuonna 2021 strategian ja kehittämisen palvelualueen toimintamenot ovat 20,088 milj. euroa, ja toimintatulot ovat 5,218 milj. euroa. Toimintakate on -14,870 milj. euroa.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Vuonna 2021 järjestetään kuntavaalit, 2022 maakuntavaalit ja 2023 eduskuntavaalit. Presidentinvaalit järjestetään vuonna 2024.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Keskusvaalilautakunta			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	236 132	0	
Toimintamenot	-235 054	0	-200 100
Toimintakate	1 079	0	-200 100

Vuonna 2021 keskusvaalilautakunnan toimintamenot ovat 0,200 milj. euroa.

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 §:ssä ja kaupungin hallintosäännön 64 §:ssä. Lautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta antaa suorittamastaan arvioinnista valtuustolle vuosittain arviointikertomuksen.

Lautakunta huolehtii hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja ylläpitää sidonnaisuusrekisteriä julkisessa tietoverkossa kaupungin kotisivuilla. Lautakunta toimittaa sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi kerran vuodessa.

Tarkastuslautakunnan alaisuudessa on tarkastustoimi, joka lautakunnan valmistelutyön lisäksi avustaa tilintarkastajaa. Tarkastustoimi tekee myös sisäistä tarkastusta kaupunginjohtajan kanssa sovittavan työohjelman mukaisesti.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Tarkastuslautakunta valmistelee ja hyväksyy vuosille 2021–2024 arviointisuunnitelman, jonka pohjalta laaditaan työohjelma vuoden 2021 arviointiin. Työohjelma sisältää arvioinnin kohteet ja painopisteet. Ne valitaan kaupungin strategian päämääristä ja kaupungin 1.6.2017 voimaan astuneen organisaation pohjalta.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Arviointikertomuksessa esitetyt havainnot johtavat toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä	75 % havainnoista johtaa toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Arviointikertomuksessa esitetyt havainnot johtavat toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä	Rajalliset resurssit	Hyvä keskusteluyhteys toimialoille ja valtuustoon

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Tarkastuslautakunta			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	12 871	13 500	13 700
Toimintamenot	-248 301	-252 000	-253 000
Toimintakate	-235 430	-238 500	-239 300

Vuonna 2021 tarkastuslautakunnan toimintamenot ovat 0,253 milj. euroa ja toimintatulot 0,014 milj. euroa. Toimintakate on -0,239 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta on osa konsernipalvelujen kokonaisuutta. Konsernipalvelujen toimintamenot ja toimintatulot ovat bruttositovat. Tarkastuslautakunnan tulot muodostuvat pelastuslaitokselle ja jätelautakunnalle kohdistuvan tarkastuspalvelun osuudesta.

ELINKEINORAHASTON TASEYKSIKKÖ

Elinkeinorahasto toimii nettositovana taseyksikkönä. Elinkeinorahaston tuotto lisätään rahaston pääomaan, ellei valtuusto vuoden aikana toisin päättä.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Elinkeinorahasto			
Tuloarviot ja määrärahat			
Palvelujen ostot	-130	0	0
Toimintamenot	-130	0	0
Toimintakate	-130	0	0

SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta vastaa sivistys- ja hyvinvointitoimialan viranomaistoiminnasta, palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta, sisällöistä ja kehittämisestä sekä tekee esitykset toimialan palveluverkosta ja investoinneista.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan vastuulle kuuluvat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus sekä oppilas- ja opiskelijahuolto. Lisäksi lautakunnan vastuulle kuuluvat nuorisopalvelut, lastenkulttuuripalvelut, taiteen perusopetus, kirjastopalvelut, museopalvelut, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat mm. Koulutuskuntayhtymä Tavastia, Hämeen ammattikorkeakoulu, Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy, Verkatehdas Oy, Sibelius-opisto ja Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Laadukkailla lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluilla ennaltaehkäistään hyvinvointi- ja terveyserojen kasvua	<p>Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen asiakastytyytyväisyys on 1–5 asteikolla vähintään 4.</p> <p>Oppilashuollon palveluihin pääsee viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa 40 % kasvattajan vuorovaikutuksesta suhteessa lapseen on vastaanottavaa, osallistuvaa tai tavoittelevaa. (Kehittävä palaute v. 2018 37 %)</p> <p>MOVE-testien tulokset ovat keskimäärin yli valtakunnan keskitason.</p> <p>Ohjaamon kävijämäärä on keskimäärin 300 kuukaudessa ja ryhmätoiminnoissa olevien eri nuorten määrä on 70 vuodessa.</p> <p>Koko ikäluokka saa perusopetuksen päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan.</p>

Tavoite	Mittarit
Asiakkaan palvelupolut varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen rakennetaan sujuviksi	Oppilaaksi oton kriteerit ovat yhteneväiset esiopetuksessa ja perusopetuksessa.

Tavoite	Mittarit
Lapsille ja nuorille taataan terveelliset ja turvalliset tilat	<p>Päätetyt investointihankkeet etenevät aikataulussa.</p> <p>Yksiköillä on ajantasaiset turvallisuussuunnitelmat, joiden mukaan on harjoiteltu.</p>

Tavoite	Mittarit
Palveluverkko ja palvelurakenne on mitoitettu kysynnän mukaan	Päiväkotien täyttöaste on vähintään 20 (21 on maksimi).

Tavoite	Mittarit
Hyödynnetään sähköisiä työvälineitä ja sähköisiä työtapoja	75% toimialan esimiesten ja hallinnon kokouksista toteutuu verkon välityksellä Kaikilla perusopetuksen oppilailla on käytössä henkilökohtainen päätelaite v. 2021 loppuun mennessä.

Tavoite	Mittarit
Toimintayksiköissä edistetään resurssiviisautta ja kiertotaloutta sekä uusiutuvan energian käyttöä	Varhaiskasvatuksen henkilöstöpoolin käyttöaste vähintään 95 %. Ruokahävikki puolittuu digitaalisen biovaaran avulla Kirkonkulman ja Nummen kouluilla. Aurinkopaneelien ja muun uusiutuvan energian käyttö lisääntyy.

Tavoite	Mittarit
Nuorten työllistymistä tukevat palvelut ovat laadukkaita ja helposti saavutettavissa	Kuntakokeilun yhteydessä toteutetaan laadullinen nuorille palautekysely.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Laadukkailla lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluilla ennaltaehkäistään hyvinvointi- ja terveyserojen kasvua	Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten määrän kasvun seurauksen siheen resurssit eivät riitä	Yhteistyön tiivistäminen sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Asiakkaan palvelupolut varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen rakennetaan sujuviksi	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköiden erilaiset toiminta-alueet	Yhteinen suunnittelu Selkeät tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Lapsille ja nuorille taataan terveelliset ja turvalliset tilat	Investointiohjelman viivästyminen Uudet sisäilmakohteet	Investointiohjelman edistäminen, päätösten tekeminen tarpeen vaatiessa myös keväällä. Huolellinen kiinteistöhuolto

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Palveluverkko ja palvelurakenne on mitoitettu kysynnän mukaan	Kysyntä ei jakaannu tasaisesti eri puolille kaupunkia Päätöksenteko yksiköiden lakkauttamisesta siirtyy	Jatkuva suunnittelu ja nopea reagointi Henkilöstösuunnittelu Huolellinen valmistelu

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Hyödynnetään sähköisiä työvälineitä ja sähköisiä toimintatapoja	Osaaminen ja vanhat käytännöt	Osaamisen kehittäminen ja yhteisesti päätetyt toimintatavat

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Toimintayksiköissä edistetään resurssiviisautta ja kiertotaloutta	Muutoksen vaikeus Osaaminen Mittaaminen	Henkilöstön aloitteellisuuden tukeminen Resurssiviisauden ja kiertotalouden periaatteiden korostaminen arjessa Mittaamisen kehittäminen

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Nuorten työllistymistä tukevat palvelut ovat laadukkaita ja helposti saavutettavissa	Nuorisotyöttömyyden kasvu suhteessa resursseihin	Yhteistyö työllisyyspalvelujen kanssa

Lautakunnan talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA					
Tuloarviot ja määrärahat					
Myyntitulot	2 233 068	1 313 000	1 290 000	1 290 000	1 290 000
Maksutulot	3 029 499	2 368 000	2 354 000	1 854 000	1 754 000
Tuet ja avustukset	1 767 862	517 000	517 000	517 000	517 000
Muut toimintatulot	328 168	173 000	164 000	164 000	164 000
Toimintatulot	7 358 597	4 371 000	4 325 000	3 825 000	3 725 000
Henkilöstömenot	-55 913 060	-56 858 000	-57 608 000	-57 711 000	-58 402 000
Palvelujen ostot	-20 412 802	-20 353 000	-25 082 000	-25 557 000	-25 715 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 593 965	-2 458 000	-2 473 000	-2 504 000	-2 541 000
Avustukset	-15 486 032	-15 657 000	-10 611 000	-10 691 000	-10 831 000
Muut toimintamenot	-24 464 487	-25 489 000	-26 999 000	-27 390 000	-27 314 000
Toimintamenot	-118 870 346	-120 815 000	-122 773 000	-123 853 000	-124 803 000
Toimintakate	-111 511 750	-116 444 000	-118 448 000	-120 028 000	-121 078 000

Vuonna 2021 sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintamenot ovat 122,773 milj. euroa ja toimintatulot ovat 4,325 milj. euroa. Toimintakate on -118,448 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2022 toimintakate on 120,028 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2023 toimintakate on -121,078 milj. euroa.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2021 ja suunnitelmavuosille 2022-2023

Varhaiskasvatuksen palveluverkon tarkastelu jatkuu. Suunnitelmavuosille on arvioitu mahdollisuus luopua useista yksiköistä lapsimäärän vähentymisen perusteella. Tämä tuottaa säästöjä vuokra-, siivous- ja ateriakuluissa. Varhaiskasvatuksen henkilöstömenot vähenevät v. 2021 n. 600 000 €.

Henkilöstön vähennys kohdistuu eniten lastenhoitajien vakansseihin, jolloin saadaan henkilöstömitoitus /opettajien ja hoitajien suhdeluku vähitellen vuoteen 2030 mennessä varhaiskasvatukseen mukaiseksi.

Perusopetuksen investointiohjelma on laaja ja sen toteuttaminen rasittaa kaupungin taloutta. Investoinnit ovat kuitenkin välttämättömiä, jotta kaikille oppilaille saataisiin terveelliset ja turvalliset koulutilat. Investointien suunnittelussa otetaan huomioon oppilasmäärän aleneminen. Oppilasmäärän kehityksen vuoksi joudutaan palveluverkkoa myös supistamaan. Henkilöstösuunnittelun tuloksena osa viroista täytetään määräaikaisena.

Eriyisen tuen oppilaiden määrän kasvaa edelleen. Kasvun vuoksi on ollut tarpeen perustaa neljä uutta pienryhmää lukuvuoden 2020-21 alusta. Perusopetuksen digistrategian toimeenpanoa jatketaan.

Budjettiesityksessä on varauduttu oppivelvollisuuden pidentämiseen vuoden 2021 syksystä alkaen. Arvioitu lisäkustannus eli 100 000 € vuoden 2021 osalta kohdentuu Koulutuskuntayhtymä Tavastialle maksettavaan lukion alijäämäavustukseen, mikäli valtio ei kompensoi koulutuksen järjestäjän lisäkustannuksia täysimääräisesti. Mahdolliset lisäkustannukset oppivelvollisuuden pidentämisestä tulee huomioida myös suunnitelmavuosina, mikäli valtionavustus ei kata kustannuksia täysimääräisesti.

Kaupungin taloudellisesta tilanteesta johtuen kulttuuri- ja liikuntapalveluihin joudutaan kohdistamaan leikkauksia.

Vuonna 2020 valmistui pääkirjaston peruskorjaus, Ruununmyllyn koulun laajennus ja Katuman päiväkodin uudisrakennus. Näistä aiheutuu noin 1,2 M€ nousu lautakunnan pääomavuokriin vuoteen 2020 verrattuna.

Lautakunnan investoinnit

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan investoinnit keskittyvät kouluihin. Varhaiskasvatukseen, kulttuuriin tai liikuntaan ei esitetä investointeja vuodelle 2021. Sairion päiväkodin perusparannus rahoitetaan kaupunkirakennelautakunnan pienparannuskohteena.

Kohde	kust.arvio	2021	2022	2023	2024
Verkatehdas/Lyseon koulu ja ARX	6 600 000	2 500 000			
Kaurialan koulun uudisrakennus	14 500 000	5 500 000	5 500 000	1 500 000	
Vuorentaan koulun uudisrakennus	2 950 000	2 400 000			
HYK uudisrakennus <i>Valitukset HYK:n purkamisluvasta ja asemakaavan muutoksesta ratkaisematta</i>	15 400 000	2 000 000	8 000 000	5 400 000	
Myllymäen koulun peruskorjaus ja kivi-koulun laajennus	7 000 000		2 000 000	4 000 000	1 000 000
Lammin koulut/Konnari, peruskorjaus tai uudisrakennus	5 500 000			1 500 000	4 000 000
Lammin koulut/Pasaapeli, peruskorjaus tai uudisrakennus	3 800 000			1 500 000	2 300 000
Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailutilojen uudisrakennus	5 000 000				1 500 000
Lyseon korttelin päärakennuksen peruskorjaus	10 000 000				2 000 000

Verkatehdas/ ARX-talon peruskorjaus ja Lyseon yläkoulun muutostyöt valmistuvat elokuussa 2021. Kustannusarvio on 6,6 M€, josta Verkatehdas Oy:n osuus on noin 1,2 M€. Hanke lisää pääomavuokria noin 330 000 €.

Vuorentaan koulun uudisrakennus valmistuu joulukuussa 2021, lisäys pääomavuokriin on noin 120 000 € mutta purettavan vanhan rakennuksen pääomavuokrien poistumisen vuoksi nettolisäystä ei tule.

Kaurialan koulun rakentaminen alkaa keväällä 2021 ja se valmistuu vuoden 2022 loppuun mennessä. Kohteen pääomavuokrat tulevat olemaan noin 700 000 €, mutta väistötiloista jää lähes saman verran vuokria pois.

Hämeenlinnan yhteiskoulun investointi tulisi saada pikaisesti käyntiin, koska väliaikaisissa parakeissa on opiskeltu nyt seitsemän vuotta. Ennen päätöstä tarvitaan hallinto-oikeuden päätös asemakaavasta tehtyyn valitukseen. Hämeenlinnan yhteiskoulun investointia esitetään aloitettavaksi vuonna 2021.

Myllymäen koulu siirtyy väistötiloihin 1.1.2021. Myllymäen koulun investointia esitetään vuodelle 2022.

Lammin koulukeskuksen investointi odottaa alueen asemakaavatarkastelua. Hanketta esitetään vuodelle 2023.

Lyseon korttelin osalta nykyisen "alarakennuksen" purkaminen ja uudisrakennuksen rakentaminen tulee ajoittaa niin, että purkamisen jälkeen alkaa välittömästi uudisrakentaminen. Lyseon yläkoulun liikunta ja osin ruokailu tapahtuvat korttelin alarakennuksessa, joten vanhan purettavan rakennuksen korvaava uudisrakennus pitää toteuttaa mahdollisimman pian purkamisen jälkeen. Lyseon korttelin peruskorjaus ja uudisrakentaminen on suunniteltu aloitettavan vuonna 2024.

Ruununmyllyn koulun päärakennuksen peruskorjaus/uudisrakentaminen ja pihan kunnostaminen eivät ole investointisuunnitelmassa, mutta kustannusarvion tarkennettua ne on tarpeen lisätä tuleville vuosille.

Varhaiskasvatukselle ei esitetä investointeja, mutta Sairion päiväkodin perusparannus toteutetaan kaupunkirakenteen perusparannusrahoituksella.

Irtaimen omaisuuden esitys

	2021	2022	2023	2024
Taidemuseon taidehankinnat	20 000	20 000	20 000	20 000

Ensikertainen kalustaminen	2021	2022	2023	2024
Verkatehdas/Lyseon koulu ja ARX	450 000			
Vuorentaan koulu	120 000			
Sairion päiväkodin perusparannus		30 000		
Seminaarin D-rakennuksen peruskorjaus		200 000		
Hämeenlinnan yhteiskoulu			400 000	
Myllymäen koulu			250 000	
Kaurialan koulu			450 000	
Lammin koulut				300 000

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:lle ei esitetä uusia investointi-/peruskorjaushankkeita vuodelle 2021. Yhtiön peruskorjaus-/investointihankkeet, kuten Kaurialan kentän peruskorjaus, esitetään siirrettäväksi suunnitelmavuosille.

SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN TOIMIALAN YHTEINEN HALLINTO JA PALVELUOHJAUS

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisen hallinnon tehtävänä on tukea sivistys- ja hyvinvointilautakunnan sekä toimialan onnistumista.

Palveluohjauksen prosessit keskittyvät asiakkuuden alkuvaiheeseen, kuten päivähoitopaikan hakemiseen ja kouluun ilmoittautumiseen. Asiakaspalvelua ja neuvontaa annetaan henkilökohtaisesti eri kanavien kautta.

Palveluohjauksen prosesseihin kuuluvat varhaiskasvatuksessa päivähoitopaikan hakeminen ja jononhallinta, sijoituspäätökset ja uudelleensijoitus, maksupäätökset ja päivähoitolaskutus, esiopetukseen ilmoittautuminen ja esiopetuspäätös sekä palveluseteliin liittyvät sijoitus- ja maksupäätökset. Opetustoimen prosesseihin kuuluvat mm. kouluun ilmoittautuminen ja oppilaaksiotto prosessi, koulukuljetushakemukset ja -päätökset sekä aamu- ja iltapäivätoimintaan ilmoittautuminen ja päätökset toiminnan järjestämisestä.

Palveluohjaus toimii kiinteästi yhteistyössä tulosalueiden kanssa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

- Asiakasprosessien digitalisointi siten, että asiakas voi halutessaan asioida sähköisesti kaikissa palveluohjaukseen liittyvissä asioissa
- Asiakasprosessien kehittäminen ja asioinnin sujuvoittaminen siten, että vähennetään asiakkaalta vaadittavia kontakteja ja yhteydenottoja
- Lomakkeiden sähköistäminen ja yhtenäistäminen järjestelmien yhteyteen
- Sähköisten palvelukanavien kehittäminen

Tavoitteiden saavuttamiseksi palveluohjauksen sisäisenä haasteena on tiimin resurssien tehokas kohdistaminen asiakasprosessien oikeisiin vaiheisiin.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteinen hallinto ja palveluohjaus			
Toimintatulot	192	0	
Toimintamenot	-815 592	-970 000	-1 024 000
Toimintakate	-815 399	-970 000	-1 024 000

Vuonna 2021 sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteisen hallinnon ja palveluohjauksen toimintamenot ovat 1,024 milj. euroa.

Yhteisen hallinnon menojen nousu aiheutuu pääosin toimialan hallinnon väistötiloista Innoparkissa sekä Läntisen kumppanuustalon vuokrista.

VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus vastaa varhaiskasvatustilain mukaisen varhaiskasvatuksen, sekä perusopetuslain mukaisen esiopetuksen järjestämisestä. Kunnallinen varhaiskasvatus sisältää seuraavat muodot: päiväkotitoiminta, perhepäivähoito, esiopetus ja varhaiserityiskasvatus. Ruotsinkielinen varhaiskasvatus hankitaan ostopalveluna yksityiseltä toimijalta.

Kunnallisen päivähoitopaikan vaihtoehtona voidaan lasten vanhemmille tai muille huoltajille myöntää palveluseteli, jolloin palvelun tuottaa sääntökirjan kriteerit täyttävä ja palveluseteliyrittäjäksi hyväksytty yksityinen päiväkotipalvelujen tuottaja. Palvelusetelin lisäksi vanhemmilla on mahdollisuus valita yksityisen hoidon tuella toimiva kunnan hyväksymä ja valvoma päiväkoti tai perhepäivähoitaja. Mikäli lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät valitse lapselle kunnan järjestämää varhaiskasvatusta lain 12 §:n mukaista varhaiskasvatusta, lapsen hoito voidaan järjestää kotihoidon tuella tai yksityisen hoidon tuella esimerkiksi palkkaamalla hoitaja kotiin.

Koska esiopetusta ei ole mahdollista järjestää yksityisen hoidon tuella tai palvelusetelillä, hankitaan esiopetusta ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Toiminnan painopisteenä on uuden varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan vahvistaminen ja tasalaatuisuuden varmistaminen. Tavoitteena on toimintakulttuurin jatkuva kehittäminen, jossa korostuu lapsilähtöisyys, osallisuus ja laaja-alaiset taidot.

Varhaiskasvatuksen laadun lisäksi tavoitteena on vastata joustavasti kuntalaisten palvelutarpeeseen ja sopeuttaa tarvittaessa toimintaa vastaamaan kysynnän muutoksia. Syntyneiden lasten määrä Hämeenlinnassa laski vuosina 2014-2018. Viime vuosina kehitys on ollut vain heikosti positiivista. Lisäksi lapsiperheiden muutto kuntaan on ollut vähäistä.

Varhaiskasvatuksen palveluverkkoa ohjaa lapsimäärän aleneminen. Laskelmien perusteella Hämeenlinnassa on jo tällä hetkellä varhaiskasvatuksen rakenteellisten paikkojen ylikapasiteettia. Lasten määrän väheneminen on näkynyt päiväkotien lapsimäärissä parin viime vuoden aikana, mutta muutokseen on pystytty toistaiseksi reagoimaan toiminnan ennakoivalla suunnittelulla ja henkilöstösuunnittelulla. Alenevan lapsimäärän turvin esimerkiksi käynnissä olevat remontit on pystytty toteuttamaan ilman kalliita väistötiloja.

Varhaiskasvatuksen rakenteellisten paikkojen tarpeesta ja sen vaikutuksesta palveluverkkoon on laadittu selvitys, jonka mukaan päiväkotiverkkoa lähdetään supistamaan. Suunnitteluista investoinneista (Seminaarin päiväkoti ja Vuorentaan päiväkoti) luovutaan ja vuorohoito sijoitetaan Kutalan päiväkotiin.

Ojoisten lastentalon ja Kankaantaan päiväkodin syksyllä 2019 alkaneet remontit ovat edelleen kesken ja tilat valmistuvat arviolta kesään 2021 mennessä. Tästä saadaan lisäkapasiteettia keskusta-alueelle.

Vuodelle 2021 esitetään Ahveniston ja Vuorentaan päiväkotien lakkauttamista.

Jatkossa esiopetusta siirretään enenevässä määrin koulujen yhteyteen ja lapset ohjataan ensisijaisesti koulun yhteydessä toimiviin esiopetusryhmiin. Näin toimitaan myös palveluseteliasiakkaiden kohdalla, jolloin ostopalveluna hankitun esiopetuksen määrä vähenee.

Varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksujen tuotto pienenee paikkamäärän laskun myötä. Suurempi muutos on kuitenkin 1.8.2021 voimaan tulevan asiakasmaksulain muutos, jonka arvioidaan laskevan maksutuloja 2021 noin 300 000 €. Suunnitelmavuosille vähennykseksi on arvioitu 700 000 €. Myös palvelusetelillä tuotettavan päivähoidon asiakasmaksut alenevat mikä nostaa kaupungin maksettavaksi jäävää osuutta, suunnitelmavuosina arviolta noin 170 000 €/vuosi.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Varhaiskasvatus			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	3 254 302	2 248 000	2 250 000
Toimintamenot	-37 435 351	-37 893 000	-38 089 000
Toimintakate	-34 181 048	-35 645 000	-35 839 000

Vuonna 2021 varhaiskasvatuksen toimintamenot ovat 38,089 milj. euroa ja toimintatulot ovat 2,250 milj. euroa. Toimintakate on -35,839 milj. euroa.

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus 1–6-vuotiaiden ikäluokista	80%	80%	82%
Lasten määrä omassa palvelutuotannossa	2187	2150	2080
Lasten määrä palvelusetelillä tuotetussa palvelussa	667	600	650
Lasten määrä ostopalveluna tuotetussa palvelussa	14	18	18
Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä	121	100	100
Kotihoidontuen piirissä olevien lasten määrä	611	690	600
Sijaispalvelun ostot Seuturekry Oy:ltä	45 100 h	35 000 h	30 000 h
Oman varhaiskasvatuksen käyttöaste	82,93	90,00	90,00

OPETUS, NUORISO JA LASTENKULTTUURI

Opetus-, nuoriso-, ja lastenkulttuuripalvelut huolehtivat perusopetuslain ja -asetuksen mukaisesta opetuksen järjestämisestä, nuorisolain mukaisesta nuorisotyön järjestämisestä sekä lastenkulttuurin tuottamisesta.

Osana lastenkulttuuripalveluja toimii Aimokoulu, joka antaa visuaalisten taiteiden opetussuunnitelman mukaista taiteen perusopetusta. Lisäksi taiteen perusopetusta tanssin ja musiikin osalta tuotetaan Sibelius-opiston toimesta.

Ammatillisen toisen asteen koulutukseen ja lukiokoulutuksen tuottamiseen Hämeenlinnan kaupunki osallistuu koulutuskuntayhtymä Tavastian jäsenkuntana. Vapaan sivistystyön palvelut tuottaa Vanajaveden Opisto osana Tavastian koulutuskuntayhtymää.

Opetus-, nuoriso-, ja lastenkulttuuripalvelut vastaavat kaupungin alueen oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisten palvelujen järjestämisestä. Palvelut tuottavat Hämeenlinnan kaupunki ja koulutuskuntayhtymä Tavastia.

Opetus-, nuoriso- ja lastenkulttuuripalvelut vastaavat perusopetuslain mukaisesta aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä yhdessä Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan, Lasten Liikunnan Tuki ry:n ja 4H-yhdistyksen kanssa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Erityistä tukeva tarvitsevien oppilaiden määrä on kasvanut ja kasvu näkyy jo alkuluokista lähtien. Tämä tarkoittaa lisääntyvää pien- ja joustoluokkien tarvetta. Talousarvioesitykseen sisältyy kahden erityisluokanopettajan vakanssit. Varhaisen tuen vahvistamisella ja resurssien oikealla kohdentamisella tavoitellaan myös lastensuojelumenojen kasvun hillitsemistä.

Tavoitteena on opetussuunnitelman pohjalta toimintakulttuurin jatkuva kehittäminen, jossa korostuvat oppilaslähtöisyys, osallisuus, laaja-alaiset taidot, oppiainekohtainen ja monialainen osaaminen. Palveluverkkopäätöksen ja lisäselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmaa, jonka tavoitteena ovat turvalliset, terveelliset ja uutta opetussuunnitelmaa tukevat oppimistilat. Samaan aikaan joudutaan tarkastelemaan oppilasmäärän kehityksen ja talouden takia palveluverkkoa ja tekemään esityksiä myös koulujen lakkauttamisesta.

Alvettulan koulu ja päiväkoti jatkavat kylässä toimintaansa joko erillisissä tai yhteisissä palvelutiloissa. Tilaratkaisun valmistelu- ja suunnittelutyö tehdään yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Kehittämistyötä tehdään laajasti hankerahoituksen avulla. Keskeisimpiä hankkeita ovat Tutor-opettajatoiminta, tasa-arvohanke ja Kerhoilo-hanke. Vuosille 2020–2021 on saatu myös erillistä Korona-rahoitusta.

Oppiminen tapahtuu entistä enemmän verkossa ja sähköisten materiaalien avulla. Kaikille 4.- ja 7.-luokkalaisille hankitaan henkilökohtaiset päätelaitteet lukuvuoden 2020–21 aikana. Vuoden 2021 jälkeen kaikilla ikäluokilla 4. ja 7. luokasta eteenpäin on henkilökohtaiset laitteet. Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on 1 kannettava laite/4 esioppilasta. Taloudellisen tilanteen takia koulujen kalustorahoja supistetaan.

Lastenkulttuurin osalta toimintakauden kehittämistavoitteena on saavutettavuuden parantaminen viestinnässä sekä ARX-kulttuurikeskuksen ja sen koordinoiman Kulttuuripolun tarjonnassa. Lisäksi kiinnitetään huomiota nuorisokulttuuripalveluihin ja niiden tavoitavuuteen. Lasten taidefestivaali Hippaloita vietetään väli vuoden jälkeen historiateemalla. Sekä ARX että Hippalot joutuvat reagoimaan kiristyneeseen taloustilanteeseen supistamalla tapahtumatarjontaa. Aimokoulun osalta painopisteenä on mediataiteen ja -kasvatuksen kehittäminen osana taiteen perusopetusta. Lisäksi kehitetään Aimokoulun ja peruskoulun välistä yhteistyötä.

Hämeenlinnan kaupungin nuorisotyö toimii kaupungin kaikilla yläkouluilla, seitsemällä alueellisella nuorisotilalla ja kauppakeskusnuorisotilalla. Pelitila Bunkkerin toiminta järjestetään yhteistyössä Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan kanssa. Skeittihallin toimintaa ylläpidetään yhteistyössä Skate ry:n kanssa. Etsivässä nuorisotyössä kenttätyötä tehdään kantakaupungissa ja pitäjistä erityisesti Lammilla ja Iittalassa. Nuorten neuvonta- ja palvelupiste Ohjaamo Stagessa kehitetään moniammatillista toimintamallia edelleen tiiviissä yhteistyössä Ohjaamon laajan toimijajoukon kanssa. Ryhmätoimintaa järjestetään säännöllisesti ja kesäkaudella liikkuvaa nuorisotyötä.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan osalta ulkoisten palveluntuottajien sopimukset päättyvät vuonna 2021 ja palveluiden tuottaminen kilpailutetaan. Samalla on tarkoitus korottaa asiakasmaksuja. Asia huomioidaan kaupungin talouden näkökulmasta osana kilpailutusta.

Koulutus kuntayhtymä Tavastian kanssa laaditaan sopimus vuodelle 2021 tuotettavista palveluista. Lukiokoulutuksen ja Vanajaveden opiston avustuksia leikataan kaupungin taloudellisen tilanteen vuoksi. Sopimuksessa varaudutaan oppivelvollisuuden pidentymisen tuomiin kustannuksiin.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Opetus, nuoriso ja lastenkulttuuri			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	3 517 416	1 798 000	1 782 000
Toimintamenot	-66 032 871	-66 862 000	-67 947 000
Toimintakate	-62 515 455	-65 064 000	-66 165 000

Vuonna 2021 opetuksen, nuorisopalvelujen ja lastenkulttuurin toimintamenot ovat 67,947 milj. euroa ja toimintatulot ovat 1,782 milj. euroa. Toimintakate on -66,165 milj. euroa.

Tilinpäätöksessä 2019 on mukana hankerahoitukset tuloissa ja hankkeista aiheutuneet kustannukset menoissa. Talousarviossa hankkeista budjetoidaan vain omarahoitusosuus joka on 150 000 € sekä vuonna 2020 että esityksessä vuodelle 2021.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TA 2021
PERUSOPETUS			
oppilasmäärä (20.9)	6 460	6 474	6 460
josta erityisoppilaita	480	464	490
erityisopetuksen oppilaat % ikäluokasta	7,4	7,1	7,6
keskimääräinen ryhmäkoko ilman jakotunteja			
1.-6. luokat	21,3	22	22
7.-9. luokat	20,1	20	20
NUORISOTYÖ			
kontaktien määrä nuorisotyössä	47 609	45 000	46 000
etsivä nuorisotyö yksilöllisesti / ryhmätoiminnassa			
suunnitellusti tuetut	114/341	100/400	100/400
LASTENKULTTUURI			
oppilaat / kuvataidekoulu (20.9)	368	460	380
oppilaat / käsityökoulu	56	60	80
Hippalot, kävijämäärä	22 000	20 000	17 000
kulttuuripolku	52 815	55 000	52 000
muu kulttuurikeskustoiminta	29 540	15 000	13 000

KULTTUURI JA VAPAA-AIKA

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut huolehtivat liikuntalain mukaan yleisten edellytysten luomisesta liikunnalle. Näitä tehtäviä ovat liikuntapaikkojen tarjoaminen, liikunnan järjestäminen, kansalaistoiminnan tukeminen, paikallisen ja alueellisen yhteistyön kehittäminen sekä terveyttä edistävä liikunta. Liikuntapalvelut huolehtivat palvelujen järjestämisestä avustamalla kolmea eri halliyhtiötä (Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, Hämeenlinnan Jäähalli Oy ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy), ostamalla palveluja (asiakaspalvelu ja liikunnanohjaus) sekä vuokraamalla tiloja Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:ltä, Hämeenlinnan Jäähalli Oy:ltä ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:ltä (päiväkäyttö koulut ja päiväkodit). Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n avustukseen sisältyy uimahallin peruskorjauksen pääomamenot eli lainan lyhennys ja korko. Ulkoliikuntapaikkojen ylläpito, rakentaminen ja suunnittelu ovat kaupunkirakennelautakunnan alaista toimintaa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Liikuntapalvelujen tavoitteena on taata kaupunkilaisille mahdollisimman laadukkaat liikuntapalvelut. Liikuntapalvelujen tulevaisuuden suuntaviivat ja painopisteet määritellään liikunta- ja kulttuuripoliittisessa ohjelmassa. Liikuntapalvelut toimivat myös yhteistyössä muiden kaupungin toimijoiden kanssa tarjoamalla liikuntapalveluja muiden palvelujen yhteyteen sekä tukemalla matkailua. Liikuntaryhmiä kohdennetaan vähän liikkuviin. Lisäksi kehitetään yhteistyötä terveystalvelujen ja sosiaalipalvelujen kanssa.

Taloustilanteessa johtuen Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n avustusta joudutaan leikkamaan. Yhtiön tulee tehostaa toimintaansa mm. hyödyntämällä eläköitymistä sekä uusimalla sopimuksia. Yhtiö voi nostaa palvelujen/tilojen hintoja enintään 3 %. Lisäksi yhtiö voi supistaa palveluja mm. pidentämällä kanta-Hämeenlinnan uimahallin kesätaukoa.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuri- ja kirjastopalveluihin kuuluvat kirjastopalvelut, museopalvelut, musiikki- ja teatteripalvelut sekä yleiset kulttuuripalvelut. Osto-, yhteistyö- ja palvelusopimuksin tuotetaan monipuolista kulttuuritarjontaa ja -tapahtumia. Kansalaislähtöistä toimintaa tuetaan avustuksilla.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Hämeenlinna haluaa strategiansa mukaisesti olla elinvoimainen asumiskaupunki. Kulttuuritoiminnan näkökulmasta tavoitetta edistetään monipuolisella kulttuuritarjonnalla sekä kaupunkikulttuuria vahvistamalla. Vaikeassa taloudellisessa tilanteessa pyritään turvaamaan ammattimaisten kulttuuriorganisaatioiden toimintaedellytykset sekä vahvistamaan kaupunkiaktivismia, joka tukee kaupungin omaleimaisuutta ja elinvoimaisuutta sekä asukkaiden että matkailijoiden näkökulmasta.

Konserttitoiminnassa jatketaan sopimusta, jossa konserttien järjestäjä on kaupunki, mutta koko tuotanto ja viestintä ostetaan Verkatehdas Oy:ltä. Koska sopimuksen arvoa leikattiin merkittävästi vuodelle 2020, jatkuu sopimus saman tasoisena. Sopimuksella tilataan kaksi Sinfonia Lahden orkesterikonserttia ja 2–3 kamarimusiikkikonserttia. Sibelius-brändiin sisällyntä Sibelius-fantasiaa ei taloudellisista syistä toteuteta vuonna 2021, mutta brändin alle sisällytetään ammattimaisesti tuotettujen klassisien musiikin konserttien ostoja paikallisilta toimijoilta. Yksittäisen tapahtuman sijasta ratkaisulla vahvistetaan konserttitarjontaa ja toimintaedellytyksiä läpi vuoden. Sibelius-Fantasian tunnettua ja arvostettua konseptia pyritään jatkamaan tulevaisuudessa jossakin muodossa.

Pääkirjaston 2020 valmistunut peruskorjaus nostaa kirjaston kiinteistökustannuksia. Korjauksen myötä kirjaston palvelutarjonta on ajanmukaistunut ja omakäyttö parantaa palvelun saatavuutta merkittävästi. Kirjastoon kohdistuva säästö toteutuu kirjahankintoja vähentämällä.

Hämeenlinnan kaupunginmuseo ja Hämeenlinnan taidemuseo toimivat alueellisina vastuumuseoina. Museoille on osoitettu toimintaan kohdistuva säästö, minkä lisäksi Museo Skogster muuttuu pääsymaksulliseksi. Kaupunginmuseon 2020 alkanut varastojen ja konservointityötilojen muutto Kokevalle jatkuu vuonna 2021. Ratkaisu nostaa Kaupunginmuseon kiinteistökustannuksia maltillisesti, mutta saattaa työterveys- ja esineturvallisuuden asianmukaiselle tasolle.

Kaupungin vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n avustusta joudutaan leikkaamaan. Säästöjen vaikutuksesta sovitaan tarkemmin kaupungin ja teatterin välisessä sopimuksessa.

Perintövaroin on suunniteltu tehtäväksi kaksivuotinen projekti kaupunkikulttuurin vahvistamiseksi. Taiteiden yö siirretään osaksi projektia.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Kulttuuri- ja vapaa-aika			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	586 687	325 000	293 000
Toimintamenot	-14 586 533	-15 090 000	-15 713 000
Toimintakate	-13 999 847	-14 765 000	-15 420 000

Vuonna 2021 kulttuurin ja vapaa-ajan toimintamenot ovat 15,713 milj. euroa ja toimintatulot ovat 0,293 milj. euroa. Toimintakate on -15,420 milj. euroa.

Kulttuurin ja vapaa-ajan menojen kasvusta pääosa muodostuu pääkirjaston kohonneista pääomavuokrista.

Tunnusluvut	TP 2019	TA2020	TA 2021
Kirjaston lainaus	1 048 930	1 000 000	1 075 000
Hämeenlinnan kaupunginmuseon kävijämäärät	31 333	29 000	30 000
Taidemuseon kävijämäärät	45 055	24 000	25 000

Taidemuseon kävijämääriin vaikuttaa näyttelyiden vetovoimaisuus sekä v. 2020 tehty laskentatavan muutos.

Tunnusluvut	TP 2019	TA2020	TA 2021
Uimahallien kävijämäärä, Hml ja Lammi yhteensä	274 604	260 000	260 000
Ohjausten lukumäärä/viikko; kevät	100	95	90
Ohjausten lukumäärä/viikko; syksy	100	95	90

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Sosiaali- ja terveyslautakunta vastaa Hämeenlinnan kaupungin kaikista lakisäateisistä, julkisista sosiaali- ja terveystoimialan palveluista. Lautakunta vastaa sosiaali- ja terveystoimialan palveluiden järjestämisestä, palvelujen omasta tuotannosta, viranomaistoiminnasta, palveluiden sisällöstä ja kehittämisestä. Lautakunnan yksilöjaosto käsittelee yksilöpäätösten oikaisupyynnöt.

Sosiaali- ja terveystoimialan toimiala jakaantuu neljään tulosalueeseen, jotka ovat asiakasohjaus ja hankinnat, perhe- ja sosiaalipalvelut, terveystoimialan palvelut sekä ikäihmisten palvelut. Vuoden 2021 talousarviota valmistellaan tilanteessa, jossa Covid-19 –epidemia jatkuu ja sen heijastusvaikutukset 2021 toimintaan ja talouteen ovat epäselvät. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliseen uudistukseen liittyvä lainsäädäntö ollaan viemässä eduskunnan päätöksentekoon kevään 2021 aikana. Reformiin liittyvät kehittämishankkeet rahoituksineen (sote-keskus –hanke ja rakennehanke) käynnistyvät 2020 toisella puoliskolla ja niillä on heijastusvaikutuksia toimialalla koko vuoden 2021. Sote-toimialan näkökulmasta on tärkeä seurata uudistusten etenemistä sekä liittyä kansalliseen ja maakunnalliseen valmisteluun, mikäli ne etenevät maan hallituksen määrittämässä aikataulussa.

Hämeenlinnan kaupungin strategiset päämäärät ovat ”Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset”, ”Elinvoimainen asumiskaupunki” ja ”Resurssiviisas kaupunki, jolla on kestävä talous”. Lautakunta sitoutuu edistämään näitä päämääriä ja valtuuston niille asettamia tavoitteita sekä asettaa omat tavoitteensa siten, että ne toimeenpanevat näitä.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Kuntalaiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti.	<ol style="list-style-type: none"> 3. vapaa kiireetön aika lääkärille (Tavoite < 14 vrk) 3. vapaa kiireetön aika hoitajalle (Tavoite < 7 vrk) 3. vapaa kiireetön aika suun terveydenhuoltoon (Tavoite < 90 vrk) Ikäihmisten palvelutarpeen arviointi määräajassa (tavoite 100 %) Mielenterveyskuntoutujien palvelutarpeen arviointi määräajassa (Tavoite 100 %) Lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin loppuunsaattaminen määräajassa Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen käsittely määräajassa (Tavoite 100 %) Asiakastyytyväisyys toimialalla kerättävissä asiakastyytyväisyyskyselyissä (asteikko 1-5)* (Tavoite väh. 4,0) NPS-luku asiakaskokemuskyselystä ja niiden palveluiden keskiarvo, joissa kysely on käytössä (Tavoite: (> 60))

* Tähän raportoitu seuraavat kyselyt:

Vammaispalvelujen kotiin annettavat palvelut

Vammaispalvelujen asumispalvelut

Mielenterveyskuntoutujien kotiin vietävät- ja asumispalvelut

Ikäihmisten kotihoito

Ikäihmisten ympärivuorokautinen hoiva

Tavoite	Mittarit
Henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseen muutostilanteissa kiinnitetään erityisesti huomiota	<ol style="list-style-type: none"> Sairauspoissaolo-% toimialalla (Tavoite pienempi kuin vuonna 2019 (n. 5,3 %) Vakituisen henkilöstön kouluspäivät toimialalla (keskimäärin per henkilö/v), (Tavoite suurempi kuin vuonna 2019 2,77) Työn ilo -teeman (v.2020 käytetty teema(t)) toteutumisen keskiarvo toimialalla (asteikko 1-4), (Tavoite 2,8)

Tavoite	Mittarit
Rakennetaan kustannuksiltaan kilpailukykyistä sote-kokonaisuutta	<ol style="list-style-type: none"> Hämeenlinnan kaupungin sijoitus tarvevakioitujen nettotoimintakustannusten tarkastelussa (44 suurinta kuntaa ja 8 kuntayhtymää, €/as), (Tavoite sijoitus on 15 parhaan kunnan joukossa) Tarvevakioidut sosiaali- ja terveystoimen nettotoimintamenot (€/as) Erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon siirtyvien potilaiden siirtoviivemaksut / v (Tavoite < 10 000 eur/v) Ikäihmisten ympärivuorokautisen hoivan kattavuus (%:a 75-vuotta täyttäneistä) (Tavoite 8 %) Lastensuojelun sijaishuollon ostot/v (Tavoite: kustannukset ovat pienemmät kuin vuoden 2020 totetuma)

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kuntalaiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti.	<p>100% tavoite palvelutarpeen arvioinnissa on lakisääteinen. Se voi jäädä toteutumatta myös asiakkaista johtuvista syistä.</p> <p>Koronan edellyttämät toimenpiteet haittaavat toimintaa siten, että se heikentää palvelun saatavuutta ja laatua</p>	<p>Poistetaan kaikki omasta toiminnasta johtuvat syyt palvelutarpeen arvioinnin ajan ylityksistä ja arvioidaan saavutettua tulosta realistisesti</p> <p>Korona-toimenpiteet suunnitellaan ennakoita ja toteutetaan tehokkaasti. Valtion erillisiä Korona-korvauksia käytetään vajeiden paikkaamiseen</p>

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseen muutostilanteissa kiinnitetään erityisesti huomiota	<p>Henkilöstön kuormittuminen poissaolojen mahdollisesti kasvaessa Covid 19 -epidemian vuoksi</p> <p>Sote-uudistuksen toimeenpanon aiheuttamat tehtävät lisäävät työpainetta</p>	<p>Henkilöstön hankintaan ja käyttöön liittyvien prosessien toimivuuden sekä johtamisen toimivuuden varmistaminen</p> <p>Uudistuksen toimeenpanolle varmistetaan maakunnassa riittävät resurssit, jotta kuormitus perustyölle jää mahdollisimman vähäiseksi</p>

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Rakennetaan kustannuksiltaan kilpailukykyistä sote-kokonaisuutta	Säästötoimet kohdistetaan väärin, luodaan epätarkoituksenmukainen palvelurakenne ja vaikutukset ovat kustannuksia kasvattavia	<p>Henkilöstövähennykset suunnitellaan ja kohdistetaan oikein</p> <p>Tehostustoimien vaikutuksia seurataan ja tehdään tarvittavat korjausliikkeet</p>

Lautakunnan talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA					
Tuloarviot ja määrärahat					
Myyntitulot	8 007 238	6 209 800	5 556 400	5 556 400	5 556 400
Maksutulot	18 149 963	17 275 600	17 117 200	16 267 200	16 267 200
Tuet ja avustukset	2 570 934	1 693 000	2 823 000	2 523 000	2 523 000
Muut toimintatulot	3 210 957	3 230 900	3 677 400	3 677 400	3 677 400
Toimintatulot	31 939 092	28 409 300	29 174 000	28 024 000	28 024 000
Henkilöstömenot	-59 990 878	-63 450 200	-65 401 600	-66 409 900	-71 352 500
Palvelujen ostot	-179 587 283	-183 671 000	-182 116 000	-185 897 100	-190 113 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 862 390	-5 059 600	-5 112 100	-5 377 200	-5 651 900
Avustukset	-7 743 999	-7 648 800	-7 506 800	-7 506 800	-7 506 800
Muut toimintamenot	-13 321 730	-13 887 400	-14 562 500	-14 712 000	-14 814 800
Toimintamenot	-265 506 280	-273 717 000	-274 699 000	-279 903 000	-289 439 000
Toimintakate	-233 567 188	-245 307 700	-245 525 000	-251 879 000	-261 415 000

Vuonna 2021 sosiaali- ja terveyslautakunnan toimintamenot ovat 274,699 milj. euroa ja toimintatulot ovat 29,174 milj. euroa. Toimintakate on -245,525 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2022 toimintakate on -251,879 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2023 toimintakate on -261,415 milj. euroa.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2021 ja suunnitelmavuosille 2022–2023

Valtakunnallinen sote-uudistus on saanut maan hallituksen vaihtumisen yhteydessä ainakin osittain uuden sisällön. Valtakunnallinen reformi toteutunee aikaisintaan vuoden 2023 alusta. Maan hallituksen suunnitelman mukaisesti maakuntien väliaikaishallinto ja tätä myöten reformin toimeenpano käynnistyy syyskuussa 2021. Toimintavuonna osallistutaan valtakunnalliseen ja maakunnalliseen valmisteluun, mutta painopisteenä on Hämeenlinnan oman sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaslähtöisyyden, vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden lisääminen vuonna 2021.

Lapsiperheillä on edelleen kasvavaa tuen tarvetta ja erityisesti lastensuojelun tilanne jatkuu haastavana sekä avohuollon että sijaishuollon palveluissa. Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa on vuoden 2020 aikana toteutettu toiminnan kehittämishanke. Omia palveluita on vahvennettu avohuollossa ostopalveluiden kustannuksella ja on aloitettu tehostettu perhekuntoutus omana toimintana. Tavoitteena on vuoden 2021 aikana kääntää avohuollon kustannuskehitys vähintään 0,5 milj. euron laskuun vähentämällä ostopalveluita enemmän kuin omaa palvelua on vahvennettu. Muutoksella tavoitellaan lastensuojelun sijaishuollon kustannusten vakiintumista ja laskua 2–4 vuoden aikajänteellä. Muutosta tuetaan ottamalla käyttöön pilotoinnin pohjalta lastensuojeluun toiminnanohjausjärjestelmä. Muutoksen tavoitteiden toteutumista seurataan tarkasti vuoden 2021 aikana. Tavoitteena on myös siirtää painopiste ennaltaehkäisevään lastensuojelutyöhön, johtamisen kehittämiseen ja toimintakulttuurin uudistamiseen.

Maan hallituksella on käynnissä lainsäädäntöhankkeita, joilla on vaikutusta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaan. Lainsäädäntöhankkeita seurataan ja lakiesityksistä annetaan tarvittaessa lausuntoja koskien erityisesti palvelujen rahoitusta. Palveluja vahvennettaessa valtion rahoitusvastuun toteutuminen on vallitsevassa taloudellisessa tilanteessa ensiarvoista.

Vuoden 2020 talousarvion painopisteenä on talouden tasapainottaminen ja toimenpiteiden toteuttaminen henkilöstön määrän vähentämiseksi. Kaupunginhallituksen edellyttämien toimeen pantavien rakennemuutosten toteuttamisen toimeenpano ajoittuu vuodelle 2021. Talouden tasapainottamista tehdään vaikeassa tilanteessa, koska Covid-19 -epidemiolla on oletettavia vaikutuksia toimintaan myös toimintavuonna 2021. Valtion korvausvastuuta ja mahdollista lisärahoitusta on syytä seurata ja suunnata ministeriöiden rahoitusta tarvittaviin lisätoimiin, jotta häiriötön toiminta varmistetaan mahdollisesta epidemiasta huolimatta.

ASSI-sairaalan siirtymisestä allianssin suunnitteluvaiheesta toteuttamisvaiheeseen päätetään sairaanhoitopiirin valtuustossa 2020 lopussa. Erikoissairaanhoidon talouden tasapainotusohjelmaa on tarpeen jatkaa. On keskeistä varmistaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän talouden tasapaino maltillisesta kuntamaksujen noususta huolimatta. Talousarvioesityksessä sairaanhoitopiirin kuntamaksuihin on varattu 2,2 %:n kasvu ja ensihoidolle kasvua on varattu 1,1 %. Tällä rahoituksella kuntayhtymältä edellytetään tilikaudelle ylijäämäistä tulosta ja pelastuslaitoksen ensihoidon nettobudjetoidulle yksikölle tasapainoa. Onnistuminen edellyttää perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon tiivistä yhteistyötä. Omistajaohjauksella on tavoitteen saavuttamisessa iso rooli erityisesti talouden tasapainotustoimien toteuttamiseksi kuntien rahoitustilanteen tiukkuutta edellyttävällä tavalla. Sairaanhoitopiirin sopimusohjauksen uusi toimintatapa sekä ensihoidon ohjauksen uusi toimintamalli varmistetaan 2021 aikana. Tavoitteena on yhteinen toimintaprosessien kehittäminen sekä talouden ennustettavuuden sekä hallinnan parantaminen.

Yli 75-vuotiaiden väestöosuus kasvaa tasaisesti. Ikääntyminen aiheuttaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon kasvavaa kysyntää, joihin on vastattava kotiin annettavien palvelujen palvelukirjon laajentamisella sekä parantamalla jatkuvasti palvelujen kohdentamista.

Kaikkia tulosalueita koskettava valtion rahoittama sote-keskus -hanke (2020–2022) leimaa toimintavuoden 2021 kehittämistä laajasti kaikissa peruspalveluissa. Rakenneuudistushankkeen kautta kehitetään tuotannonohjausta lastensuojelussa sekä suun terveydenhuollossa. Molempien hankkeiden tavoitteena on tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantaminen. Erityisiä kehittämistoimia kohdistetaan niihin toimintoihin ja asiakasprosesseihin, joissa talousarvio uhkaa ylittyä; niitä ovat erityisesti lastensuojelu, mielenterveyspalvelujen asumispalvelut, erittäin raskashoitokset lääkinnällisen kuntoutuksen asiakkaat sekä palveluohjauksen käytännöt.

Mahdollisia Koronan aiheuttamia lisäkustannuksia ei ole huomioitu talousarvion valmistelussa. Koronan talousvaikutukset on eriytetty kirjanpidossa vuoden 2020 aikana. Käytäntöä jatketaan tarpeen mukaan vuonna 2021, jotta kustannuksia voidaan seurata, raportoida ja mahdollisesti hakea erikseen valtiolta.

Sosiaali- ja terveystoimelle on asetettu henkilöstövähennyksen tavoitetta vajaan 14 henkilötyövuoden verran. Henkilöstövähennyksiä ei talousarvion valmisteluvaiheessa ole onnistuttu kohdistamaan kuin osittain tulosalueille.

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Sosiaali- ja terveyslautakunta			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	7 681		
Toimintamenot	-940 237	-1 422 000	-1 313 000
Toimintakate	-932 556	-1 422 000	-1 313 000

Vuonna 2021 sosiaali- ja terveyslautakunnan hallinnon toimintamenot ovat 1,313 milj. euroa.

Lautakunnan talous pitää sisällään erityiset kustannukset välttämättömien palvelutehtävälukituksen ja Kanta-kytkennän toteuttamiseksi sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmään.

ASIAKASOHJAUS JA OSTOPALVELUT

Asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosalueen tehtäviin kuuluvat ikäihmisten ja vammaisten asiakasohjaus sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asiakasohjaus. Asiakasohjausyksikkö vastaa em.

asiakasryhmien ohjauksesta, palvelutarpeen selvittämistä, palvelusuunnitelman laatimisesta, palvelujen myöntämisestä, maksupäätöksistä ja asiakaslaskutuksesta. Maakunnallisen ikäihmisten perhehoidon koordinointi on osa asiakasohjausyksikön toimintaa. Maakunnallinen perhehoitoyksikkö Kanerva vastaa lasten perhehoitajien rekrytoinnista, tuesta ja koulutuksesta yhteistyössä kuntien kanssa.

Vammaispalvelujen järjestämisvastuu ja rahoitus ovat tällä tulosalueella. Muiden asiakasryhmien osalta rahoitus ja järjestämisvastuu ovat niiden omilla tulosalueilla. Vammaispalvelut kuuluvat toissijaisen lainsäädännön piiriin. Sosiaalihuoltolaki korostaa yleislakien ensisijaisuutta ja siten myös vammaispalvelujen kohdentumista vain vaikeavammaisille. Vammaispalvelulaki ja kehitysvammaisten erityishuoltolaki tarjoavat palveluja ja etuuksia niille, jotka eivät saa apua muun lainsäädännön nojalla. Palvelualueeseen kuuluvat vammaisten sosiaalityö, vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet, vammaisten asumispalvelut, vaikeavammaisten päivä- ja työtoiminta, kehitysvammaisten avopalvelut, niiden ohjaus ja asumispalvelut sekä vammaisten perhe- ja tilapäishoito. Vammaispalveluilla tuetaan vammaisten henkilöiden itsenäistä selviytymistä, edistetään yhdenvertaisuutta ja poistetaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja osallistumisen esteitä. Vammaisten henkilöiden terveydenhoitoon liittyvät palvelut kuuluvat terveydenhuollon vastuualueelle.

Asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosalue vastaa asiakasohjausyksikön tekemien yksilöpäätösten lisäksi niistä tehtyjen oikaisuvaatimusten valmistelusta ja esittelystä yksilöjaostossa sekä lausuntojen antamisesta muutoksenhakuelimille ja valvontaviranomaisille. Tulosalueen viranhaltijat vastaavat myös yksityisten palveluiden lupa- ja valvontaprosesseista sekä sosiaalihuollon tukipalveluja tuottavien yritysten rekisteriin merkitsemisestä.

Tulosalue vastaa vuosittaisen hankintasuunnitelman mukaisten ostopalvelujen hankintaprosesseista, sopimusneuvotteluista sekä sopimusvalvonnasta yhteistyössä muiden tulosalueiden kanssa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Asiakasohjausyksikön työssä korostuu asiakkaiden pääsy tarpeen mukaisiin, oikean tasoisiin palveluihin tavoiteajassa. Keskeistä on palvelutarpeiden ennakoiminen, asiakkaiden omatoimisuuden tukeminen sekä heidän ohjaamisensa mahdollisimman kevyiden, vaikuttavien ja kustannustehokkaiden palvelujen piiriin. Tavoitteena on perhehoidon ja omaishoidon kattavuuden lisääminen sekä lyhytaikaisen ympärivuorokautisen hoivan kohdentaminen omaishoidettaville ja kuntoutusasiakkaille. Neuvontapalvelut on keskitetty sosiaalipalvelujen yleisneuvontaan.

Vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuoltolain yhdistyminen tuo tulosalueelle mahdollisesti lisää taloudellisia haasteita. Vammaispalveluun voi syntyä ennakoimattomia isoja kustannuksia mm. onnettomuuksien seurauksena. Esimerkiksi yhden vaikeavammaisen asiakkaan tarpeen mukaisen hoidon ja palvelujen kustannukset voivat nousta 250 000 euroon vuodessa.

Vammaisten henkilöiden omaishoidon tuen vapaissa, henkilökohtaisen avun järjestämisessä sekä työ- ja päivätoiminnassa on vaihtoehtona käytössä palveluseteli. Henkilökohtainen budjetointi on käytössä kokeiluluonteisesti joidenkin asiakkaiden kohdalla.

Kilpailu sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen tuottamisessa näkyy yritys- ja kiinteistökauppoina ja rakennusinvestointeina. Markkinat ovat keskittyneet muutamille isoille palveluntuottajille. Näihin ilmiöihin varaudutaan hankintojen suunnittelussa, tonttipolitiikassa ja kaavoituksessa. Painopisteenä on hankintojen vaikuttavuuden arvioinnin, sopimussisältöjen ja sopimusohjauksen kehittäminen eri tulosalueilla sekä hankintaosaamisen edelleen kartuttaminen.

Tulosalueen painopisteet:

- Asiakasohjaus, neuvonta ja palvelutarpeen arviointi lain edellyttämällä tasolla
- Hyvällä neuvonnalla ja palvelutarpeen arvioinnilla asiakkaalle taataan riittävä tuki ja tarpeiden mukaiset ja kustannustehokkaat palvelut
- Asiakasohjauksen vaikuttavuuden arviointiin kehitetään työkaluja (NHG vertailukehittäminen)
- Hankinnoissa vaikuttavuuselementti ja kannusteet mukana aina kun se on mahdollista
- Edesautetaan markkinoiden toimivuutta. Riittävästi palveluntuottajia, Hämeenlinna houkutteleva paikka yrityksille

Ostopalvelusopimukset ja hankintojen kilpailuttaminen

Lautakunta hyväksyy vuosittain hankintasuunnitelman. Vuoden 2021 aikana päätetään sopimusten optioiden käytöstä ja kilpailutetaan nykyiset päättyvät sopimukset. Kaikkiin ostopalvelusopimuksiin sisällytetään raportointi kuten omista palveluista. Osa ostopalveluista on siirtynyt palvelusetelillä tuotettavaksi mm. kuntouttava työtoiminta ja Ovat-ryhmät.

Merkittävimmät sopimukset ja sopimusajat:

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Ikäihmisten palvelut	Tehostettu palveluasuminen ja välimuotoiset asumispalvelut	23 M€/vuosi	1.1.2021-31.12.2024
	Kauriala-Myllymäen kotihoito	1,2 M€/v	1.1.2012-toistaiseksi
	Kotipalvelun turvapalvelut	0,2 M€/v	1.6.2014-toistaiseksi
	Yrjö ja Hanna säätiö ikäihmisten päivätoiminta	0,3 M€/v	Erytisasuntosäätiöltä siirtynyt puitesopimus, toistaiseksi voimassa oleva. Ei voida jatkaa suoraan hankintana jatkossa.
	Lääkkeiden koneellinen annosjakelu	0,25 M€	Toistaiseksi

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Lastensuojelu	Varhaisen tuen lastensuojelun ja jälkihuollon hankinta	3,3 M€/v	1.1.2021-31.12.2023+1
	Lastensuojelun sijaishuollon palveluiden maakunnallinen hankinta	5,2 M€/v	1.1.2019-31.12.2020 +1+1 optio

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Lastensuojelu ja sosiaalipalvelut	Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta, maakunnallinen hankinta	0,37 M€/v	Toistaiseksi

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Henkisen hyvinvoinnin palvelut	Mielenterveyskuntoutujien kuntouttavat asumispalvelut, maakunnallinen hankinta	3 M€/v	1.11.2018-31.10.2020+1+1 optio
	Mielenterveyskuntoutujien työtoiminta, Luotsi-säätiö	0,3 M€/v	Toistaiseksi voimassa olevat sopimukset
	Erytisasuntosäätiö: asumispalvelut ja psyk.kotihoito	0,653 M€/v	In-house-hankinta
	Klubitalo-yhteistoimintasopimus	0,16 M€/v	Avustus

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Päihdepalvelut	Kumppanuussopimus päihdepalveluiden tuottamisesta/A-Klinikka Oy	2,7 M€/v	Toistaiseksi
	Samaria rf	22 000 €/v	Avustus

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Vammaispalvelut	Vammaisten henkilöiden tilapäishoidon ja kotona asumisen avustamisen palvelujen hankinta	1,1 M€/v	1.1.2021-31.12.2024
	Kehitysvammaisten henkilöiden (myös autismin kirjo) asumispalveluiden hankinta	6,4 M€/v	1.1.2021-31.12.2024
	Vammaisten henkilöiden asumispalveluiden hankinta	2,2 M€/v	1.1.2021-31.12.2024

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Asiakasohjaus ja ostopalvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	1 490 710	1 335 000	1 590 000
Toimintamenot	-22 624 017	-22 291 000	-23 118 000
Toimintakate	-21 133 308	-20 956 000	-21 528 000

Vuonna 2021 asiakasohjauksen ja ostopalvelujen toimintamenot ovat 23,118 milj. euroa ja toimintatulot ovat 1,590 milj. euroa. Toimintakate on -21,528 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Palvelutarpeen selvittämisen määräajassa		100%	100%
Vammaisten henkilöiden ja kehitysvammaisten asumispalvelut, asiakkaiden lkm	170	153	170
Oikaisuvaatimukset (ikäihmisten palvelut ja vammaispalvelut)	Oikaisu- vaatimuksia 14	Vähemmän kuin 2019	Laskeva määrä

PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT

Tulosalue jakautuu lapsiperheiden tukipalveluihin ja sosiaalisen tuen palveluihin, jotka on suunnattu aikuisille. Lapsiperheiden palvelut sisältävät ennaltaehkäisevät terveyspalvelut, psykososiaalisen tuen palvelut sekä lastensuojelun.

Ennaltaehkäisevät terveyspalvelut sisältävät neuvolatoiminnan, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon, lasten puhe- ja toimintaterapian, nuorten terveysneuvontapisteen sekä kehitysvammaisten asumispalveluyksikön Matinkulmakodit sekä Virvelinrannan päivätoiminnan ja tilapäishoidon. Nuorten terveysneuvontapisteen palvelut on suunnattu nuorille ja nuorille aikuisille, jota eivät kuulu minkään oppilaitoksen terveydenhuollon tai työterveyshuollon piiriin.

Psykososiaalisen tuen palveluihin kuuluvat lapsiperheiden sosiaalityö, lapsiperheiden kotipalvelu, varhaisen tuen perhetyö, Toppari, perheneuvola sekä maakunnallinen perheoikeudellinen yksikkö, jonka vastuukuntana toimii Hämeenlinna. Lapsiperheiden sosiaalityö vastaa lapsiperheiden sosiaaliohjauksesta, sosiaalityöstä sekä taloudellisesta tuesta. Toppari on nuorisoikäisille suunnattu henkisen hyvinvoinnin palvelu. Maakunnallisessa perheoikeudellisessa yksikössä huolehditaan isyysasioista siltä osin, kun ne eivät hoidu neuvolassa sekä lasten huoltoa, asumista, elatusta ja tapaamisia koskevista sopimuksista, valvotuista tapaamisista, adoptioeuvonnasta sekä olosuhdeselvityksistä tuomioistuimille koko Kanta-Hämeen kunnissa. Valvotut tapaamiset ja adoptioeuvonta toteutetaan ostopalveluna.

Lastensuojelun palveluita ovat avohuolto, sijaishuolto, jälkihuolto, oma lastensuojelulaitos Perhekeskus, Ankkuri sekä sosiaalipäivystys. Lastensuojelun sijaishuolto ja osa avohuollosta ja jälkihuollosta toteutetaan ostopalveluina. Ankkurin tavoitteena on varhainen puuttuminen nuorten päihteidenkäyttöön ja rikoksiin sekä lähisuhdeväkivaltaan. Sosiaalipäivystys on maakunnallinen palvelu, jonka vastuukuntana Hämeenlinna.

Sosiaalisen tuen palveluita ovat sosiaalipalvelujen neuvonta, sosiaaliohjaus, sosiaalityö, taloudellinen tuki, pakolaisten vastaanotto sekä maahanmuuttajatyö. Sosiaalisen tuen palveluissa koordinoidaan myös kuntouttavaa työtoimintaa.

Aikuissosiaalityö vastaa yksinasuvien ja pariskuntien sosiaaliohjauksesta, sosiaalityöstä ja taloudellisesta tuesta. Sen palveluihin kuuluvat neuvonta ja ohjaus, palvelutarpeen arviointi sekä tavoitteellinen, suunnitelmaan perustuva muutostyö ja eläkeselvitykset.

Pakolaisten vastaanotto vastaa pakolaisten ja myönteisen oleskeluluvan saaneiden, alaikäisten turvapaikanhakijoiden sekä myönteisen A-oleskeluluvan saaneiden neuvonnasta, palvelutarpeen arvioinnista ja kotouttamisesta sekä muista alansa asiantuntijatehtävistä maahantulosta kolmen ensimmäisen vuoden ajan.

Maahanmuuttajatyö koordinoi ja yhteen sovittaa maahanmuuttajien tarvitsemia palveluja ja kotoutumista edistäviä kokonaisuuksia koko kaupungin tasolla. Yhteistyötä tehdään palvelujen yleisen kehittämisen, suunnittelun, ohjauksen ja opastuksen osalta.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Lapsiperheiden palveluissa jatketaan vuosille 2020-2022 tehtyä talouden tasapainottamisen suunnitelman toteuttamista. Kolmena em. vuotena toteutetaan avohuollon ostopalveluihin vähintään 200 000 euron säästöt vuodessa. Vuoden 2021 avohuollon ostoihin on tehty 300 000 ylimääräinen leikkaus. Sijaishuollon osalta tavoitteena on vuoden 2021 aikana pysäyttää sijaishuollon kustannusten kasvaminen ja saada kustannukset alenevalle uralle. Vuoden 2020 aikana ostoista kotiutetulla 1,3 miljoonalla eurolla on palkattu lastensuojelun systeemiin tiimeihin, varhaisen tuen puroperhetyöhön, palvelutarpeen arvioinnin tiimiin työntekijöitä sekä perustettu oma perhekuntoutusyksikkö. Vahvistetulla toiminnalla pyritään vaikuttamaan avohuollon lasten sekä sijoitusten määrään. Lastensuojelun toimintaa ja kustannuksia seurataan edelleen tiiviisti sovitulla indikaattoreilla ja toimintatavalla. Lastensuojelun sijaishuollossa varattiin vuodelle 2020 1,6 miljoonaa euroa rahaa vähemmän verrattuna

vuoden 2019 tilinpäätöslukuun. Sijaishuollon määrissä ei tapahdu nopeita muutoksia, joten tilanne on iso riski myös jatkossa. Vuoden 2021 talousarviossa sijaishuollon määrärahaa on korotettu.

Omalla perhekuntoutuksella vastataan kasvaneeseen vaativan ja intensiivisen työn tarpeeseen perheiden kanssa työskentelyssä. Viime vuosina juuri ostettu perhekuntoutus on kasvanut voimakkaasti.

Tuotannonohjausjärjestelmä Pirkon pilotointi on aloitettu syksyllä 2020 kahdessa lastensuojelun tiimissä ja sen toimintaa ja tuloksia arvioidaan vuoden aikana. Tavoitteena on tehostaa lastensuojelun prosessia ja ohjata toimintaa tavoitteellisesti systeemisen mallin kulmakivien mukaiseksi. Tätä tukee myös koko lapsiperhepalveluiden toimintaan liitetty mittariston seuranta. Samaan aikaan laajennetaan systeemisen mallin koulutukset lapsiperhepalveluihin.

Lapsiperhepalveluista osallistutaan NHG:n vetämään LAPE-BM -vertaiskehittämiseen yhdessä sivistyksen ja hyvinvoinnin kautta. Kertynyttä tietoa käytetään hyödyksi lapsiperhepalveluiden, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen resurssien suuntaamisessa ja tarvittavien rakennemuutosten suunnittelussa.

Tulevaisuuden sotekeskusvalmisteluun osallistutaan lapsiperheiden palveluista perhekeskustoimintamallia edelleen kehittämällä ja vahvistamalla lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita. Tämä tapahtuu erityisesti universaalien palveluiden (neuvola ja kouluterveydenhuolto) mielenterveysosaamista vahvistamalla sekä yhteistyönä varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa. Osana tulevaisuuden sotekeskushanketta on tarkoitus kouluttaa nuorisoikäisten kanssa toimivia työntekijöitä mielialaoireiden hoidon menetelmään.

Ennaltaehkäisevien terveyspalveluiden neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa koulutetaan työntekijöitä varhaiseen mielenterveysongelmiin puuttumiseen ja lievien vaikeuksien hoitamiseen. Tämä tapahtuu yhteistyössä muun perhekeskusverkoston kanssa. Nuorten terveysneuvonta ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajat, koululääkäri ja henkisen hyvinvoinnin palvelut ovat kehittäneet yhdessä nuorten aikuisten mielenterveyden tuen prosessia ja prosessin toimivuutta ja vaikutuksia arvioidaan vuoden aikana sen käynnistyttyä. Tätä on myös resursoitu siirtämällä resurssia opiskeluterveydenhuollosta henkiseen hyvinvointiin.

Terveydenhoitajia koulutetaan Perhepolku -malliin lokakuussa 2020 (6 kk ja 2 v. ryhmäneuvola sekä 3-5 v. ryhmäneuvola pilottiohjaajakoulutuksena yhdessä varhaiskasvatuksen ja srk:n toimijoiden kanssa). LAPE:n jatkopainopisteinä Kanta-Hämeessä on mm. ryhmäneuvolatoiminnan kehittäminen, yhtenäistäminen ja vahvistaminen. Perhepolku -menetelmäkoulutus vastaa hyvin tähän tavoitteeseen.

Neuvolan terveydenhoitajat kehittävät matalan kynnyksen Arjen olohuone -toimintaa raskaana oleville. Arjen olohuoneen tavoitteena on tukea vanhemman kiintymys- ja vuorovaikutussuhdetta syntyvään lapseen, tukea lasta odottavan perheen mielenterveyttä ja elämänhallintaa sekä vahvistaa perheen voimavaroja sekä ihmissuhteita.

Sosiaalisen tuen palveluissa tehostetaan kuntouttavan työtoiminnan prosessia ja sisältöjä siten, että osallistumispäivien määrää saadaan nostettua. Omaa toimintaa kehitetään vastaamaan paremmin vaikeasti oirelevien ja vaikeassa tilanteessa olevien asiakkaiden tarpeita. Yhdessä työllisyyden kuntakokeilun työntekijöiden kanssa tehostetaan asiakkaiden ohjaamista ja tukemista sekä kuntouttavan työtoiminnan että työkyvyn arvioinnin prosesseissa. Tavoitteena on työmarkkinatuen kuntaosuuksien vähentäminen.

Työikäisten sosiaalipalvelusta osallistutaan aktiivisesti tulevaisuuden sotekeskuksen monialaisen toiminnan suunnitteluun.

Maahanmuuttajatyön sijoittumista organisaatiossa ja sisältöjä selvitetään. Pakolaisten vastaanotossa jatketaan maassa luvatta oleskeleviin henkilöihin ja hätämajoituspalveluihin liittyvää työtä ja seurantaa. Maahanmuuttajia ja pakolaisia koskevien valtionosuuksien määrä on viime vuosina vähentynyt, mikä näkyy em. palveluiden tulopuolen heikentymisenä.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Sosiaali- ja perhepalvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	5 739 933	4 988 100	5 444 000
Toimintamenot	-35 957 006	-36 065 100	-35 807 000
Toimintakate	-30 217 073	-31 077 000	-30 363 000

Vuonna 2021 sosiaali- ja perhepalvelujen toimintamenot ovat 35,807 milj. euroa ja toimintatulot ovat 5,444 milj. euroa. Toimintakate on -30,363 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TA2020	TA 2021
Lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi määräajassa %	91,9	100	100
Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen käsittely määräajassa %	97,1	100	100
Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä elokuussa	575	550	480
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17 v määrä (huostaanotot, kiireelliset sijoitukset, avohuollon sijoitukset)	182	180	180
Tiedossa oleva luvatta maassa olevien määrä Hämeenlinnassa/järjestetty hätämajoitusta	23/	<20/15	<20/15

HÄMEENLINNAN TERVEYSPALVELUT

Terveyspalvelujen tulosalueen palveluja ovat avosairaanhoido, terveyskeskussairaala ja geriatriset palvelut, suun terveydenhuollon palvelut sekä henkisen hyvinvoinnin palvelut. Palveluja tuotetaan sähköisinä palveluina sekä lähipalveluna terveysasemilla ja hammashoitoloissa, henkisen hyvinvoinnin yksikössä ja Vanajaveden sairaalassa. Tulosalueelle kuuluvat lisäksi erikoissairaanhoido, johon sisältyy sairaanhoitopiirin yhteispäivystys, sekä sairaankuljetus ja ensihoito. Suun terveydenhuollon viikonloppu- ja arkipyhäpäivystys järjestetään ostopalveluna yhdessä muiden Kanta-Hämeen kuntien kanssa Kanta-Hämeen keskussairaalassa.

Ostopalveluina hankitaan saattohoitoyksikkö Koivikko-kodin palveluita ja Ilveskodin kuntoutuspalveluita. Mielen terveys- ja päihdepalveluina hankitaan asumis-, osasto- ja avopalveluita. Terveyspalvelujen tulosalue tuottaa lääkäripalvelut muille lautakunnan tulosalueille.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Terveyspalveluiden keskeinen haaste tulevina vuosina tulee olemaan perusterveydenhuollon vahvistaminen, julkisen palvelutuotannon saatavuuden parantaminen ja asiakaskokemuksen parantaminen. Terveyspalveluiden vahvuudet ovat moniammatillinen laaja osaaminen, luonteva perinteinen esh-yhteistyö ja palvelujen varmistaminen paljon palveluja käyttävien osalta. Valmius- ja varautumistoiminta sekä terveydenhuollon ammattilaisten kouluttaminen kuuluvat myös terveyspalveluiden toimialaan.

Kehityskohteita ovat myös terveyserojen kaventaminen ja syrjäytymisen ehkäisy esimerkiksi työttömien, maahanmuuttajien ja nuorten osalta.

Omaolo-palvelun käyttöönoton laajeneminen ja muut sähköiset palvelut vaativat kehittämistyöpanosta vuonna 2021. Käytössä ovat etäyhteydet, konsultaatiot, älykkäiden teknologioiden käyttö kuten oirearviot ja etämittaukset.

Tietoon perustuvan johtamisen tavoitteena on, että johdolla, esimiehillä ja ammattilaisilla on riittävät tiedot toiminnan määrästä, laadusta ja vaikuttavuudesta. Vuonna 2021 kiinnitetään huomiota niiden asukkaiden palvelukokonaisuuksiin, joiden palveluja tuottavat myös ikäihmisten tulosalue, lasten ja nuorten tulosalue sekä erikoissairaanhoido. Useita palveluja tarvitsevien hoitokokonaisuuksia tarkastellaan yhdessä muiden palvelualueiden ja sairaanhoitopiirin kanssa.

Avosairaanhoidon keskeisenä tavoitteena on, että asiakkaat saavat tarpeensa mukaisen palvelun oikea-aikaisesti. Videovälitteistä vastaanottoa on käynnistetty kesän 2020 alussa tukemaan terveysasemien toimintaa koronan aikana. Jatkossa pyrimme lisäämään etävastaanottojen määrää fyysisten vastaanottojen sijasta. Lisäksi sähköistä Omaolo-palvelukokonaisuutta on otettu vaiheittain käyttöön, mm. ajanvarausintegraatio koronanytöteisiin. Palvelukokonaisuutta kehitetään jatkossa yhteisessä tulevaisuuden SOTE-keskushankkeessa.

Asiakastytyväisyyden mittarina on käytössä NPS= Net Promote Score-mittari, mikä kuvaa asiakkaiden tyytyväisyyttä terveysasemien palvelukokonaisuuteen. NPS:n tavoite on > 60.

Kuvantamistoimintaa tehdään jatkossa vain pääterveysasemalla, koska Lammin röntgenlaitte tuli käyttöikänsä päähän 5/2020. Hoitotarvikekustannukset jatkavat kasvuaan edelleen uusien kalliiden jaettavien maksuttomien hoitotarvikkeiden takia (esim. diabeteksen seurantavälineet).

Vanajaveden sairaalan toimintaperiaatteena on hyvä hoidon saatavuus ja hoitoketjun sujuvuus siten, että erikoissairaanhoidon siirtoviivemaksuja ei kerry. Tavoitteena on toiminta akuuttisairaalaana, jossa ei ole pitkäaikaishoitopaikkaa odottavia potilaita. Viime vuosina Vanajaveden sairaala on kohentanut tuottavuuttaan erittäin merkittävästi. Toiminnan profiili on siirtynyt akuuttisairaanhoido ja erikoissairaanhoidon välittömään jatkohoido. Hoitojaksojen määrä on kaksinkertaistunut ja kustannukset laskeneet reilulla kolmanneksella ilman inflaatiokorjausta. Siirtoviivemaksut on poistettu miljoonan euron vuositasolta lähes nollaan.

Hoitajien päivittäisen työn tehostamiseksi ja helpottamiseksi Sairaalaan on hankittu MEDANETS-tiedonsiirtojärjestelmä, joka mahdollistaa hoitajan potilaasta tekemän mittauksen tuloksen siirtämisen välittömästi suoraan potilaskertomusjärjestelmään ilman erillistä ohjelmaa kirjautumista. Tätä

järjestelmää täydennetään v. 2021 hankittavalla lisäosalla, joka sisältää riskimittarit joihin ohjelma automaattisesti muodostaa analyysit. Potilaiden hoitoisuutta mittaamaan hankitaan Rafaela-hoitoisuusluokitus, jonka avulla hoitotyön vaativuus saadaan konkretisoitua ja mahdollistetaan vertailu muihin vastaavanlaisiin toimintayksiköihin.

Sairaala ja geriatriset palvelut- palveluosasto vastaa Hämeenlinnan kaupunkikeskustan säännöllisen kotihoidon ja hoitokotien lääkäripalveluista tällä hetkellä 6 lääkärin työpanoksella.

Suun terveydenhuollon tavoitteena on kehittää uusia vastaanottomalleja saatavuuden parantamiseksi. Toiminnanohjausjärjestelmää pilotoidaan Jukolan hammashoitolassa. Liikuteltavan hammashoitoyksikön käyttöä lisätään kouluilla. Vakiinnutetaan suun terveydenhuollon palveluiden järjestäminen ikäihmisten tehostetun palveluasumisen yksiköissä. Kehitetään välinehuollon toimintaprosesseja. Lisätään potilaille suunnattuja tietoisuuksia odotustiloihin. Omaolopalvelun kautta otetaan käyttöön lasten ja nuorten terveystarkastus ja oirearviointi. Asiakastytytyväisyyskyselyn (NPS) tavoite (> 60) saavutetaan.

Henkisen hyvinvoinnin palvelualueen tavoitteena on hoitoon pääsyn matala kynnys ja nopeus: suora kontakti psykiatriseen sairaanhoitajaan, kriisiaika sairaanhoitajan vastaanotolle viiden arkipäivän kuluessa ja psykiatrisen hoitotyön hoidon tarpeen arviointi viimeistään yhteydenottoa seuraavana arkipäivänä. Erityisenä painopisteenä on asiakkaan perheen tuen tarpeen selvittäminen. Ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisyä painotetaan erityisesti nuorten aikuisten mielenterveyskuntoutujien kohdalla.

Terveyspalvelut osallistuu Tulevaisuuden sote-keskus -kehittämishankkeeseen maakunnan muiden perusterveydenhuollon toimijoiden kanssa. THL:n koordinoimana. Hankkeelle on 100% valtionrahoitus. Terveyspalvelut osallistuu myös yhteisten toimintakäytäntöjen kehittämiseen.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Hämeenlinnan terveyspalvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	8 943 767	7 062 200	6 727 000
Toimintamenot	-142 510 329	-148 676 400	-148 300 000
Toimintakate	-133 566 562	-141 614 200	-141 573 000

Vuonna 2021 terveyspalvelujen toimintamenot ovat 148,300 milj. euroa ja toimintatulot ovat 6,727 milj. euroa. Toimintakate on -141,573 milj. euroa.

Terveyspalvelujen kustannuksiin sisältyy talousarviossa 2021 yhteensä 92,9 milj. euroa erikoissairaanhoidon osuutta. Erikoissairaanhoidon kuntamaksujen kokonaiskasvuun on varattu 2,2 % lisäys, joka edellyttää Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriltä tuottavuustoimien jatkamista. Hämeenlinnan osalta todellinen laskutus on kuntamaksujen kokonaiskorotusta pienempää kuntien välisestä käytön mukaisesta tasauksesta johtuen.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TA 2018	TA 2019	TA2020	TA 2021
Avosairaanhoidon saatavuus: 3. vapaa kiireetön aika (vrk, keskiarvo)	<21	<21	<14	<14
Avosairaanhoidon saatavuus: kiireettömissä ajanvaraushetkestä annettuun aikaan (vrk)	<14	<14	<14	<14
Suun terveydenhuolto: kiireetön hoito ajanvarauksesta annettuun aikaan (vrk)	<120 vrk	<120 vrk	<120 vrk	<120 vrk
Suun terveydenhuolto: puheluihin vastaaminen 5 min. sisällä ja vastasoitto 2018 aikana (%)	>80 %	>95 %	>95 %	>95 %
Vanajaveden sairaalan hoitoon pääsy: siirtoviivemaksujen määrä, €	< 10000 €	< 10000 €	< 10000 €	< 10000 €
Toimintakatteen kasvu (%)	0,17 %	<1 %	<1 %	<1 %
Uusi sähköinen NPS (Net promoter Score) kysely vuonna 2020			60	

IKÄIHMISTEN PALVELUT

Ikäihmisten palvelujen tulosalueen tehtävänä on tukea ikäihmisten mahdollisuuksia asua turvallisesti kotonaan mahdollisimman pitkään sekä järjestää tarpeenmukaisia asumisen ja palvelujen yhdistäviä ratkaisuja aina ympärivuorokautiseen hoivaan saakka. Palveluja tuotetaan omana toimintana, ostopalveluna sekä palveluseteleillä.

Ikäihmisten palveluihin kuuluvat neuvonta ja ohjaus, tukipalvelut, päivätoiminta, kotihoito, omaishoidon tuki, perhehoito, lyhytaikaishoito, tehostettu palveluasuminen ja laitostenmuotoinen vanhainkotihoiva. Lisäksi kaupunki ja seurakunta yhteistyössä rahoittavat vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaa. Ikäihmisten asiakasohjaus ja ostopalveluiden hankinta on organisoitu asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosyksikön alaisuuteen. Ikäihmiset ohjautuvat palveluihin asiakasohjausyksikön kautta, jossa palveluntarve selvitetään yhdessä asiakkaan kanssa ja järjestetään hänelle soveltuvimmat palvelut.

Tukipalvelut koostuvat ateria- ja turvapalveluista sekä sosiaalihuoltolain mukaisista kuljetuspalveluista. Kotona asuvien ateriapalvelut on toteutettu vuoden 2020 alusta asiakaskohtaisesti sovitulla tavalla hyödyntäen markkinoilla toimivia yrityksiä. Lisäksi ikäihmisillä on mahdollisuus ruokailla palvelukeskuksissa ja muutamilla kouluilla. Kotona asuville on tarjolla turvapuhelinpalvelu, johon sisältyy turvaranneke ja asiakkaan tarpeen mukaan muita turvalaitteita, hälytyskeskustoiminta sekä ympäri vuorokauden toteutettavat auttajakäynnit. Addsecure vastaa laite- ja hälytyskeskustoiminnasta ja kotihoidon henkilöstö toteuttaa auttajakäynnit.

Päivätoiminnalla tuetaan ikäihmisten kotona asumista ja omaishoitajan jaksamista. Säännöllisiä päivätoimintaryhmiä on kaupungin omana toimintana neljässä yksikössä ja ostopalveluna Hanna ja Yrjö kodeilta.

Hämeenlinnassa kotipalvelu ja kotisairaanhoidon palvelut on yhdistetty kotihoidoksi. Kotihoidosta on noin 80 % kaupungin omaa toimintaa. Attendo Oy tuottaa kotihoidon palvelut Kauriala-Myllymäen alueella. Kotihoidossa on käytössä myös palveluseteli ja kotihoito palvelutalossa -tuote, joiden käyttö on ollut vähäistä, mutta kasvavaa.

Omaishoidon tukea myönnetään palkkiona tai palveluina hoivaa tarvitsevan kuntalaisen kotona tapahtuvan hoidon toteuttamiseen lautakunnan vahvistamien myöntämisperusteiden mukaisesti. Perhehoidossa perhehoitaja tarjoaa ikääntyneille hoivaa ja huolenpitoa joko omassa kodissaan tai asiakkaan kodissa.

Tehostettu palveluasuminen ja laitosmuotoinen vanhainkotihoiva on tarkoitettu ikäihmisille, jotka eivät enää tehostettujen palveluiden tuella pysty asumaan kotona. Kaupungin omia tehostetun palveluasumisen paikkoja on tällä hetkellä 235 ja vanhainkotihoivan paikkoja 56, osa näistä on lyhytaikaishoivaan kohdennettuja. Paikkamäärät muuttuvat jonkin verran Lammin palvelurakenteen myötä, kun vanhainkodin ja Naskalin toiminta päättyy, uusi hyvinvointikeskus valmistuu ja Palkkisillan profiili muuttuu. Yksityisiltä palveluntuottajilta ostetaan noin 500 pitkäaikaishoivan paikkaa sekä lyhytaikaishoivan palvelua. Tehostetun palveluasumisen osalta uusi hankintakausi alkaa 1.1.2021.

Ilveskoti on osa kaupunkikonsernia ja sieltä hankintaan lähinnä kuntoutuspalveluja. Säätiön tarkoituksena on tuottaa hoito- ja kuntoutuspalveluja sotainvalideille sekä heidän puolisoilleen ja leskille sekä tämän tarpeen väistyessä muille ikääntymisen tai sairauden tai vammautumisen vuoksi kuntoutusta ja hoitoa tarvitseville. Ilveskodin kanssa tehdään vuosittain palvelusopimus, jossa määritellään tarkemmin hankittavat palvelusisällöt.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Hämeenlinnassa oli 7621 75 vuotta täyttäneitä 31.12.2019. Tämä on noin 11 % koko Hämeenlinnan väestöstä. Väestöennusteen mukaan 75 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa noin 27 % vuodesta 2018 vuoteen 2025.

Ikääntyneiden määrän kasvaessa myös ikäihmisten palvelujen asiakasmäärien ja palvelutarpeiden ennakoitaan kasvavan eikä niihin pystytä vastaamaan raskaalla palvelurakenteella. Palvelurakenteen keventäminen on ollut tavoitteena useiden vuosien ajan. Muutoksessa onnistuminen on strategisesti keskeinen tekijä, joten sitä tulee edelleen jatkaa ja vahvistaa. Tavoitteena on, että vuoden 2025 loppuun mennessä kotona asuu 75 vuotta täyttäneistä 94 %, mikä edellyttää, että ympärivuorokautisessa pitkäaikaishoivassa saavutetaan portaittain 6 %:n kattavuus 75 vuotta täyttäneistä vuoden 2025 loppuun mennessä.

Palvelurakenteen uudistamisessa keskeistä on onnistua tukemaan ikäihmisten kotona asumista oikea-aikaisilla ja vaikuttavilla palveluilla. Nykyisiä resursseja tulee suunnata vahvistamaan turvallista kotona asumista, toimintakyvyn ylläpitämistä ja kuntoutumista tukevia palveluja. Ikääntyneiden määrän samaan aikaan kasvaessa tarvitaan paitsi resurssien uudelleen kohdentamista, myös toimintamallien kehittämistä sekä investointeja kotihoitoon, kotihoitoa tukeviin palveluihin ja kuntoutuksen kehittämiseen.

Kuntoutuksen toimintamalleja kotihoidossa, päivätoiminnassa, lyhytaikaishoidossa ja ympärivuorokautisessa hoivassa kehitetään ja vahvistetaan edelleen. Uutena toimintamallina on tulossa kuntoutus- ja arviointijakso ennen säännöllisen kotihoidon aloitusta ja muistikuntoutusta kehitetään. Voutilakeskuksen Uppsalankaaren ja Hoivatuulen profiilia vahvistetaan edelleen lyhytaikaisen kuntoutuksen ja arvioinnin yksiköinä. Konsultaatiokäytänteitä ja kotisairaalamaisia toimintoja kehitetään asiakkaiden tarpeettomien päivystys- ja sairaalakäyntien vähentämiseksi.

Virtuaalipalveluiden ja hyvinvointitekniikan hyödyntämistä laajennetaan lisäämällä lääkeautomaattien määrää asiakkaille ja vahvistamalla videovälitteisten yhteyksien käyttöä osana asiakaspalveluprosesseja sekä selvittämällä erilaisten digipalveluiden ja kotona asumista tukevien teknologisten ratkaisujen käyttöönottomahdollisuuksia. Myös henkilöstön työssä tai työn organisoinnissa hyödynnettävää teknologiaa lisätään mahdollisuuksien mukaan.

Omais- ja perhehoitoa vahvistamalla voidaan korvata kalliimpia hoitomuotoja ja edistää palvelujen monimuotoisuutta. Omaishoidon tuki myönnetään vuonna 2021 edelleen kaikille myöntämiskriteerit täyttävälle omaishoitajille omaishoidon kattavuuden lisäämiseksi. Omaishoitoa tukevien toimenpiteiden kehittämistä ja lisäämistä jatketaan ja perhehoito vakiinnutetaan osaksi palveluvalikkoa.

Kotihoidon järjestämisen ja tuottamisen vaihtoehtoisia tapoja selvitetään, tavoitteena joko vahvistaa palvelusetelitoimintaa tai järjestää kotihoitoa muilla tavoin vuoden 2021 aikana. Tällä hetkellä kotihoidosta on ulkoistettu Kauriala-Myllymäen alue, jossa toteutettiin vuonna 2019 noin 13,5 % kotihoidon palvelutunneista. Kaupungin omassa kotihoidossa jatketaan toimenpiteitä, joilla saavutetaan välittömän työajan tavoitteet.

Ympäri vuorokautisessa hoivassa palvelurakennetta kevennetään luopumalla laitosmuotoisesta pitkäaikaishoivasta ja siirtymällä osittain tehostetusta palveluasumisesta kohti hybridimäistä hyvinvointikeskusmallia, jossa asumiseen yhdistetään yksilöllisen tarpeen mukaan tukipalveluja ja kotihoitoa. Hyvinvointikeskuksen toimintamallia kehitetään erityisesti Keinukamarissa, Sauvolassa ja syksyllä 2020 valmistuvassa Lammin hyvinvointikeskuksessa. Lammin hyvinvointikeskuksen valmistuttua Lammin vanhainkodin ja Naskalin tehostetun palveluasumisen toiminta päättyy ja Palkkisillasta tulee siirtymävaiheen kautta tehostettua palveluasumista.

Palvelurakenteen edelleen keventäminen tulee edellyttämään erilaisia esteettömän ja yhteisöllisen asumisen vaihtoehtoja, jotka houkuttelevat ikääntyneitä. Keskeistä on asumisen tarpeiden muutosten ennakointi riittävän ajoissa ja näihin tarpeisiin varautuminen. Asumisohjelma tulee laatia yhteistyössä kaupungin eri toimijoiden kesken.

Asiakkaiden, heidän lähipiirinsä ja muiden verkostojen aktiivista toimijuutta tulee vahvistaa. Keskeistä on edellytysten luominen asiakkaan toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja parantamiseksi sekä asiakkaan omien ja heidän lähipiirinsä voimavarojen hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla. Tavoitteena on saada tämä luontevaksi osaksi palveluiden suunnittelua, toteuttamista ja arviointia. Myös vapaaehtoisia ja järjestötoimijoita kannustetaan enenevässä määrin osallistumaan ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseen, toimintakyvyn tukemiseen ja julkisten palvelujen täydentämiseen. Keskeisimpiä tavoitteita on yksinäisyyden vähentäminen vapaaehtoistoimintaa kehittämällä. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan uudistamista jatketaan vuonna 2021 vastaamaan entistä paremmin tämän hetken tarpeisiin uudenlaisin toimintamallein sekä vapaaehtoistoimijoiden että toimintavalikon osalta.

Henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden edistämiseksi ammattirakennetta lähdetään suunnitelmallisesti monipuolistamaan ja uudenlaista asiakaslähtöistä, itseohjautuvaa toimintakulttuuria rakennetaan systemaattisesti edelläkävijätiimien johdolla.

Hoivakotien henkilöstömitoitukseen liittyvä lainsäädäntö vahvistettiin kesällä 2020 ja se tulee voimaan portaittain. Uuden lainsäädännön myötä hoivakotien välittömän asiakastyön mitoituksen tulee olla kaikissa yksiköissä vähintään 0,55 tammikuusta 2021 alkaen. Lisäksi välittömään ja välilliseen työhön kuluva työaika erotellaan aiempaa tarkemmin. Budjettivarausta 2021 ja 2021 alusta toteutettaviin vaiheisiin on lisätty 0,32 M€ vuodelle 2021. Vasta valtionosuuspäätöksestä selviää, kuinka paljon valtionosuuksiin lisätään rahaa tämän uudistuksen suoraan rahoitukseen, niin kuin Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan edellyttänyt. Välittömän asiakastyön mitoitus tulee edelleen nostaa vuoden 2022 alusta vähintään tasolle 0,6 ja tasolle 0,7 keväällä 2023.

Vanhuspalvelulakia ja laatusuosituksia uudistetaan edelleen syksyn 2020 aikana, mutta tiedossa ei tässä vaiheessa ole, että näistä aiheutuisi kustannusvaikutuksia vuodelle 2021. Asiakasmaksuihin liittyvää lainsäädäntöä ollaan myös uudistamassa ja tämän hetken tietojen mukaan se tulisi voimaan heinäkuussa 2021. Uudistuksen myötä ikäihmisten palvelujen asiakasmaksujen arvioidaan vähenevän 0,85 M€ vuoden 2021 aikana. Täysimääräisesti kustannusvaikutus toteutuu vuonna 2022. Lisäksi asiakasmaksukertymän ennakoitaan vähenevän toteutettujen ja suunniteltujen rakenteellisten muutosten myötä.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Ikäihmisten palvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	15 757 001	15 024 000	15 413 000
Toimintamenot	-63 474 690	-65 262 500	-66 161 000
Toimintakate	-47 717 689	-50 238 500	-50 748 000

Vuonna 2021 ikäihmisten palvelujen toimintamenot ovat 66,161 milj. euroa ja toimintatulot ovat 15,413 milj. euroa. Toimintakate on -50,748 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TA 2021
Kotona asuvien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä (31.12.tilanne)	91,2 %	vähintään 92 %	vähintään 92 %
Säännöllisen kotihoidon piirissä olevien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä (Hilma-laskenta 30.11.)	11,6 %	11 %	11 %
Pitkäaikaishoivassa olevien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä enintään(Hilma-laskenta 30.11.)	8,8 %	Enintään 8%	enintään 8 %
Omaishoidon tukea saavien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä (asiakkaat vuoden aikana)	5,0 %	6,0 %	6,0 %

INVESTOINNIT

Terveyspalveluilla on 210 000 euron investointimääräraha kone- ja laitehankintoihin vuodelle 2021 ja taloussuunnitelmavuosille 300 000 euroa. Määrärahaa suunnitellaan käytettäväksi seuraavasti:

Avosairaanhoito: UÄ-laite 70 000 € vuodelle 2021, Röntgenin kuvantamislaitteet 300 000 € vuodelle 2022.

Suun terveydenhuolto: kaksi hammashoitoyksikköä vuosittain, yhteensä 60 000 euroa.

Mahdollisesti tarvittava Lammin hyvinvointikeskuksen ensikertainen kalustaminen vielä vuoden 2021 puolella kalustetarpeiden täsmentyessä rakennuksen käyttöönottovaiheessa 40 000 €.

KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA

Kaupunkirakennelautakunta vastaa maankäytön suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta, viranomaispalveluista sekä kaupungin tilapalveluista.

Maankäytön suunnittelu käsittää maaomaisuuden kehittämisen, tonttutuotannon, yleis- ja asemakaavoituksen, viheralue- ja katusuunnittelun, liikennesuunnittelun sekä joukkoliikennetehtävät. Joukkoliikennetehtävistä vastaa seudullinen lautakunnan joukkoliikennejaosto.

Infra käsittää infran rakentamisen ja kunnossapidon sekä luonto-, ulkoliikunta- ja virkistyspalvelut.

Tilapalvelut -tulosalue vastaa kaupungin toimitilahallinnosta, tilojen suunnittelusta, rakennuttamisesta, isännöinnistä ja kiinteistökehityksestä.

Kaupunkirakennelautakunta toimii kaupungin ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun, leirintäalueiden, rakennusvalvonnan, pysäköinti- ja aluevalvonnan, infran lupa-asioiden sekä maa-ainesten oton lupa- ja valvontaviranomaisena. Lisäksi lautakunnalle kuuluu viranomaisvalvonta koskien katujen ja yleisten alueiden kunnossapitoa sekä maaseutuasiat ja maatalouslomitut. Lautakunta toimii ympäristöasioiden osalta Hämeenlinnan kaupungin ja Hattulan kunnan yhteislautakuntana.

Toiminnan keskeinen painopiste on elinvoiman edistäminen hallituilla suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon prosesseilla. Asukasluvun kasvu on asetettu yhteiseksi tavoitteeksi kaupunkirakenteen toimialalle. Toimialaorganisaatio toimii korostaen yhdessä tekemistä sekä organisaation sisällä, toimialojen kesken että asukkaiden, yritysten ja kolmannen sektorin kanssa. Alueiden kehittämisessä tehdään vahvaa yhteistyötä Linnan Kehitys Oy:n, HS-Vesi Oy:n, muiden viranomaisten sekä verkostoyhtiöiden kanssa.

Keskeisinä hankkeina edistetään 1) Kaavoitushankkeita keskustassa 2) Hämeensaaren Areena -hankkeen kaavoitusta. 3) Asemanrannan yleisten alueiden suunnittelua ja toteutusta 4) uuden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukeskuksen, Ahveniston sairaalan rakentamista, 5) Moreenin elinkeinoalueen kehittämistä sekä eritasoliittymän tiesuunnitelmää. Asumisen monimuotoisuutta tuetaan kaavoituksen avulla laatimalla kerrostaloasumista, pientalovaltaisten alueiden rakentamista, tiivistyvää kaupunkirakennetta sekä uudenlaisia asumisen ratkaisuja.

Liikkumista pyörällä ja kävellen edistetään suunnittelun avulla. Investointikohteena edistyy Rapamäen oikaiseva pyörätie. Joukkoliikenteen uudistunutta linjastorakennetta kehitetään edelleen. Asiakaslähtöisyyttä edistetään yleisneuvonnassa ja etenkin viranomaispalvelujen tulosalueella pyrkien nopeaan ja sujuvaan asiakaspalveluun rakennusvalvonnassa ja lupa-asioissa. Tilapalvelujen toimintaa kehitetään, energiatehokkuusohjelman toimeenpanoon kiinnitetään erityistä huomiota.

Palveluiden tavoitteena on edelleen saavuttaa tilanne, jossa

- strategisesti merkittävät kaavoitushankkeet ja infran rakennushankkeet toteutetaan tavoiteaikataulussa
- tonttimyynnissä päästään nykyistä korkeammalle tasolle
- infran kunnossapidon toiminta on tuloksellista ja taloudellista, rakennuttamisen osaamiseen kiinnitetään huomiota
- kaupungilla on 2–3 vuoden omakotitontti- ja kunnallistekninen suunnitelmavaranto
- elinkeinohankkeet toteutuvat kaupungin toiminnassa tavoiteajassa

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Asiakaslähtöinen palvelukulttuuri	<p>Lupaprosessien sujuvuus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rakennusluvut keskimääräinen käsittelyaika 3 viikkoa - Ympäristö- ja maa-ainesluvut keskimääräinen käsittelyaika 5 kk - Sijoittamis- ja katulupia noin 400 kpl - Viranhaltijapäätöksiä noin 100 kpl <p>Infran asiakaspalvelurakennetta kehitetään ja vastaamisprosessia nopeutetaan. Tavoite on, että 70 % palautejärjestelmän kautta tulevista palautteista vastataan saman päivän aikana.</p> <p>Jukolan pientaloalueen kaavarungosta järjestetään yleisöäänestys.</p> <p>Kaavoituksen yksityisten hankkeiden käsittelyajat seurantaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poikkeamis- ja suunnittelutaparatkaisuhakemuksista 2/3 käsitellään alle 2 kk:ssa - Yksityisten pienet asemakaavan muutokset valmistuvat 1 v 3 kk - Yksityisten elinkeinohankkeiden kaavamuutokset valmistuvat 1 v 3 kk
Hyvä pyöräilyverkosto	<p>Kunnossapitopäällystyksiä kohdennetaan aiempaa enemmän kevytväyliin, kevytväyliä päällystetään vähintään 4 km.</p> <p>Laaditaan keskustan pohjois-eteläsuuntaisen pyörätien rakennussuunnitelma</p> <p>Laaditaan Rapamäen oikaisun rakennussuunnitelmat</p> <p>Pyöräilijöiden määrä kasvaa mittapisteissä 3 %</p>
Turvallinen työympäristö	<p>Infrassa käyttöön otetaan läheltä piti -tilanteiden mobiilikirjausjärjestelmä</p> <p>Kaupunkirakenteessa toteutetaan työhyvinvointikysely, jossa selvitetään kokemuksia etätöistä ja uudesta työntekomallista.</p>
Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelma edistyy	<p>Moreeniin suunnitellaan uusi maanläjitysalue.</p> <p>Kaupungille valmistuu kaksi maalämpökohdetta.</p> <p>Joukkoliikenneohjelma valmistuu.</p>

Tavoite	Mittarit
<p>Sujuva liikenne Moreeniin</p> <p>Asumisen monipuoliset ratkaisut</p>	<p>Moreenin eteläosan kaava luonnosvaiheeseen</p> <p>Eritasoliittymän tiesuunnitelma ehdotusvaiheeseen</p> <p>Areena-hankkeen kaavoitus valmistuu</p> <p>Miemalaan kaavoitetaan monipuolinen pientaloalue</p> <p>Jukolan pienten talojen alue Aleksis Kiven kadulla kaavarunkovaiheeseen</p> <p>Edistetään kaavoituksen keinoin vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakinaiseen käyttöön.</p>

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
<p>Asiakaslähtöinen palvelukulttuuri</p>	<p>Koronaviruksen vaikutukset ulottuvat vuodelle 2021.</p> <p>Henkilöstön pysyvyys ja rekrytointiongelmat.</p> <p>Tietotekniset järjestelmät eivät mahdollista suunniteltuja toimenpiteitä.</p>	<p>Talouden reaaliaikainen suunnittelu.</p> <p>Henkilöstön osaamisen ylläpito ja työnantajan houkuttavuus.</p> <p>Paikkatietoihin on lisätty resursseja säännöllisesti. Ohjelmistoja kehitetään edelleen vuonna 2021.</p>

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
<p>Hyvä pyöräilyverkosto</p>	<p>Talvikausi 2020-2021 rikkoo ajoratojen pintoja siinä määrin, että kevytväylien päällystämiseen ei riitä rahoitusta.</p>	<p>Mahdollisimman hyvä kunnossapito, tehtävien priorisointi.</p>
<p>Turvallinen työympäristö</p>	<p>Sisäilman laatu</p>	<p>Sisäilmatyöryhmien kehittäminen ja kunnossapitorahoituksen lisääminen. Rakennusterveysasiantuntijan tehtävä.</p>
<p>Hiilineutraali Hämeenlinna - ohjelma edistyy</p>	<p>Rahoituksen riittäminen tulevaisuudessa.</p>	<p>Hyvä suunnittelu ja varautuminen skenaarioin</p>

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Sujuva liikenne Moreeniin	Tavanomaiset kaavoituksen riskit toteutettavuudesta ja muista esiin tulevista haasteista.	Hanketta edistetään monella eri tasolla. Kaavoituksen ja infran suunnittelun aloittaminen hyvissä ajoin ennen investointeja.
Asumisen monipuoliset ratkaisut	Tavanomaiset kaavoituksen riskit selvitysten toteuduttua.	Alkuvaiheen suunnitteluun panostaminen.

Lautakunnan talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA					
Tuloarviot ja määrärahat					
Myyntitulot	9 848 685	7 953 800	9 918 000	9 953 400	10 106 100
Maksutulot	4 234 353	3 746 000	3 790 400	4 266 000	4 274 000
Tuet ja avustukset	809 086	687 600	782 600	783 000	783 000
Muut toimintatulot	47 340 910	47 584 600	50 860 000	51 966 600	52 220 900
Toimintatulot	62 233 034	59 972 000	65 351 000	66 969 000	67 384 000
Valmistus omaan käyttöön	9 000 086	10 195 000	1 031 000	1 309 000	1 331 000
Henkilöstömenot	-13 607 573	-14 311 000	-13 887 900	-14 359 900	-14 644 400
Palvelujen ostot	-29 535 255	-32 630 100	-26 190 600	-26 784 700	-27 327 900
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 184 934	-9 356 500	-8 067 700	-8 224 800	-8 346 700
Avustukset	-596 756	-528 300	-590 000	-590 000	-590 000
Muut toimintamenot	-15 192 487	-15 256 100	-16 154 800	-16 642 600	-17 160 000
Toimintamenot	-68 117 005	-72 082 000	-64 891 000	-66 602 000	-68 069 000
Toimintakate	3 116 115	-1 915 000	1 491 000	1 676 000	646 000

Vuonna 2021 kaupunkirakennetoimialan toimintamenot ovat 64 891 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön on 1,031 milj. euroa ja toimintatulot ovat 65,351 milj. euroa. Toimintakate on 1,491 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2022 toimintakate on 1,676 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2023 toimintakate on 0,646 milj. euroa.

Vuoden 2020 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna tuotot ovat nousseet 1 578 000 euroa ja kulut ovat vähentyneet 7 611 000 euroa. Investointimenoja oikaiseva valmistus omaan käyttöön on vähentynyt 9 164 000 euroa, toimintakate heikkenee 74 000 euroa. Kunnallistekniikan investointimenojen kirjaamiskäytäntöä yhtenäistetään 2021 samanlaiseksi kuin Tilapalvelun investoinneissa on käytössä ja tämä vaikuttaa valmistus omaan käyttöön -erän ja kokonaismenojen määrän pienenemiseen kuluva vuodesta. Muutoksen jälkeen ulkoiset ostot kirjaan suoraan investointiosan kustannuspaikalle. Käyttötalouteen kirjataan enää investoinneille kohdistuvat palkkakulut ja sisäiset konevuokrakulut.

Kaupunkirakennelautakunnan keskeiset muutostekijät tuloissa ovat seuraavat:

- Maaomaisuuden tuotot (maan myynti, maankäyttökorvaukset ja vuokratuotot) pienenee lähes 1,7 milj. euroa
- Metsän myyntituotto kasvaa 250 000 euroa
- Joukkoliikenteen tuottojen arvioitu kasvu on 810 000 euroa
- Lomituspalvelukorvaukset pienenevät 57 000 euroa
- Pysäköinti ja aluevalvonnan tuotot kasvavat 155 000 euroa
- Vankityöhön saatava korvaus on 144 000 euroa suurempi
- Ympäristöterveydenhuollon tuotot kasvavat 65 000 euroa
- Tilapalvelujen tuotot kasvavat noin 2,0 milj. euroa

Kaupunkirakennelautakunnan keskeiset muutostekijät menoissa ovat seuraavat:

- Joukkoliikenteen menot kasvavat 775 000 euroa
- Kaavoituksen asiantuntijapalvelut kasvavat 100 000 euroa, Moreenin eritasoliittymän tiesuunnitelma
- Tietojärjestelmien kehittämiseen 160 000 euron lisäkulu
- Erityiskohteiden kulut kasvavat 180 000 euroa
- Rakennusten kunnossapitorahaa lisätään 300 000 euroa
- Infrassa useita vakansseja lakkautetaan
- perustetaan määräaikainen hankekoordinaattorin tehtävä maakunnalliseen kuljetuspalveluun vuodeksi 2021
- perustetaan liikennesuunnittelija vakituinen toimi

Tilapalvelun perimiin sisäisiin vuokriin on laskettu 1,3 %:n korotus ja 300 000 euron lisäys kiinteistöjen kunnossapitoon. Kaikkiaan Tilapalvelun vuokratulot kasvavat sisäisten hoito-, pääoma- ja kalustovuokrien kasvun myötä 2,0 milj. eurolla. Kiinteistöjen myyntivoittoa talousarvioon on kirjattu 150 000 euroa. Talousarviossa on otettu huomioon muutokset kiinteistöjen vuokrauksessa.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2021 ja suunnitelmavuosille 2022–2023

Maankäytön suunnittelun tulosalueen merkittävimmät muutokset koskevat maaomaisuuden tuottoja, Moreenin eritasoliittymän suunnittelun vaatimia resursseja sekä koko tulosalueen suunnitteluresurssien riittävyttä vaativien hankkeiden toteutuksen turvaamiseksi. Infran suunnitteluun on osoitettu uusi henkilöresurssi liikennesuunnitteluun, sillä tavoitteena on ennakoivien yltäason suunnitelmien laatiminen.

Maankäytön suunnittelun tulosalueella tulojen arvioidaan vuonna 2021 noin 810 000 euroa vuoden 2020 talousarviosta. Kasvu johtuu viimeisien kaupunkivuorojen siirtymisestä bruttoliiikennesopimuksiin sekä naapurikuntien ja valtion maksuosuuksien kasvusta. Kulut kasvavat 675 000 euroa. Muutos johtuu osin bruttoliiikennesopimuksista ja osin liikennöintisopimuksien mukaisista hinnankorotuksista sekä ely-liikenteen muuttumisesta viranomaisen vastuulle ja Walitti-järjestelmän hinnankorotuksista. Tulevina vuosina muutoksien arvioidaan olevan maltillisia, mikäli palvelutaso säilyy nykyisenä. Hiilineutraalisuusohjelmassa on tavoitteena aloittaa kaupunkipyöräjärjestelmä Hämeenlinnassa vuonna 2023. Tämän arvioidaan kasvattavan toimintamenoja noin 150 000 euroa ja lipputulosta noin 50 000 euroa vuodessa. Lisäksi maakunnallisen kuljetuspalvelukeskuksen uuden kilpailutuksen vuoksi esitetään määräaikaista kuljetussuunnittelijan resurssia, mikä nostaa kustannuksia noin 20 000 eurolla.

Tontti- ja mittauspalveluiden tuotoissa ei ole juurikaan muutoksia aiempiin vuosiin verrattuna. Paikkatieto-ohjelmistojen kulut kasvavat noin 162 000 euroa johtuen hintatason noususta, vuonna 2020 käyttöön otetuista laajennuksista sekä Trimblen pilvipalvelun käyttöönotosta. Niillä on mahdollistettu digitalisaation lisääminen kaupungin toiminnassa. Maaomaisuuden tuottojen arvioidaan olevan 2 milj. euroa, mikä on 1,3 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2020 ennuste. Tulevina vuosina ei ole nähtävissä suuria muutoksia.

Kaavoitukseen esitetään asiantuntijapalveluiden ostoon 100 000 euroa lisää Moreenin eritasoliittymän tiesuunnitelman laatimiseen. Kaavoituksessa ei ole muita merkittäviä muutoksia. Lähivuosina tulee arvioidavaksi yleiskaavaresurssin riittävyys maankäyttö- ja rakennuslain uudistuessa.

Infran kunnossapidon tulevaisuussuunnitelma valmistui vuoden 2020 aikana. Suunnitelman avulla kunnossapitotoiminnan tulevia toimintamalleja ja resursseja voidaan suunnitella tarkemmin. Infran organisaatiosta pystytään lakkauttamaan 8 vakanssia.

Infran investointiprojekteissa siirrytään kirjausmalliin, jossa investointikulut kirjataan suoraan investointikohteelle. Tästä poikkeuksena palkkakustannukset ja sisäiset kulut kirjataan edelleen valmistus omaan käyttöön -kirjausten kautta. Muutos vaikuttaa budjettiin siten, että valmistus omaan käyttöön -osuus pienenee merkittävästi.

Viranomaispalveluiden talousarvio on laadittu erittäin tiukaksi. Toimintatulot ja toimintamenot alenevat johtuen lähinnä muutoksista maatalouslomituksessa sekä pysäköinti- ja aluevalvonnassa.

Tilapalvelujen tulosalueella vuoden 2021 aikana aloitetaan ateria-, puhtaanapito- ja kiinteistöpalveluiden kilpailutus. Kilpailutus aloitetaan Kalvolan ja Rengon alueen kohteille.

Kiinteistöjen kunnossapitomäärärahaa esitetään nostettavaksi 0,3 milj. euroa. Saman suuruinen korotus esitetään tehtäväksi myös vuodelle 2022. Korotettu kunnossapitomääräraha mahdollistaa asteittain kiinteistöjen suunnitelmallisen kunnossapidon laadittujen PTS-suunnitelmien mukaisesti.

Lautakunnan investoinnit

Infran rakentamisen investoinnit

Kunnallistekniikka	Merkittävimmät kohteet	TA 2021 (1000 €)
912 Asuinalueet	Metsäharju, uuden asemakaava-alueen kunnallistekniikka. Aiemmin rakennettujen katujen viimeistelyt.	795
913 Elinkeinoalueet	Ei kohteita	0
914 Infra / Katusaneeraus	Voutilan asevelikylän saneeraus, liittalan aluesaneeraus, pintarakennekorjaukset, Papinniityn/Idänpään aluesaneeraus	3 570
915 Erilliskohteet	Brahenkadun hulevesipumppaamo, teollisuusraiteen uusiminen	260
916 Kevytliikenne	Rapamäen oikaisu/Olympiakadun jatke, rantareitin muurin korjaus Hopeaseppien sillan länsipäädyssä, Jukolanraitin ja aukion rakentaminen	1 035
917 Liikenne	Ahveniston sairaalahankkeeseen liittyvä Sairaalatien rakentaminen, pysäköintialueen rakentaminen Asemanrannassa	1 250
918 Sillat ja vesistö	Viipurintien vesistö sillan saneeraus	100
919 Puistot ja leikkipaikat / Viherrakentaminen	Leikkipaikkojen peruskorjaus (2 kpl), Mensan rannan kehittäminen ja parantaminen, liittalan skeittipaikan pohjatyöt, Lammille esteetön ulkoilureitti, Hämeensaaren esteetön uimaramppi	685
920 Liikuntapaikat / Ulkoliikunta ja virkistys	Ulkoliikuntakohteiden perusparannustyöt, säilölumi-materiaalin hankinta, Tervaniemen ulkoilun alueen ja rannan kehittäminen, Torijään investointi	520
921 Kansallinen kaupunkipuisto	Kansallisen kaupunkipuiston kehittäminen	170
922 Ulkovalaistus	Valaistusverkon uudisrakentaminen ja saneeraus	1 415
YHTEENSÄ		9 800

Talonrakennusinvestoinnit

TALONRAKENNUKSEN INVESTOINNIT TA 2021 JA TS 2022 - 2024					
	<i>Kust.arvio</i>	TA 2021	TS 2022	TS 2023	TS 2024
Verkatehdas / Lyseon koulu ja ARX	6 600 000	2 500 000			
Vuorentaan koulun uudisrakennus	3 300 000	2 400 000			
Kaurialan koulun uudisrakennus	14 500 000	5 500 000	5 500 000	1 500 000	
Rakennusten perusparannushankkeet		3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Muut myöhemmin nimettävät kohteet		150 000	150 000	150 000	150 000
Hämeenlinnan yhteiskoulun (HYK) uudisrakennus (sis. piharakentamisen)	15 400 000	2 000 000	8 000 000	5 400 000	
Myllymäen koulu/ kivikoulun ja puukoulun peruskorjaukset sekä kivikoulun laajennus	7 000 000		2 000 000	4 000 000	1 000 000
Lammin koulut / Konnari, peruskorjaus tai uudisrakennus	5 500 000			1 500 000	4 000 000
Lammin koulut / Pasaapeli, peruskorjaus tai uudisrakennus	3 800 000			1 500 000	2 800 000
Lammin perusterveydenhuollon tilat	2 000 000			1 000 000	1 000 000
Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailutilojen uudisrakennus	5 000 000				1 500 000
Lyseon korttelin päärakennuksen peruskorjaus	10 000 000				2 000 000
		15 550 000	18 650 000	18 050 000	15 450 000

Kaupunkirakennelautakunnan irtaimen omaisuuden investoinnit

Irtain omaisuus	TA 2021	TS 2022	TS 2023	TS 2024
Ensikertainen kalustaminen				
Verkatehdas/ Lyseon koulu ja ARX (ARX-talon peruskorjaus ja muutos yläkouluksi)	450 000			
Vuorentaan koulu	120 000			
Lammin hyvinvointikeskus	40 000			
Seminaarin koulun D-rakennuksen peruskorjaus		200 000		
Sairion päiväkot		30 000		
Hämeenlinnan yhteiskoulun (HYK) uudisrakennus			400 000	
Kaurialan koulun uudisrakennus			400 000	
Myllymäen koulu			250 000	
Lammin koulut				300 000
Ensikertainen kalustaminen yhteensä	610 000	230 000	1 050 000	300 000
Suurkeittiölaitteet	50 000	50 000	50 000	50 000
Varavoimavaunu	40 000			
Infran kalusto	200 000	200 000	200 000	200 000
Kalusto yhteensä	900 000	480 000	1 300 000	550 000

KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA JA HALLINTO

Kaupunkirakennelautakunta vastaa koko toimialan toiminnan kehittämisestä ja tavoitteiden toteutumisesta. Lautakunnan päätöstehtäviin kuuluvat myös yksityistieavustukset, joihin on 200 000 euron rahoitus.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Kaupunkirakennelautakunta ja hallinto			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	4 009	0	
Toimintamenot	-1 124 477	-1 265 000	-1 295 000
Toimintakate	-1 120 468	-1 265 000	-1 295 000

Vuonna 2021 kaupunkirakennelautakunnan ja hallinnon toimintamenot ovat 1,295 milj. euroa.

MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

Suunnittelun tulosalue jakautuu kaavoitukseen, infran suunnitteluun sekä tontti- ja mittauspalveluihin.

Kaavoitus vastaa Hämeenlinnan kaupunkisuunnittelusta, johon kuuluu yleis- ja asemakaavoitus sekä eri hankkeisiin liittyvä yleissuunnittelu. Kaavoitus vastaa myös poikkeuslupa- ja suunnittelutarveharkintaan liittyvien päätösten valmistelusta. Maankäytön strategisen suunnittelun merkitys on kasvanut viime vuosina. Kehityksen nähdään edelleen voimistuvan. Vuonna 2018 valmistuneen kantakaupungin yleiskaavan mukaisesti edistetään tonttituotannon ohella Hämeenlinnan elinvoimaa ja tiivistetään olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Tavoitteena on tuoda myös uudenlaisia asumisen muotoja Hämeenlinnaan. Lisäksi edistetään vapaa-ajanasuntojen muuttamista vakinaiseen asumiseen kylämäisillä alueilla.

Infran suunnittelun tehtävänä on varmistaa maarakentamisen investointien toteutusedellytykset. Tähän liittyy suunnittelun tarvitsemien tietojen tuottaminen, muun muassa maaperätutkimukset ja mittaukset sekä investointien tarvitsemien yleis- ja rakennussuunnitelmien tuottaminen. Suunnitteluun sisältyy väylien ja verkostojen suunnittelua sekä liikenne- ja viheraluesuunnittelua. Infran suunnitteluun kuuluu myös joukkoliikennepalvelut. Joukkoliikennepalvelut vastaavat seudullisesta joukkoliikenteestä ja koulukuljetuksista Hattulan, Hämeenlinnan ja Janakkalan alueella. Liikenne järjestetään yhteistyössä liikenteenharjoittajien kanssa. Hämeenlinnassa on käytössä Waltti-kortti.

Kiinteistö- ja mittauspalvelut pitää yllä kiinteistörekisteriä ja tekee tonttijaot sekä kiinteistötoimitukset omalla rekisterinpitoalueellaan. Lisäksi se vastaa maaomaisuuden hallinnasta sekä paikka-tietojärjestelmän ja -ohjelmiston kehittämisestä, kantakartan tietojen keräämisestä ja ylläpidosta sekä erilaisten karttojen tuotannosta, maastomittauspalveluista. Tehtävät ovat peruspalveluja, jotka tukevat kaupungin kehittämistä ja rakentamista. Osa tehtävistä on viranomaistehtäviä. Maaomaisuuden hallintaan kuuluvat kaupungin maaomaisuusjärjestelmän ylläpito, maanhankinta ja tonttien luovutus. Lisäksi se vastaa tontinvuokrajärjestelmän ylläpidosta laskutuksineen sekä maankäyttösopimuksista.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Vuonna 2021 tullaan keskittymään keskeisten aluerakennushankkeiden toteutuksen mahdollistavaan suunnitteluun. Vuonna 2021 tullaan edistämään keskustahankkeiden kaavoitusta ja infran suunnittelua sekä Moreenin uuden eritasoliittymän tiesuunnitelmaa ja siihen liittyvää kaavoitusta. Keskustassa edistettäviä hankkeita ovat mm. Areena-hankkeeseen liittyvä asemakaavan muutos ja katusuunnittelu, Linnanpuisto sekä keskustan nopeusrajoituksen laskeminen ja pyöräilyn kehittäminen.

Kaavoituksen keskeisiä hankkeita vuonna 2021 ovat Areenan kumppanuuskaavoitus, Moreenin eteläosan asemakaavoitus ja Miemalan uuden pientaloalueen asemakaavoitus. Keskustahankkeiden lisäksi keskustan tulevaisuuden laajenemismuutoksia tutkitaan muun muassa Raakapuuterminaalialueella, Suosaassa, Kantolassa ja Keinusaassa. Elinkeinoalueiden asemakaavoitusta edistetään hankelähtöisesti muun muassa Mäkelän alueella. Lammille tehdään palveluverkkoa tukevaa kaavoitusta.

Vuoden 2021 keskeisimpiä infran suunnitteluhankkeita ovat Ahveniston uuteen sairaalaan liittyvien katujen suunnittelun saattaminen loppuun, Moreenin eritasoliittymän tiesuunnitelman laatiminen sekä Linnanpuiston ja linja-autoaseman kentän suunnittelu. Asuntokatujen saneeraus suunnittelussa pyritään suosimaan aluesuunnittelua, isoimpana aluesuunnittelukohteena on liittala. Moreenin eritasoliittymän suunnittelua jatketaan suunnittelusopimuksella yhdessä Janakkalan kunnan ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa. Tulevien vuosien keskeisimmät suunnitelmat koskevat Moreenin eritasoliittymän ympäristöä sekä Engelinrannan katualueita. Vuonna 2021 laaditaan viheralueohjelma.

Joukkoliikenteessä aloitettiin kokonaisvaltaisen joukkoliikennesuunnitelman laatiminen vuonna 2020. Suunnitelma valmistuu vuoden 2021 alussa. Linjastoihin tehdään mahdollisia muutoksia ohjelman perusteella. Joukkoliikenteen brändityötä jatketaan. Maakunnallisen kuljetuspalvelukeskuksen uusi kilpailutus tehdään vuoden 2021 aikana ja uuden keskuksen toiminta alkaa elokuussa 2021. Kilpailutus tehdään maakunnallisena, mutta sopimukset tehdään alueellisina. Kuljetuspalvelukeskus vastaa jatkossa myös liikenteen järjestämisestä, jolloin kunnille jäävä operatiivinen työ vähenee merkittävästi. Henkilökuljetuksissa pyritään kehittämään prosessia yhdessä kolmen kunnan koulutoimien kanssa siten, että kuljetukset toimitaisivat nykyistä paremmin heti koulujen alkaessa.

Kiinteistö- ja mittauspalvelujen toiminnan painopisteessä ovat työyksikön toiminnan kehittäminen, kiinteistö- ja rakennus- ja huoneistorekistereiden parantaminen, kantakartan ajantasaisuuteen panostaminen kaavoituksen ja tonttutuotannon tueksi sekä osallistuminen tiiviisti kansallisiin laki- ja kehitysyhteistyöhankkeisiin. Tavoitteena on lisäksi edelleen kehittää paikkatiedon hyödyntämistä koko kaupungin toiminnassa.

Maaomaisuuden hallinnan vuoden 2021 toiminnan pääpaino on tulotavoitteiden toteutumisen varmistaminen.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Maankäytön suunnittelu			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	10 220 802	7 768 000	10 513 000
Toimintamenot	-9 470 996	-10 065 000	-10 931 000
Toimintakate	749 806	-2 297 000	-418 000

Vuonna 2021 maankäytön suunnittelun toimintamenot ovat 10,931 milj. euroa ja toimintatulot ovat 10,513 milj. euroa. Toimintakate on -0,418 milj. euroa.

INFRA

Infra-tulosalue vastaa infran rakentamisesta ja peruskorjaamisesta, infran kunnossapidosta sekä luonto-, ulkoliikunta- ja virkistysalueiden ylläpidosta. Vastuualueisiin kuuluvat kadut ja yleisten alueet, rakennetut puistot ja leikkipaikat, ulkoliikunta-alueet, taajama- ja talousmetsäalueet, venerannat, ulkoilureitit ja vuokrattavat virkistyskohteet.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Infran rakentaminen muuttui vuodelle 2020, kun omajohtoisen rakentamisen yksikkö lakkautettiin vuoden alussa ja omajohtoinen rakentaminen väheni merkittävästi. Toimintamallia ajettiin sisään vuoden aikana onnistuneesti. Rakentamistoiminnan kehittämistä jatketaan vuonna 2021. Rakentamisen organisaatiota muutetaan siten, että rakennuttajapäällikkö ottaa jatkossa kokonaisvastuun kaikista investointihankkeista. Tämä jäsentää investointien valmistelua ja selkeyttää toteutusvaihetta. Rakentamista ei tehdä enää ulkoisille toimijoille.

Esitys infran investointibudjetista vuodelle 2020 on 9,8 milj. euroa. Kohteet toteutetaan pääosin ulkopuolisilla rakennusurakoilla. Omajohtoisena rakentamisena toteutetaan lähinnä pienempiä rakennus- tai saneeraushankkeita sekä päällystämiseen, ulkoliikuntaan ja viherrakentamiseen kuuluvia kohteita.

Vuodesta 2021 alkaen kunnallistekniikan investointeihin kohdistuvat ulkoiset menot kirjataan suoraan investointiosan kustannuspaikalle. Käyttötalouteen kirjataan enää investointeihin kohdistuvat palkkakulut ja sisäiset konevuokrat, jotka kohdennetaan investoinneille vok-kirjauksella.

Infran investointiohjelman suurimpia kohteita ovat Voutilan asevelikylän aluesaneeraus, Ahveniston sairaalahankkeeseen liittyvä Sairaalatien rakentaminen, pyöräilyinfran parantaminen Rapamäen oikaisevalla pyörätiellä ja valaistusverkon saneeraustyöt. Katujen korjausvelan pienentämiseen panostetaan vajaan 4 milj. euron investoinneilla, katusaneerausmäärärahaa kohdennetaan aiempaa enemmän kevyempiin pintarakennekorjauksiin. Puisto-, ulkoliikunta-, leikki- ja virkistyskohteisiin investoidaan yhteensä 1,5 milj. euroa.

Vuonna 2020 valmistui infran kunnossapidon tulevaisuussuunnitelma, jossa linjattiin toimintamalleja ja organisaatiota vuoteen 2030 saakka. Talousarviovuonna 2021 toteutetaan suunnitelman mukaisia ratkaisuja. Näitä ovat mm. uuden alueurakan kilpailutus Ojoinen-Kauriala-alueelle, korjaamotoiminnan kehittäminen etsimällä korjaamotiloihin ulkoista kumppania, ulkoliikunnan hoidon tehostaminen muuttamalla työjakoa infran ja Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n kesken sekä infran sisäisen organisaation kehittäminen.

Kunnossapidon osalta talousarvio sisältää toiminnallisia muutoksia ja palveluiden karsintaa niistä toiminnoista, jotka eivät ole lakisääteisiä. Näitä ovat Reskan kävelykadun lämmityksestä luopuminen ja kunnossapidon siirto kiinteistöjen vastuulle, jalkakäytävien kunnossapidon palauttaminen kiinteistöjen vastuulle myös ruutukaava-alueen ulkopuolella, kesäkukkien määrän vähentäminen, yksityisteiden tievalaistuksen siirtäminen kaupungilta yksityistiekunnille avustamisen tasapuolistamiseksi, tievalaistuksesta luopuminen valtion teillä hiljaisilla tieosuuksilla.

Luonnonhoidossa vuoden 2021 painopisteitä on muun muassa talousmetsien hoidon periaatteiden laatiminen ja puunmyyntisopimuksen kilpailuttaminen. Metsäomaisuuden hoitoon liittyvät työt muodostuvat metsän- ja maisemanhoidollisista, maankäytön, ulkoilun ja virkistyksen tarpeista. Pieni osa palveluista liittyy maatalousalueiden ja viljelypalstojen vuokraukseen. Vuonna 2021 metsänmyynnin tulot ovat noin 840 000 euroa.

Infran organisaatiosta pystytään lakkauttamaan kahdeksan vakanssia.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Infra			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	5 123 621	4 111 000	4 518 000
Valmistus omaan käyttöön	8 596 457	9 800 000	656 000
Toimintamenot	-22 851 280	-23 273 000	-14 433 000
Toimintakate	-9 131 202	-9 362 000	-9 259 000

Vuonna 2021 infra-tulosalueen toimintamenot ovat 14,433 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön -erä on 0,656 milj. euroa ja toimintatulot ovat 4,518 milj. euroa. Toimintakate on -9,259 milj. euroa.

Tunnusluvut

Toimintaa kuvaavat seuraavat tunnusluvut, 1.1.2020:

- Kunnossapidettäviä ajoratoja 435 km
- Kunnossapidettäviä kevyen liikenteen väyliä 310 km
- Katuvalaisimia noin 20 000 kpl
- Rakennettuja viheralueita 258 ha
- Hoidettavaa metsää noin 5 900 ha, josta talousmetsää noin 3 800 ha
- Leikkipaikkoja 107 kpl
- Jääkiekkokaukaloita 14 kpl
- Jääkenttiä 39 kpl
- Puistokenttiä 70 kpl
- Latureitistöä noin 300 km
- Valaistuja latu- ja polkuverkostoja 41 km
- Opastettuja polkureitistöjä noin 115 km
- Uimarantoja: EU-rantoja 7 kpl, uimarantoja 12 kpl, lisäksi useita uimapaikkoja
- Matonpesupaikkoja 10 kpl
- Venepaikat: vuokrattavat laituripaikat noin 360 kpl, numeroidut soutuvenepaikat noin 530 kpl ja myytyjä venepoletteja noin 950 kpl, lisäksi vierasvene/pistäytymislaitureita

VIRANOMAISPALVELUT

Viranomaispalveluihin kuuluvat ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelu, pysäköinti- ja aluevalvonta, rakennusvalvonta, infran lupa-asiat sekä maaseutu- ja maatalouslomituspalvelut. Lisäksi hallinnollisesti yhteisen jätehuoltoviranomaisen henkilöstö sisältyy viranomaispalveluihin.

Ympäristöterveydenhuolto koostuu elintarvikevalvonnasta, terveydensuojelusta, tupakan ja nikotiinivalmisteiden valvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta. Toimintaa ohjaa ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma. Peruseläinlääkäripalveluihin sisältyy kotieläinten perustason terveyden ja sairauksien hoito sekä eläinlääkäripäivystys. Eläintautivalvonnan tavoitteena on tiettyjen eläimestä toiseen eläimeen tai ihmiseen tarttuvien tautien vastustaminen ja ennalta ehkäiseminen. Eläinsuojeluvalvonnan tavoitteena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta ja edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua.

Ympäristönsuojelun tehtävä on ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä edistää luonnon kestävää käyttöä ja kuntalaisten ympäristötietoutta sekä seurata ympäristön tilaa ja raportoida siitä. Toimintaa ohjaa ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma. Ympäristönsuojelu toimii osaltaan asiantuntijana mm. maanhankinnan, maankäytönsuunnittelun ja infran suunnittelun ja rakentamisen hankkeissa.

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun osalta jatketaan yhteistoimintaa Hattulan kunnan kanssa voimassa olevan yhteistoimintasopimuksen perusteella. Virka-ajan ulkopuolinen eläinlääkäripäivystys toteutetaan yhteistyössä useamman kunnan kanssa. Päivystysalueeseen kuuluvat Hämeenlinnan ja Hattulan lisäksi Hausjärvi, Hyvinkää, Janakkala, Loppi ja Riihimäki.

Pysäköinti- ja aluevalvonnan tehtäviin pysäköinnin valvonnan lisäksi sisältyy myös kaupunki-infran havainnointiin ja raportointiin liittyvä seurantavelvoite sekä hylättyjen ja romutettavien ajoneuvojen viranomaistehtävät. Pysäköinti- ja aluevalvonnan toimintatuotot muodostuvat kadunvarsien pysäköintiautomaattien maksuista ja pysäköintivirhemaksuista. Automaattituloilla kaupunki kattaa yleisten alueiden ja pysäköintipaikkojen kunnossapidosta syntyviä kustannuksia. Kaupungin ja Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n välinen sopimus määrittelee pysäköintitoimintojen vastuut ja kustannusten jakautumisen kaupungin ja yhtiön välillä.

Rakennusvalvonta edistää ohjauksen, neuvonnan ja rakentamisen valvonnan sekä jatkuvan valvonnan avulla terveellisen, turvallisen ja ekologisesti kestävä ja viihtyisän rakennetun ympäristön sekä hyvän kaupunkikuvan muodostumista ja ylläpitoa. Rakennusvalvonnan tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa rakennustoimintaa, kaavojen, rakennusjärjestyksen sekä lainsäädännön noudattamista. Rakennusvalvonta huolehtii rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluopien valmistelemisesta, päätöksenteosta sekä rakennusaikaisesta valvonnasta. Lupakäsittelyn yhteydessä tarkastellaan maisema- sekä kaupunkikuvan säilymistä kaupungin ja lainsäädännön asettamien tavoitteiden kannalta. Rakentamisen sekä rakennetun ympäristön valvontaan liittyy rakennus- ja huoneistorekisterin ylläpitoon liittyvä tietojen välitys valtiolle. Rekisteritietojen oikeellisuuden parantamiseen kiinnitetään huomiota myös kiinteistöverotuksen näkökulmasta. Lisäksi hoidetaan maa-aineslupien mukaista ottamistoiminnan valvontaa. Rakennusvalvonnan tehtäviin kuuluu koko tehtäväkentän osalta yleinen ohjaus sekä neuvonta. Viranomaistoiminnassa käytetään myös hallintopakkoa, kun neuvottelukeinot eivät johda tuloksiin.

Infran lupa-asioina käsitellään kaupungin maalle asennettavan uuden putken, johdon, kaapelin, muuntamon jne. sijoittamissopimuksia, lupia kaivu- tai nostotöiden tekemiseen tai työmaa-alueen perustamiseen katualueelle tai yleisille alueille sekä tapahtumalupia kaupungin maa-alueille. Lisäksi kaupungin katualueiden ja yleisten alueiden vuokraaminen esimerkiksi terassien ja kioskien sijoittamiseen tapahtuu ko. yksikössä. Infran lupa-asioiden hoidon keskeinen tavoite on, että kaupungin alueella kaikki rakentajat ja toimijat noudattavat kaupungin toimintaperiaatteita ja ohjeita ja siten turvataan kaupungin infraomaisuuden arvo.

Hämeenlinnan kaupunki hankkii Maaseutupalveluyksikkö Hämeeltä alueensa maatalousyrittäjien viljelijätukiin liittyvät palvelut. Maaseutupalveluyksikkö Häme hoitaa viljelijätukiin liittyviä hallinnollisia palveluita Hämeenlinnan ja Riihimäen kaupunkien sekä Hattulan, Hausjärven, Janakkalan ja Lopen kuntien alueella. Hämeenlinnassa on yksi toimipiste Tuulosessa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisesti järjestetään maatalousyrittäjien lakisääteiset lomituspalvelut ja niihin liittyvät hallinnolliset toimenpiteet. Huolehditaan, että kaikki palvelut, joihin maatalousyrittäjät ovat oikeutettuja, voidaan toteuttaa lomituspalvelulain tarkoittamalla tavalla ja tähän toimintaan on olemassa tarvittava määrä ammattitaitoista henkilöstöä. Toiminta-alueena on Hämeenlinnan, Hyvinkään, Karkkilan ja Riihimäen kaupungit sekä Hausjärven, Hattulan, Janakkalan, Lopen ja Vihdin kunnat.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Ympäristöterveydenhuollossa toiminta painottuu valvontasuunnitelman mukaisiin tarkastuksiin ja näytteenottoihin riskinarviointiin perustuen. Koronan aiheuttamasta poikkeustilanteesta johtuen tarkastustoimintaa tehdään aikaisempaa enemmän myös etätarkastuksina keskusvirastojen ohjeistuksen mukaisesti. Toiminnassa neuvonnan ja ohjauksen suhteellista osuutta pyritään lisäämään perinteisten tarkastusten ohella. Oleellista on terveyshaittilanteiden nopea hoitaminen sekä ympäristön aiheuttamista terveyshaitoista ja niiden ennaltaehkäisystä tiedottaminen. Eläinlääkintähuollossa on valvontatehtävien hoitamisessa ollut pitkään vaikeuksia johtuen lakisäteisistä virkavapaista sekä työn kuormittavuuden aiheuttamista ongelmista. Eläinlääkäreiden osalta suunnitellaan tehtävien uudelleen järjestelyä siten, että resurssia suunnataan esimies- ja valvontatehtäviin.

Ympäristönsuojelumääräykset päivitetään. Tavoite ympäristö- ja maa-aineslupien keskimääräiseksi käsittelyajaksi viimeisestä täydennyksestä päätöksentekoon on viisi kuukautta. Ympäristönsuojelussa on useita haastavia kohteita, joiden lupa-asiat ja valvonta sitovat henkilöstöä jatkossakin.

Rakennusvalvonnassa kuten koko viranomaispalveluiden toimialalla uudistuva lainsäädäntö vaatii jatkuvaa laaja-alaista koulutusta. Koko toiminnan muuttuminen sähköiseksi asettaa työn tekemiselle uusia vaatimuksia ja mahdollisuuksia. Asiakaspalvelun kehittämiseen keskeisesti liittyvää digitalisaatiota edistetään ja rakennusvalvonnassa siirrytään yhä enemmän sähköiseen toimintakulttuuriin. Palvelujen digitalisoinnilla tehostetaan toimintoja ja parannetaan ajasta ja paikasta riippumattomia itsepalvelu- ja osallistumismahdollisuuksia. Käytössä olevaa resurssia tullaan kohdentamaan lupakäsittelystä jatkuvaan valvontaan sekä rakentamisen aikaiseen valvontaan. Prosesseja pyritään selkeyttämään edelleen asiakasnäkökulma huomioiden. Rakennuslupien keskimääräisen käsittelyajan tavoite on kolme viikkoa. Lupapisteiden kauppapalvelu asiakkaille valmistellaan avattavaksi vuoden 2021 aikana. Sähköisen asioinnin käyttöä tehostetaan. Lupahakemuksista yli 96 % on sähköisiä ja myönnetyt luvat arkistoidaan sähköisesti. Sähköiset kokous- ja ajanvarausmenetelmät ovat käytössä vuonna 2021. Asiantuntijat palvelevat asiakkaita sähköisissä järjestelmissä sujuvasti ja nopeasti, uusia palveluja otetaan käyttöön mahdollisuuksien mukaan. Palautteen keräämiselle ja analysoinnille järjestetään välineet. Toiminnassa varaudutaan ekologisen rakentamisen ja hiilineutraaliustavoitteiden lisääntymiseen, sähköisen lupa-asioinnin yleistymiseen, rakennetun ympäristön valvonnan tehostamiseen sekä asiakaspalvelun, neuvonnan ja ulkoisen tiedottamisen parantamiseen. Rakennusvalvonnan viestintäsuunnitelma saadaan laadittua 2021. Kosteus- ja homevaurioiden estämiseen kiinnitetään erityistä huomiota ja rakentamisaikaisen kosteudenhallintasuunnitelman esittämistä edellytetään. Annetaan energianeuvontaa kysyttäessä ja lupahakemusten käsittelyn yhteydessä.

Infran lupa-asioiden sujuva hoitaminen ja riittävä työmaavalvonta pyritään vakiinnuttamaan resurssin lisääntytyä. Tarkastellaan, onko mahdollista luopua joistakin luvista tai siirtyä esimerkiksi ilmoitusmenettelyyn.

Keskeinen muutos pysäköinninvalvonnan osalta on asemanseudun pysäköintijärjestelyjen uudistuminen. Asemanrannan nykyaikainen pysäköintitalo ei edellytä fyysistä pysäköinninvalvontaa kaupungin toimesta. Vastaavasti alueelle tulevat uudet maksulliset ja aikarajoitetut pysäköintipaikat lisäävät tarkastettavien kohteiden määrää.

Maatalouden rakennemuutos etenee ja sitä kautta myös maatalouslomituksen tarpeet maataloilla muuttuvat. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) johdolla lomitussäädäntöä ollaan uudistamassa syksyllä 2020 asetetun työryhmän avulla. Hallitusohjelman mukaan lomituksen lainsäädännön uudistamiseen on varattu lisärahoitusta ja uudistus on tarkoitus tehdä kahdessa vaiheessa. Ensimmäisen lakipaketin on tarkoitus astua voimaan vuonna 2022 ja toisen aikaisintaan vuonna 2024. Lomituspalveluiden toiminta-alueiden uudelleen järjestelyt Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) toimesta ovat kesken ja niihin odotetaan Melan esityksiä. Lomituspalvelulain mukaisiin toiminnan käyttökustannuksiin saadaan kustannusperusteinen valtionkorvaus vähennettynä toiminnan sisäisillä tuotoilla. Lomitushallintoon saadaan laskennallista valtionosuutta, joka määräytyy edellistä varainhoitovuotta edeltäneen vuoden aikana lomitussyksikön alueella toteutettujen lomituspäivien määrän perusteella. Hallinnon rahoitukseen vaikuttaa merkittävästi lomituspäivien määrän jatkuva pieneneminen. Toiminnallisena tavoitteena on tehdä jokaiselle tilalle työsuojellinen tarkastelu vähintään kolmen vuoden välein. Tuotantoympäristön muutokset edellyttävät henkilöstön jatkuvaa perehdyttämistä ja koulutusta.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Viranomaispalvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	6 406 837	5 736 000	5 969 000
Toimintamenot	-5 876 649	-5 829 000	-5 739 000
Toimintakate	530 187	-93 000	230 000

Vuonna 2021 viranomaispalvelujen toimintamenot ovat 5,739 milj. euroa ja toimintatulot ovat 5,969 milj. euroa. Toimintakate on 0,230 milj. euroa.

TILAPALVELU

Tilapalvelut-tulosalue vastaa kaupungin toimitilahallinnosta, tilojen suunnittelusta, rakennuttamisesta, isännöinnistä ja kiinteistökehityksestä. Tilapalvelut vuokraa toimitilat ensisijaisesti kaupungin omille hallinto- ja palveluyksiköille sekä hankkii tiloihin käyttäjien tarvitsemat kiinteistöpalvelut. Ulkoa kaupungin toimintojen tarvitsemat tilat vuokraa tilapalvelut. Kaupungin oman palvelutuotannon kannalta tarpeettomien rakennusten ja kiinteistön myynti hyväksytyin toimenpideohjelman mukaisesti on myös tilapalvelun tehtävä.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Toiminnan painopisteitä ovat hyvä hankesuunnittelu ja onnistunut rakentaminen palveluverkkopäätöksen mukaisissa talonrakennuksen investointihankkeissa. Rakennuttamisessa painotetaan edelleen hinta-laatu -kilpailuituksia ja rakentamista sääsuojatusti ja P1-puhtaustasovaatimusten mukaisesti. Kunnossapitomäärärahan korotus mahdollistaa PTS-suunnitelmien ajantasaisen toteuttamisen ja kiinteistöjen kunnan asteittaisen paranemisen. Suunnitelmallisella kunnossapidolla taattaisiin myös uusien ja vasta peruskorjattujen kohteiden kunnan säilyminen. Viime vuonna kunnossapitomääräraha korotettiin 300 000 eurolla ja määrärahaa korotetaan vuosittain 300 000 eurolla vuoteen 2022 asti. Kaikessa toiminnassa on keskeistä hyvä yhteistyö tilapalvelun, tilojen käyttäjien, urakoitsijoiden sekä kiinteistöhuolto- ja siivoushenkilöstön kesken. Palmia Oy:n kiinteistöhoito-, kunnossapito- ja siivouspalveluiden kilpailutus aloitetaan Kalvolan ja Rengon alueella. Kilpailutuksessa otetaan huomioon myös ekologisten pesuaineiden käyttö ja myrkyttömät siivoukset. Kiinteistöjen energiatehokkuusohjelma ja Hiilineutraali Hämeenlinna-ohjelma vaatii tilapalveluilta kiinteistöjen energiansäästöohjelman toteuttamista ja energian seuranta ja raportointia tulee kehittää ja tehostaa entisestään. Vuonna 2021 tavoitteena on muuttaa ainakin öljylämmityskohteita uusiutuvalle energialle (maalämpö), selvittää ja lisätä aurinkoenergian ja lämpöpumppujen käyttöä uudisrakennus- ja peruskorjauskohteissa. Kiinteistöjen energiatehokkuuspotentiaalia selvitetään mm. energiakatselmustoimintaa jatkamalla.

Tilapalvelu jatkaa kiinteistöomaisuuden toimenpideohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamista tarpeettomista tiloista luopumiseksi. Myytävien kohteiden määrä on olennaisesti vähentynyt ja sen myötä myös myyntivoittotavoite on 150 000 euroa. Talousarvio ja taloussuunnitelmakaudelle 2021–2024 ajoittuu paljon suuria investointikohteita, joiden toteuttamiseen liittyy isoja rakennusten purkamisia. Rakennusten purkuun on vuodelle 2021 varattu 830 000 euroa.

Talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Tilapalvelu			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	40 477 766	42 357 000	44 351 000
Valmistus omaan käyttöön	403 628	395 000	375 000
Toimintamenot	-28 793 603	-31 650 000	-32 493 000
Toimintakate	12 087 792	11 102 000	12 233 000

Vuonna 2021 tilapalvelun toimintamenot ovat 32,493 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön -erä on 0,375 milj. euroa ja toimintatulot ovat 44,351 milj. euroa. Toimintakate on 12,233 milj. euroa.

YHTEINEN JÄTELAUTAKUNTA

Yhteinen jätelautakunta on Kiertokapula Oy:n osakaskuntien yhteinen jätehuoltoviranomainen, joka vastaa jätelain (646/2011) mukaisten kunnille kuuluvien jätehuollon viranomaistehtävien hoitamisesta. Osakaskuntia ovat Hattula, Hausjärvi, Hyvinkää, Hämeenlinna, Janakkala, Järvenpää, Kerava, Loppi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Riihimäki, Tuusula ja Valkeakoski. Vastuukuntana toimii Hämeenlinna. Osakaskunnat ovat sopineet yhteisestä jätelautakunnasta erillisellä sopimuksella ja jätelautakunnan toimialue kattaa kaikkien sopijakuntien alueen. Lautakunta toimii voimassa olevan lainsäädännön sekä vastuukunnan hyväksymän lautakunnan johtosäännön ja hallintosäännön mukaisesti.

Lautakunnalle kuuluvia jätehuollon viranomaistehtäviä jätelain (646/2011) mukaisesti ovat mm.

- yleisten jätehuoltomääräysten hyväksyminen ja kunnan keräys- ja käsittelypaikoista päättäminen,
- jätehuoltomääräyksistä poikkeaminen yksittäisissä tapauksissa,
- jätteenkuljetukseen liittyvistä asioista päättäminen,
- jätteenkuljetusrekisterin pitäminen,
- kunnalliseen jätehuoltoon kuulumisesta päättäminen palvelujen ja hallinnon jätteen osalta,
- jätetaksan hyväksyminen,
- jätemaksujen määrääminen, kohtuullistamisten hyväksyminen ja muistutusten käsittely,
- jätemaksujen ulosottoon laittaminen sekä
- muut kunnallisen jätehuollon järjestämiseen liittyvät viranomaistehtävät.

Jätehuoltoviranomaisen toiminnan tavoitteena on tarjota riippumatonta, yhtenäistä, luotettavaa ja tasapuolista viranomaispalvelua koko toiminta-alueella. Lisäksi tavoitellaan päätöksenteon nopeutumista ja tehostumista sekä jätehuoltoasioiden kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä kehittämistä yli kuntarajojen. Jätehuoltoviranomainen toimii tiiviissä yhteistyössä jäteyhtiö Kiertokapula Oy:n kanssa.

Mikäli jätelautakunta tekee päätöksen perusmaksun käyttöönotosta alueella, vuoden 2021 työtä jätehuoltoviranomaisessa leimaa valmistautuminen käyttöönottoon. Muutokset vaativat henkilökunnan työaikaa ja resursseja rakennusrekisterin tietojen tarkistamiseen ja korjaamiseen jätteenkuljetusrekisteriin. Lisäksi jatketaan yhtenäisen ja tasapuolisen palvelun ja päätöksenteon tuottamista ja kehittämistä koko toiminta-alueella. Toimintaan ei tule muita merkittäviä muutoksia vuoteen 2020 verrattuna.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Jätehuoltoon liittymättömien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen tavoittaminen ja liittäminen jätehuollon piiriin.	Lähetetyt kehotuskirjeet, liittymättömien määrä.

Tavoite	Mittarit
Jätehuoltomääräyksiä noudatetaan alueella jätteastioiden tyhjennysväleissä ja kompostoinneissa.	Toteutuneiden tarkastusten määrä, määräysten noudattaminen / noudattamattomuus tarkastetuissa kohteissa.

Tavoite	Mittarit
Yhtenäinen ja tasapuolinen päätöksenteko koko alueella.	Palvelut, kuten viranomaispäätökset, toteutuvat tavoiteajassa 1,5 kk.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Jätehuoltoon liittymättömien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen tavoittaminen ja liittäminen jätehuollon piiriin.	Toimialueen laajuus -> työ hidasta. Huoneisto- ja rakennusrekisterin puutteellisuus ja virheellisyys.	Työn suunnittelu ja työmenetelmien kehittäminen. Keskustelu rekisterin päivittämisestä kuntien kanssa.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Jätehuoltomääräyksiä noudatetaan alueella astioiden tyhjennysväleissä ja kompostoinnissa.	Asiakaskontaktien saamiseen liittyvät ongelmat, henkilöstöresurssien riittävyys.	Yhteydenottomäärän suunnittelu, henkilöstösuunnittelu.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Yhtenäinen ja tasapuolinen päätöksenteko koko alueella.	Päätöksenteon ruuhkautuminen esimerkiksi runsaan hakemuserien takia.	Neuvonta, ennakointi ja käsittelyaikojen seuranta, jotta pysytään tavoiteajassa tai saavutetaan se.

Lautakunnan talous

Yhteinen jätelautakunta on nettoyksikkö: Hämeenlinnan kaupunki ja Kiertokapula Oy ovat tehneet sopimuksen yhteisen jätelautakunnan toimintakulujen kattamisesta. Kiertokapula Oy kustantaa jätelautakunnan toimintakulut jätelain (646/2011) 78 §:n nojalla. Jätelautakunnan kustannusosuus sisällytetään yhdyskuntajätteen jätteenkäsittelymaksuun, jonka veloittamisesta ja perimisestä huolehtii Kiertokapula Oy.

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
YHTEINEN JÄTELAUTAKUNTA					
Tuloarviot ja määrärahat					
Myyntitulot	321 223	413 000	431 000	476 000	484 000
Tuet ja avustukset	40				
Toimintatulot	321 263	413 000	431 000	476 000	484 000
Henkilöstömenot	-235 227	-262 700	-332 800	-324 700	-330 300
Palvelujen ostot	-57 172	-119 000	-66 900	-118 100	-120 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 744	-16 200	-13 000	-14 000	-14 000
Muut toimintamenot	-20 120	-15 100	-18 300	-19 200	-19 200
Toimintamenot	-321 263	-413 000	-431 000	-476 000	-484 000
Toimintakate	0	0	0	0	0

Vuonna 2021 yhteisen jäte lautakunnan toimintamenot ovat 0,431 milj. euroa ja toimintatulot ovat 0,431 milj. euroa. Toimintakate on 0 euroa. Suunnitelmavuosien 2022 ja 2023 toimintakatteet ovat 0 euroa.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2021 ja suunnitelmavuosille 2022–2023

Jätelautakunnan budjettikehyksessä vuodelle 2021 suurin muutos on määräaikaisen jätehuoltosuunnittelijan palkkaamiseen varatut määrärahat. Toinen merkittävä muutos on jätehuoltoviranomaisen asianhallintaohjelmiston hankintaan tarkoitetun varauksen poistaminen. Mikäli hankinta tulee ajankohtaiseksi vuonna 2021, tehdään TA-muutos. Talousarvioon on tehty myös kulu vähennyksiä muun muassa matkustus- ja ravitsemispalveluiden osalta kaupungin ohjeistuksen mukaan.

Suunnitelmavuosille 2022–2023 varataan edelleen mahdollisuus asianhallintaohjelmiston hankkimiseen, mikäli se ei aiempina vuosina toteudu. Muita muutoksia tai investointeja ei ole tällä hetkellä tiedossa.

Lautakunnan tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovat. Lautakunnan toimintakate on sitova (nettositovuus).

KANTA-HÄMEEN PELASTUSLAITOS

Kanta-Hämeen alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Pelastustoimi huolehtii osaltaan alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden ylläpitämisestä, tavoitteena vaikuttaa kansallisen yhteisen pelastustoimen vision toteutumiseen: Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – yhteistyössä. Kanta-Hämeen alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimesta Kanta-Hämeen maakunnan alueella kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Kanta-Hämeen pelastuslaitos huolehtii alueellaan: 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa; 2) pelastustoimen valvontatehtävistä; 3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteesta sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä; 4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä; 5) öljyntorjunnasta.

Lisäksi Kanta-Hämeen pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kanssa tehdyn yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen tavoitteena on vastata kaikissa olosuhteissa luotettavasti, tasapuolisesti ja tehokkaasti lainsäädännön sekä sopijakuntien siltä edellyttämistä tehtävistä. Toimintamalli ja organisaatorakenne mahdollistavat kustannustehokkaan ja asiakaslähtöisen palvelutuotannon palvelutasopäätösten ja yhteistoimintasopimusten mukaisesti.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Henkilöstön työssäjaksamisesta huolehtiminen. Palvelutasopäätöksen päätösoosan mukaisten palveluiden tuottaminen. Palvelutasopäätösluonnoksessa 2020-2021 esitetään, että tehokas pelastustoiminta alkaa vähintään 50 prosentissa kiireellisistä tehtävistä.

Sopimuspalokuntien toimintaedellytysten vahvistaminen huomioiden nykyiset ja tulevaisuuden haasteet sekä erityispiirteet.

Valmistellaan osaltaan pelastustoimien järjestämisen siirtämistä maakuntien tehtäväksi hallitusohjelman mukaisesti.

Sitovat tavoitteet

Tavoite	Mittarit
Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset tehdään suunnitelman mukaisesti.	Merlot-palotarkastusohjelman toteumaraportit.
Tavoite	Mittarit
Palvelutasopäätöksen mukainen tehokas pelastustoiminta alkaa tavoiteajassa vähintään 50 prosentissa kiireellisistä tehtävistä.	Pronto-onnettomuus- ja resurssitietokannan toteumaraportit.
Tavoite	Mittarit
Ensihoitopalveluiden toteuttaminen ja hätätilapotilaiden tavoittaminen tilaajan asettamien tavoitteellisten osuuksien (minuuttitavoitteet) mukaisesti riskialueluokittain.	Codea-johdamsjärjestelmästä tuotetut raportit.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset tehdään suunnitelman mukaisesti.	1. Käytettävissä oleva henkilöstöresurssi on riittämätön. 2. Ulkoiset olosuhteet (esim. korona) estää suunnitellun valvontatoiminnan suorittamisen.	1. Pelastuslaitoksen koko henkilöstöä hyödynnetään onnettomuuksien ehkäisytyössä ja em. huomioidaan myös rekrytointien yhteydessä. 2. Varaudutaan käyttämään vaihtoehtoisia valvontamenetelmiä (esim. asiakirjavalvonta)

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Palvelutasopäätöksen mukainen tehokas pelastustoiminta alkaa tavoiteajassa vähintään 50 prosentissa kiireellisistä tehtävistä.	1. Koronatilanteen laajentuminen aiheuttaa runsaasti sairauspoissaoloja 2. Taloustilanteen heikentyminen vaikuttaa henkilöstön määrään	1. Henkilöstön runsaan äkillisen sairastumisen varalle on tehty toimenpidesuunnitelma 2. Talous suunnitellaan siten, että kyetään pitämään nykyinen henkilöstövahvuus

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Ensihoitopalveluiden toteuttaminen ja hätätilapotilaiden tavoittaminen tilaajan asettamien tavoitteellisten osuuksien (minuuttitavoitteet) mukaisesti riskialueluokittain.	Tavoitetta ei saavuteta, johtuen korona-pandemian kaltaisesta toimintaympäristön muutoksesta tai taloudellisen tilanteen kiristyessä valmiuden heikkenemisen takia.	Tilannekeskustoiminnan kehittäminen ja hoidontarpeenarvioinnin toteuttaminen puhelimitse voi mahdollistaa nykyisellä resurssilla parempaa palvelua kiireettömille tehtäville.

Lautakunnan talous

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
PELASTUSTOIMINTA					
Tuloarviot ja määrärahat					
Myyntitulot	18 579 246	19 736 000	20 007 000	20 495 000	20 947 000
Maksutulot	361 862	300 000	300 000	300 000	300 000
Tuet ja avustukset	3 418 131	3 278 000	3 361 000	3 361 000	3 361 000
Muut toimintatulot	26 409	50 000	20 000	20 000	20 000
Toimintatulot	22 385 649	23 364 000	23 688 000	24 176 000	24 628 000
Henkilöstömenot	-14 349 799	-14 500 600	-14 986 700	-15 373 000	-15 704 000
Palvelujen ostot	-2 533 171	-2 578 400	-2 491 200	-2 520 000	-2 558 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 339 259	-1 252 600	-1 249 800	-1 265 000	-1 285 000
Avustukset	-616 779	-629 000	-605 900	-614 000	-623 000
Muut toimintamenot	-2 861 185	-3 547 400	-3 584 400	-3 634 000	-3 688 000
Toimintamenot	-21 700 193	-22 508 000	-22 918 000	-23 406 000	-23 858 000
Toimintakate	685 456	856 000	770 000	770 000	770 000

Vuonna 2021 pelastustoiminnan toimintamenot ovat 22,918 milj. euroa ja toimintatulot ovat 23,688 milj. euroa. Toimintakate 0,770 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2022 toimintakate on 0,770 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2023 toimintakate on 0,770 milj. euroa.

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Pelastuslaitoksen hallinto ja pelastustoiminta			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	12 264 345	13 567 000	13 505 000
Toimintamenot	-11 578 889	-12 711 000	-12 735 000
Toimintakate	685 456	856 000	770 000

Vuonna 2021 pelastuslaitoksen hallinnon ja pelastustoiminnan toimintamenot ovat 12,735 milj. euroa ja toimintatulot ovat 13,505 milj. euroa. Toimintakate on 0,770 milj. euroa.

Kuntien maksuosuus käyttötalouden menoihin on 12 432 000 euroa.

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Ensihoito ja ensivaste			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	10 121 304	9 797 000	10 183 000
Toimintamenot	-10 121 304	-9 797 000	-10 183 000
Toimintakate	0	0	0

Vuonna 2021 ensihoidon ja ensivasteen toimintamenot ovat 10,183 milj. euroa ja toimintatulot ovat 10,183 milj. euroa. Toimintakate on 0 euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023	TS 2024
ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY	Toteutuma	Tavoite	Tavoite	Tavoite	Tavoite	Tavoite
Valvontasuunnitelman mukaisten määräaikaisten palotarkastusten toteutuminen suhteessa tarkastettavien kohteiden määrään -tarkastettavat kohteet (määrä / toteuma %)	752 (100 %)	788 kpl	780 kpl	770 kpl	780 kpl	836 kpl

Tunnusluvut	TP 2019	TA2020	TA2021	TS 2022	TS 2023	TS 2024
PELASTUSTOIMINTA	Toteutuma / tavoite	Tavoite	Tavoite	Tavoite	Tavoite	Tavoite
Palvelutasopäätöksen mukaisen pelastustoiminnan toimintavalmiusajan toteutuminen ja sen suhde tavoitteisiin. Palvelutasopäätöksen mukainen pelastusyksikön kohteeseen saapumisen nopeus riskiluokan mukaisessa tavoiteajassa.						
I riskialue	45 % / 80 %	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %
II riskialue	82 % / 80 %	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %
III riskialue	99 / 80 %	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %
Keskimääräinen onnettomuuspaikan saavuttamisaika koko maakunnassa	8 min 32 s / 12 min	<12min	<12min	<12min	<12min	<12min

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023	TS 2024
ENSIHOITOPALVELUT	Toteutuma/ tavoite					
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin vahvistaman palvelutasopäätöksen mukaisten tavoiteaikojen toteutuminen eri taajamaluokissa (toteutuma/tavoite)						
TAAJAMALUOKKA	AB 50 %	AB 50 %	AB 50 %	AB 50 %	AB 50 %	AB 50 %
Ydintaajama	6:07/6:00	6:00				
Muu taajama	8:26/8:00	8:00				
Haja-asutusalue	14:56/15:00	15:00				
Muu alue	-	-				
TAAJAMALUOKKA	AB 90 %	AB 90 %	AB 90 %	AB 90 %	AB 90 %	AB 90 %
Ydintaajama	10:03/10:00	10:00				
Muu taajama	15:08/16:00	16:00				
Haja-asutusalue	26:04/30:00	30:00				
Muu alue	-	-				
TAAJAMALUOKKA	C 90 %	C 90 %	C 90 %	C 90 %	C 90 %	C 90 %
Ydin-, muu- ja haja-asutusalue	26:14/30:00	30:00				
Muu alue	48:19	-				
TAAJAMALUOKKA	D 90 %	D 90 %	D 90 %	D 90 %	D 90 %	D 90 %
Ydin-, muu- ja haja-asutusalue	49:01/120:00	120:00				
Muu alue	57:01	-				

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2021 ja suunnitelmavuosille 2022–2023

Ensihoidon osalta toimintaympäristön muutos korona-pandemian aiheuttamana ja kiristynyt taloudellinen tilanne aiheuttaa tarvetta suunnitella palvelutuotantoon mahdollisesti radikaalejakin muutoksia. Tilannekustoinnin kehittäminen ja kiireettömien tehtävien (n. 40 % tehtävämäärästä) hoidontarpeenarviointi puhelimitse saattaisi olla nykyistä tarkoituksenmukaisempaa ja toimia puskurina ensihoitotehtävien osalta siten, että palvelutasopäätöksen tavoite olisi paremmin saavutettavissa ja samalla tuotettaisiin kansalaisille parempaa palvelua. Toimintaa kehitetään yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa.

Lautakunnan investoinnit

Kaluston investoinnit suunnitellaan palvelutasopäätöksen voimassaolokautta tarkastelevan investointiohjelman avulla, joka on esitetty palvelutasopäätöksen perustelumuiotiossa. Muistiossa on esitetty myös kaluston ohjeelliset uusimisväliä. Investointiohjelman mukaiset hankinnat vahvistetaan vuosittain talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Investointimäärärahan taso on laskettu vuoden 2021 talousarviossa 4,50 euroon/asukas (v. 2020 5,00 €/as), mikä hidastaa kalustokiertoa eikä suunniteltuja kaluston uusimisvälejä voida ylläpitää. Pelastusajoneuvojen hankinnoista joudutaan poistamaan yksi raskas ajoneuvo joka toinen vuosi tai yksi kevyt pelastusajoneuvo vuosittain.

Kuntien maksuosuus investointimenoihin on 770 000 euroa (4,50 €/asukas). Investointituloiksi (avustukset) on budjetoitu 120 000 euroa. Pelastuslaitoksen investointimenot ovat kokonaisuudessaan 890 000 euroa.

LASKELMAT

Tuloslaskelma

(ml. sisäiset erät)

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021
Hämeenlinnan kaupunki			
TOIMINTATULOT	133 388 115	123 868 300	129 935 000
Myyntitulot	43 889 664	40 848 600	42 707 400
Maksutulot	25 775 677	23 689 600	23 561 600
Tuet ja avustukset	9 939 137	7 808 600	8 916 600
Muut toimintatuotot	53 783 637	51 521 500	54 749 400
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	9 000 086	10 195 000	1 031 000
TOIMINTAMENOT	-512 506 021	-531 398 900	-526 546 000
Henkilöstömenot	-152 589 679	-159 086 200	-159 829 000
Palvelujen ostot	-252 816 334	-261 621 600	-258 967 700
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-18 219 208	-18 399 900	-17 213 600
Avustukset	-31 703 672	-32 763 100	-27 790 700
Muut toimintamenot	-57 177 127	-59 528 100	-62 745 000
TOIMINTAKATE	-370 117 820	-397 335 600	-395 580 000
VEROTULOT	283 424 615	288 500 000	302 000 000
VALTIONOSUUDET	90 981 001	114 300 000	110 900 000
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	2 463 940	-4 000 000	-600 000
Korkotulot	2 213 518	1 990 000	1 920 000
Muut rahoitustulot	6 201 691	2 500 000	3 720 000
Korkomenot	-5 821 941	-6 260 000	-5 620 000
Muut rahoitusmenot	-129 329	-2 230 000	-620 000
VUOSIKATE	6 751 737	1 464 400	16 720 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-18 370 080	-19 600 000	-19 800 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-18 292 432	-19 376 000	-19 800 000
Arvonalentumiset	-77 648	-224 000	0
TILIKAUDEN TULOS	-11 618 343	-18 135 600	-3 080 000
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	97 721	79 000	-237 000
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	44 651	-144 000	38 000
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		224 000	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-11 475 971	-17 976 600	-3 279 000
Tavoitteet ja tunnusluvut			
Toimintatulot / Toimintamenot %	26,5 %	23,8 %	24,7 %
Vuosikate / Poistot %	36,8 %	7,5 %	84,4 %
Vuosikate, euro/asukas	100	22	249
Kertynyt yli-/alijäämä	-11 993 656	-29 970 256	-33 249 256
Asukasmäärä vuoden lopussa	67 633	67 210	67 066

Ulkoinen tuloslaskelma

	TP 2019	Muutettu TA 2020	2021
Hämeenlinnan kaupunki			
TOIMINTATUOTOT	86 213 884	74 267 200	78 992 900
Myyntituotot	33 688 942	29 995 100	32 593 100
Maksutuotot	25 668 367	23 625 600	23 497 600
Tuet ja avustukset	9 669 009	7 470 600	8 612 600
Muut toimintatuotot	17 187 566	13 175 900	14 289 600
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	9 000 086	10 195 000	1 031 000
TOIMINTAKULUT	-465 331 789	-481 797 800	-475 603 900
Henkilöstökulut	-152 589 679	-159 086 200	-159 829 000
Palvelujen ostot	-242 400 426	-250 366 100	-248 485 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-18 010 265	-18 399 900	-17 213 600
Avustukset	-31 703 672	-32 763 100	-27 790 700
Muut toimintakulut	-20 627 748	-21 182 500	-22 285 200
TOIMINTAKATE	-370 117 820	-397 335 600	-395 580 000
VEROTULOT	283 424 615	288 500 000	302 000 000
VALTIONOSUUDET	90 981 001	114 300 000	110 900 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	2 463 940	-4 000 000	-600 000
Korkotuotot	2 213 518	1 990 000	1 920 000
Muut rahoitustuotot	6 201 691	2 500 000	3 720 000
Korkokulut	-5 821 941	-6 260 000	-5 620 000
Muut rahoituskulut	-129 329	-2 230 000	-620 000
VUOSIKATE	6 751 737	1 464 400	16 720 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-18 370 080	-19 600 000	-19 800 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-18 292 432	-19 376 000	-19 800 000
Arvonalentumiset	-77 648	-224 000	0
TILIKAUDEN TULOS	-11 618 343	-18 135 600	-3 080 000
VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET	142 373	159 000	-199 000
Poistoeron muutos	97 721	79 000	-237 000
Varausten muutos	44 651	-144 000	38 000
Rahastojen muutos		224 000	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-11 475 971	-17 976 600	-3 279 000

Taloussuunnitelma 2021–2023

MI. sisäiset erät

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Hämeenlinnan kaupunki					
TOIMINTATULOT	133 388 115	123 868 300	129 935 000	130 464 000	131 421 000
Myyntitulot	43 889 664	40 848 600	42 707 400	43 423 800	44 211 500
Maksutulot	25 775 677	23 689 600	23 561 600	22 687 200	22 595 200
Tuet ja avustukset	9 939 137	7 808 600	8 916 600	8 497 000	8 504 000
Muut toimintatuotot	53 783 637	51 521 500	54 749 400	55 856 000	56 110 300
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	9 000 086	10 195 000	1 031 000	1 309 000	1 331 000
TOIMINTAMENOT	-512 506 021	-531 398 900	-526 546 000	-536 721 000	-548 902 000
Henkilöstömenot	-152 589 679	-159 086 200	-159 829 000	-163 471 500	-169 858 200
Palvelujen ostot	-252 816 334	-261 621 600	-258 967 700	-264 082 900	-269 254 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-18 219 208	-18 399 900	-17 213 600	-17 648 000	-18 105 600
Avustukset	-31 703 672	-32 763 100	-27 790 700	-27 678 800	-27 227 800
Muut toimintamenot	-57 177 127	-59 528 100	-62 745 000	-63 839 800	-64 456 000
TOIMINTAKATE	-370 117 820	-397 335 600	-395 580 000	-404 948 000	-416 150 000
VEROTULOT	283 424 615	288 500 000	302 000 000	307 600 000	313 300 000
VALTIONOSUUDET	90 981 001	114 300 000	110 900 000	110 400 000	117 300 000
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	2 463 940	-4 000 000	-600 000	300 000	700 000
Korkotulot	2 213 518	1 990 000	1 920 000	1 920 000	1 910 000
Muut rahoitustulot	6 201 691	2 500 000	3 720 000	3 730 000	3 750 000
Korkomenot	-5 821 941	-6 260 000	-5 620 000	-4 730 000	-4 340 000
Muut rahoitusmenot	-129 329	-2 230 000	-620 000	-620 000	-620 000
VUOSIKATE	6 751 737	1 464 400	16 720 000	13 352 000	15 150 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-18 370 080	-19 600 000	-19 800 000	-20 900 000	-20 900 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-18 292 432	-19 376 000	-19 800 000	-20 900 000	-20 900 000
Arvonalentumiset	-77 648	-224 000	0		
TILIKAUDEN TULOS	-11 618 343	-18 135 600	-3 080 000	-7 548 000	-5 750 000
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	97 721	79 000	-237 000	-103 000	-60 000
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	44 651	-144 000	38 000	24 000	-24 000
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		224 000			
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-11 475 971	-17 976 600	-3 279 000	-7 627 000	-5 834 000
Tavoitteet ja tunnusluvut					
Toimintatulot / Toimintamenot %	26,5 %	23,8 %	24,7 %	24,4 %	24,0 %
Vuosikate / Poistot %	36,8 %	7,5 %	84,4 %	63,9 %	72,5 %
Vuosikate, euro/asukas	100	22	249	200	227
Kertynyt yli-/alijäämä	-11 993 656	-29 970 256	-33 249 256	-40 876 256	-46 710 256
Asukasmäärä vuoden lopussa	67 633	67 210	67 066	66 922	66 779

Taloussuunnitelma 2021–2023

Ulkoinen

	TP 2019	Muutettu TA 2020	2021	2022	2023
Hämeenlinnan kaupunki					
TOIMINTATUOTOT	86 213 884	74 267 200	78 992 900	79 521 900	80 478 900
Myyntituotot	33 688 942	29 995 100	32 593 100	33 309 500	34 097 200
Maksutuotot	25 668 367	23 625 600	23 497 600	22 623 200	22 531 200
Tuet ja avustukset	9 669 009	7 470 600	8 612 600	8 193 000	8 200 000
Muut toimintatuotot	17 187 566	13 175 900	14 289 600	15 396 200	15 650 500
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	9 000 086	10 195 000	1 031 000	1 309 000	1 331 000
TOIMINTAKULUT	-465 331 789	-481 797 800	-475 603 900	-485 778 900	-497 959 900
Henkilöstökulut	-152 589 679	-159 086 200	-159 829 000	-163 471 500	-169 858 200
Palvelujen ostot	-242 400 426	-250 366 100	-248 485 400	-253 600 600	-258 772 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-18 010 265	-18 399 900	-17 213 600	-17 648 000	-18 105 600
Avustukset	-31 703 672	-32 763 100	-27 790 700	-27 678 800	-27 227 800
Muut toimintakulut	-20 627 748	-21 182 500	-22 285 200	-23 380 000	-23 996 200
TOIMINTAKATE	-370 117 820	-397 335 600	-395 580 000	-404 948 000	-416 150 000
VEROTULOT	283 424 615	288 500 000	302 000 000	307 600 000	313 300 000
VALTIONOSUUDET	90 981 001	114 300 000	110 900 000	110 400 000	117 300 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	2 463 940	-4 000 000	-600 000	300 000	700 000
Korkotuotot	2 213 518	1 990 000	1 920 000	1 920 000	1 910 000
Muut rahoitustuotot	6 201 691	2 500 000	3 720 000	3 730 000	3 750 000
Korkokulut	-5 821 941	-6 260 000	-5 620 000	-4 730 000	-4 340 000
Muut rahoituskulut	-129 329	-2 230 000	-620 000	-620 000	-620 000
VUOSIKATE	6 751 737	1 464 400	16 720 000	13 352 000	15 150 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-18 370 080	-19 600 000	-19 800 000	-20 900 000	-20 900 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-18 292 432	-19 376 000	-19 800 000	-20 900 000	-20 900 000
Arvonalentumiset	-77 648	-224 000	0		
TILIKAUDEN TULOS	-11 618 343	-18 135 600	-3 080 000	-7 548 000	-5 750 000
VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET	142 373	159 000	-199 000	-79 000	-84 000
Poistoeron muutos	97 721	79 000	-237 000	-103 000	-60 000
Varausten muutos	44 651	-144 000	38 000	24 000	-24 000
Rahastojen muutos		224 000			
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-11 475 971	-17 976 600	-3 279 000	-7 627 000	-5 834 000

Investoinnit

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	2021	2022	2023
TOIMINTATUOTOT	212 000	220 000	212 000
TOIMINTAKULUT	-32 012 000	-32 790 000	-33 002 000
TOIMINTAKATE	-31 800 000	-32 570 000	-32 790 000

Kiinteä omaisuus	2021	2022	2023
TOIMINTATUOTOT	100 000	100 000	100 000
TOIMINTAKULUT	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
TOIMINTAKATE	-1 900 000	-1 900 000	-1 900 000

Osakkeet ja osuudet	2021	2022	2023
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-2 650 000	-650 000	-650 000
TOIMINTAKATE	-2 650 000	-650 000	-650 000

Osakkeet ja osuudet:

Suomi-Rata oy:n osakehankintaan 2 000 000 euroa

Oman pääoman ehtoiset sijoitukset 433 000 euroa

Muihin mahdollisiin osakehankintoihin 271 000 euroa.

Talonrakennusinvestoinnit

Kaupunginvaltuusto on 9.11.2015 § 138 edellyttänyt, että investointien suunnittelussa huomioidaan erityisesti kustannustehokkuus. Kaupunkikonsernin palveluihin liittyvät tilat rakennetaan perustasoisiksi ja tilaratkaisut ovat yksinkertaisia. Rakennusten ei tarvitse olla yksilöllisiä, vaan niiden tulee olla turvallisia vakioratkaisuja. Hankesuunnitteluvaiheessa selvitetään edullisimmat toteutusvaihtoehdot ja lopullisesti kustannustasosta päättävät kaupunginhallitus ja -valtuusto. Erityisesti uudisrakennuskohteissa ja irtaimen omaisuuden investoinneissa valmistelijoiden tulee kyetä osoittamaan, että em. valtuuston päätös on toteutunut.

Talonrakennusinvestoinnit ovat yhteensä 15,550 milj. euroa, josta rakennusten peruskorjauksiin varataan 3 000 000 euroa.

Talonrakennus	2021	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT				
TOIMINTAKULUT	-15 550 000	-18 650 000	-18 050 000	-15 450 000
TOIMINTAKATE	-15 550 000	-18 650 000	-18 050 000	-15 450 000

TALONRAKENNUKSEN INVESTOINNIT TA 2021 JA TS 2022 - 2024					
.	<i>Kust.arvio</i>	TA 2021	TS 2022	TS 2023	TS 2024
Verkatehdas / Lyseon koulu ja ARX	6 600 000	2 500 000			
Vuorentaan koulun uudisrakennus	3 300 000	2 400 000			
Kaurialan koulun uudisrakennus	14 500 000	5 500 000	5 500 000	1 500 000	
Rakennusten perusparannushankkeet	0	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Muut myöhemmin nimettävät kohteet	0	150 000	150 000	150 000	150 000
Hämeenlinnan yhteiskoulun (HYK) uudisrakennus (sis. piharakentamisen)	15 400 000	2 000 000	8 000 000	5 400 000	
Myllymäen koulu/ kivikoulun ja puukoulun peruskorjaukset sekä kivikoulun laajennus	7 000 000		2 000 000	4 000 000	1 000 000
Lammin koulut / Konnari, peruskorjaus tai uudisrakennus	5 500 000			1 500 000	4 000 000
Lammin koulut / Pasaapeli, peruskorjaus tai uudisrakennus	3 800 000			1 500 000	2 800 000
Lammin perusterveydenhuollon tilat	2 000 000			1 000 000	1 000 000
Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailutilojen uudisrakennus	5 000 000				1 500 000
Lyseon korttelin päärakennuksen peruskorjaus	10 000 000				2 000 000
		15 550 000	18 650 000	18 050 000	15 450 000

Kunnallistekniikan investoinnit

Kunnallistekniikka	2021	2022	2023
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-9 800 000	-9 800 000	-9 800 000
TOIMINTAKATE	-9 800 000	-9 800 000	-9 800 000

Kunnallistekniikan erittely:

Asuntoalueet	2021	2022	2023
TOIMINTAKULUT	-795 000	-1 280 000	-810 000
TOIMINTAKATE	-795 000	-1 280 000	-810 000

Elinkeinoalueet	2021	2022	2023
TOIMINTAKULUT	0	-1 000 000	-1 200 000
TOIMINTAKATE	0	-1 000 000	-1 200 000

Infra	2021	2022	2023
TOIMINTAKULUT	-3 570 000	-2 400 000	-2 300 000
TOIMINTAKATE	-3 570 000	-2 400 000	-2 300 000

Erilliskohteet	2021	2022	2023
TOIMINTAKULUT	-260 000	-200 000	0
TOIMINTAKATE	-260 000	-200 000	0

Kevytliikenne	2021	2022	2023
TOIMINTAKULUT	-1 035 000	-1 650 000	-50 000
TOIMINTAKATE	-1 035 000	-1 650 000	-50 000

Liikenne	2021	2022	2023
TOIMINTAKULUT	-1 250 000	-1 000 000	-4 000 000
TOIMINTAKATE	-1 250 000	-1 000 000	-4 000 000

Sillat	2021	2022	2023
TOIMINTAKULUT	-100 000	-550 000	0
TOIMINTAKATE	-100 000	-550 000	0

Puistot ja leikkipaikat	2021	2022	2023
TOIMINTAKULUT	-685 000	-400 000	-120 000
TOIMINTAKATE	-685 000	-400 000	-120 000

Liikuntapaikat	2021	2022	2023
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-520 000	-150 000	-150 000
TOIMINTAKATE	-520 000	-150 000	-150 000

Kansallinen kaupunkipuisto	2021	2022	2023
TOIMINTAKULUT	-170 000	-170 000	-170 000
TOIMINTAKATE	-170 000	-170 000	-170 000

Valaistus	2021	2022	2023
TOIMINTAKULUT	-1 415 000	-1 000 000	-1 000 000
TOIMINTAKATE	-1 415 000	-1 000 000	-1 000 000

Irtaimen omaisuuden investoinnit

Kaupunkirakenteen irtaimiston hankinnan investointimääräraha on 240 000 euroa. Suurkeittiölaitteiden hankinnan investointimääräraha on 50 000 euroa ja tilapalvelun kalustohankinnan (varavoimavaunu) määräraha on 40 000 euroa. Ensikertaisen kaluston investointimääräraha on 610 000 euroa.

Kaupunkirakenteen kalusto	2021	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT				
TOIMINTAKULUT	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
TOIMINTAKATE	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000

Ensikertainen kalustaminen	2021	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT				
TOIMINTAKULUT	-610 000	-230 000	-1 050 000	-300 000
TOIMINTAKATE	-610 000	-230 000	-1 050 000	-300 000

Tilapalvelun muu kalusto	2021	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT				
TOIMINTAKULUT	-90 000	-50 000	-50 000	-50 000
TOIMINTAKATE	-90 000	-50 000	-50 000	-50 000

Kaupunkirakenteen irtaimen omaisuuden investointien erittely:

Irtain omaisuus	TA 2021	TS 2022	TS 2023	TS 2024
Ensikertainen kalustaminen				
Verkatehdas/ Lyseon koulu ja ARX (ARX-talon peruskorjaus ja muutos yläkouluksi)	450 000			
Vuorentaan koulu	120 000			
Lammin hyvinvointikeskus	40 000			
Seminaarin koulun D-rakennuksen peruskorjaus		200 000		
Sairion päiväkot		30 000		
Hämeenlinnan yhteiskoulun (HYK) uudisrakennus			400 000	
Kaurialan koulun uudisrakennus			400 000	
Myllymäen koulu			250 000	
Lammin koulut				300 000
Ensikertainen kalustaminen yhteensä	610 000	230 000	1 050 000	300 000
Suurkeittiölaitteet	50 000	50 000	50 000	50 000
Varavoimavaunu	40 000			
Infran kalusto	200 000	200 000	200 000	200 000
Kalusto yhteensä	900 000	480 000	1 300 000	550 000

Muut irtaimen omaisuuden investoinnit

Taideteokset	2021	2022	2023
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-20 000	-20 000	-20 000
TOIMINTAKATE	-20 000	-20 000	-20 000

Terveyspalvelut kalusto	2021	2022	2023
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-210 000	-300 000	-300 000
TOIMINTAKATE	-210 000	-300 000	-300 000

Rahoituslaskelma

	Toteuma 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS2022	TS2023
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	6 751 737	1 464 400	16 720 000	13 352 000	15 150 000
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-3 804 617	-1 838 000	-2 627 000	-3 027 000	-3 027 000
	2 947 120	-373 600	14 093 000	10 325 000	12 123 000
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-36 603 632	-37 500 000	-32 012 000	-32 790 000	-33 002 000
Rahoitusosuudet investointeihin	523 605	226 000	112 000	120 000	112 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 769 825	1 910 000	2 274 000	2 674 000	2 674 000
	-29 310 203	-35 364 000	-29 626 000	-29 996 000	-30 216 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-26 363 083	-35 737 600	-15 533 000	-19 671 000	-18 093 000
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainauksen lisäykset	-32 555	-250 000	-250 000	0	0
Antolainauksen vähennykset	1 010 744	742 000	548 000	340 000	219 000
	978 190	492 000	298 000	340 000	219 000
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000 000	60 530 000	43 400 000	49 700 000	51 600 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-45 697 065	-33 700 000	-28 300 000	-30 500 000	-34 000 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	19 439 932	0	0	0	0
	33 742 867	26 830 000	15 100 000	19 200 000	17 600 000
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	27 499	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	123 719	0	0	0	0
Saamisten muutos	2 247 783	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	-2 734 910	0	0	0	0
	-335 909	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	34 385 147	27 322 000	15 398 000	19 540 000	17 819 000
Rahavarojen muutos	8 022 064	-8 415 600	-135 000	-131 000	-274 000

TÄYDENTÄVIÄ TAULUKOITA

Määrärahojen sitovuus

1000 €	Sitovuus	Määrärahat	Tuloarviot	Toimintakate
KÄYTTÖTALOUSOSA				
Konsernipalvelut	B	40 834	6 966	
Elinkeinorahaston taseyksikkö	N	0	0	0
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	B	122 773	4 325	
Sosiaali- ja terveyslautakunta	B	274 699	29 174	
Kaupunkirakennelautakunta	B	63 860	65 351	
(valmistus omaan käyttöön on menojen oikaisueränä)				
Yhteinen jätelautakunta	N	431	431	0
Pelastustoiminta	N	22 918	23 688	770
Verotulot			302 000	
Valtionosuudet			110 900	
Yhteenlasketut rahoitustuotot ja rahoituskulut	N	6 240	5 640	-600
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys, ulkoiset	B	250		
Antolainasaamisten vähennys	B		824	
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten ottolainojen lisäys, ulkoiset			43 400	
Pitkäaikaisten ottolainojen vähennys		28 300		
Pitkäaikaisten ottolainojen muutos	N			15 100
Lyhytaikaisten lainojen enimmäismäärä kerralla			100 000	
INVESTOINTIOSA				
	Sitovuus	Määrärahat	Tuloarviot	Netto
Kiinteä omaisuus	B	2 000	100	
Osakkeet	B	2 650		
Talonrakennus	B	15 550		
Kunnallistekniikka	B	9 800		
Irtain omaisuus, terveyspalvelujen kalustohankinnat	B	210		
Irtain omaisuus, kaupunkirakenteen kalustohankinnat	B	200		
Ensikertainen kalustaminen ja muu tilapalvelun kalusto	B	650		
Irtain omaisuus, pelastuslaitos	N	882	112	770
Muut aineelliset hyödykkeet, taideteokset	B	20		

YHTEENSÄ

B = Bruttositovuus

N = Nettositovuus

Valmistus omaan käyttöön käsitellään menoja vähentävänä eränä.

Avustukset ja yhteisöjen tuki

Yhteenveto määrärahoista, informatiivinen

	TA 2020	TA 2021
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta		
Lapsiystävällinen kunta	30 000	30 000
Koulutuskuntayhtymä Tavastia (sis. Vanajaveden opisto)	1 370 000	1 400 000
Taiteen perusopetus, musiikkiopistot	609 000	579 000
Minipilotit	10 000	10 000
Järjestöavustukset	275 000	215 000
Perustoiminnan minipilotit		35 000
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy ja muu teatteritoiminnan tuki	1 880 000	1 745 000
Kulttuuripalvelujen muut avustukset		60 000
Liikuntalaitosten tuki	3 717 000	3 522 000
Nuorisopalvelut	16 000	15 000
Sosiaali- ja terveyslautakunta		
Erikoissairaanhoido		120 300
Palveluntuottajille myönnettävät avustukset/palvelun ostot	348 300	206 000
Ikäihmisten tukipalvelut	30 000	30 000
Kaupunkirakennelautakunta		
Tieavustukset	200 000	200 000
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	20 000	20 000
Konsernipalvelut		
Hml Jäähalli Oy		345 000
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy		150 000
Kaupunginhallitus, muut	70 000	30 000
Verkatehdas Oy	750 000	750 000
Markkinointiyhteistyö	134 000	84 000
Elinkeinokehittäminen	104 000	104 000
Työllistäminen	535 000	107 000
Pelastuslaitos		
Valmiustoiminta, avustukset yhteisöille	629 000	605 900
Investointiosassa		
<i>Hml Liikuntahallit Oy (oman pääoman ehtoinen sijoitus)</i>	433 000	433 000
<i>Hämeenlinnan Jäähalli Oy (oman pääoman ehtoinen sijoitus)</i>	345 000	0
<i>Hämeenlinnan Pysäköinti Oy, pääomitus</i>	2 500 000	
<i>Verkatehdas Oy, mahdollinen pääomitus paviljonkihankkeeseen</i>	2 500 000	

STRATEGISTEN TYTÄRYHTIÖIDEN VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET

Sitovat tavoitteet

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kaupungin tytäryhteisöjen toimintaa ohjaavat Hämeenlinnan kaupungin konserniohjeet (KV 10.12.2018), Hämeenlinnan kaupungin hallintosääntö (KV 15.5.2017) sekä Hämeenlinnan kaupungin omistajapoliittiset linjaukset (KV 14.5.2018).

Kaupungin omistajapolitiikan tavoitteena on tytäryhteisöjen toiminnan kehittäminen kaupungin strategisten linjausten mukaisesti sekä omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun tukeminen. Strategisiksi nimetyille tytäryhtiöille asetetaan valtuustoon nähden sitovat tavoitteet vuodelle 2021. Tavoitteet perustuvat kaupunkistrategiassa esitettyihin arvoihin, visioon ja kaupunkitason tavoitteisiin sekä omistajapoliittisissa linjauksissa yhtiöille asetettuihin pitkän tähtäimen tavoitteisiin. Valtuuston hyväksymät tavoitteet otetaan yhtiöiden kanssa tehtävien palvelusopimusten lähtökohdiksi.

Vuodelle 2021 asetettavissa tavoitteissa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että tavoitteet kohdistuvat entistä paremmin tulevan talousarviovuoden toimintaan, pitkän tähtäimen trendiseurannan sijaan. Kaupungin keskeisimmille tytäryhteisöille on asetettu pitkän tähtäimen tavoitteet kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa. Näiden toteutumista seurataan vuosittain Hämeenlinnan kaupungin yhteisöjen vuosikatsauksessa, joka julkaistiin ensimmäisen kerran keväällä 2020.

Yhtiökohtaisten tavoitteiden lisäksi kaikille strategisille tytäryhtiöille asetetaan vuodelle 2021 erityiseksi tavoitteeksi työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Työllisyystoimenpiteillä tarkoitetaan ensisijaisesti työkokeilua ja kuntouttavaa työtoimintaa sekä palkkatukityöllistämistä. Työllisyystoimenpiteiden ohella yhtiöt voivat raportoida myös osallistumisestaan korkeakoulu- ym. harjoittelun mahdollistamiseen.

Tytäryhteisöt ovat velvollisia raportoimaan tavoitteiden toteutumisesta muun raportoinnin yhteydessä. Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat seuraavat:

Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)

Hämeenlinnan Asunnot Oy omistaa ja vuokraa hallinnoimiaan vuokra-asuntoja. Yhtiö tarjoaa asuntoja kuntalaisille kaikissa elämän vaiheissa.

TAVOITE 2021	MITTARI
Nettotulos > 0	nettotulos
Tilojen käyttöaste yli 95 %	tilojen käyttöaste
Vuonna 2019 tehty pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS) on uuden laskentatyökalun ja korjausvelkatyökalun käyttöönoton myötä tarkentunut; asuntokannan tervehdyttämistä jatketaan siten, että tarkentuneen PTS suunnitelman pohjalta laaditaan tarkempi toteutussuunnitelma vuonna 2021	toteutussuunnitelma laadittu (kyllä/ei)
Yhtiön raportointikäytäntöä muutetaan siten, että yhtiön hallitustyöskentelyssä ja kaupungille suunnatussa raportoinnissa käytetään tavoitelukujen sijaan todellisiin käyttöasteisiin perustuvia budjetti- ja ennustelukuja	raportointikäytäntöä muutettu (kyllä/ei)
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n tarkoituksena on yleishyödyllisellä tavalla ylläpitää ja harjoittaa teatteritoimintaa Hämeenlinnan seudulla.

TAVOITE 2021	MITTARI
Kaupungin myöntämän avustuksen määrä pienenee vuonna 2021. Avustuksen pieneminen ei saa siirtyä suoraan yhtiön tulokseen, vaan yhtiön tulee sopeuttaa toimintansa siten, että tilikauden tulos > 0 €	tilikauden tulos
Yhtiön toteuttamien uudistusten tulokset saadaan näkyväksi; a) yhtiön liikevaihto kasvaa ja on yli 640.000 euroa vuonna 2021 b) esitysten täyttöaste on yli 62 %	a) liikevaihto, € b) esitysten täyttöaste, %
Yhtiö laatii toimintasuunnitelman sille varalle, että kaupungin avustustaso laskee pitkällä tähtäimellä merkittävästi nykyisestään (= polku sille, miten yhtiö pysyy elinkelpoisena myös jatkossa)	toimintasuunnitelma on tehty (kyllä/ei)
Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos yli 4 (asteikolla 1-5)	asiakastyytyväisyyskyselyn tulos
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Verkatehdas Oy

Yhtiö ylläpitää ja kehittää Verkatehtaan kiinteistöä kulttuuri- ja kongressitoiminnan ja luovan alan keskuksena. Yhtiö tuottaa kulttuuri- ja kokoustoiminnan palveluita.

TAVOITE 2021	MITTARI
Nettotulos > 0 €	nettotulos, €
Yhtiön toimintakenttä on koronaepidemian jäljiltä murroksessa ja toipuminen epidemiaa edeltävälle tasolle epävarmaa; yhtiön toiminta elpyy kohti uutta normaalitilaa	Vanaja-salin käyttöpäivät (2019, 2020, 2021) tapahtumaliiketoiminnan* myynti (€, 2019, 2020, 2021) toimitilojen** vuokrausaste (% , 2019, 2020, 2021)
Kaupungin rahoitus konsernin suuntaan tulee todennäköisesti pienemään tulevina vuosina; yhtiö tekee pitkän tähtäimen toimintasuunnitelman, miten se toimii tilanteessa, jossa kaupungin avustus yhtiölle ja sen muutamille muille asiakkaille pienenee nykyisestään jopa merkittävästi	suunnitelma on tehty (kyllä/ei)
Yhteistyö Teatterin kanssa kasvaa	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

*lyhytaikainen vuokraus kokous-, kongressi- ja kulttuuritapahtumiin sekä juhliin

** pitkäaikainen vuokraus, pois lukien remontin vuoksi pois käytöstä olevat tilat

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy (konserni)

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy on osakeyhtiö, joka tuottaa liikuntapalveluita. Yhtiö hoitaa ja hallinnoi areenoita, liikuntahalleja, suurkenttiä, uimahalleja ja sisäliikuntatiloja sekä tuottaa liikunnanohjauspalveluita ja liikuntaan liittyviä tukipalveluita.

TAVOITE 2021	MITTARI
Kaupungin avustus alenee vuonna 2021; yhtiö sopeuttaa toimintaansa pysyvästi siten, että käyttökate ei edellisvuodesta huonone vaan yhtiön tappio edellisvuodesta pienenee	käyttökate (2019, 2020, 2021) tilikauden tulos (2019, 2020, 2021)
Kiinteistöjen oikea-aikaisen ja ennalta ehkäisevän kunnossapidon tueksi otetaan käyttöön nykyaikaiset sähköiset apuvälineet	apuvälineet on käyttöön otettu (kyllä/ei) selostus tehdyistä toimenpiteistä
Energiankulutuksen pieneminen vähintään 3 % edellisvuodesta	energiankulutus on pienentynyt vähintään 3 % (kyllä/ei)
Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos on vähintään 3,5 (asteikolla 1-5)	asiakastyytyväisyyskyselyn tulos
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n tehtävänä on julkisten pysäköintipalvelujen järjestäminen, pysäköintinvalvonnan koordinointi sen hallinnassa olevilla alueilla ja pysäköintilaitosten omistaminen, rakentaminen ja ylläpito.

TAVOITE 2021	MITTARI
Liikevoitto ennen kaupungin avustusta > 0 €	liikevoitto - avustukset kaupungilta, €
Vakiintuneiden pysäköintialueiden ja -laitosten käytön kasvattaminen vuodesta 2019 yhdessä kaupunkirakenteen toimialan kanssa	keskimääräinen käyttöaste alueittain ja laitoksittain (%) käyttöasteen kasvu vuodesta 2019 (%) (pitkäaikainen ja lyhytaikainen pysäköinti eroteltuna) selostus tehdyistä toimenpiteistä
Asemanrannan pysäköintilaitoksen, Pöölin, vuoden 2021 liikevaihto on yli 360.000 euroa, kun viiden vuoden kuluessa realistinen maksimi tulee olemaan arviolta n. 620.000 euroa	Pöölin liikevaihto vuonna 2021 (€)
Digitaalisen asiainnoin parantaminen; otetaan käyttöön järjestelmä, jolla mahdollisimman moni pysäköintituote saadaan ostettua verkosta helposti ja nopeasti	järjestelmä on otettu käyttöön (kyllä/ei)
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Linnan Kehitys Oy

Elinkeinoyhtiö, jonka tärkeimpänä tehtävänä on lisätä Hämeenlinnan tunnettuutta ja taloudellista kasvua. Yhtiö haluaa kasvaa halutuksi ja luotettavaksi kumppaniksi elinkeinosektorilla.

TAVOITE 2021	MITTARI
Hämeenlinnan tunnettavuus ja vetovoima kasvaa kaupunkimarkkinoinnin avulla	vierailijoiden lkm kaupunkiin muuttavien lkm
Hämeenlinnan matkailutoimialalle rakennetaan kehitysstepit ja selkeytetään eri toimijoiden roolit; syntyy Hämeenlinnan matkailutoimialan pelikirja ja matkailuelinkeinon kehittämisohjelma	pelikirja ja kehittämisohjelma tehty (kyllä/ei)
Linnan Kehitys hankkii aktiivisesti uusia sijoittuvia yrityksiä Hämeenlinnaan valitun strategian mukaisesti; Linnan Kehityksen kautta sijoittuvien yritysten avulla saatavien työpaikkojen määrä vähintään 180	sijoittuvien yritysten lkm sijoittuvien yritysten avulla saatavien työpaikkojen lkm
Hämeenlinnan yritysalue, PARKKI Business Park, kasvaa ja Linnan Kehitys toimii aktiivisena osapuolena Parkin kehittämisessä yritysten/rittäjyyden ja uuden luomisen keskuksiksi	Parkin tapahtumamäärä tapahtumakävijöiden lkm toimistotilojen käyttöaste selostus tehdyistä toimenpiteistä
Linnan Kehityksen palveluita käyttäneet asiakkaat kokevat palvelut laadukkaiksi ja hyödyllisiksi; asiakastyytyväisyyskyselyn tulos vähintään 8,0 (asteikolla 1-10)	asiakastyytyväisyyskyselyn tulos
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Linnan Kiinteistökehitys Oy (konserni)

Linnan Kiinteistökehitys Oy ostaa, omistaa, kehittää ja myy kiinteistöjä sekä toimii investorina merkittävien elinkeinohankkeiden toteuttamiseksi Hämeenlinnaan.

TAVOITE 2021	MITTARI
Yhtiö toimii markkinalähtöisesti, taloudellisesti ja tuloksellisesti; nettotulos >0 €	nettotulos
Yhtiö hakee aktiivisesti uusia kiinteistökehityshankkeita joko Hämeenlinnassa sijaitseville yrityksille tai tänne sijoittuville yrityksille; nimettyjä kiinteistökehityshankkeita vähintään 5/v, joista käynnistetty 1/v	nimettyjen ja käynnistettyjen kiinteistökehityshankkeiden lkm
Yhtiön kiinteistöjen kunto, imago ja palvelut houkuttelevat asiakkaita; kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöjen käyttöaste on keskimäärin yli 85 %	kiinteistöjen käyttöaste (%)
Energiatehokkuuspotentiaalin kartoituksen tuloksena saatiin lista energiasäästötoimenpiteiden vaatimista investointitarpeista; kartoitetaan kustannukset ja tehdään sen perusteella pitkän tähtäimen toimenpidesuunnitelma, jonka toteutus käynnistetään vuoden 2021 aikana.	pitkän tähtäimen toimenpidesuunnitelma tehty ja sen toteutus on käynnistetty (kyllä/ei)
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n tehtävänä on huolehtia toiminta-alueellaan talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien ja hulevesien poisjohtamisesta ja jätevesien puhdistamisesta. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy tuottaa vesihuoltopalveluita Hämeenlinnan, Hattulan ja Akaan asukkaille, yhteisöille ja elinkeinoelämälle.

TAVOITE 2021	MITTARI
Nettotulos > 0	nettotulos
Yhtiön perimien vesihuollon maksujen* tulee olla keskimääräisiä vesihuoltolaitosten maksuja edullisemmat ns. vertailuhintoina laskettuna	vesihuollon maksut keskimääräisiin vesihuoltolaitosten maksuihin verrattuna**
Jätevedenpuhdistamoilla saavutetaan ympäristöluvan mukaiset lupaehdot valvovan viranomaisen hyväksymällä tavalla	lupaehtoihin pääsy (kyllä/ei)
Verkostojen omaisuudenhallintamallin kehittäminen: Tiedonkeruuta ja kuntotutkimuksia hyödynnetään tehokkaammin saneeraustarpeen priorisoinnissa ja kunnossapidon vuosisuunnittelussa; a) uudet priorisointimallit jalkautetaan vuonna 2021 ja niitä käytetään vuoden 2022 saneeraus- ja kuntotutkimuskohteiden valinnassa b) vuoden 2022 kunnossapidon etukäteissuunnittelussa 50 % toteutetaan käyttöönotettavalla kunnossapidon vuosityökalulla	a) uudet priorisointimallit on jalkautettu ja niitä on käytetty kohteiden valinnassa (kyllä/ei) b) vähintään 50 % suunnittelusta toteutetaan kunnossapidon vuosityökalulla (kyllä/ei)
Investointihankkeen elinkaaren hallinnan parantaminen; uudet verkosto- ja laitosinvestointien elinkaarien toimintamallit kustannusarvioiden tarkentamiseksi eri suunnitteluvaiheissa on luotu ja jalkautettu vuonna 2021.	toimintamalli on luotu ja jalkautettu (kyllä/ei)
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

*Käyttömaksut, perusmaksut ja liittymismaksun vaikutus €/m³ ja %

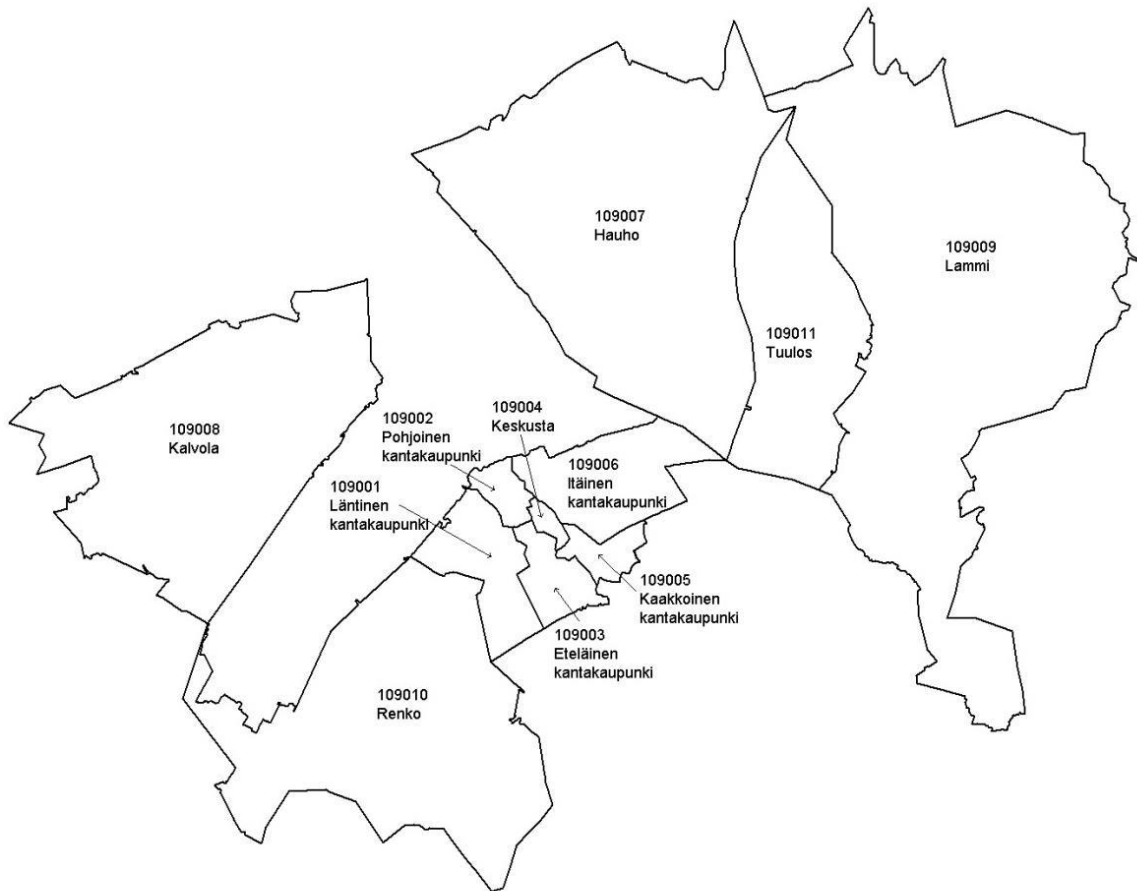
**Lähde: vesihuoltoyhdistyksen vuositilasto (VENLA -tunnuslukujärjestelmästä)

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Strategisille tytäryhtiölle asetettaviin tavoitteisiin liittyvät riskit ovat pääsääntöisesti yhtiöiden talouteen, toiminnan tuloksiin ja omaisuuden hallintaan liittyviä riskejä. Riskejä pyritään hallitsemaan aktiivisella seurannalla ja omistajaohjauksella. Kullakin yhtiöllä on lisäksi omat riskienhallintakeinonsa, joista raportoidaan vuosittain tehtävässä sisäisen valvonnan selonteossa.

Liite

MAANKÄYTTÖ

Kanta-Hämeenlinna

Vuonna 2018 valmistui kantakaupungin yleiskaava 2035 ja vuonna 2019 valmistui keskustavisio 2035. Kaupungin rakentaminen on pääosin asuinkerrostaloja, jotka sijoittuvat olemassa olevan kaupunkirakenteen sisään. Viime vuosina painopiste on siirtynyt keskustan itäosaan, Keinusaareen ja Asemanrantaan. Lähitulevaisuudessa painopiste siirtyy keskustan eteläosaan, Hämeensaareen. Myös Jukolan alue tulee kasvamaan uuden sairaalan ja Ahvenistonmäen asuinalueen rakentumisen myötä. Pientaloja varten kaavoitetaan uusia alueita kantakaupungin itä- sekä länsiosissa sekä Miemalassa. Olemassa olevan kaupunkirakenteen tiivistämistä jatketaan keskustan lähellä sijaitsevilla pientaloalueilla.

Palvelutoiminnoille syntyy laajenemistilaa keskustan tuntumassa: kauppakeskus Goodmanista, Hämeensaaresta Areena-hankkeen yhteydestä sekä myöhemmin erityisesti Harvialantien varresta. Keskustan länsireunasta on muodostunut merkittävä yksittäinen liike- ja asumiskokonaisuus. Tiiriön alue on rakennettu käytännössä täyteen, joten tulevaisuudessa tilaa vaativan kaupan alue tulee laajenemaan Mäkelään, Kirstulaan ja myöhemmin Radanvarteen keskustan itäpuolelle.

More-alueen kasvu jatkuu erityisesti tuotanto-, logistiikka- ja pienyritysrakentamisessa. Alueelle suunnitellaan uutta eritasoliittymää, jonka myötä alueen painopiste siirtyy etelämmäksi ja tulee yhdistymään Janakkalan Rastikankaan elinkeinoalueen kanssa.

Seuraavassa on luonnehdittu kehitystä suuralueittain.

Läntinen kantakaupunki (109001)

Kantakaupungin yleiskaavan 2035 mukaisesti kaavoitetaan uusia omakotialueita. Lähivuosina pyritään etsimään kaavoitettavia alueita olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisässä ja myöhemmin siirrytään Sammontorpan alueelle Terttiin sekä myöhemmin Luolajan kylän alueelle. Samassa yhteydessä rakennetaan ja/tai kunnostetaan pääkatujen ja pääpyöräilyreittien kokonaisuus.

Pohjoinen kantakaupunki (109002)

Tiirion alueella tapahtuu rakenteen täydentymistä ja toimintojen muuntumista. Kaupan alue tulee laajenemaan pohjoiseen Mäkelän alueelle. Kirstulan alueelle tulee sijoittumaan tilaa vievää kauppaa. Alueen liikenneverkkoa tullaan parantamaan kehittyvän maankäytön myötä.

Eteläinen kantakaupunki (109003)

Visamäen alueen korkeakoulukeskus kehittyä edelleen. Alueelle on rakentumassa asumista ja palveluja. Miemalan alueelle rakentuu uusi pientaloalue. More-yritysaluetta kehitetään kantakaupungin yleiskaavan mukaisesti. Alueelle suunnitellaan uutta eritasoliittymää yhdessä Janakkalan kunnan ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa.

Keskusta (109004)

Keskustan kehävyöhykkeen kerrostalorakentaminen etenee Keinusaassa, Vanajanrannan alueella sekä Asemanrannan alueella. Hämeensaaren asemakaavoitusta jatketaan itäisen ranta-alueen ja Areena-hankkeen osalta. Keskustaan on syntynyt jo uusia asumisen paikkoja länsireunaan, Suomen Kasarmeille sekä Keinusaareen ja Asemanrantaan. Jatkossa keskusta-alue tulee laajenemaan itään ja etelään.

Kaakkoinen kantakaupunki (109005)

Katumalla on vapaita kaupungin omistuksessa olevia kerros- ja rivitalotontteja, joiden kehittämistä tutkitaan. Käikälän suurteollisuusalueen yrityksille on varattu tilareservejä laajennuksia varten. Alueelle on kaavoitettu vähäisissä määrin tontteja myös uusille yrityksille Paikkalantien varressa. Yksityisessä omistuksessa olevat Hongiston ja Kartanonrannan alueet tulevat lisäämään pientalojen määrää alueella. Vanajanlinnan aluetta kehitetään matkailutoiminnoille.

Itäinen kantakaupunki (109006)

Hättilän pientaloalueen suojelukaavoituksen valmistuttua laaditaan suojelukaavat myös Sairion pientaloalueelle sekä Asemantaustaan. Pientaloasutus laajenee Siirin alueella. Palvelu- ja työpaikkatoimintojen kehittäminen Radanvarren alueella (ent. Suosaari) toteutetaan 10-tien kehittämisen ja Paasikiventien jatkeen rakentumisen myötä. Keskusta tulee myöhemmin jatkumaan Aulangontielle saakka.

Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen alueet

littalan keskustan kaavarungon pohjalta on tarkoitus tiivistää olemassa olevaa taajamaa erityisesti seisakkeen läheisyydessä. Kaavarungossa on tutkittu myös moottoritien eritasoliittymään tulevan yritysalueen kehittämismahdollisuuksia. Rengon keskustaa kehitetään täydennysrakentamisella sekä keskustan tuntumassa sijaitsevilla pientalotontteilla. Lammin keskustan läheisyydestä on hankittu usealta suunnalta maata, jotka mahdollistavat kirkonkylän kehittämisen pitkälle tulevaisuuteen. Tuuloksen kaavavaranto on hyvä. Hauholla kaavoitetaan keskustan pieniä kohteita. Pitäjissä on lisäksi vireillä pieniä kaavamuutoksia ja yksityisten laatimia rantakaavamuutoksia. Myös suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamiset ohjaavat suuresti maaseudun rakentamista.

Tonttivaranto

Tonttivarantotilanne on tällä hetkellä hyvä lukuun ottamatta kantakaupungin länsipuolta. Kantakaupungin alueella ylipäätään pientalotonttien tarjonta on kysyntään nähden hyvä. Kantakaupungin ulkopuolella pientalotontteja on myös määrällisesti riittävästi. Osin ne eivät kuitenkaan rakentamisolosuhteiltaan ja kooltaan vastaa kysyntää. Pitäjien tonttivarannosta merkittävä osuus on yksityisomistuksessa erityisesti littalassa. Viime vuosina Keskustaa reunustavien pientaloalueiden tontinjakojen kysyntä on kasvanut. Tontinjakoja pyritään tekemään kysyntää vastaavasti.

Yritystonttitilanne on hyvä. Moreenissa on hyvin monipuolista yritystonttien kysyntää. Moreenin kysyntä tulee kasvamaan voimakkaasti uuden eritasoliittymän myötä. Hauholla, Kalvolassa, Lammilla, Rengossa ja Tuuloksessa yritystontteja on myös määrällisesti riittävästi, mutta osa alueista kaippaa

kehittämistä tonttien haluttavuuden parantamiseksi. Elinkeinotonttien kaavoitusta tehdään suurelta osin suoraan yksittäisten yritysten tarpeisiin.

Hämeenlinnan tonttivaranto 31.8.2020 (suluissa tilanne 31.8.2019)			
	AO	AR+AK	Yritys
Kanta-Hämeenlinna	103 (117)	27 (21)	42 (30)
Hauho	22 (22)	4 (4)	6 (6)
Kalvola	12 (12)	9 (9)	0* (6)
Lammi	18 (19)	7 (7)	2 (4)
Renko	16 (18)	3 (3)	3 (4)
Tuulos	18 (19)	5 (5)	2 (3)
Yhteensä	189 (207)	55 (49)	55 (53)

* Kalvolan aiemmin myynnissä olleilla yritystonteilla ei ole infraa.

Kaupunkirakenteen muutoksen pääpiirteet

Kanta-Hämeenlinna

Edellä luonnehditun kehityksen mukaan:

- Läntisen suuralueen kasvu on tasoittunut. Merkittävää kasvu on vain uudisrakentamisalueilla rakentaminen kasvattaa asukaslukua nykyisestään. Muilla alueilla väestö ikääntyy ja asukasluku hieman vähenee. Vanhoilla alueilla on alkamassa sukupolven vaihdos samalla tavalla kuin itäisillä pientaloalueilla. Tulevaisuuden asumisen painopistettä läntisillä alueilla suunnataan Hirsimäen itä- ja luoteispuolelle.
- Pohjoisen suuralueen asukasluvussa ei tapahdu suuria muutoksia. Vanhoilla alueilla väestömäärä on hiljalleen laskussa. Tiiriön kaupallisten palvelujen alueen kasvu on saavuttamassa rajansa ja uutta kaupallista rakentamista on syntymässä lähinnä valtatie 3:n itäpuolelle Kirstulaan.
- Eteläisen suuralueen asukasluvun kasvu on tasaantumassa. Korkeakoulukeskuksen alueen muuttuminen asumiseen nostaa jonkin verran asukasmäärää. Alue on selvästi painottunut korkeakoulualueeksi ja työpaikkakeskittymäksi. Moreenin alueen yleiskaavoitus turvaavat tulevaisuuden elinkeinotonttitarjonnan ja sen myötä työpaikkojen määrän tasaisen kasvun. Moreeniin suunnitellaan uutta eritasoliittymää, minkä arvioidaan lisäävän alueen houkuttavuutta merkittävästi sekä yhdistävän Moreenin ja Janakkalan Rastikankaan yhdeksi Etelä-Suomen suurimmista yritysalueista.
- Keskustan suuralueella asukasluku on kääntynyt selvään kasvuun Keinusaaressa, Goodmanin, Vanajanrannan ja Asemanrannan toteutuessa. Kauppakeskus lisää merkittävästi liiketilan tarjontaa ja tasapainottaa siten keskustan ja Tiiriön välistä kaupallista kokonaisuutta. Lähitulevaisuudessa Hämeensaaren toteutuminen ja ruutukaavakeskustan täydennysrakentaminen tuo alueelle lisää asuntoja ja toimintoja. Hämeensaaren Areena-hanke on merkittävä palvelukohde.
- Kaakkoisella suuralueella kasvu tulee tapahtumaan yksityisomistuksessa olevilla Kartanonrannan ja Hongiston alueilla. Äikäälässä väkiluku kasvaa hiljalleen. Vanajanlinnan alueen matkailutoiminnat kehittyvät edelleen.
- Itäisen suuralueen väkiluku kasvaa Siirin, Koivukulman ja Ruunumyllyn rakentuessa. Vanhoilla asuntoalueilla väestömäärä kuitenkin hiljalleen laskee. Vanhoilla alueilla on monipuolinen ikärakenne, mikä helpottaa alueiden palveluiden suunnittelua.

Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen alueet

Pitäjät kehittyvät ensisijaisesti pääkeskuksiensa varassa nykyisillä asemakaava-alueilla. Väestö kasvaneen maltillisesti lähivuosina Eteläisissä, Rengossa ja Iittalassa. Muissa pitäjissä muutokset ovat vähäisiä. Palvelutoimintojen uudelleenjärjestelyihin varaudutaan palveluverkkosuunnitelman mukaisesti ja mahdollisia maankäytöltään vapautuvia alueita pyritään osoittamaan asuinkäyttöön. Työpaikka- ja palvelutoimintojen alueiden kehittämiseen varaudutaan erityisesti pääväylien läheisyydessä.

Kaavoitusohjelma

Kaavoitusohjelman mukaisten keskeisten alueiden valmius asemakaavojen osalta infran suunnitteluun.

Kohde	K Asemakaavoitusvuosi I Kaavallinen valmius Infran suunnitteluun		
	2021	2022	2023
Keskusta Linja-autoasema Engelinranta 1, Paasikiventien kortteli Engelinranta 2, Areena Torin alueen kehittäminen Ruusukortteli	I* I* K K	I K K	K I
Keinusaari Asemanrannan asuinalue Vanajantien varsi Vanajantien jatke, Hätilän voimalaitos	I* I*	K	K
Ahvenisto Kantasairaala Ahvenistonmäen asuinalue	I*		K
Moreeni Uusi eteläosa ja uusi eritasoliittymä Muut elinkeinoalueet Kirstula Paikkala Elinkeinojen hankekaavoitus, jatkuva valmius	K I* I* K	K/I K	I K
Pientalovaltaiset alueet Vuorentaka Miemala Siiri	K/I K I*	I	
Palveluverkon kehittäminen HYK Kaurialan koulu Vuorentaan koulu Lammin koulukeskus	K I* K K	I I I	
Kulttuuriympäristön suojele Asemantausta Sairio	K	K	K

Maankäytön strateginen suunnittelu ja yleiskaavoitus

Maankäytön suunnittelun strateginen merkitys kaupungin kehittämisessä on keskeinen. Vireillä on laajoja hankkeita, kuten Asemanrannan, Hämeensaaren, ruutukaavakeskustan ja Moreenin alueiden kehittäminen. Asumisen osalta erityistavoitteena on uusien asuntoalueiden monipuolisuus ja korkea laatu. Omakotivaltaisen asumisen pääsuunta on idässä Siiri. Lännessä tärkeimmät alueet ovat nykyisten alueiden sisään sijoittuvat täydennysrakentamisen alueet, kuten Vuorentausta ja Jukola. Myöhemmin rakentuvat Sammontorppa, Terti ja Luolaja. Etelässä keskeisin laajenemisaalue on Miemalassa.

Pitäjissä on laadittu asemakaavoja uusille asunnoille Rengossa, Eteläisissä ja Lammilla. Uusia alueita tulee myöhemmin myös Lammin keskustaan. Iittalassa tutkitaan uuden yritysalueen sijoittamista moottoritien varteen. Pitäjissä on nykyisin tarjolla riittävästi tonttivarantoa asumiseen, joten uudisalueiden asemakaavoitus siirtyy lähivuosiin. Ensimmäisenä toteutunee Lammin keskusta ja Iittalan pienemmät hankkeet.

Kaavoitusta ja tonttutuotantoa ohjaavat maankäytön linjaukset. Maankäytön suunnittelun kriittinen menestystekijä on kokonaisvaltainen ennakoiva maankäytön suunnittelu. Strategisen kaupunkisuunnitteluohjelman ja siihen liitetyn yleiskaavan avulla on mahdollisuus helpottaa kaavavarantotietojen hallintaa, maankäytön toteutusohjelman laadintaa ja toteutuksen ajoitusta.

Yleiskaavoitus

Kantakaupungin yleiskaava tuli pääosin voimaan vuonna 2018 ja kaikkialla vuonna 2020. Siinä osoitetaan mm. keskeiset nykyrakenteen muutosalueet, liikenneverkon muutokset sekä täydennysrakentamisen periaatteet.

Tavoitteena on aloittaa uuden koko kaupungin kattavan oikeusvaikutteisen yleiskaavan valmistelu vuonna 2022. Valmistelua on aloitettu keskustavision päivityksellä, sekä rannalla asumisen periaatteiden valmistelulla. Yleiskaava laaditaan koko kaupungin alueelle. Samalla yleiskaava päivitetään myös kantakaupungin alueella muuttuneen toimintaympäristön sekä ympäristöselvitysten osalta.

Asemakaavoitus

Asemakaavoituksen tavoitteena on mm. turvata rakentamisen edellyttämä tonttutuotanto ja ajankohtaisten suurten hankkeiden kaavoitus. Keskustassa ja sen lähistöllä on lukuisia asemakaavahankkeita. Kaupungin länsiosassa nykyisiä pientaloalueita tullaan tiivistämään ja kaavoittamaan uusia asuntoalueita yleiskaavan mukaisesti. Uusia alueita tulee myös kaupungin itäosaan. Keskustan reunavyöhykkeen pientaloalueiden tiivistäminen yleiskaavan mukaisesti on myös kasvussa.

Moreenin alueen asemakaavoitus on osin ennakoivaa ja osin hankekaavoitukseen perustuvaa. Tärkein tavoite on saada alueelle uusi eritasoliittymä vuonna 2025. Lisäksi omana työnä laaditaan pieniä asemakaavamuutoksia. Kalvolassa varaudutaan keskustan ja lasimäen sekä seisakkeen alueen kehittämiseen. Lammilla on tarkoitus aloittaa kaavamuutoksia keskustassa.

Tärkeimpien kaavoituskysymysten pohjaksi valmistellaan kaavarunkoja, joiden mukaan asemakaavoitus voi edetä. Ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään pääosin merkittävien kaavoituskohteiden suunnittelussa ja maanomistajien kanssa tehtävissä kumppanuushankkeissa. Lisäksi ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään kaavojen vaatimien selvitysten tekemiseen, joita ovat mm. luonto-, maaperä-, melu- ja liikenneselvitykset sekä kaupalliset selvitykset.

*Hämeenlinnan kaupunki
Raatihuoneenkatu 9-11
PL 84
13101 Hämeenlinna
Puh. 03 6211
www.hameenlinna.fi*